ГОДИШЊАК
Библиотеке Матице српске
2023

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

ГОДИШЊАК

БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ
ЗА 2023.

НОВИ САД
2024

Уредништво

Мирослав Алексић
Душица Грбић
Радивој Додеровић
Гордана Ђилас

Главни уредник

Селимир Радуловић

Уредник

Гордана Ђилас

ISSN 0351-3580
UDC 02

Прва серија *Годишњака Библиотеке Матице српске* излазила је за године 1977, 1978, 1979, 1980. и 1981. Друга серија покренута је за 1989. годину и од тада *Годишњак* редовно излази.

САДРЖАЈ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА 2022. ГОДИНУ .. 9

Марина Ђачић, Марина Шмудла
КРЕТАЊЕ РАДНИКА У СЛУЖБИ БИБЛИОТЕКЕ
МАТИЦЕ СРПСКЕ ТОКОМ 2023. ГОДИНЕ 49

РАДОВИ

Весна Укропина
БИБЛИОГРАФИЈА КЊИГА У ВОЈВОДИНИ 1981–2021 59

Оливера Шербецији
КАРТОГРАФСКО-ГЕОГРАФСКА ЗБИРКА БИБЛИОТЕКЕ
МАТИЦЕ СРПСКЕ 76

Тамара Вујков
СЕРБИКА У АУСТРИЈСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ БИБЛИОТЕКЕ
МАТИЦЕ СРПСКЕ 86

Софија Живковић
БИБЛИОТЕКА КАТАРИНЕ И СЛАВКА БОРОЈЕВИЋА
У БИБЛИОТЕЦИ МАТИЦЕ СРПСКЕ 118

Марина Ђачић
АГРОВОК У БИБЛИОТЕЦИ МАТИЦЕ СРПСКЕ 130

Јованка Козловачки Дамјанов
ЖЕНЕ НА ФЕЈСБУК СТРАНИЦИ БИБЛИОТЕКЕ
МАТИЦЕ СРПСКЕ..... 150

ПРИКАЗИ

Снежана Миљановић
У ИСТОРИЈУ – КРОЗ ПРОСТОРЕ ПУНЕ КЊИГА 171

Александар Радовић
ЦЕО ЖИВОТ УЗ КЊИГУ 176

Верица Шево
МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА *БИБЛИОТЕКЕ ЗА БОЉЕ СУТРА*
У МОСТАРУ 180

IN MEMORIAM – ЉИЉАНА КЛЕВЕРНИЋ (1962–2023) 184

IN MEMORIAM – АЛЕКСАНДРА ДРАПШИН (1970–2023) 186

РЕГИСТРИ 197

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА 2023. ГОДИНУ

Библиотека Матице српске (БМС) успешно је остварила свој Програм рада у 2023. години, пословући у складу са законским прописима и по међународним стандардима.

БМС је своју делатност обављала сагласно Закону о Матици српској, Закону о култури, Закону о библиотечко-информационој делатности, Закону о обавезном примерку публикација, Закону о старој и реткој библиотечкој грађи, Закону о утврђивању надлежности аутономне покрајине и одговарајућим подзаконским прописима. Сагласно положају и уледу БМС као установе културе од националног значаја утврђене су надлежности, права и обавезе БМС чија се делатност финансира из буџета Републике Србије преко Министарства културе. БМС прима обавезни примерак публикација из Србије, који чува као културно добро. Обавља матичне функције за библиотеке у Војводини, а обрађене податке доставља Народној библиотеци Србије (НБС).

Део средстава обезбедило је Министарство науке, технолошког развоја и иновација. Матичне функције су финансиране делом и преко Покрајинског секретаријата за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама.

*

Управни и Надзорни одбор БМС размотрили су и усвојили документа из своје надлежности.

Управни одбор је радио у саставу: академик Миро Вуксановић, председник, и чланови – проф. емеритус др Славко Гордић, др Милан Мицић, мр Душица Грбић и мр Гордана Ђилас.

Управни одбор БМС одржао је пет седница (94–98). На седницама су усвојени записници са пет седница (93–97), Извештај о раду БМС у 2022. години *и* Финансијски извештај БМС за 2022. годину, *донети су* Финансијски план БМС за 2023. годину, *Први ребаланс* Финансијског плана БМС за 2023. годину, *Други ребаланс* Финансијског плана БМС за 2023. годину, *Трећи ребаланс* Финансијског плана БМС за 2023. годину, План јавних набавки БМС за 2023. годину, *Прва измена* Плана јавних набавки БМС за 2023. годину, *Друга измена* Плана јавних набавки БМС за 2023. годину *и Предлог* Програма рада БМС за 2024. годину, *усвојена је Пројекција* Финансијског плана БМС за 2024. годину, утврђен *Предлог*

Треће измене и допуне Статута БМС, *те је након прибављене сагласности Управног одбора Матице српске донета* Трећа измена и допуна Статута БМС.

Надзорни одбор БМС радио је у саставу: Биљана Ристић, председник, и чланови – Радивој Додеровић и Светлана Макарић.

Надзорни одбор размотрио је Финансијски извештај БМС за 2022. годину, Финансијски план БМС за 2023. годину, План јавних набавки БМС за 2023. годину *и предложио Управном одбору да ова документа усвоји.*

*

У 2023. години настављене су претходних година започете активности са циљем да се обезбеди планирана изградња нове магацинског простора на парцели Матице српске.

*

За збирке старих штампаних књига инвентарисане су, сигниране и обрађене 2 новокупљене књиге и 2 броја периодике прибављена куповином.

Из Донације Никол и Сретена Марића инвентарисано је, сигнирано и обрађено 308 књига на француском језику.

Аналитички је обрађен и линковима повезан са Дигиталном БМС 1141 прилог из часописа Јавор (1881–1882).

За Дигиталну БМС *обрађено је 65 књига и 23 наслова (38 годишта) периодичних публикација, а линкови дигиталних копија унети су у електронски Регистар старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја и у COBIB.SR.*

На микрофилмовање је предато 230 књига.

У Читаоници за раритете било је 548 корисника. Издато је на коришћење 928 раритетних књига и 292 јединице периодике.

Према пројекту уређења, обраде и заштите Библиотеке манастира Грабовца, смештене у Библиотеци Епархије будимске у Сентандреји, завршени су послови описа публикација и припреман је каталог за штампу са пратећим регистрима.

*

Свим видовима набавке (обавезни примерак, куповина, размена, поклон, депозит) БМС је примила и у своје збирке укључила укупно 55.277 публикација (17.245 књига, 6900 јединица посебних збирки и 31.132 броја

периодике). Обавезним примерком примљено је 40.314 публикација, куповином 1650, разменом 4297, поклоном 9016 публикација. Из обавезног примерка прикупљеног на територији Војводине НБС је упућено 7950 књига и 15.646 бројева периодике, Народној и универзитетској библиотеци Косова и Метохије „Иво Андрић" припремљене су за слање 2402 књиге и 2276 бројева периодике, а Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске 2560 књига и 2410 бројева периодике.

Разменом са иностраним библиотекама током 2023. године примљено је 3389 публикација (1740 књига, 11 јединица посебних збирки и 1638 бројева периодике), а из земље 908 публикација (586 књига, 45 јединица посебних збирки и 277 бројева периодике). Иностраним партнерима у размени и лекторатима за српски језик послате су 11.602 публикације, а домаћим библиотекама 1656 публикација.

БМС је добила на поклон 13.888 публикација на разним језицима. Након провере, у збирке је укључено укупно 9016 публикација (3249 књига, 2709 бројева периодике и 3058 јединица посебних збирки).

БМС је послала на поклон установама и појединцима 4087 публикација (сопствена издања, као и књиге из дупликата Библиотеке).

БМС је наставила да сарађује са српским библиотекама, институцијама и појединцима у Републици Српској и Црној Гори.

*

Настављен је рад у систему узајамне каталогизације у оквиру пројекта Виртуелна библиотека Србије (ВБС) чији је носилац НБС, а основа електронски каталог БМС.

Ажурно је обављана именска, предметна и децимална обрада нових публикација, уз истовремену ревизију збирки. Укупно је обрађено 43.149 публикација (књиге, периодика, прилози у периодичним публикацијама и некњижни материјал).

Урађено је 2798 CIP записа.

Аналитички су обрађена 15.254 прилога у периодици.

Формирано је 37.699 предметних одредница и 52.615 децималних бројева.

Редиговано је 2135 записа, а уједначен 1771.

У Завичајној збирци Војводине настављени су послови попуњавања, обраде и евиденције за заштиту публикација.

Настављени су прикупљање и обрада грађе за Библиографију књига у Војводини.

Сигнирано је 179 наслова периодичних публикација и 3860 публикација посебних збирки.

*

У оквиру Пројекта ревизије и ретроспективне обраде, који је започет 1992, у току 2023. године обрађено је укупно 6177 публикација (4006 књига, 177 годишта периодике и 1994 публикације посебних збирки).

До сада је обављена ревизија и ретроспективна обрада 756.525 публикација (576.121 књига, 51.504 годишта периодике и 128.900 публикација посебних збирки).

*

У електронској бази БМС 31. децембра 2023. године било је укупно 1.666.255 записа (1.093.446 записа за књиге, 46.871 запис за серијске публикације, 416.573 записа за прилоге у монографским и серијским публикацијама и 109.365 записа за публикације посебних збирки) и 1.678.979 записа о примерцима публикација.

Током 2023. године БМС је обогатила своју електронску базу са 37.058 библиографских записа и 23.214 записа о примерцима публикација.

Електронски каталог претраживан је 243.704 пута и приказана су 820.822 записа.

*

У 2023. години у БМС учланио се 1821 читалац.

У Општој читаоници, Читаоници за периодику и истраживачки рад и Научној читаоници коришћене су 13.294 књиге (6355 јединица часописа и новина). За научни и стручни рад коришћено је 12.209 публикација и за изложбе 4414.

Укупан број забележених посета корисника у читаоницама је 14.322.

Корисници су електронским путем наручили 24.527 публикација (корисницима је омогућена електронска резервација и поручивање публикација преко интернета и софтвера OPAC+, као и коришћење бесплатног бежичног интернета у каталогу).

Пружено је 4180 каталошких информација и 42 библиографске, обављено 3550 тематских претраживања и сачињено је 64 исписа из електронског каталога БМС и COBIB.SR.

Реализована су 22 захтева за позајмицу књига и 823 захтева за копије чланака и скенирање (64 према иностранству).

Путем међубиблиотечке позајмице упућена су 23 захтева за књиге и 28 захтева за копије чланака и скенирање.

Топографски је евидентирано 21.486 књига, 4045 годишта часописа са 11.497 бројева, 405 томова новина са 10.884 бројева.

У Централни магацин уложено је 3359 рекаталогизованих књига.

У Нови магацин уложене су нове књиге и периодика – укупно 20.539 књига и 11.666 бројева периодике.

У Чешком магацину уложена су 5192 броја нове периодике.

*

Ажуриран је веб-сајт БМС на адреси bms.rs. На Фејсбук страници су постављани текстови (332) који промовишу књигу и читање, најављују и прате актуелна дешавања у БМС. На Јутјуб канал постављено је 17 видео-снимака електронских изложби, а на Инстаграм страницу 104 објаве. Корисницима је омогућена услуга 'Питајте библиотекара БМС'.

*

У Рефералном центру БМС обављено је 250 претраживања цитираности у Индексима научних цитата, на захтев корисника, и нађено је 23.287 цитата, хетероцитата, коцитата и самоцитата.

Међубиблиотечком позајмицом из иностранства (SUBITO, British Library и друге стране библиотеке) позајмљено је 19 публикација.

За међународну базу АГРИС унета су 1294 записа.

Дате су на коришћење 72 публикације Рефералног центра.

*

У оквиру законских обавеза из домена матичних функција БМС је пратила и помагала развој високошколских, научних и јавних библиотека у Војводини. Организовала је полагање стручног испита у два рока и са успехом га је положило 35 кандидата. На основу статистичких података у бази МБС и текстуалних извештаја урађене су Анализа рада јавних библиотека у Војводини за 2022. годину *и* Анализа рада високошколских и научних библиотека у Војводини за 2022. годину.

*

Обављена је конзервација 10.224 и реставрација 10.146 страница ретких публикација. Превентивно је заштићено 3648 угрожених књига. Завршено је повезивање 63 старе и ретке књиге.

Израђена су 43.773 микроснимка за архивираље и 49.498 дигиталних снимака публикација (28.779 снимљено је дигиталном камером).

Осим публикација из БМС рађена је заштита старих и ретких публикација Библиотеке Српске патријаршије у Београду, Српског православног манастира Царска Лавра Високи Дечани, Библиотеке Српске православне епархије будимске, Градске библиотеке „Карло Бијелицки" из Сомбора, Епархије бачке и Епархије сремске.

У тврд повез са златотиском повезано је 106 томова новина, а у мек или тврд повез повезано је или преповезано 3014 публикација.

*

На веб-сајту БМС на интернет адреси digital.bms.rs 20. септембра 2011. године постављена је презентација Дигитална БМС.

У Дигиталној БМС *31. децембра 2023. године било је укупно 37.598 публикација са 2.017.299 дигиталних страница.*

*

За пројекат 'Претражива дигитална библиотека' припремљен је 2321 број новина Застава *које су претраживе по пуном тексту.*

*

Електронским изложбама обележено је укупно 17 значајних јубилеја из наше и светске културне баштине.

*

Објављене су публикације: Библиографија књига у Војводини за 2021, Годишњак БМС за 2022, Вести, *гласило БМС (4 редовна броја), Библиотеке Матице српске – поводом 185 година од отварања за јавност. У припреми су: књ. 8 у Едицији* Златна књига БМС, Савремени човек и савремени свет, књ. 7 (Матица српска и БМС) *и* Библиотека манастира Грабовца (БМС и НБС).

*

Свечаном академијом 28. априла обележен је Дан БМС, уручена је Награда 'Златна књига БМС' добитнику Владимиру Пиштalу и захвалнице.

Округли сто под називом 'Песма о три света Владимира Пиштала', уприличен поводом Награде 'Златна књига БМС', одржан је 16. новембра; у припреми је истоимени зборник који окупља радове са тог скупа.

*

Одржана су три предавања Трибине 'Савремени човек и савремени свет'. Саопштења учесника доступна су на веб-сајту Матице српске и БМС, а биће заступљена и у зборнику који заједнички објављују Матица српска и БМС.

*

БМС је пружала помоћ за несметано обављање послова Издавачког центра Матице српске (ИЦМС), размену књига са установама у иностранству и снабдевање српских центара у свету.

*

Сарадници БМС објављивали су књиге и стручне текстове, радили у стручним републичким органима и учествовали на научним скуповима.

*

БМС су посетили културни и научни радници из наше земље и иностранства, као и велики број библиотекара, студената, ученика, матураната и предшколаца којима су приказани историјски развој Библиотеке и њене савремене функције.

*

Делатност БМС редовно су пратили дневни и други листови, радио и телевизијске станице.

*

Плате запослених су утврђиване на основу редовних месечних извештаја.

СТАРА И РЕТКА КЊИГА И ЛЕГАТИ

За збирке старих штампаних књига инвентарисане су, сигниране и обрађене 2 новокупљене књиге и 2 броја периодике прибављена куповином.

Пресигниране су 2 књиге.

Аналитички је обрађен и линковима повезан са *Дигиталном БМС* 1141 чланак из листа *Јавор* (год. 1881–1882).

У електронском каталогу допуњено је 435 записа ситне штампане грађе у збирци раритета БМС (у поље 321 унесен је податак о штампаном извору). Исправљено је и допуњено 25 записа.

Из Донације Никол и Сретена Марића инвентарисано је, сигнирано и обрађено 308 књига на француском језику.

У нормативној бази CONOR креирани су записи за 41 аутора.

За Дигиталну БМС обрађено је 65 књига и линкови копија унети су у COBIB.SR и Регистар старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја. У *Дигиталну БМС* унети су подаци за 23 наслова (38 годишта) периодике. Урађена је ревизија дигитализованих и описаних публикација у *Дигиталној БМС* и установљен је план даљег рада на овим пословима.

Допуњено је 90 записа публикација на микрофилму.

На дигитализацију је предато 86 књига и 13 наслова (38 годишта) периодике (*Слободна Војводина*, 1943–1945, *Дубровник*, 1850–1851, *Српски улак*, 1843, *Панчевац*, 1885, *Србин занатлија*, 1899, *Народне новине*, 1849, *Слобода* (Сан Франциско), 1893, *Јавор*, 1883–1885, *Војин*, 1865–1868, 1870, *Домовни и општеполезни народни календар*, 1834, 1836–1838, 1842, 1845–1846, 1848, *Српско-народни домаћи календар* за 1859, 1861, 1863, 1866, 1868 и 1872, *Темишварски календар* за године 1854–1858 и *Хумориста*, 1863).

На микрофилмовање је предато 230 књига.

Урађене су провере и сачињен је опис 20 књига из Градске библиотеке „Карло Бијелицки" у Сомбору у циљу њихове конзервације и реставрације у БМС. Поводом конкурса Министарства културе Републике Србије написана је препорука за заштиту 15 старих штампаних књига из Градске библиотеке „Карло Бијелицки" у Сомбору и препорука за заштиту 3 књиге из збирки Бачке епархије.

Прегледано је 59 књига понуђених за откуп и припремљени су предлози за откуп одабраних књига.

У Читаоници за раритете издато је на коришћење 928 раритетних књига и 292 периодичне публикације, а из редовног фонда овде је читано 49 књига и 5 периодичних публикација. У Читаоници раритета било

је 548 корисника и 6 посета. Пружено је 230 информација. Реализовано је 17 захтева за снимке.

Уређење и обрада Библиотеке манастира Грабовца

Према пројекту уређења, обраде и заштите Библиотеке манастира Грабовца, смештене у Библиотеци Епархије будимске у Сентандреји, завршени су послови описа публикација и припреман је каталог за штампу са пратећим регистрима.

НАБАВКА И РАЗМЕНА ПУБЛИКАЦИЈА

БМС је током 2023. примила и у своје збирке укључила укупно 55.277 публикација (17.245 књига, 6900 јединица посебних збирки и 31.132 броја периодике). Обавезним примерком примљено је 40.314 публикација, куповином 1650, разменом 4297, поклоном 9016 публикција.

Обавезни примерак

Обавезним примерком збирке БМС обогаћене су са 11.455 књига, 26.786 бројева новина и часописа и са 2073 јединице посебних збирки.

Обавезним примерком прикупљене су од издавача са територије АП Војводине укупно 44.582 публикације. У збирке БМС укључено је укупно 13.896 публикација (3376 књига, 9981 број периодике и 539 публикација посебних збирки).

Обавезним примерком од НБС примљено је 22.159 публикација (6955 књига, 13.744 броја периодике и 1460 јединица посебних збирки).

Од Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске у Бањој Луци примљено је 4229 публикација (1144 књиге, 3011 бројева периодике и 74 јединице посебних збирки).

Из обавезног примерка прикупљеног на територији Војводине библиотекама којима БМС шаље обавезни примерак упућене су укупно 33.244 публикације. НБС је упућено 7950 књига и 15.646 бројева периодике, Народној и универзитетској библиотеци Косова и Метохије „Иво Андрић" припремљене су за слање 2402 књиге и 2276 бројева периодике, а Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске 2560 књига и 2410 бројева периодике.

Куповина

БМС је куповином путем непосредне нагодбе употпунила своје збирке са 1650 публикација (213 књига, 1326 јединица посебних збирки и 111 бројева антикварне периодике). Вредност купљених публикација износи 653.530,00 динара.

Из откупа Министарства културе примљене су 1163 књиге (вредност: 987.913,45 динара). У фонд БМС су ушле 234 књиге, а остале су распоређене за размену са иностраним библиотекама.

БМС је за потребе размене купила 10.775 књига у укупној вредности од 15.612.693,12 динара.

Размена

Разменом са иностраним библиотекама током 2023. године примљено је 3389 публикација (1740 књига, 11 јединица посебних збирки и 1638 бројева периодике), а из земље 908 публикација (586 књига, 45 јединица посебних збирки и 277 бројева периодике).

Иностраним партнерима у размени и лекторатима за српски језик послате су 11.602 публикације (5584 књиге и 6018 бројева периодике), а домаћим библиотекама 1656 публикација (1088 књига и 568 бројева периодике).

БМС је послала у размену 3738 публикација (898 књига и 2840 примерка периодике), издања БМС, Матице српске и ИЦМС.

БМС деценијама успешно сарађује са удружењима Срба у свету. Традиционално је та сарадња већ годинама најуспешнија са удружењима Срба у Румунији (Савез Срба у Румунији и Српска читаоница у Темишвару), Мађарској (Самоуправа Срба и Српска гимназија), Хрватској (Српско културно друштво Просвјета), Словенији (Друштво Српска скупност у Љубљани). Захваљујући иницијативама Матице српске та се сарадња последњих година проширује на још неке општине и установе културе Срба у Републици Српској и Хрватској, као што су библиотеке у Теслићу, Белом Манастиру и Кнежевим Виноградима, на пример, где смо већ упутили књиге на поклон.

БМС свима шаље сва издања Библиотеке и Матице српске, као и књиге из савремене домаће продукције, а заузврат прима њихова издања.

Путем куповине, размене и поклона БМС је у 2023. успела да из целог света набави 1422 публикације сербике.

Поклон

БМС је на поклон примила 13.888 публикација на разним језицима. Након провере, у збирке је укључено укупно 9016 публикација (3249 књига, 2709 бројева периодике и 3058 јединица посебних збирки). Преостале публикације, за које је утврђено да их БМС поседује, распоређују се за поклоне другим библиотекама и за слање у размену.

Депозитом ФАО и Унеско нису примане публикације.

БМС је током 2023. године послала на поклон установама и појединцима укупно 4087 публикација. Из фонда дупликата послате су публикације: манастиру Острог (110), Акцији „Књига солидарности" Радио Београда (250), Библиотеци Филозофског факултета у Новом Саду (150), Народној библиотеци у Пожеги (100), Библиотеци Факултета за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду (48), Градској библиотеци у Панчеву (100), Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис" у Чачку (90), Библиотеци Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Новом Саду (9), Народној библиотеци „Данило Киш" у Теслићу (100), Народној библиотеци „Милош Требињац" у Бајиној Башти (200), Академији умјетности у Бањој Луци (133), Матичној библиотеци „Светозар Марковић" у Зајечару (200), Фондацији „Конрас" у Крагујевцу (400), Клубу „Никола Тесла" при СТШ „Никола Тесла" у Сремској Митровици (11), Факултету ФИМЕК у Новом Саду (57), Удружењу „Адлигат" у Београду (289), Градској библиотеци у Белом Манастиру (20), Народној библиотеци у Будви (150), Народној библиотеци у Требињу (10), Епархији будимљанско-никшићкој (10), Библиотеци у Кнежевим Виноградима (30), Библиотеци Института „Нишка Бања" (250) и Градској библиотеци и читаоници у Херцег Новом (50).

Библиотека је упутила на поклон појединцима и установама у земљи 1320 публикација, својих издања.

Сарадња са институцијама у Републици Српској и Црној Гори

БМС је наставила да сарађује са српским библиотекама, институцијама и појединцима у Републици Српској и Црној Гори.

БМС размењује обавезни примерак са Народном и универзитетском библиотеком Републике Српске (Бања Лука) и са њом има развијене и друге облике сарадње. У Републици Српској БМС сарађује и са Академијом наука и умјетности Републике Српске (Бања Лука), Правним факултетом (Бања Лука), Народном библиотеком „Филип Вишњић" (Бијељина), Народном библиотеком „Данило Киш" (Теслић), Филозоф-

ским факултетом (Бања Лука), Филолошким факултетом (Бања Лука), Академијом умјетности (Бања Лука) и Народном библиотеком „Ћирило и Методије" (Приједор), којима шаље своја издања и издања Матице српске.

БМС размењује своја издања и издања Матице српске са Националном библиотеком „Ђурђе Црнојевић" на Цетињу, Црногорском академијом наука и умјетности (Подгорица), Историјским институтом Црне Горе (Подгорица), Филозофским факултетом (Никшић), Српским националним савјетом Црне Горе, Матицом српском – друштвом чланова у Црној Гори, Народном библиотеком у Будви, Градском библиотеком и читаоницом у Херцег Новом, и другим културним институцијама и удружењима грађана.

ЕЛЕКТРОНСКА КАТАЛОШКО-БИБЛИОГРАФСКА ОБРАДА ПУБЛИКАЦИЈА

У 2023. години у електронски каталог БМС у систему узајамне каталогизације настављено је уношење података за публикације које су набављене у току године, као и за оне из ранијих година које су обрађене у лисном каталогу. Електронска база допуњавана је и подацима о прилозима објављеним у 148 зборника радова и у 82 наслова текућих и старијих периодичних публикација, међу којима су и Летопис Матице српске, научни зборници Матице српске, Годишњак БМС.

Ажурно је обављана именска, предметна и децимална обрада нових публикација, уз истовремену ревизију збирки. Укупно је креирано, допуњено и преузето из COBIB.SR 43.149 записа за све врсте публикација (монографске публикације, серијске публикације, прилози у монографским и серијским публикацијама). Од тога је 20.800 нових записа (укључујући и 6124 записа креирана у нормативној бази CONOR), 8278 записа је допуњено, а 14.071 запис је преузет. Редиговано је 2135 записа (од тога 182 нормативна записа), а уједначен је 1771 запис. Формирано је 37.699 предметних одредница и 52.615 децималних бројева. Урађено је 2798 CIP записа и додељено 498 децималних бројева за чланке и прилоге у серијским публикацијама, пре штампања.

Каталошка обрада књиīа

Обрађена је укупно 13.381 књига, од тога креирана су 573 записа, допуњено је 3196 записа, а из узајамне електронске базе преузето је 9612 записа. Формиране су 17.783 предметне одреднице и 24.728 деци-

малних бројева. Рединговано је 1499 записа, а уједначено је 975 записа. Разрешен је 271 дупликат у библиографској бази, и 38 дупликата у нормативној бази CONOR.

Аналитичка обрада прилога у периодичним публикацијама

Из 148 зборника радова и 82 наслова текуће и старије периодике укупно су обрађена 15.254 прилога, за које је креирано 12.009 записа, 1803 записа су допуњена, а 1442 записа су преузета из COBIB.SR. Формирана је 11.181 предметна одредница и 17.932 децимална броја.

Библиографски рад

Настављени су прикупљање и обрада грађе за текућу *Библиографију књига у Војводини*. Обрађене су све пристигле књиге, укупно 2117. Креиран је 61 запис, допуњен је 1501 запис, а 555 записа је преузето из COBIB.SR. Рединговано је 315 записа. Формирано је 1895 предметних одредница и 2771 децимални број. Пописана је 5541 аналитичка јединица из садржаја публикација.

Каталошка обрада Завичајне збирке

Настављено је попуњавање, сигнирање, обрада и евиденција за заштиту публикација Завичајне збирке. Сигниране су 634 публикације. Обрађене су укупно 192 публикације – креирано је 10 записа, допуњена су 23 записа, а из COBIB.SR преузето је 159 записа. Формирано је 189 предметних одредница и 296 децималних бројева. У збирне записе унето је 486 јединица грађе. Проверено је 1010 публикација понуђених на поклон или откуп, а у базу је унето 497 дезидерата. За заштиту су евидентиране 162 публикације.

Каталошка обрада периодике

Сигнирано је 179 наслова периодичних издања. Укупно су обрађене 4764 публикације, од тога креирано је 500 записа, допуњено је 2276 записа старих наслова и 1328 записа текућих наслова, а преузето је 660 записа. Допуњена су 434 стара наслова периодике, са 869 годишта и 3204 броја. Прегледано је и проверено 2455 инвентарисаних текућих наслова са 3287 годишта и 21.129 бројева. Инвентарисан је 331 наслов серијских публикација посебних збирки (музејски примерак). Пресиг-

нирана су 52 наслова са 105 годишта и 415 бројева. Попуњено је 314 евиденционих картона и уложено у картотеке. За попуну збирке проверена су 4063 наслова периодичних издања понуђених на поклон или откуп.

Каталошка обрада посебних збирки

Инвентарисано и сигнирано је 3860 публикација, а сигниране су 284 публикације. Укупно је обрађено 3909 публикација, од тога креирана су 1523 записа, допуњено је 698 записа, а из узајамне електронске базе преузето је 1688 записа. Редиговано је 180 записа, а уједначено 776 записа. Због рационалног чувања и коришћења делови фонда ситно штампаног и документационог материјала обрађени су као збирни записи (креирано је укупно 240 збирних записа). У збирне записе унето је 5747 јединица грађе. Формирана је 6651 предметна одредница и 7888 децималних бројева. Евидентирана су 22 наслова периодичних публикација. Инвентарисано је 216 бројева периодичних публикација. У магацин је уложено 4586 публикација. Услужено је 712 корисника са 1009 публикација. За попуну збирки проверене су 1828 публикације понуђене на поклон или откуп.

РЕВИЗИЈА И РЕТРОСПЕКТИВНА ОБРАДА

Од 1992. године у БМС се упоредо са ретроспективном обрадом књига обавља и ревизија која је организована тако да омогућава несметано информисање и услуживање корисника.

У 2023. години ревизијом и ретроспективном обрадом укупно је обухваћено 6177 публикација (4006 књига, 177 годишта периодике и 1994 публикације посебних збирки).

До сада је обављена ревизија и ретроспективна обрада 756.525 публикација (576.121 књига, 51.504 годишта периодике и 128.900 публикација посебних збирки).

ЕЛЕКТРОНСКИ КАТАЛОГ

Настављен је рад у систему узајамне каталогизације у оквиру пројекта ВБС. Обавезни примерак обрађиван је само на једном месту, а НБС и БМС међусобно су преузимале записе. Базе COBISS.NET (каталози библиотека Републике Српске, Црне Горе, Федерације Босне и

Херцеговине, Македоније, Словеније, Бугарске и Албаније), Конгресне библиотеке и WorldCAT-а коришћене су за преузимање записа. Групе редактора уједначавале су обраду у COBIB.SR. Из COBIB.SR БМС је преузела 14.640 записа. У CONOR.SR БМС је креирала записе за 6124 аутора.

У електронској бази БМС 31. децембра 2023. године било је укупно 1.666.255 записа (1.093.446 записа за књиге, 46.871 запис за серијске публикације, 416.573 записа за прилоге у монографским и серијским публикацијама и 109.365 записа за публикације посебних збирки). Сваки од ових записа претражив је помоћу шездесетак параметара. На крају 2023. године било је 1.678.979 записа о примерцима публикација (787.218 сигнатура БМС, 63.060 сигнатура М и 141.341 сигнатура П). У дигитални репозиторијум dCOBISS уписано је 6728 објава.

Током 2023. године БМС је обогатила своју електронску базу са 37.058 библиографских записа и 23.214 записа о примерцима публикација.

Електронски каталог БМС доступан је на интернету, на веб-сајту БМС на адреси bms.rs. Електронски каталог претраживан је 243.704 пута и приказана су 820.822 записа.

Електронска база БМС, која чини основу COBIB.SR, формираног у НБС у оквиру ВБС, доступна је и преко интернет адресе plus.sr.cobiss.net.

ЧУВАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПУБЛИКАЦИЈА

У току овог периода у БМС учланио се 1821 читалац.

У читаоницама за периодику и истраживачки рад, општој читаоници и научној читаоници коришћене су 13.294 књиге (6355 јединица часописа и новина). За научни и стручни рад коришћено је 12.209 публикација и за изложбе 4414.

Укупно коришћених публикација је 29.899.

Укупан број забележених посета корисника у читаоницама је 14.322.

Библиотекари информатори пружили су 4180 каталошких и 42 библиографске информације, урадили 3550 тематских претраживања електронског каталога БМС и COBIB.SR и сачинили 64 исписа из базе података. Реализовали су 22 захтева за књиге и 823 захтева за копије чланака и скенирање, од тога 64 за иностранство, за позајмицу у другим библиотекама послали су 23 захтева за позајмицу књига и 28 захтева за копије чланака, ради потреба читалаца и библиотекара БМС.

Дато је 1765 основних информација о коришћењу публикација, 1089 инструкција о коришћењу каталога и 1570 о претраживању база података.

На порталу „Питајте библиотекара" одговорено је на 45 питања. Одговарано је на питања са веб-сајта, преко имејлова, на страници „Питајте библиотекара БМС", на Фејсбук страници БМС, 74 питања.

У мају је започета припрема Опште читаонице за реновирање, читаоница се реновира.

Топографски је евидентирано 21.486 књига, 4045 годишта часописа са 11.497 бројева, 405 томова новина, бројева 10.884.

Публикације којима је потребна књиговезачка заштита предате су књиговезници. (Ал 490, немачка књига 88, остало 1886). Заштићене публикације уложене су у магацине.

У Централни магацин уложено је 3359 рекаталогизованих књига.

Урађена је ревизија књига II 40.001–70.000, III 40.001–60.000.

Преслагане су књиге у Централном магацину (80.257), одвајане за књиговезницу (155).

У Нови магацин уложене су књиге примљене обавезним примерком, нове стране књиге, часописи и новине из поклоњених збирки – укупно 20.539 књига (БМС 16.649, С 925, Вулетић 55, БМК 237, Аут 37, МД 6, М 2513, БТ 1, БМ 46, МС 32, Клаић 7, ЉМ 12, А 8, Бор 11).

Ради рационализације простора премештане су књиге и периодика у Новом магацину (943 м).

Премештане су књиге другог и трећег формата у Новом магацину (18 м).

Премештане су књиге у Новом магацину (ПБ, ВЈ, Мил, ДПв).

Премештена је периодика из магацина испод Читаонице за периодику и истраживачки рад у Општу читаоницу ради заштите и сушења након поплаве која је регистрована 19. фебруара. У преношењу ових публикација учествовала је већина књижничара из Одељења. Поплављен је био и део приручника у Општој читаоници. Пописана је оштећена периодика и враћена је након заштите у магацин.

Уложено је нове периодике 2035 годишта часописа са 6263 броја, новине томова 215, бројева 5021. Музејске периодике уложено је 94 годишта са 286 бројева, томова новина 6, бројева 96.

У Чешком магацину настављено је преношење књига за рекаталогизацију. Уложено је 2725 раздужених публикација.

У Чешком магацину настављено је преношење књига за рекаталогизацију (28).

Уложено је нове периодике годишта 766, бројева 2410, новине томова 157, бројева 2782.

Уложено је 860 публикација из фонда КПзЧ.

У фотокопирници су урађене 45.024 копије, 11.823 скенирања за потребе читалаца и служби БМС.

За потребе Дигиталне БМС у фотокопирници је скенирано 4518 страница Летописа Матице српске.

*

На Фејсбук страници, која има 14.250 пратилаца, постављани су текстови (332) који промовишу књигу и читање, најављују и прате актуелна дешавања у БМС. Услугу „Питајте библиотекара БМС" користила су 162 корисника, а 75 корисника користило је сервис „Питајте библиотекара БМС" на Фејсбук страници БМС.

На Инстаграм страници БМС, која има 1563 пратиоца постављено је 105 објава.

На Јутјуб канал БМС постављено је 17 видео-снимака електронских изложби.

РЕФЕРАЛНИ ЦЕНТАР

Селекција и обрада документационих јединица за међународну базу АГРИС

У Рефералном центру су за потребе међународне базе АГРИС (међународни информациони систем за пољопривредне науке и технологије) прегледане 1804 документационе јединице из публикација и полупубликација из области пољопривредних наука, од тога издвојене су 1294 документационе јединице које су библиографски обрађене (са класификацијом, дескрипторима и апстрактима) и прослеђене ФАО АГРИС центру.

AGROVOC тезаурус

Унето је 675 стручних термина на српском језику на платформи *Vocbench* који ће бити укључени у AGROVOC тезаурус (контролисани речник који покрива сва подручја Организације за храну и пољопривреду (ФАО)).

Истраживање цитираности на лични захтев и на захтев институција

БМС је центар за испитивање цитираности радова у Индексима научних цитата (Science Citation Index, Web of Science) и поседује највећу збирку Индекса научних цитата у земљи.

Спискови испитиваних аутора припремљени су по презименима првих аутора на објављеним радовима преко којих се прати цитираност. Била су 222 списка са 12.684 рада и 4270 првих аутора на објављеним радовима.

На лични захтев корисника из Новог Сада и Београда истражена је цитираност радова у Индексима научних цитата, за 236 аутора било је 250 претраживања и нађен је 19.481 цитат, 1302 хетероцитата и 2504 самоцитата (укупно 23.287).

За 3 аутора истражена је цитираност до 30 хетероцитата – цитираност према специјалном захтеву. За 10 аутора урађен је Хиршов индекс.

Корисницима су дати сертификати са свим библиографским подацима.

Тематска и друга претраживања

Претраживања су најчешће обављена у електронским сервисима КоБСОН-а (Inočas, Naši u WoS, SCIDirect, Ebsco, WoS, Emerald, Sage, SCindeks, KStore и др.). За тематска и друга претраживања из страних база података коришћен је и приступ преко интернета (Google, Google Scholar, АГРИС, Амазон, Британска библиотека и др.).

Међубиблиотечка позајмица

Путем међубиблиотечке позајмице из иностранства укупно је позајмљено 19 публикација (18 копија и 1 књига).

Из центра SUBITO (Document Delivery Services – Немачка), најуспешнијег система за међубиблиотечку позајмицу и брзу испоруку чланака, електронским путем поручено је 14 копија, које су стигле за мање од 72 сата. На основу Ифла ваучера поручене су 4 копије и 1 књига.

Издавање примарног материјала

У читаоницама БМС коришћене су 72 публикације (докторски и магистарски радови и ЈУС стандарди, компакт-дискови монографских публикација и др.).

Збирке Рефералної центра

Евидентирано је и спремљено за улагање 214 докторских дисертација и 275 компакт-дискова.

Стране базе података на интернету у 2023. години

У 2023. години Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије наставило је да финансира претплату на стране базе података у оквиру Конзорцијума библиотека Србије за објединьену набавку (КоБСОН – http://kobson.nb.rs). Доступне су следеће базе података: Web of Science, EBSCO – Publishing, Springer Link, Institute of Physics Publishing Emerald, ScienceDirect, Scopus, Oxford University Press и др., а очекује се реализација приступа и другим базама.

КоБСОН у 2023. години покрива око 35.000 наслова часописа и око 160.000 електронских књига, као и неколико индексних база података и садржи информације о импакт факторима часописа.

МАТИЧНИ ПОСЛОВИ

БМС је обављала матичне послове и организовала полагање стручног испита у библиотечко-информационој делатности у складу са својим законским обавезама из домена матичних функција.

За прикупљање података о раду мреже библиотека (МБС) за 2022. годину коришћена је нова веб-апликација. База МБС је смештена на серверима НБС, а библиотеке попуњавају онлајн упитнике путем ауторизованих налога. У БМС прегледано је 36 попуњених упитника високошколских библиотека у Војводини који су прослеђени у НБС. У МБС базу унети су предвиђени статистички подаци за БМС.

На основу прикупљених статистичких и текстуалних извештаја, у сарадњи са окружним матичним библиотекама из Вршца, Зрењанина, Кикинде, Новог Сада, Панчева, Сомбора, Сремске Митровице и Суботице урађена је и публикована Анализа рада јавних библиотека у Војводини за 2022. годину. На основу статистичких података у бази МБС и текстуалних извештаја припремљена је и публикована *Анализа рада високошколских и научних библиотека у Војводини за 2022. годину*.

Библиотекама у Војводини послата су обавештења о роковима и начину полагања стручног испита, организовани су семинари, обављени су и остали послови везани за полагање стручног испита у библиот-

ечко-информационој делатности у мајском и новембарском испитном року (испит је положило 35 кандидата).

Одржан је састанак са директорима и руководиоцима матичних служби матичних библиотека у Војводини и том приликом је са руководиоцима матичних служби размотрен *План обављања матичних функција БМС у 2023*.

Обављени су надзори над стручним радом библиотека Департмана за физику, Департмана за хемију, биохемију и заштиту животне средине, Департмана за математику и информатику, Департмана за географију и Департмана за биологију и екологију Природно-математичког факултета (ПМФ) у Новом Саду, Библиотеке Факултета за спорт и физичко васпитање у Новом Саду, Библиотеке Техничког факултета „Михајло Пупин" у Зрењанину и Библиотеке Високе струковне васпитачке и медицинске школе у Вршцу.

За библиотекаре високошколских и научних библиотека у Учионици БМС одржан је акредитовани семинар Ауторски профили за еНауку: отварање, одржавање, повезивање (22. новембар).

Организовано је одржавање акредитованих програма сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности за запослене у БМС.

Припремљени су *Годишњи извештај о раду БМС у 2022*, месечни, тромесечни, шестомесечни и деветомесечни извештаји о раду БМС, *План обављања матичних функција БМС у 2023*. и Предлог *Програма рада БМС у 2024. години за Министарство културе*.

Припремљена су четири броја Вести, гласила БМС.

*

Припремљена је и одштампана инвентарна књига 1423767–1449481.

За Дигиталну БМС припремљене су 2734 публикације (укупно 69.168 дигиталних страница). У *Дигиталну БМС* укључена је 341 публикација.

У софтверу *docWizz* обрађена је 2321 публикација са 11.895 страница (формат MET/ALTO). Од тога је 9705 страница припремљено је за постављење на презентацију Претражива дигитална библиотека (претражива.срб), а 2190 су припремљене за слање НБС за пројекат дигитализације јеврејске периодике.

У dCOBISS укључена је 31 објава. На Јутјуб канал БМС постављено је 17 видео-снимака.

Скенирано је 1317 страница за потребе БМС и корисника.

Из електронског каталога за штампу су припремане библиографије и каталози, израђиване су инвентарне и топографске књиге и спискови публикација. На персоналном рачунару припремане су Вести,

Библиографија књига у Војводини, књиге, дописи, извештаји и слично. Одржавана је у функцији конфигурација рачунара и мреже, као и корисничких налога. Организовано је одржавање сервера и софтвера за *Дигиталну БМС*. Скидан је дневни бекап електронске базе БМС и израђивана је сигурносна копија дигиталне базе.

ЗАШТИТА ПУБЛИКАЦИЈА

Током 2023. године у Одељењу заштите публикација БМС у целости су спроведене мере заштите које су предвиђене Програмом рада.

Примењивани су поступци превентивне заштите књига – механичко чишћење и дезинфекција, преформатирање публикација за архивирање и коришћење поступцима микрофилмовања и дигитализације, израда копија публикација или њених делова у траженим форматима према захтевима корисника, детаљни прегледи раритетних рукописа и књига предложених за заштиту са одређивањем степена оштећености и мера заштите које је неопходно спровести, као и поступци конзервације и рестаурације културних добара, оштећених листова и повеза раритетних рукописа, старих штампаних и ретких књига. Превентивна заштита, са израдом конзерваторске документације и снимањима пре спровођења поступака заштите обухватила је 3648 угрожених књига.

Заштита културних добара рађена је према приоритетима у заштити, степену оштећености публикација и према обавезама дефинисаним посебним уговорима, на одабраној библиотечкој, архивској и музејској грађи из БМС, Библиотеке Српске патријаршије у Београду, Српског православног манастира Царска Лавра Високи Дечани, Библиотеке Српске православне епархије будимске, Градске библиотеке „Карло Бијелицки" из Сомбора, Епархије бачке и Епархије сремске.

Ради учествовања на Конкурсу за финансирање или суфинансирање пројеката из области културног наслеђа у Републици Србији у 2023. години Министарства културе прегледано је 26 одабраних старих српских штампаних књига и израђена је неопходна конзерваторска документација.

У лабораторији за конзервацију и рестаурацију обављена је конзервација 10.224 и рестаурација 10.146 оштећених страница раритетних рукописа и књига. Настављени су послови конзервације и рестаурације повеза раритетних књига који обухватају реконструкцију повеза и начина повезивања према оригиналним најкомплетнијим примерцима. Поменутим поступцима завршено је повезивање 63 старе и ретке књиге. За потребе конзервације и рестаурације, према захтевима корисни-

ка, обављен је детаљан конзерваторски преглед 42 угрожене раритетне књиге са одређивањем мера заштите које је неопходно спровести и израдом пратеће конзерваторске документације.

Настављено је заштитно микрофилмовање културних добара и појединих одабраних, ретких или оштећених примерака. Израђена су 43.773 микроснимка на микрофилмовима од 16 и 35 мм, у складу са захтевима важећих стандарда и у квалитету потребном за архивирање. Развијено је 17 ролни микрофилмова, извршена је контрола квалитета 14 старих микрофилмова на којима се налазе снимци оних публикација које БМС поседује само на микрооблицима. Са старих микрофилмова након неопходних поправки и интервенција дигитализовано је 120 кадрова за лакше и безбедније коришћење. За потребе корисника БМС дигиталним камерама израђено је 28.779 снимака раритетних публикација. У потребним форматима обрађено је 10.256 дигиталних снимака, израђено је 6 принтер копија и снимци су пренети на друге меморије. Настављени су послови скенирања књига *Bookeye3* скенером. Скенирано је 20.719 страница публикација, док је 400 дигиталних снимака пренесено на друге меморије.

Књиговезачки послови обухватили су повезивање у тврд повез са златотиском 106 томова новина, а у мек или тврд повез повезано је или преповезано 3014 публикација. Мерама књиговезачке заштите направљено је 877 књига и отиснута су 63 наслова у позлати. За заштиту публикација које се не кориче или за потребе пресељења публикација у нове магацине БМС израђено је 205 заштитних кутија, 4012 заштитних фасцикли и 1128 заштитних омота. У књиговезници је израђено 912 комада разних картонских производа и поправљена су 174 оштећена листа публикација. У магацинима БМС, за потребе књиговезачке заштите, након књиговезачког прегледа, издвојено је 3100 оштећених књига, а обављени су и други потребни књиговезачки и картонажни послови.

ДИГИТАЛНА БМС

У 2023. настављена је реализација дугорочног пројекта *Дигитална БМС*, са циљем да се највредније публикације на још један начин заштите и истовремено учине доступним корисницима у дигиталном формату. На веб-сајту БМС 20. септембра 2011. године постављена је презентација *Дигитална БМС*.

Дигитализоване публикације распоређене су у 24 целине – *Рукописне књиге*, *Српске књиге 15–17. века*, *Српске књиге 18. века*, *Српске*

књиге 1801–1867. године, *Стране књиге 15–17. века*, *Стране књиге 18–19. века*, *Објављења*, *Огласи*, *Ситна штампана грађа до 1867*, *Календари и месецослови*, *Часописи*, *Летопис* и *Зборници МС*, *Новине*, *Разгледнице*, *Плакати*, *Документациони материјал*, *Ликовни радови*, *Фотографије*, *Музикалије*, *Атласи*, *Географске карте*, *Планови града*, *Издања БМС* и *Књиге после 1867. године*. Повезане су са записима у електронској бази БМС, са COBIB.SR и штампаним каталозима. Публикације се у целости могу прелиставати, а претраживе су према аутору, наслову, издавачу, месту, години издања и другим параметрима. *Дигитална БМС* се свакодневно допуњава новим публикацијама. У *Дигиталној БМС* 31. децембра 2023. године било је укупно 37.598 публикација са 2.017.299 дигиталних страница.

За дигитализацију публикација коришћени су скенери и дигиталне камере, а за архивирање опрема за складиштење дигиталних снимака капацитета преко 100 Tb, сервер за подршку веб-презентацији Дигитална БМС, као и рачунари за припрему и коришћење *Дигиталне БМС*.

За *Дигиталну БМС* припремане су рукописне књиге, српске књиге 15–17. века, стране књиге 15–17. века, стране књиге 18–19. века, књиге после 1867. године, стара периодика, као и издања БМС и Матице српске.

Укупно је забележено 6.128.851 (2.376.609 у 2022. години) листање публикација (*Застава* 1.041.139 пута, *Браник* 203.423 пута, *Летопис Матице српске* 96.952 пута, *Дан* 81.703 пута, *Српски дневник* 47.618 пута, *Српски рјечник* 20.141, *Живот и обичаји народа српскога* 19.947 пута, *Гласник Друштва српске словесности* 18.812 пута, *Босанска вила* 18.321 и *Писменица српскога језика* 17.811 пута).

Дигитална БМС је доступна преко веб-сајта БМС на интернет адреси digital.bms.rs.

*

БМС је са Универзитетском библиотеком „Светозар Марковић” из Београда сарађивала у реализацији пројекта „Претражива дигитална библиотека”. У софтверу *docWizz* (фирме Content Conversion Specialists (CCS)), који претвара скениране странице у претраживе и обогаћене метаподацима дигиталне објекте (METS/ALTO), у 2023. обрађен је 2321 број (11.1895 страница, 1890–1901, 1903–1904. година) листа Застава.

На презентацији Претражива дигитална библиотека (претражива.срб) постављен је лист *Застава* (51 годиште, 1866–1901, 1904, 1911, 1914, 1919–1929. година) који је у БМС припремљен за претраживање по пуном тексту (линк за преглед је https://pretraziva.rs/pregled/zastava).

*

На позив НБС БМС је учествовала у реализацији Пројекта дигитализације јеврејске периодике. Из 14 периодичних наслова јеврејске периодике из фонда БМС скенирано је и у софтверу *docWizz* припремљено 2190 дигиталних страница у пдф формату који су постављени на вебсајт НБС.

СТРУЧНИ ИСПИТИ

БМС је организовала полагање стручног испита у библиотечко-информационој делатности у мајском и новембарском испитном року 2023. године, сагласно законским прописима.

Комисија за полагање стручног испита радила је у следећем саставу: мр Душица Грбић (председник и испитивач за предмет *Историја писма, књиге и библиотека*), мр Гордана Ђилас (стални члан и испитивач за предмет *Основе библиотекарства*), Весна Укропина (испитивач за предмет *Библиографија*), мр Радмила Дабановић (испитивач за предмет *Основи система државне управе и уставног уређења и прописи из библиотечко-информационе делатности*), Меланија Блашковић и Слађана Субашић (испитивачи за предмет *Каталогизација и предметна и стручна класификација*) и Новка Шокица Шуваковић (испитивач за предмет *Информатика у библиотекарству*).

Организовани су инструктивни и консултативни семинари. Током семинара предавачи су користили рачунарску опрему и видео-бим, презентујући примере из електронске базе БМС. Прво предавање било је посвећено историјату и савременим функцијама БМС, уз презентацију њеног интернет сајта bms.rs.

Испит је успешно положило 35 кандидата, 30 дипломираних библиотекара, 1 библиотекар и 4 књижничара.

АКРЕДИТОВАНИ ПРОГРАМИ СТАЛНОГ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

Курс „COBISS3/Напредни" одржан је 29. и 30. марта у НБС. Курс је водила Штефанија Мађко, а асистирала Тамара Мијатовић која је 18–19. октобра у НБС лиценцирана за COBISS предавача за напредни курс „Употреба програмске опреме COBISS3/Каталогизација (серијске публикације)".

Курс „Употреба програмске опреме COBISS3/Преузимање записа и фонд" одржан је од 6. до 8. јуна у Учионици БМС. Курс је водила Новка Шокица Шуваковић, а асистирала је Бојана Бјелица.

*

За библиотекаре БМС 21. децембра у Читаоници за периодику и истраживачки рад одржан је акредитовани семинар сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности *Ауторско право у библиотечко-информационој делатности: дигитализација и дела непознатог или недоступног носиоца права (orphan works)* др Татјане Брзуловић Станисављевић и др Драгане Столић из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић" у Београду.

*

Акредитовани програм *Грађанска наука: библиотекари као спона између науке и грађана* др Наташе Дакић и др Александре Тртовац из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић", који је реализован 8. марта 2023. године на Данима библиотека и библиотекара које на Новосадском сајму организује Градска библиотека Нови Сад, укупно је слушало 23 библиотекара БМС.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

У 2023. години БМС је објавила следећа издања:

Душица Грбић, Гордана Ђилас, Александра Драпшин: *Библиотека Матице српске – поводом 185 година од отварања за јавност.*

Библиографија књига у Војводини за 2021. годину

Весна Укропина (редактор), Каталин Рафа (редактор записа), Слађана Субашић (редактор записа), Слађана Радовановић, Драгана Д. Јовановић, Снежана Миљановић, Тамара Малешев;

Годишњак Библиотеке Матице српске за 2022. годину;

Вести, гласило БМС (четири броја – јануар, април, јул, октобар), бројеви 125–128;

Едиција *Златна књига Библиотеке Матице српске*

Књига 8: Владимир Пиштало – *Песма о три света* (у припреми).

Заједничка издања

Зборник радова *Савремени човек и савремени свет*, књига 7 (Матица српска и БМС) (у припреми);

Едиција *Српска црквено-уметничка и научна збирка у Сентандреји*

Библиотека манастира Грабовца (БМС и НБС) (у припреми).

ИЗЛОЖБЕ

Од јануара 1996. године до децембра 2010. БМС приредила је 178 изложби у витринама, са пратећим штампаним каталозима. Од јануара 2011. године изложбе се презентују у електронском облику, у јавном каталогу БМС. Електронски и штампани каталози изложби трајно се чувају и доступни су на веб-сајту bms.rs, Фејсбук и Инстаграм страници и Јутјуб каналу БМС.

БМС је пригодним електронским изложбама у 2023. години обележила 17 значајних јубилеја из наше и светске културне баштине. Коришћена је грађа из збирки БМС и Рукописног одељења Матице српске. Обележене су: 100-годишњица рођења Миће Поповића, Михаила Марковића, Милке Ивић и Антонија Исаковића 125-годишњица рођења Душана Матића, Милана Коњовића, Растка Петровића, Сретена Стојановића, Десанке Максимовић и Федерика Гарсије Лорке, 150-годишњица рођења Радоја Домановића и Надежде Петровић, реализована је изложба „Срби 1848" поводом 175-годишњице, обележена је 200-годишњица рођења Михаила Обреновића и Шандора Петефија, 250-годишњица рођења Атанасија Стојковића, под заједничким називом „Јубилеји штампаних србуља" *реализована је изложба поводом* 460 година Триода цветног скадарског (Скадар, 1563) и 500 година *Молитвеника горажданског* (Горажде, 1523), као и изложба „Хиландар (1198–2023)" поводом 825-годишњице. Све изложбе су представљене у медијима.

Аутори изложби су: Снежана Николић, Срђан Граовац, др Татјана Богојевић, Бојана Бјелица, Мирко Димић, Ненад Станојевић, мр Душица Грбић, Александра Драпшин, Наташа Бундало Микић, Александар Радовић, Ирена Зечевић, Тамара Малешев и Петер Хајнерман.

*

За Дан БМС (28. април) реализована је изложба „Рукописне и старе штампане књиге БМС" у холу Матице српске. Изложбу су приредиле мр Душица Грбић и Александра Драпшин уз техничку подршку Павла Живковића.

Изложбу 144 екслибриса из Ликовно-графичке збирке БМС, који су били изложени у јавном каталогу Библиотеке, приредиле су Бојана Бјелица и Јована Новаков.

„Караван уметности", путујућа заједничка изложба афирмисаних ликовних стваралаца Србије, иницирана у мају ове године у Пожаревцу, свечано је отворена 1. новембра 2023. у фоајеу Матице српске. Заједнички су је реализовали Центар за промоцију уметности АХ ОС, Матица српска и БМС, уз покровитељство Културно-просветне заједнице Србије, а дела су сем у фоајеу Матице српске до 10. новембра била изложена и у јавном каталогу БМС.

ДАН БМС

Свечаном академијом 28. априла обележен је Дан БМС, уручена је Награда „Златна књига БМС" добитнику Владимиру Пиштalу и захвалнице Библиотеци града Београда и Катици Шкорић.

Округли сто под називом „Песма о три света Владимира Пиштала", уприличен поводом Награде „Златна књига БМС", одржан је 16. новембра; у припреми је истоимени зборник који окупља радове са тог скупа.

ТРИБИНА „САВРЕМЕНИ ЧОВЕК И САВРЕМЕНИ СВЕТ"

Основна идеја покретача Трибине „Савремени човек и савремени свет", коју организују БМС и Матица српска, јесте да се потраже одговори на кључна питања човека и света у времену у коме живимо. Због тога су учесници ових трибина истакнута имена савремене српске културе, уметности, науке и духовности. Сагледавање и спајање њихових различитих дискурса треба да у континуитету граде једну слојевиту слику савременог човека и света.

Током 2023. године одржана су три предавања: Николај Петрович Бурљајев (6. септембар), Божидар Зечевић (6. децембар), Емир Кустурица (12. децембар).

Сва приложена саопштења наћи ће се у штампаном зборнику са Трибине *Савремени човек и савремени свет*, који објављују Матица српска и БМС.

НАГРАДА „СРЕТЕН МАРИЋ”

Награда „Сретен Марић” уручена је 26. септембра у Косјерићу. За 2021. и 2022. годину добитник је проф. др Михајло Пантић за књигу Александријски синдром 5 у издању Академске књиге (Нови Сад, 2021).

САРАДЊА СА ИЗДАВАЧКИМ ЦЕНТРОМ МАТИЦЕ СРПСКЕ

БМС је пружала помоћ за несметано обављање послова ИЦМС, размену књига с установама у иностранству и снабдевање српских центара у свету. Тираж издања Антологијске едиције Десет векова српске књижевности смештен је у магацину БМС. Матица српска пружа помоћ ИЦМС у наступима на сајмовима књига, промоцијама и другим пословима. Административне, лекторске, коректорске, техничке и друге послове о трошку ИЦМС, ван радног времена, обављали су запослени у Матици српској и БМС. Управник БМС Селимир Радуловић члан је Скупштине ИЦМС.

УЧЕШЋЕ НА СКУПОВИМА, НОВЕ КЊИГЕ, ПРИЗНАЊА, ПОСЕТЕ

Током 2023. године библиотекари БМС учествовали су на стручним и научним скуповима, објављивали нове књиге и радове и добијали признања за свој рад.

БМС добила је Сретењски орден првог степена за нарочите заслуге у прикупљању и очувању књижног фонда од историјског и културног значаја, а поводом 185 година од почетка јавног рада. Одликовање је уручио Александар Вучић, председник Републике Србије, 15. фебруара поводом Дана државности Републике Србије, а у име БМС примио га је Селимир Радуловић.

БМС је добитница Захвалнице за вишегодишњу сарадњу, драгоцену донацију и подршку у развоју културе Народне библиотеке „Стеван Сремац” у Нишу. Захвалницу је уручила директорка Библиотеке Соња Шуковић, а у име БМС примио ју је Селимир Радуловић.

Селимир Радуловић је добитник Награде „Светосавски златник” за антологију *Златни век српског песништва*, Награде „Бранко Ћопић” за књигу *Седам малих дрхтаја*, Награде „Душан Васиљев” за књигу поезије *У царству ветрова аремејских*, Награде „Свети Стефан Штиља-

новић" за књигу поезије *Запис на стубу, јерусалимском*, као и посебне захвалнице манастира Велика Ремета. У издању Лагуне и Архива Војводине објављена су *Изабрана дела Селимира Радуловића* у седам књига, а у издању Лагуне књига поезије *Запис на стубу, јерусалимском*. Округли сто поводом антологије *Златни век српског песништва* одржан је 12. децембра у Културном центру Војводине „Милош Црњански" у Новом Саду, где се говорило о Селимиру Радуловићу као антологичару. Говорио је на Дану БМС, на Округлом столу посвећеном добитнику Награде „Златна књига" Владимиру Пиштalу и на догађајима и манифестацијама одржаним у БМС, Матици српској и другим установама културе у земљи и иностранству. Председник је Управног одбора СНП-а, потпредседник Управног одбора Удружења књижевника Србије, учествовао је у раду Управног и Извршног одбора Матице српске, Скупштине ИЦМС, Управног одбора и Скупштине Заједнице матичних библиотека Србије, Управног одбора Задужбине Иве Андрића. Селимир Радуловић је главни и одговорни уредник *Летописа Матице српске*, члан жирија Вукове награде, Награде „Др Шпиро Матијевић", Савета за српски језик Владе Републике Србије. Дао је интервјуе за *Печат*, *Вечерње новости* и новосадски *Дневник*, а о његовом делу објављивани су текстови у листовима и часописима *Дневник*, *Вечерње новости*, *Кикиндске новине*... Библиографија Селимира Радуловића (дела и литература о Селимиру Радуловићу) у узајамном електронском каталогу Републике Србије (COBISS.SR) броји 1233 библиографске јединице.

На Дванаестом стручном скупу „Манастири и библиотеке чувари културне баштине", одржаном у манастиру Велика Ремета мр Душица Грбић је представила рад „*Триод цветни* (Москва, 1680) у СПЦ у Бачкој Паланци" и отворила изложбу „Стара штампана књига у библиотекама фрушкогорских манастира, мр Гордана Ђилас представила је рад „Књиге са темама из православља у легату Јована Јовановића Змаја у БМС", а Ирена Зечевић, Тамара Малешев и Оливера Топалов (из Градске библиотеке Нови Сад) рад „Посланице – вредни писани трагови прошлости, чувари националне културне баштине".

На стручном скупу „Националне професионалне и књижевне награде у библиотекарству Србије и издавачка делатност библиотека", реализованог у оквиру Жичког сабора библиотекара који је организовала Народна библиотека „Стефан Првовенчани" из Краљева, мр Гордана Ђилас учествовала је као председница жирија за новоустановљену Награду „Златно слово Дејана Вукићевића" за најбољу изложбу реализовану током прошле године, Тамара Малешев и Слађана Радовановић припремиле су рад „Издавачка делатност БМС (2002–2022)", који је

учесницима скупа саопштила Ирена Зечевић која је, заједно са Оливером Топалов (из Градске библиотеке у Новом Саду), представила и рад „Књижевна награда 'Стеван Пешић' Градске библиотеке у Новом Саду".

На Трећем стручном скупу у Малој Ремети под називом „Интердисциплинарност у библиотекарству – изазови и решења" уводну реч дала је мр Гордана Ђилас, а мр Душица Грбић говорила је о рачанским писарима и изложби „Рукописне књиге у библиотекама фрушкогорских манастира" Весне Петровић и Дубравке Симовић, као и о фототипском издању књижице *Стоїлав* из 1743, чији је писар јеромонах манастира Беочина Јоасаф, а која се чува у Народној библиотеци „Вук Караџић" у Крагујевцу.

Мр Душица Грбић члан је Сентандрејског одбора и Старословенског одбора САНУ, уредништва Едиције *Библиоїрафије* Матице српске, Стручне редакције *Срїске енциклоїедије* – област архиви, библиотеке, музеји, научне и културне установе, Одбора Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића у Инђији, члан Научне комисије за рад на пројекту Библиотеке Српске патријаршије „Истраживање, евидентирање и научни опис српских средњовековних рукописа у иностраним збиркама". Отворила је изложбу „Рукописне књиге у библиотекама фрушкогорских манастира" ауторки Весне Петровић и Дубравке Симовић у Народној библиотеци „Његош" у Књажевцу, у оквиру стручног скупа „Стара књига као културно добро", на свечаности у Народној библиотеци „Вук Караџић" у Крагујевцу, у Народној библиотеци „Стефан Првовенчани" у Краљеву, у Народној библиотеци Смедерево, Градској библиотеци у Панчеву и на већ поменутом стручном скупу у Малој Ремети. У манастиру Беочину говорила је на промоцији већ поменутог фототипског издања књижице *Стоїлав* из 1743, а за Радио Беседу о историјату и раду БМС и приређеним изложбама поводом Дана БМС 28. априла и јубилеја БМС – 185 година од отварања за јавност.

Мр Гордана Ђилас је члан уредништва Едиције *Библиоїрафије* Матице српске, Одбора Лексикографског одељења Матице српске, Одбора Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића у Инђији, сарадник је на пројекту *Каталоі библиоїека фрушкоїорских манастира* и уредник зборника Сусрети библиографа *2022* и Годишњака БМС, ауторка је песничке збирке *Хваїање месечине* у издању Градске библиотеке „Жарко Зрењанин" из Зрењанина, председница жирија за новоустановљену Награду „Златно слово Дејана Вукићевића" која се додељује за најбољу изложбу у години која је претходила додели и председница жирија за доделу Награде „Запис". Говорила је о зборницима радова „Манастири и библиотеке чувари културне баштине" у Народној библиотеци „Његош" у Књажевцу, у оквиру стручног скупа „Стара књига као

културно добро", на свечаности у Народној библиотеци „Вук Караџић" у Крагујевцу, у Народној библиотеци „Стефан Првовенчани" у Краљеву, у Народној библиотеци Смедерево и у оквиру представљања пројекта Српске читаонице у Иригу „Каталог библиотека фрушкогорских манастира", говорила је на представљању *Библиографије Српске књижевне задруге 2003–2022* Дејана Вукићевића у Српској књижевној задрузи, о зборнику са Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића у Инђији, у оквиру манифестације „Дани Николаја Тимченка", у Народној библиотеци „Радоје Домановић" у Лесковцу излагала је на округлом столу „Издаваштво библиотека и сродних установа" о издавачкој делатности БМС, а као председница жирија Награде „Запис" учествовала је на 20. конференцији БДС која је под називом „Библиотечки простори у физичком и виртуелном окружењу" одржана у Краљеву и Врњачкој Бањи.

Новка Шокица Шуваковић је представила рад „Функционисање матичности у служби развоја библиотекарства у Војводини" на Регионалном стручном скупу „Значење и трајање матичности у библиотекарству: заједнички темељи у региону" у НБС и рад „Нови живот старе књиге у Дигиталној БМС" на међународној конференцији „Нови живот старе књиге" у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић".

Весна Укропина и Слађана Субашић представиле су рад „УДК класификација у БМС" на регионалном стручном скупу под називом „Од заједничког каталошког правилника до Изјаве о међународним начелима и даље" у НБС.

Мирослав Алексић је радио као члан жирија за доделу неколико награда – „Раде Драинац", „Мирослав Антић", „Карољ Сирмаји" и „Алексије Везилић", члан је Комисије Министарства културе за откуп публикација, члан је Комисије Града Новог Сада за финансирање пројеката од посебног значаја у издавачкој делатности, члан је Редакције часописа *Трагови* и Редакције *Прва књига* Матице српске, представљао је свој песнички опус на књижевним фестивалима – Смедеревској песничкој јесени, Видовданским свечаностима у Крушевцу и Вишњићевим данима у Шиду.

Др Наташа Димитрић је, на позив Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић" из Београда, одржала предавање на тему „Протичне јонске течности као нова алтернатива у дезинфекцији папирне библиотечке и архивске грађе", а са *Синишом Стојшићем водила је радионицу „Сазнај и разазнај" у Учионици БМС.*

Др Татјана Богојевић је члан Управног одбора БДС, председник Програмског одбора БДС за конференцију у Врњачкој Бањи одржаној 14–16. децембра и модератор треће сесије, потпредседник је Секције

за стално стручно усавршавање и професионални развој БДС и члан Редакције и рецензент за часопис *Корак библиотеке*, са Бојаном Бјелицом ауторка је књиге *Грађа за библиографију Николе Кусовца 1963–2023* београдског издавача „Мирослав", излагала је на меморијалној вечери посвећеној књижевнику и библиотекару Ивану Ршумовићу „Ноћ поспаног облака", у Народној библиотеци у Ужицу.

Снежана Николић је објавила књигу *Библиографија Жарка Димића*, у коауторству са Татјаном Богојевић и Бојаном Бјелицом, у издању Културног центра „Карловачка уметничка радионица" из Сремских Карловаца, жирирала за „Бранкову награду" Друштва књижевника Војводине, промовисала књигу *О чему шумови преносе различите истине* у Новом Саду, Шапцу и Београду и учествовала на Сајму књига у Новом Саду (модерирање два програма).

Златко Ахмић је представио рад *„Заокруживање дигитализације* – OCR *скенираних публикација у БМС и веб-платформа* pretraziva.rs/претражива.рс" на научном скупу о дигитализацији књижевне, архивске и музејске грађе који је под називом „Дигитална хуманистика" одржан у Народној библиотеци Крушевац, а рад „Како одгојити читаоца – стимулисање и развој писмености од најранијег доба до активног коришћења библиотечког фонда и услуга", настао у коауторству са Јеленом Јовин, на Седамнаестом стручнонаучном скупу *Библионет 2023* који је под називом „Деца и млади – библиотеке за нове генерације" одржан у Сомбору.

Марина Ђачић и Марина Шмудла одржале су предавање „ORCid и други ауторски идентификатори у домену научно-истраживачких база и платформи" за 23 истраживача Научног института за ветеринарство „Нови Сад".

Слађана Субашић је представила *Библиографију Иве Андрића*, прву и другу књигу, на промоцији у оквиру Трибине „Андрић међу нама" у Задужбини Иве Андрића у Београду и рад „Библиографија *Горског вијенца* (1847–2022)" на научном скупу „Издања *Горског вијенца*" одржаном у Свечаној сали Матице српске.

Оливера Шербеција је представила фонд Посебних збирки БМС и изложбу старих разгледница Новог Сада из фонда БМС у емисији „Потрага за благом" РТВ.

Мирко Димић је објавио компаративну студију *Жена у европском епу*, уредник је часописа за науку, културу и уметност *Кровови*, говорио је на промоцији часописа *Кровови* у Народној библиотеци из Новог Бечеја и организовао филмски фестивал „Карловци филм фест" у Сремским Карловцима и „Сремскокарловачки новогодишњи ликовни салон" у Културном центру „Карловачка уметничка радионица".

Преводе са грчког језика Станимира Јакшића – књигу Максима Исповедника *Богословске и Друге главе*; *Житије*, *Беседе светога Григорија Богослова*. 1, и Беседе светога Григорија Богослова. 2, објавила је „Беседа".

Верица Шево је члан Надзорног одбора БДС.

Весна Укропина је члан Одбора Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића у Инђији.

Милица Поповић је учествовала у раду Програмског одбора *Библионета 2023*.

Библиотекари БМС учествовали су у раду стручних и републичких комисија (Комисија за доделу виших стручних звања, Комисија за избор пројеката у области библиотечко-информационе делатности, Комисија за избор пројеката у области откривања, прикупљања, документовања, проучавања, вредновања, заштите, очувања, представљања, интерпретације, управљања и коришћења старе и ретке библиотечке грађе, Комисија за откуп публикација...) и радних група, у раду ВБС, Заједнице матичних библиотека Србије, Библионета 2023, БДС, Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића, библиотекарских сабора... Присуствовали су стручним скуповима, курсевима, конференцијама, симпозијумима, саветовањима, форумима, јавним расправама, трибинама, промоцијама књига, прославама јубилеја, предавањима, радним састанцима, радионицама, едукативним семинарима, медијски су промовисали БМС, обучавали и стручно оспособљавали колеге за рад у библиотечко-информационој делатности итд. Неке активности одвијале су се онлајн. Организовано су посетили Међународни сајам књига у Београду.

*

Осим гостију из иностранства БМС посетили су – ђаци осмог разреда ОШ „Жарко Зрењанин" из Новог Сада, заједно са разредним старешином Сузаном Утјешановић, ученици другог, трећег и четвртог разреда Гимназије „Лаза Костић" из Новог Сада, у пратњи професора Јана Ђемровског и Мајде Глигорић, ученици ОШ „Доситеј Обрадовић" из Ниша, у пратњи професора Тијане Глигоровић и Петра Петровића и туристичког водича Весне Николић, ученици ОШ „Лаза К. Лазаревић" из Шапца, у пратњи професора Милице Предић, Миле Бабић и Николе Танасића, ученици ОШ „Доситеј Обрадовић" из Новог Сада, у пратњи учитеља Николе Цветковића и учитељица Жељке Цветковић и Драгане Павловски, ученици ОШ „Ђура Даничић" из Новог Сада, у пратњи учитељице Јоване Милосављевић, студенти треће године Катедре за библиотекарство и информа-

тику Филозофског факултета у Београду, у пратњи Анђеле Стошић, асистенткиње на предметима *Историја књиге и библиотека 1* и *2*, студенти завршне године мастер студија на Одсеку за аналитичку хемију ПМФ-а у Новом Саду, у пратњи ванредног професора др Сање Белић, колеге из Одељења за развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање НБС предвођене начелницом одељења Татјаном Томазет, колеге из Универзитетске библиотеке „Никола Тесла" из Ниша, корисници Геронтолошког центра у Новом Саду са Стеваном Булићем, организатором промотивних активности, ученици трећих разреда средњих школа мађарских одељења из целе Војводине, гимназијалке треће године Чачанске гимназије, матуранти Гимназије „Светозар Марковић" из Новог Сада, бруцоши са Универзитета у Новом Саду, у пратњи професорке Мирјане Иванковић, ученици IV-6 одељења ОШ „Бранко Радичевић" из Батајнице, студенти Високе школе струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду, са професорком Маријаном Јелисавчић, матуранткиње новосадске Гимназије „Светозар Марковић", са професорком психологије Терезом Перишић Гашпар, гимназијалци из Бечеја у пратњи својих професора и ученици ОШ „Иван Гундулић" из Новог Сада, у пратњи професора.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Настављена је традиционална сарадња у размени публикација са око 300 институција из 60 земаља света. Примљено је 3389 публикација (1740 књига, 11 јединица посебних збирки и 1638 бројева периодике). Иностраним партнерима у размени и лекторатима за српски језик послате су 11.602 публикације (5584 књиге и 6018 бројева периодике).

За међународну базу АГРИС унета су 1294 записа. Унето је 675 стручних термина за AGROVOC тезаурус.

Обављана је међубиблиотечка позајмица преко немачког центра SUBITO и путем Ифла купона.

БМС је реализовала 83 међубиблиотечке позајмице са иностранством.

Обезбеђен је приступ иностраним базама часописа на веб-сајту КоБСОН-а.

Настављено је претраживање Индекса научних цитата на компакт-дисковима и на интернету.

БМС је обновила своје чланство у Међународној асоцијацији библиотека и библиотечких удружења (Ифла).

Изложба „У сјају прошлости: изложба рестаурисаних старих штампаних књига Библиотеке Епархије будимске", која је део заједничког

пројекта Епархије будимске и БМС под називом „Конзервација, реставурација и презентација Збирке старих штампаних књига Библиотеке Српске православне епархије будимске", покренутог на иницијативу Његовог преосвештенства епископа Лукијана 2019. године, и чији је покровитељ Министарство културе Републике Србије, свечано је отворио Селимир Радуловић 12. октобра у Музеју Епархије будимске у Сентандреји. Описи књига за рестаурацију и конзервацију припремани су у Одељењу старе и ретке књиге и легата под руководством мр Душице Грбић, археографа саветника. Послови конзервације и рестаурације обављени су у Одељењу заштите публикација под руководством почившег Горана Влаховића (до 2020) и Павла Живковића (од 2020). Према поменутом пројекту до сада је конзервисано и рестаурисано 11 српских штампаних књига из времена од XV до XVII века. Изложба је двојезична – паралелно на српском и мађарском језику, и са резимираним информацијама на енглеском језику и биће отворена годину дана.

Селимир Радуловић је добитник Међународне књижевне награде „Марко Миљанов" Удружења књижевника Црне Горе за књигу поезије *У царству ветрова аремејских* и Награде 14. међународног словенског књижевног форума „Златни витез" у Москви за антологију *Златни век српскоī песништва*.

Селимир Радуловић је говорио на манифестацији „Месец Матице српске" у Вуковару, на данима Матице српске у Будви, Подгорици, Бару и Теслићу и представио је БМС и Матицу српску у Успенској и Светотројичкој цркви у Цириху.

Селимир Радуловић је дао интервју за подгорички *Дан*.

Мр Душица Грбић је члан Научно-редакционог савета руског часописа *Книīа: исследования и маīериалы* и члан Редакције часописа за културну баштину и науку о књизи *Верзал* који издаје Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци.

Мр Душица Грбић је учествовала на Трећем научном скупу са међународним учешћем „Српски средњовјековни споменици из Босне и Хума. Проучавање *Чајничкоī јеванђеља*", с темом „Редакцијске одлике чајничког *Пролоīа сīиховноī за зимски īериод с краја XVI века*". Скуп је одржан у Источном Сарајеву 6–8. октобра, у организацији Митрополије добробосанске и Академије наука и умјетности Републике Српске и окупио је 40 учесника из 6 земаља и 22 институције.

Мр Душица Грбић је представила онлајн рад „Граматике словенског језика XVIII века у библиотеци манастира Грабовца у Музеју Будимске епархије Српске православне цркве у Сентандреји" на конференцији посвећеној школским уџбеницима и приручницима XV–XIX

века, одржаној у Руској државној библиотеци у Москви 1–2. новембра, у организацији Министарства културе Руске федерације и Руске државне библиотеке.

Мр Душица Грбић је као члан Комисије за рад на пројекту Библиотеке Српске патријаршије „Истраживање, евидентирање и научни опис српских средњовековних рукописа у иностраним збиркама", под руководством др Зорана Недељковића, управника Библиотеке Српске патријаршије, боравила у Бечу од 10. до 16. децембра радећи на истраживању српских рукописа у Аустријској националној библиотеци и Универзитетској библиотеци.

Мр Душица Грбић и Александра Драпшин боравиле су у Сентандреји од 12. до 24. јуна радећи на завршетку послова уређења, обраде и припреме каталога за штампу Библиотеке манастира Грабовца, која се налази у Библиотеци Српске православне епархије будимске. Током свог боравка у Мађарској посетиле су и манастир Грабовац у жупанији Толна.

Павле Живковић је у Светом манастиру Хиландару, у периоду од 6. до 27. маја 2023. године, са стручњацима из Народне библиотеке Србије радио на заштити рукописне грађе из манастирске ризнице.

Мр Гордана Ђилас је говорила о библиографском раду Дејана Вукићевића на Деветом међународном скупу „Јесен у Ердабову", у Даљу (Република Хрватска), 14. октобра.

Мирослав Алексић је представио издања БМС на Мини сајму у Темишвару.

Мирослав Алексић је добитник специјалне повеље поводом 30-годишњице оснивања Удружења књижевника Републике Српске, уједно је и један од оснивача овог удружења 1993. године у Српском Сарајеву.

Мирослав Алексић је представио свој песнички опус на књижевним фестивалима – Дани преображења Срба у Темишвару (Румунија), „Вавилон" у Скопљу (Северна Македонија), фестивалу „Песничка ријеч" на извору Пиве (Црна Гора) и међународним сусретима писаца у Бањој Луци (Република Српска, БИХ).

Др Наташа Димитрић је одржала предавање „Нове протичне јонске течности за уклањање гљивица са папирних артефаката" на онлајн конференцији „Писана баштина: нови изазови и перспективе" која је, у организацији Европског развојног центра за конзервацију и рестаурацију књиге и папира, одржана 2. и 3. новембра.

Соња Ивановић и Јелена Ковачек Светличић су на позив студентске иницијативе „Венеција ишчитава Балкан" Одсека за славистику на Универзитету Ка' Фоскари, боравиле у Венецији од 6. до 12. новембра

где су студентима славистике одржале радионицу о коришћењу базе података COBISS+.

Ирена Зечевић, Тамара Малешев и Оливера Топалов (из Градске библиотеке Нови Сад) учествовале су на Четвртој међународној конференција библиотекара, архивиста и музеолога (LAM) одржаној у Националној библиотеци Црне Горе „Ђурђе Црнојевић" на Цетињу, а њихов заједнички рад „Једна краљевска прича: краљ Никола 'оком' посебних збирки БМС" презентовала је Ирена Зечевић која је учествовала и на панел-дискусији „Улога библиотеке у промоцији културног туризма".

Верица Шево је представила рад „БМС: главни носилац културног препорода Срба кроз историју и активни учесник у савременим културним токовима" на конференцији „Библиотеке за боље сутра" која је одржана 19. и 20. октобра у просторијама Филозофског факултета Универзитета „Џемал Биједић" у Мостару. Конференција је окупила 95 учесника из 60 институција региона бивше Југославије, а изложено је 36 радова.

Марина Ђачић је учествовала на Шестом годишњем састанку Заједнице уредника тезауруса AGROVOC одржаном 13. и 14. јула у Центру за пољопривредне науке „Ханс Елсенман" у Фрајзингу, Немачка.

*

Гости БМС из иностранства у 2023. били су – Мартин Хорн, лектор за чешки језик на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, група студената завршне школе за библиотекарство и информатику при Универзитету у Емпорији, Канзас, на челу са професором Ендру Смитом, колегинице Марија Чумакова из Украјине и Милена Кисачанин из Тексаса, група туриста из Француске, у пратњи преводитељке Јелене Радивојков, Силвија Стаселова, генерална директорка Универзитетске библиотеке у Братислави и чланица Управног одбора Ифле, у пратњи Кристијана Обшуста, преводиоца за словачки језик из Архива Војводине, туристи из Барселоне, учесници Педесет и трећег скупа слависта који организује Међународни славистички центар на Филолошком факултету у Београду, учесници састанка Европског друштва за војну етику (професори етике, филозофије и политичких наука са различитих европских војних академија) који је одржан у Новом Саду и Сремским Карловцима, професори и студенти српског језика и књижевности са Универзитета у Будимпешти и Сегедину, Холи Зардус, аташе за културу при Амбасади Сједињених Америчких Држава, са Вукицом Станковић из Одељења за медије, културу и образовање и Јасна Маслан, директорка Градске библиотеке и читаонице из Херцег Новог.

ОПШТИ ПОСЛОВИ

БМС је своју делатност током 2023. године обављала сагласно Закону о Матици српској, Закону о култури, Закону о библиотечко-информационој делатности, Закону о обавезном примерку публикација, Закону о старој и реткој библиотечкој грађи, Закону о утврђивању надлежности аутономне покрајине и одговарајућим подзаконским прописима.

Управни одбор БМС радио је у саставу: академик Миро Вуксановић, председник и чланови – проф. емеритус др Славко Гордић, др Милан Мицић, мр Гордана Ђилас и мр Душица Грбић. Управни одбор је одржао пет седница (94–98). На седницама су усвојени записници са пет седница (93–97), *Извештај о раду БМС у 2022. години*, Предлог *Програма рада БМС у 2024. години* и *Финансијски извештај БМС за 2022. годину*, донети су *Финансијски план БМС за 2023. годину*, Први ребаланс *Финансијског плана БМС за 2023. годину*, Други ребаланс *Финансијског плана БМС за 2023. годину*, Трећи ребаланс *Финансијског плана БМС за 2023. годину*, Пројекција *Финансијског плана БМС за 2024. годину*, *План јавних набавки БМС за 2023. годину*, Прва измена *Плана јавних набавки БМС за 2023. годину*, Друга измена *Плана јавних набавки БМС за 2023. годину*, утврђен Предлог *Треће измене и допуне Статута БМС*, те је након прибављене сагласности Управног одбора Матице српске донета Трећа измена и допуна *Статута БМС*.

Надзорни орган је радио у саставу: Биљана Ристић, председник и чланови – Светлана Макарић и Радивој Додеровић. Надзорни одбор је одржао 32. седницу и усвојио записник са 31. седнице, разматрао *Финансијски извештај БМС за 2022. годину*, *Финансијски план БМС за 2023. годину*, *План јавних набавки БМС за 2023. годину* и предложио Управном одбору да ова документа усвоји.

Одржано је једанаест седница колегијума, саветодавног тела управника, на којој су разматрана питања из области пословања, организације и праћења извршења послова.

Јавне набавке спроводе су у складу са Законом о јавним набавкама и подзаконским актима. *План јавних набавки за 2023. годину* објављен је на Порталу јавних набавки. Спроведено је испитивање тржишта ради припреме *Плана јавних набавки за 2023. годину*. Сачињен је *Извештај о набавкама изузетим од примене Закона о јавним набавкама* и објављен на Порталу јавних набавки.

Спроведено је осам отворених поступака јавних набавки и закључени уговори – осигурање запослених, имовине и аутомобила, услуге штампања, пружање медицинских услуга, односно спровођење систе-

матских прегледа за запослене, набавка књига, набавка рачунарске опреме (два поступка јавне набавке), израда пројектне документације за изградњу новог магацинског простора и набавка електронске опреме за рестаурацију.

Спроведен је инспекцијски надзор Групе за инспекцијски надзор, Сектора за буџетску инспекцију Министарства финансија. Предмет надзора били су спроведени поступци јавних набавки у 2023. години, као и финансијско пословање БМС.

Спроведена је интерна ревизија од стране Групе интерне ревизије Министарства културе, чији је предмет била провера примене закона код евиденције и вођења нефинансијске имовине.

Организовани су систематски прегледи којима се одазвало 138 запослених.

Започето је спровођење радова на уређењу и реконструкцији Опште читаонице. Урађена је рестаурација прозора, замењене су старе инсталације за водовод и канализацију и завршени су молерски радови.

Сачињени су *Годишњи извештај о спроведеним обукама* за Агенцију за борбу против корупције, *Годишњи извештај о информацијама од јавног значаја* (објављен је у апликацији Повереника за информације од јавног значаја), *Годишњи извештај о спроведеним обукама за запослене* у оквиру *Плана интегритета и етике*, *Годишњи извештај о систему финансијског управљања и контроле за 2022. годину* и *Годишњи извештај о обављању ревизија и активности интерне ревизије за 2022. годину*.

Одржан је састанак у Министарству културе са представницима Агенције за привредне регистре ради започињања поступка регистрације БМС у Регистру установа културе.

Општи и заједнички послови су обављани ажурно.

Коришћење радног времена је свакодневно праћено, а зараде су утврђиване на основу индивидуалног доприноса запослених. Сваки запослени је подносио месечни извештај на обрасцу који је сачињен сагласно упутствима Министарства културе.

Сачињен је План заштите од пожара за Матицу српску и БМС и добијена је сагласност Министарства унутрашњих послова, Сектора за ванредне ситуације.

Обављена је редовна контрола противпожарних система и апарата.

НОВИ МАГАЦИНСКИ ПРОСТОР

БМС је покренула иницијативу за изградњу новог магацинског простора. Након израде Идејног решења, током 2023. године спроведене су активности за покретање поступка јавне набавке за израду Пројектне документације, која представља другу фазу припремних радњи.

Поступајући у складу са *Планом јавних набавки за 2022. годину*, Библиотека Матице српске спровела је отворени поступак јавне набавке За припрему изградње новог магацинског простора Библиотеке Матице српске – Пројектна документација, који је окончан закључивањем Уговора о јавној набавци 12. децембра 2022. године са привредним субјектом *Енергопројект Урбанизам* и архитектура ад *Београд*.

Енергопројект урбанизам и архитектура а. д. Београд доставио је предлог анекса Уговора о јавној набавци, са циљем да се изврши измена уговорене цене, тако да се они, као пружаоци услуга, ограниче на плаћање само дела трошкова на име такси и накнада према надлежним државним органима и јавним предузећима и да се тиме практично повећа цена њихових услуга. Уз овај предлог измена Уговора о јавној набавци нису достављени никакви објективни разлози, односно околности које су у међувремену наступиле и које, у знатној мери, утичу на измену уговорених услова.

Овакав предлог за измену првобитно утврђених услова, од којих зависи прихватљивост понуде, није дозвољен и у супротности је са одредбама Закона о јавним набавкама. Имајући у виду да је наручилац одговоран за законитост и правилност поступка јавне набавке, БМС није могла да прихвати предлог за закључење Анекса уговора о јавној набавци, те како би се избегли евентуални судски спорови, уговорне стране су приступиле споразумном раскиду Уговора о јавној набавци, који је потписан 7. јуна 2023. године.

БМС је покренула нови поступак јавне набавке за израду Пројектне документације који је успешно окончан потписивањем Уговора о јавној набавци 6. децембра 2023. године са привредним субјектом Бракс-Про доо Нови Сад.

Предмет овог уговора је израда пројектно-техничке документације која обухвата: урбанистички пројекат, пројекат за грађевинску дозволу са техничком контролом и пројект за извођење за изводом из пројекта за извођење. Рок за израду документације је 330 календарских дана од дана закључења Уговора. Уговорена вредност услуге износи 13.594.750,00 динара без ПДВ-а, односно 16.313.700,00 динара са ПДВ-ом.

Израда Пројектне документације финансира се из средстава Управе за капитална улагања АП Војводине и Покрајинског секрета-

ријата за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама.

БМС је закључила Анекс уговора о преносу средстава са Управом за капитална улагања АП Војводине са роком важења до 30. јуна 2024. године, која финансира израду пројектне документације у износу од 7 милиона динара.

Потписан је *Уговор о додели новчаних средстава из буџета АП Војводине* са Покрајинским секретаријатом за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама 25. јула 2023. године у износу од 10 милиона динара. Такође, потписан је и Анекс предметног уговора са роком важења до 31. децембра 2024. године.

КРЕТАЊЕ РАДНИКА У СЛУЖБИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ ТОКОМ 2023. ГОДИНЕ

Последњи преглед кретања радника у служби БМС објављен је у *Годишњаку Библиотеке Матице српске за 2022. годину*, и обухватао је период од 1980. до 2022. године. За овај број *Годишњака Библиотеке Матице српске* припремљен је списак радника који су засновали радни однос у БМС у 2023. години, и списак радника којима је прекинут радни однос током 2023. године.

Хронолошки списак запослених који су засновали радни однос у 2023. години:

1.	Растко Лечић	1. 2. 2023.
2.	Владимир Тонтић	16. 2. 2023.
3.	Јованка Иванишевић	18. 9. 2023.

Хронолошки списак запослених којима је престао радни однос у 2023. години:

1.	Светлана Вучковић	10. 1. 2023.
2.	Јелица Стојшић	31. 1. 2023.
3.	Љиљана Клеверник	14. 2. 2023.
4.	Лазар Попара	28. 2. 2023.
5.	Александра Драпшин	28. 9. 2023.
6.	Штефанија Маћко	20. 11. 2023.
7.	Ирен Кајдочи	20. 12. 2023.

Марина Шмудла,
Марина Ђачић

ДАРОДАВЦИ

Објављивањем имена дародаваца који су Библиотеци Матице српске поклонили књиге и часописе током 2023. године, желимо и на овај начин да им изразимо искрену захвалност.

Ненад Адамов, Кикинда
Мирослав Алексић, Врбас
Игор Антић, Париз
Златко Ахмић, Врбас
Благоје Бабић, Београд
Антал Балог, Осијек
Оливера Баришић, Нови Сад
Јожеф Беседеш, Нови Сад
Стојан Бербер, Сомбор
Eugenio Berra, Милано
Борис Блашковић, Нови Сад
Меланија Блашковић, Нови Сад
Саша Блечић, Нови Сад
Славко Богдановић, Босут
Татјана Богојевић, Нови Сад
Ванда Божић, Београд
Ана Бојић, Нови Сад
Љубомир Бошков, Баваниште
Горан Бошковић, Нови Сад
Марија Брадаш, Падова
Allesandro Maria Bruni, Венеција
Стеван Бугарски, Темишвар
Иван Букинац, Нови Сад
Раде Булајић, Врбас
Наташа Бундало Микић, Нови Сад
Franco Buzzi, Milano
Љубомир Бошков, Баваниште
Монахиња Вазнесенија, Манастир Орешковица (Ждрело)
Ладислав Варга, Нови Сад
Анамарија Вартебедијан, Београд
Јелена Веселинов, Нови Сад
Давор Видаковић, Добој
Коста Вилотијевић, Врбас
Семир Вранић, Сарајево
Вукашин Врцељ, Нови Сад
Даница Вујков, Нови Сад
Жељко Вујовић, Подгорица
Душан Вуковић, Нови Сад
Данило Вуксановић, Нови Сад
Миро Вуксановић, Нови Сад
Слободан Вуксановић, Београд
Светлана Вучковић, Нови Сад
Susunaga Weeraperuma, Les Arcs-sur-Argens
Pompilija Widhofner, Нови Сад
Весна Галешев Павков, Нови Сад
Славољуб Гацовић, Зајечар
Радмила Гикић Петровић, Нови Сад
Вања Глишин, Београд
Дринка Гојковић, Београд
Исидор Граорац, Нови Сад
Душица Грбић, Нови Сад
Бојана Грбовић, Нови Сад
Rene Grémaux, Nijmegen
Ненад Грујичић, Нови Сад
Зоран М. Грумић, Прњавор
Сава Дамјанов, Нови Сад
Љубомир Дамјановић, Суботица
Стела Дамњановић Ћирић, Београд
Милутин Данојлић, Београд
Војислав Девић, Нови Сад
Мирко Димић, Сремски Карловци
Лидија Дмитријев, Нови Сад
Радивој Додеровић, Нови Сад
Милорад Додик, Бања Лука
Урош Дојчиновић, Београд

Синиша Домазет, Нови Сад
Драшко П. Драшковић, Београд
Радоје Драшковић, Орловат
Ана Дудаш, Мало Црниће
Mika Ewa, Варшава
Игор Живановић, Београд
Милан Живановић, Нови Сад
Станислав Живков, Панчево
Снежана Жујић, Бачка Паланка
Илона Звер, Лендава
Лука Зеленбаба, Нови Сад
Ана М. Зечевић, Београд
Ирена Зечевић, Бачка Паланка
Гордана Ђилас, Нови Сад
Никола Ђилас, Нови Сад
Игњатије Ђорђевић, Ниш
Маја Ђурђевић, Нови Сад
Софија Ђурђевић, Нови Сад
Душан Иванић, Београд
Јелица Ивановић, Београд
Соња Ивановић, Нови Сад
Саша Илијин, Нови Сад
Рајко Игић, Сомбор
Миодраг Јанковић, Будисава
Драгољуб Јанојлић, Смедеревска Паланка
Ђорђе Ј. Јањатовић, Нови Сад
Милорад Јеврић, Сремчица
Марко Јелић, Београд
Зоран Јеремић, Јагодина
Марија Јефтимијевић Михајловић, Београд
Светислав Јованов, Нови Сад
Василије Јовановић, Нови Сад
Георг Јовановић, Нови Сад
Павле Јовановић, Нови Сад
Марија Јованцаи, Нови Сад
Душан Јованчевић, Нови Сад
Бранислав Јованчић, Ниш
Владимир Т. Јокановић, Нови Сад
Драган Јосиповић, Богатић
Aleksandra Kalischek, Линц
Дарко Кргић, Темерин
Даниела Кермеци, Нови Сад
Давид Кецман Дако, Сомбор
Ласло Ковач, Мужља
Љубинка Ковачевић, Београд
Јелена Ковачек Светличић, Нови Сад
Јованка Козловачки Дамјанов, Нови Сад
Ивана Којадиновић, Севојно
Милован Којић, Клење
Јован Комшић, Нови Сад
Ференц Контра, Нови Сад
Божидар Копривица, Врбас
Александра Корда Петровић, Београд
Милош Кордић, Београд
Тања Крагујевић, Земун
Оливера Кривошић, Нови Сад
Љубомирка Крклуш, Нови Сад
Бранко Крстић, Нови Београд
Љиљана Крстић, Алексинац
Ján Košiar, Братислава
Небојша Кузмановић, Нови Сад
Андрей Кузнецов, Нижний Новгород
Слободан Лазендић, Добој
Ангелина Лајић, Нови Сад
Каролина Лендак-Кабок, Нови Сад
Никола Лончар, Филаделфија
Алпар Лошонц, Темерин
Александра Љубинковић, Нови Сад
Лазар Љубић, Зајечар
Марко Љубичић, Нови Сад
Небојша Мазић, Раковац
Габриела Макарић, Нови Сад
Тамара Малешев, Нови Сад
Бранко Малешевић, Виндзор

Даниел Мандић, Берлин
Душанка Марковић, Нови Сад
Марко Марковић, Грачаница
Снежана Миладиновић Лекан, Београд
Мирјана Миланков, Нови Сад
Милан Р. Милановић, Београд
Милица Миленковић, Сврљиг
Никола Миливојевић, Београд
Петар Милић, Звечан
Миљана Милојковић, Ниш
Драгана Милуновић, Београд
Снежана Миљановић, Нови Сад
Љубица Миљковић, Београд
Lech Miodi ski, Катовице
Вукосава Миодраговић, Нови Сад
Игор Мировић, Нови Сад
Боривој Миросављевић, Нови Сад
Оливера Михајловић, Нови Сад
Милан Мицић, Нови Сад
Мирослав Младеновић, Власотинце
Јасминко Мулаомеровић, Сарајево
Јелена Наглић, Нови Сад
Шандор Нађ, Сремска Каменица
Јасмина Нинков, Београд
Александра Николић, Нови Сад
Александра Новаков, Ветерник
Драгана Новаков, Нови Пазар
Милица Новковић, Нови Сад
Никола Ожеговић, Бања Лука
Лука Орозовић, Нови Сад
Анђелка Павић, Бели Манастир
Ивица Павловић, Нови Сад
Дејан Пантић, Петроварадин
Гордана Петковић, Нови Сад
Петар Перваз, Нови Сад
Михаило Перовић и Милутин Ђурковић, Краље
Душан М. Петровић, Београд
Снежана Петровић, Нови Сад
Александар Пешевић, Нови Сад
Љиљана Пешикан Љуштановић, Нови Сад
Вукан Полимац, Београд
Ксенија Попадић, Нови Сад
Лазар Попара, Нови Сад
Александра Попин, Нови Сад
Дејан Попов, Темишвар
Нина Попов Бриза, Нови Сад
Александар Поповић, Београд
Јелена Поповић, Нови Сад
Ратко Поповић, Шњеготина Средња (Република Српска)
Васо Предојевић, Љубљана
Горана Продановић, Нови Сад
Драган Проле, Нови Сад
Лазар Радан, Требиње
Драгомир С. Радовановић, Лесковац
Бориша Радовановић, Крагујевац
Драгомир С. Радовановић, Лесковац
Александар Радовић, Нови Сад
Радоје Радосављевић, Обреновац
Селимир Радуловић, Нови Сад
Горана Раичевић, Нови Сад
Никола Рајаковић, Београд
Дәкамиля Н. Рамазанова, Москва
Младен Рацић, Панчево
Небојша Рашо, Херцег Нови
Илонка Ребрек, Нови Сад
Ранко Рисојевић, Бања Лука
Обрен Ристић, Књажевац
Весна Родић, Нови Сад
Марија Савин, Београд
Светозар Савковић, Буковац
Душан Салатић, Нови Сад
Бојан Самсон, Нови Сад
Ана Светличић, Нови Сад
Ђорђе Секулић, Бачки Јарак

Срђан Секулић, Вуковар
Душан Спасојевић, Атина
Јелисавета Стајић, Нови Сад
Никола Станивук, Бања Лука
Драган Станић, Нови Сад
Александар Станковић, Београд
Ненад Стевовић, Ловћенац
Мирјана Д. Стефановић, Нови Сад
Александар Стојановић, Београд
Весна Стојановић, Нови Сад
Гордана Стојановић, Нови Сад
Радосав Стојановић, Ниш
Срђан Стојанчев, Београд
Андреја Стојковић, Сомбор
Милош Стојковић, Скопље
Синиша Стојшић, Нови Сад
Владимир Ступар, Бања Лука
Милица Тарлач, Нови Сад
Марија Тасић, Нови Сад
Хусреф Тахировић, Тузла
Марија Магдалена Тили, Бачка Паланка
Александра Тишма, Нови Сад
Владимир Тодоровић, Нови Сад
Душан Тодоровић, Нови Сад
Мирољуб Тодоровић, Београд
Леонас Толваишис, Каунас
Бошко Томашевић, Батајница
Светлана Томин, Нови Сад
Миле Томић, Букурешт
Срђан Тонтић, Петроварадин
Иво Торбица, Владимировац
Томаш Ћоровић, Београд
Михајло Фејса, Куцура
Тамаш Фишер, Нови Сад
Филип Форкапић, Београд
Миклош Фоти, Будимпешта
Јозеф Франк, Зинделфинген
Јована Француз, Нови Сад
Бранка Уверић, Нови Сад
Петер Хајнерман, Нови Сад
Вера Хрћан Остојић, Нови Сад
Небојша Царић, Нови Сад
Александар Цвејић, Београд
Маја Цвејић, Нови Сад
Боривој Чалић, Вуковар
Хусеин Чамџић, Сремска Каменица
Петра Чаственова, Бачки Петровац
Гојко Челебић, Подгорица
Радован Челић, Ваљево
Светозар Чича, Нови Сад
Сеад Шемсовић, Нови Пазар
Бошко Шербеџија, Сремски Карловци
Светлислав Шестовић, Подгорица
Марија Шкорнички, Ваљево
Мара Шовљаков, Футог
Новка Шокица Шуваковић, Жабаљ
Мирјана Штефаницки, Нови Сад
Марко Шукунда, Трпиње

Adria Media Magazine, Београд
Агенција за заштиту животне средине, Београд
Академија наука и умјетности Републике Српске, Источно Сарајево
Академија уметности, Нови Сад
Амбасада Уједињених Арапских Емирата, Београд
Апостроф издаваштво, Београд
Архив Војводине, Нови Сад
Астрономска опсерваторија, Београд
Аустријска амбасада, Београд
BB-soft, Београд
Библиотека „Браћа Настасијевић", Горњи Милановац

Борачка организација Општине Пале
Vietnam Pictorial, Hanoi
Градска библиотека „Карло Бијелицки", Сомбор
Градска управа Града Београда
Грађевински факултет, Суботица
„Дани патријарха Павла", Чачак
Друштво медицинских биохемичара Србије, Београд
Eko press Blagojević, Београд
Економски факултет, Крагујевац
Економски факултет, Ниш
Економски факултет, Суботица
Емисар д.о.о., Београд
Епархија зворничко-тузланска, Бијељина
Завичајно удружење „Сава Мркаљ", Нови Сад
Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд
Завод за заштиту природе Србије, Београд
Задужбина Јакова Игњатовића, Будимпешта
Заједничко веће општина Вуковар
Здравствени центар Зајечар
Иконос, Београд
Инжењерско друштво за корозију, Београд
Институт за европске студије, Београд
Институт за јавно здравље Војводине, Нови Сад
Институт за развој права јавног сектора, Крагујевац
Институт за рударство и металургију, Бор
Институт за српску културу, Приштина - Лепосавић
Институт за сточарство, Београд
International Federation of Library Associations and Institutions, Хаг
International Labour Office, Женева
International Political Science Association, Монтреал
Историјски архив Пирот
ЈП „Србија шуме", Београд
„Канадски Србобран", Хамилтон
Католичка епархија Украјинаца, Минхен
Клуб „КЛ", Београд
Књижевни клуб „Багдала", Крушевац
Комора здравствених установа Србије, Београд
Културни центар „Карловачка уметничка радионица", Сремски Карловци
Културни центар Новог Сада
Културно удружење „Бели багрем", Темишвар
Матица српска, Нови Сад
Медицински факултет, Ниш
Медицински факултет, Нови Сад
Министарство културе и информисања Републике Србије, Београд
Министарство унутрашњих послова, Београд
Музеј „РАС", Нови Пазар
Народна банка Србије, Београд
Народна библиотека „Вук Караџић", Крагујевац
Народна библиотека „Др Душан Радић", Врњачка Бања
Народна библиотека „Јован Поповић", Кикинда

Народна библиотека „Светозар Марковић”, Зајечар
Народна библиотека „Стеван Сремац”, Ниш
Народна библиотека Добој
Народна библиотека Смедерево
Народна скупштина Републике Србије, Београд
Народно позориште Тимочке крајине, Зајечар
Научно-стручно друштво за заштиту животне средине „Ecologica”, Београд
Нишки културни центар
Новинско издавачка установа „Libertatea”, Панчево
Open Society Fund, Њујорк
Основна школа “Милорад Лабудовић Лабуд”, Барошевац
Покрајински завод за заштиту споменика културе, Нови Сад
Пољопривредни факултет, Земун
Пољопривредни факултет, Нови Сад
Пошта Србије, Београд
Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад
Правни факултет Универзитета Унион, Нови Београд
Правни факултет, Ниш
Правни факултет, Нови Сад
Printex, Ваљево
Природно-математички факултет, Косовска Митровица
Природно-математички факултет, Нови Сад
Редакција часописа „Живинарство”, Београд
Редакција часописа „Зелени коњ”, Београд
Редакција часописа „Наша реч”, Темишвар
Редакција часописа „Пољопривредник”, Нови Сад
Редакција часописа „Православни мисионар”, Београд
Редакција часописа „Руске слово”, Нови Сад
Редакција часописа „Теолошки погледи”, Београд
Републичка агенција за мирно решавање радних спорова, Београд
Рударски институт, Београд
Савез пчеларских организација Србије, Београд
Савез Срба у Румунији, Темишвар
СКД „Просвјета”, Ријека
Службени гласник РС, Београд
СПКД „Просвјета”, Гацко
Српска патријаршија, Београд
Српска радикална странка, Београд
Српски народни савез, Питсбург
Српско лекарско друштво, Београд
Српско хемијско друштво, Београд
Стеријино позорје, Нови Сад
Технички факултет „Михајло Пупин”, Зрењанин
Технички факултет, Бор
Технолошки факултет, Нови Сад
Удружење „Изградња”, Београд
Удружење дерматовенеролога Србије, Београд
Удружење књижевника Србије, Београд
Удружење књижевника Црне Горе, Подгорица

Удружење фолклориста Србије, Београд
Универзитет у Источном Сарајеву
Универзитетска библиотека „Никола Тесла”, Ниш
Universitá Ca' Foscari, Венеција
Управа за заједничке послове републичких органа, Београд
Универзитетски центар за интердисциплинарне и мултидисциплинарне студије
УЦИМСИ, Нови Сад
Факултет ветеринарске медицине, Београд
Факултет заштите на раду, Ниш
Факултет ликовних уметности, Београд
Факултет организационих наука, Београд
Факултет спорта и физичког васпитања, Ниш
Факултет техничких наука, Нови Сад
Филозофски факултет, Београд
Филозофски факултет, Нови Сад
ФИМЕК, Нови Сад
Фондација „Дон Бранко Сбутега”, Котор
Фондација Центар за јавно право, Сански Мост
Фрањевачки музеј и галерија Горица, Ливно
Центар за културу „Вук Караџић”, Лозница
Центар за туризам, културу и спорт, Сврљиг
Црвени крст Србије, Београд
YUROM centar, Ниш

РАДОВИ

UDC 015(497.113)"1981/2021"

Весна Укропина

БИБЛИОГРАФИЈА КЊИГА У ВОЈВОДИНИ 1981–2021

Поводом 40 година од објављивања прве свеске

Сажетак: Прва свеска новопокренуте едиције *Библиографија Војводине. Сер. 1, Монографске публикације* припремљена је и објављена у издању Библиотеке Матице српске 1983. године (пописана је грађа за 1981). Од свеске за 1992. излази под називом *Библиографија књига у Војводини*. Током четири деценије излажења *Библиографија* је претрпела бројне концептуалне, технолошке и кадровске промене, које сведоче о потреби сталног превазилажења наслеђених концепата и покушајима репозиционирања у дигиталном времену брзих и лако доступних информација. Од заметног, мукотрпног „ручног" рада у аналогном свету преписивача, дактилографа и словослагача, библиографија је досегла до савремених, дигиталних технологија у припреми и презентовању грађе. Ипак, обавезујући узуси у систему узајамне каталогизације и специфично профилисане потребе научне јавности постављају пред библиографију будућности одређена ограничења, али и очекивања којима је потребно удовољити. То *Библиографију књига у Војводини* доводи на преломну тачку, у којој је нужно преиспитати одрживост актуелних концепата и размотрити стратегије њеног даљег развоја.

Кључне речи: *Библиографија књига у Војводини*, Библиотека Матице српске, текућа библиографија, COBISS.

Увод

Од оснивања Библиографског одељења у Библиотеци Матице српске (1965), па до идеје о изради текуће библиографије Војводине протекло је пуних дванаест година. Према Закону о библиотекама из 1965,[1] БМС је као централна библиотека Војводине била дужна да ор-

[1] Вида Зеремски, „О библиографском раду у Библиотеци Матице српске", *Годишњак Библиотеке Матице српске* 1 (1976 [шт. 1977]): 110.

ганизује библиографску службу и ускоро је утврђен обиман петогодишњи програм библиографског рада за раздобље 1966–1970, који из бројних разлога није у потпуности реализован.[2] У периоду од 1965. до 1975. године једини библиограф Одељења била је Јелена Николић, која је припремила четири књиге *Библиографије Матице српске*.[3] Током наредне две године Библиотека Матице српске извршила је неопходне припреме, и почев од 1978. прешла на међународни стандардни опис монографских публикација – ISBD(M),[4] чиме се укључила у централизовану обраду и размену каталошких листића са другим националним библиотекама Југославије.[5] Војвођански обавезни примерак почиње приоритетно да се обрађује и доставља Одељењу библиографије при Библиотеци Матице српске,[6] чиме су постављени темељи будуће текуће библиографије књига у Војводини. Текућа *Библиографија Војводине*, по узору на југословенску, требало је да излази у три серије – 1. Монографске публикације, 2. Серијске публикације и 3. Чланци и прилози.[7] Према концепцији из 1977. године, замишљено је да едиција *Библиографије Војводине*, поред текућих, објављује и ретроспективне и специјалне библиографије које се односе на територију Војводине и стваралаштво њених народа и народности.[8]

Почеци: 1981–1987 (1983–1991)[9]

Рад на првој серији текуће библиографије отпочео је 1981. године у подстицајном каталошком окружењу – успоставља се јединствени библиотечко-информациони систем Југославије, који је компатибилан са међународном библиотечком заједницом и принципима универзал-

---

[2] Исто.

[3] Зеремски, „О библиографском раду...", 111.

[4] International Standard Bibliographic Description for Monographic Publications.

[5] Мара Тодоровић, „Увођење нове каталогизације по ISBD(M) у служби именске обраде књига БМС и размена каталошких листића са националним библиотекама Југославије", *Годишњак Библиотеке Матице српске* (1978 [шт. 1979]): 41.

[6] Исто.

[7] Марија Јованцаи, „Двадесет пет свезака Библиографије књига у Војводини", *Годишњак Библиотеке Матице српске* (2007 [шт. 2008]): 89.

[8] Марија Јованцаи, „Десет година Библиографије Војводине", *Годишњак Библиотеке Матице српске* (1991 [шт. 1992]): 41.

[9] У загради су наведене године издавања.

не библиографске контроле. То је, ипак, и време оскудних техничких могућности: ручно исписана грађа прекуцавана је обичном писаћом машином, а потом су словослагачи у штампарији уз пуно муке и накнадних редактура, формирали библиографију.[10] Библиографија је у концептуалном смислу била одраз и друштвене реалности у којој су Војводина, и њене институције (па и културне), имале највиши степен аутономије. Иако формално у саставу Србије, Војводина је имала статус федералног субјекта Југославије са елементима државности. У највишим републичким и покрајинским актима поименично су поменуте најбројније војвођанске народности (националне мањине) – Мађари, Словаци, Румуни и Русини, чији језици су још Уставним законом из 1969. добили статус службених језика на подручју покрајине.

Серија је покренута „ради што потпунијег информисања о издавачкој и штампарској продукцији и стваралаштву на тлу вишенационалне САПВ", и у првој свесци обухватила је монографске публикације на којима је као година штампања забележена 1981. година. Пописана је комплетна издавачка и штампарска продукција у Војводини, као и публикације савремених војвођанских аутора у издању других југословенских и страних издавача. Осим књига у грађу су уврштене и публикације за предшколску децу са текстом, изложбени каталози, ноте, рото-штампа и стрипови. Како је раније наглашено, основ за израду библиографије био је обавезни примерак југословенских република и покрајина, али и други начини набавке – поклон, размена и куповина.

Грађа је била организована по језичким групама - 1. језици народа Југославије (српскохрватски, словеначки, македонски), 2–5. језици војвођанских народности (мађарски, словачки, румунски, русински) и 6. остали језици. Уз главну нумерацију библиографских јединица постојала је и паралелна, која је бројала колико је публикација пописано у појединој језичкој групи. Двојезична издања била су распоређена у обе језичке групе у грађи, али су само у првој нумерисана као део главног низа. Рото-штампа и стрипови чинили су засебну, седму целину, која је била устројена по едицијама и није била нумерисана.

Монографске публикације описане су према ISBD(M) стандарду, што представља квалитативан помак у односу на раније библиографска издања: то је прва модерна, по међународним стандардима уређена текућа библиографија у културној историји Војводине. Уз библиографски опис наведен је садржај за све књиге војвођанских издавача и војвођанских савремених аутора, изузев за уџбенике и књиге верског садржаја. Публикације које су само штампане у Војводини биле су у грађи озна-

[10] Јованцаи, „Двадесет пет свезака...", 96.

чене звездицом, и за њих није рађен попис садржаја. Овако велики и амбициозан обухват, на коме је почивала потпуност ове библиографије, истовремено је у себи носио клицу будућих проблема – немогућност да се савлада нарастајућа издавачка продукција, као и све значајнија и упадљивија одступања од праксе других библиотека у систему.

Уз грађу израђени су и регистри: именски регистар, предметни регистар, децимални регистар, регистар едиција (по језицима), регистар по језицима, регистар издавача и регистар штампарија (по местима), као и регистар штампарских услуга. Рото-штампа и стрипови нису били обухваћени регистрима.

Грађа за прву свеску закључена је са 31. мартом 1982, а све накнадно прибављене публикације укључене су у допуне, за следећу 1982. годину.

Једино у свесци за 1982. допуне су штампане као физички одвојен додатак уз библиографију и организоване су као и грађа по језичким групама, са припадајућим регистрима. Временом, допуне су се устаниле у књижном блоку, као посебно поглавље након регистара (које није обухваћено регистрима), а унеколико се мењао само начин рећања јединица и нумерација у овој целини. Од свеске за 1982. на корицама се појављује међународни стандардни број за серијске публикације[11] (ISSN 0352-3241), што је био још један показатељ међународне афирмације ове библиографије.

Од свеске за 1984. у текућој библиографији књига појављују се и мини-књиге као засебна целина (уз рото-штампу и стрипове).

У Војводини је Законом о издавачкој делатности (Службени лист САПВ, бр. 13, од 23. априла 1984) утврђена обавеза издавача да у својим монографским публикацијама одштампају каталошки запис, и обавеза Библиотеке Матице српске да тај запис изради.[12] Увођење каталогизације у публикацији CIP[13] унапредило је библиографску праксу и прикупљање обавезног примерка Војводине на којем почива текућа библиографија.

Библиографија за 1985. прва је за коју је грађа припремана на IBM машинама, које су омогућавале да се текст куца на два писма (латиница и ћирилица), као и да се памти и брише, што је значајно олакшало и убрзало припрему библиографије.[14] Обележје слога у овој свесци

---

[11] International Standard Serial Number.

[12] Мара Тодоровић, „Информација о CIP-у у Југославији", *Библиотекарски годишњак Војводине* (1986 [шт. 1988]): 43.

[13] Cataloguing In Publication.

[14] Јованцаи, „Двадесет пет свезака...", 96.

је и замена четвртастих заграда шиљатим заградама, сем у корпусу русинских књига, где је опис био прекуцан на класичној писаћој машини која је имала могућност уноса четвртасте заграде. Од ове свеске библиографије појављује се и географски регистар.

Свеске за 1986. и 1987. припремљене су у првим приватним штампаријама у Новом Саду (*Футура* и *Футура публикације*),[15] што је вредан датум у историји новосадског штампарства. Појава приватних штампарија редефинисала је целу издавачку сцену и утрла пут стоном издаваштву и другим приватним иницијативама, што се одразило на повећан прилив штампаних ствари у годинама које су уследиле.

Развој: 1988–2000 (1992–2002)

Заједница југословенских националних библиотека прихватила је 1987. године систем узајамне каталогизације као заједничку основу библиотечко-информационог система (БИС). Израда БИС као дела система научних и технолошких информација Југославије поверена је Институту информацијских знаности ИЗУМ из Марибора, који је 1988. за развој узајамне библиографске базе YUBIB понудио софтверску платформу ATLASS (од 1991. Кооперативни онлајн библиографски систем и сервиси COBISS).[16]

Када је 1990. године успостављена узајамна југословенска библиографска база, отпочело се са аутоматизацијом библиографског пословања, тако да је грађа за 1988. годину прва свеска *Библиографије књига у Војводини*, која је у целости припремљена и излистана из електронске базе. Аутоматизација је представљала прекретницу у изради библиографије, јер је знатно скратила и олакшала многе заметне библиографске послове (уазбучавање и нумерисање грађе, израду регистара и сл.). Са друге стране, повећала се видљивост и доступност библиографије, пошто је грађа у електронском каталогу могла да се претражује по бројним параметрима и пре него што штампано издање угледа светло дана.

Од свеске за 1988. (издата 1992), престало се сасвим са пописивањем рото-штампе и стрипова, док су мини-књиге распоређене по језицима у основну грађу. Дошло је и до промене у начину обраде вишетомних публикација – свака физичка јединица обрађена је у електрон-

---

[15] Исто.

[16] Angelina Grujić, Emina Čano-Tomić i Ljubica Ljubišić, „Projekat Virtuelna biblioteka Srbije - osvrt i pogled u budućnost", *MELISSA - Museums, Ethics, Library and Information Science, Studies, Archives* vol. 15, no. 2 (2016): 304.

ској бази као засебан библиографски запис.[17] Избачен је регистар по језицима и регистар штампарских услуга (по републикама и покрајинама). Послови библиографа су се у извесном смислу усложнили – библиографски записи нису више само градивне јединице библиографије, него и узајамног каталога,[18] тако да је уз видљиви део описа било потребно унети још много додатних података, кодова и индикатора, који су неопходни за претраживање базе или припрему исписа из ње. У овој фази развоја каталошко-библиографске праксе први пут је дошло до неке врсте колизије између аналогног концепта библиографије и нових могућности, али и захтева узајамног електронског каталога, што је довело до првих у низу (изнуђених) адаптација и ревизија.

У свесци за 1991. први пут су ближе дефинисани критеријуми за попис садржаја, како би се јасно разграничили нивои описа за различите публикације. Концепција је предвиђала да се садржај пописује за збирке песама, збирке приповедака, збирке есеја, антологије и све друге врсте публикација које садрже значајне податке и информације за регистре. Попис садржаја није рађен код зборника радова са научних и других скупова и код свих осталих публикација „чијим пописом садржаја се не добије ниједан податак за регистре (sic!)". Овакав приступ био је неопходан да би се остварили уштеде у времену израде и обиму библиографије, и вероватно је почивао на хуманистичким традицијама Библиотеке. Ипак, у времену које бележи развој нових наука и експанзију саме сциентометрије, неједнак третман различитих научних дисциплина бивало је све теже прихватити и оправдати. Од свеске за 1991. годину библиографија не бележи публикације које су само штампане у Војводини (тзв. штампарство), што је још једна потврда тежње да се изврше одређена сажимања и резови, али тако да квалитет и основна намена библиографије остану неокрњени.

Свеска за 1992. прва је под новим називом *Библиоīрафија књиīа у Војводини* (ISSN 0354-6551). Од старог назива се одустало, пошто друге планиране серије текућих библиографија нису покренуте. Промена назива значила је и промену ISSN броја, имајући у виду да је он везан уз кључни наслов, као основни елемент за идентификацију серијских публикација.

Нажалост, распад Југославије 1992. означио је и распад заједничког библиотечко-информационог система, тако да је престала тек успо-

---

[17] Марија Јованцаи, „Двадесет година Библиографије књига у Војводини", *Годишњак Библиотеке Матице српске* (2001 [шт. 2002]): 69.

[18] Јованцаи, „Двадесет пет свезака...", 96.

стављена узајамна каталогизација између библиотечких центара у региону. Мариборски ИЗУМ наставио је да одржава и развија систем, који се и даље локално користио за рад у изолованим библиографско-каталошким базама највећих српских библиотека (Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић" и Југословенски библиографски институт).[19] Ратни сукоби 1991–1995 оставили су трага и на библиографским издањима, тако да је и у *Библиоīрафији Војводине* тих година забележен мањи прилив књига, посебно ако се има у виду да од свеске за 1992. грађа у првом поглављу пописује само књиге на српском језику (не више на језицима народа Југославије). У тим тешким временима стручњаци Библиотеке успевали су да одрже, упркос бројним ограничењима, континуитет војвођанске библиографије и ухвате корак са свим иновацијама које су по фазама имплементиране у програмску опрему.

Даље редукције у попису садржаја уследиле су од свеске за 1998, када се напушта попис у збиркама песама једног аутора, изузев када је збирка објављена у оквиру ауторових сабраних дела или у издању неке Матичине установе. Начелно, попис садржаја се радио и за сва издања Матице српске, Библиотеке Матице српске и Галерије Матице српске, касније и Издавачког центра МС (основаног 2007). Ова концепција одржала се без већих измена све до свеске за 2015, дакле више од петнаест година.

Политичке околности додатно су отежавале функционисање друштва и установа културе, посебно у време НАТО бомбардовања 1999. године, када је био угрожен и сам физички опстанак библиотека, па и библиографије, која представља писани израз колективног памћења једног народа. Савезна Република Југославија, која је настала 1992. године распадом СФРЈ, престала је да постоји фебруара 2003, када је створена Државна заједница Србија и Црна Гора. У годинама које су уследиле дошло је до поновног успостављања покиданих веза, али и до снажног замаха технологије, што се неминовно одразило и на библиографски рад. Имплементација персоналних рачунара у Библиотеци (уместо до тада коришћене VAX технологије), омогућила је да се од свеске за 2000. годину библиографска грађа и регистри припремају на персоналном рачунару и потом пребацују у програм за обраду текста Word.[20]

---

[19] Grujić, Čano-Tomić i Ljubišić, „Projekat Virtuelna biblioteka Srbije...", 304.

[20] Јованцаи, „Двадесет пет свезака...", 97.

Зрелост: 2001–2012 (2003–2014)

Узајамни електронски каталог Србије поново је успостављен тек 2003. године. Приликом формирања узајамне библиографско-каталошке базе COBIB.SR, електронски каталог Библиотеке Матице српске имао је највећи удео – 738.137 записа или 55% од укупног броја. Рад у узајамном каталогу подигао је степен одговорности за изглед креираних библиографских записа, пошто су они сада били заједничко добро на хосту и као такви видљиви и доступни свим учесницима у систему. Устаљена пракса била је да се публикације обухваћене библиографијом прво обраде само каталошки (и преузму са хоста у друге локалне базе), а да се потом, после извесног времена, ти записи допуне до пуног библиографског описа. Записи који нису иницијално креирани у БМС могли су без бојазни да се мењају у локалној бази, пошто те промене нису биле видљиве на хосту, него су остајале само у локалној бази. У таквом режиму рада било је могуће одржати веома сложену и обимну структуру библиографских записа, упркос чињеници да је тај и такав опис већ тада значајно одударао од правила договорених на нивоу целог система узајамне каталогизације.

У периоду који је претходио успостављању узајамног каталога развијене су врло компликоване процедуре у раду са библиографским записима, које су биле неопходне да би библиографија у свом штампаном виду испунила све захтеве предвиђене концепцијом. За потребе пописа садржаја коришћена су поља 327 (из стандардног сета поља у M масци), али и посебно конципирани блокови 469 са уграђеним пољима врло сложене структуре (за антологије и зборнике књижевно-научних радова). Овакав начин уноса садржаја, који је подразумевао да се сви наслови уносе са својим ауторима и опсегом, тј. странама на којима се налазе, имао је уско специфичну намену: испис библиографије, и често је одступао од потреба осталих учесника у систему. Треба имати у виду и да су у појединим публикацијама из садржаја селективно пробирани само савремени војвођански аутори или радови о њима, што је остале ауторе (из исте публикације) доводило у неравноправан положај и промовисало значај и видљивост само локалних аутора, науштрб принципа једнаког третмана за све. Због именског регистра, сви аутори који су пописани у садржају евидентирани су у одговарајућим пољима у блоку 70X, што је, у случајевима када су за исту публикацију рађени и аналитички записи, доводило до тога да је један исти ауторски допринос (рад или прилог) два пута регистрован у електронској бази. У подручју главног каталошког описа са предлошка су преузимани сви аутори, ко-

аутори и секундарни аутори, без обзира на њихов број (некад је навођено и до педесет имена), и евидентирани у пољима 70X, што је додатно оптерећивало запис.

Неминовна су била и друга одступања од стандарда, посебно у подручју напомена и предметних одредница. Опсег се, мимо каталошких правила, наводио и уз регистре и сажетке, а употреба индикатора била је условљена изгледом записа у штампаној библиографији. И у блоку предметних одредница индикаторима се дефинисала намена податка – да ли ће се исписивати само у именском/географском или предметном регистру, или на оба места. Део података за те регистре екстрахован је из спорних пописа садржаја, тако да се и у њима очитовала селективност.

Записи који су изискивали јако пуно стрпљивог и посвећеног рада у једном систему унутар система били су набијени библиографским информацијама и битовима меморије, али су имали локални (завичајни) карактер и оптерећивали својом величином и нестандардном формом узајамни каталог. Ово је, ипак, и време стабилног каталошког, па и друштвеног окружења, у коме је *Библиоīрафија књиīа у Војводини* доследно истрајавала у својој мисији, и успевала да досегне обим од приближно 2.000 публикација по сезони.

Турбуленције: 2013–2021 (2015–2023)

Послови узајамне каталогизације у Библиотеци Матице српске одвијају се од маја 2015. године у новом, технолошки напреднијем COBISS3 окружењу, што је изискивало додатну едукацију библиографа и њихово прилагођавање новом начину рада и размишљања.[21] Поред иновираног корисничког интерфејса, измењен је и концепт узајамног каталога: све исправке и измене у локалним записима сада су се аутоматски бележиле и на хосту (изузев поља за садржинску анализу 6XX и 96X). Запис на хосту попримио је флуидни карактер – све накнадно унете промене за потребе библиографије Војводине мењају и запис на хосту, који је намењен осталим библиотекама за преузимање. И обрнуто, свака локална библиотека приликом преузимања може да измени библиографски запис, који је можда у том тренутку већ у свом дефинитивном облику за штампу. Нешто што је замишљено као позитивна

---

[21] Весна Укропина, „COBISS3: нова димензија каталогизације", *Годишњак Библиотеке Матице српске* (2015 [шт. 2016]): 222.

промена, и могућност више да се запис на хосту неограничено богати и усавршава, у библиографској пракси изродило се у своју супротност – без задатог и фиксираног изгледа библиографског записа тешко је очувати структуру било које библиографије. У исто време, осталим библиотекама у систему све више су сметали детаљни, нестандардни библиографски записи што резултира „поправкама" таквих записа приликом преузимања и појачаним притисцима да се са таквом локалном праксом престане.

Све ове промене одразиле су се на изглед и концепцију *Библиографије књига у Војводини*. Од свеске за 2015. потпуно престаје попис садржаја за антологије песама, прича и драма, који се раније радио у наменским блоковима 469 (блок је искључен из употребе у систему). Уместо тога, код војвођанских антологија уводи се у пољу 300 напомена о *заступљеним ауторима*, који се редом набрајају иза уводне фразе, и потом уносе у поља 701. Када су се аутори издвајали из садржаја (за антологије издате изван територије Војводине), онда је уводна фраза гласила *Заступљени аутори из Војводине*. За публикације једног аутора (приче, есеји, прикази, драме) цео садржај се, као и раније, пописивао у пољу 327. Исто је важило и за Матичина издања, као и за књижевне зборнике из Војводине (књижевно-научни радови, прикази и есеји). Код истоврсних публикација издатих ван АПВ, наводио се избор из садржаја у пољу 327. Наставило се са уносом свих аутора у подручју одговорности.

Упркос покушајима да се изађе у сусрет захтевима осталих учесника у систему, већ наредне године биле су неминовне нове промене. Од свеске за 2016. престаје сваки попис садржаја и/или имена заступљених аутора за војвођанске антологије. У складу с устројством узајамног каталога, из квалитетних уметничких антологија аналитички се обрађују појединачни прилози као засебни записи у А масци, док се ефемерне збирке аматерских књижевних радова не обрађују детаљније. А управо су антологије аматерског стваралаштва у пракси често биле најобимније и најтеже за библиографски опис. Неретко се дешавало да је попис садржаја у таквим публикацијама био толико обиман да није могао да стане у један библиографски запис, него се садржај настављао у неколико наставака, што је збуњивало библиотекаре приликом преузимања таквих „дугих" записа са хоста и понекад водило прављењу дупликата. За остале антологије песама, прича и драма (када издавач није из Војводине), остала је напомена *Заступљени и аутори из Војводине* да би се оправдао избор те публикације у библиографију, али без

навођења имена или попуњавања поља 701 за те ауторе. По потреби, и у таквим случајевима креирали су се аналитички записи за реномиране војвођанске ауторе. Када је реч о антологијама и тематским зборницима који садрже есеје, књижевне критике и научне радове из књижевности, у војвођанским се цео садржај пописивао у пољу 327 (аутори у поља 702), а у осталим се правио избор из садржаја (поља 327, 702). Слично се поступало и са публикацијама из којих је селективно пописиван део садржаја у вези са личностима, темама и топонима који су у вези са Војводином. По први пут, у библиографским записима који су припремани за ову свеску, нису навођени сви аутори када их има више од три, него је уведена напомена у пољу 300 у којој су побројани остали аутори. На основу те напомене, накнадно се у првом отиску библиографије ручно допуњавао податак о одговорности у главном каталошком опису.

Обим података у штампаној библиографији временом је неумитно опадао – значајно је редукован број публикација у којима је пописиван садржај, чиме су корисници ускраћени и за друге важне информација које су раније биле саставни део тог пописа (аутори, теме). Са друге стране, све више података накнадно се ручно додавало у први отисак библиографије, како би се одржала првобитна концепција, коју је софтвер све теже подржавао. У електронском каталогу то је делимично компензовано креирањем аналитичких записа.

Априла 2019. прешло се на каталогизацију са нормативном контролом личних имена, чиме су створени услови за настанак конзистентног узајамног каталога, упркос чињеници да у систему COBIB.SR егзистирају библиотеке које за главне приступне тачке користе различита писма.[22] Двојност писма нормативних приступних тачака (ћирилица и латиница) довела је, ипак, у исписима из базе до цепања регистара наслова и аутора на ћирилични и латинични корпус. Појавио се и проблем са страним ћириличним именима у одредницама српских књига, и друге потешкоће у формирању библиографије.

Све то је драстично утицало на наредну свеску за 2018. годину, која је припремана током 2019/2020. Грађа је по први пут подељена у две целине – Српски језик (ћирилична одредница, азбучни распоред) и Остали језици, где су књиге распоређене по језичким групама, укључујући и језике војвођанских националних мањина (ћирилична или латинична одредница, распоред азбучни или абецедни, зависно од јези-

---

[22] Весна Укропина и Каталин Рафа, „Прелазак на каталогизацију са нормативном контролом личних имена", *Годишњак Библиотеке Матице српске* (2018 [шт. 2019]): 95.

ка).[23] Да би овако конципирана библиографија била што информативнија, постојећим регистрима придодат је регистар наслова (ћирилични и латинични наслови) и регистар језика, док је именски регистар, који се делом поклапао с предметним, замењен класичним ауторским регистром. Из сличних разлога укинут је географски регистар, пошто су сви кључни географски називи већ обухваћени предметним регистром (престала је потреба да се из пописа садржаја посебно издвајају топоними).

Садржај је пописан у збиркама приповедака, драмских текстова и есеја једног аутора, у свим књигама у оквиру сабраних дела неког аутора, затим у публикацијама које садрже битне податке за завичајну библиографију и припадајуће регистре, као и за сва Матичина издања (МС, Галерија МС, Библиотека МС, Издавачки центар МС). Од 2018. појављује се и мултимедијални додатак у ОРАС[24] (корице и насловна страна, а за антологије и садржај), како би се компензовао недостатак садржаја у библиографским записима за антологије. У антологијама које нису издате у Војводини задржана је типизирана напомена *Заступљени и аутори из Војводине*, премда је и она нестандардна. У збиркама књижевних студија и есеја публикованим ван територије АПВ, у којима се налазе радови савремених војвођанских аутора или текстови о њима, остала је напомена *Из садржаја*, али је и она касније премештена из фазе редакције библиографског записа у фазу редакције рукописа. Напуштена је пракса двојне нумерације библиографских јединица, као и напомене на језицима националних мањина (језик напомена је увек српски). Тиме су сви језици и све војвођанске мањине, не само четири највеће, добиле једнак третман, а остварене су и извесне временске уштеде у припреми библиографије.

Од свеске за 2019. сви потребни садржаји раде се у посебном текстуалном документу, и накнадно додају у грађу – истовремено се из садржаја издвајају имена за ауторски и предметни регистар, па се и она после укључују у регистре. Исто важи и за имена аутора која се у електронском каталогу не виде у пољу 200 библиографског записа (накнадно се додају у главни каталошки опис у грађи), затим за стране на којима се налазе регистри и сажеци итд. Ауторски регистар такође се ручно дорађује пошто је системски у испису подељен на ћирилични и латинични корпус имена, а за штампану библиографију је потребно

---

[23] Љиљана Клевернић, „Библиографија књига у Војводини за 2018. годину", *Сусрети библиотекара у спомен др Георгија Михаиловића* год. 22 (2020 [шт. 2021]): 71–77.

[24] Online Public Access Catalog.

да сва имена буду у јединственом ћириличном списку, при чему се код страних имена у загради наводи етимолошки облик на оригиналном писму. Може се констатовати да је дошло до својеврсне регресије, скоро у почетну тачку рада на овој библиографији, пошто се удео ручног рада повећава на уштрб машинског, што компромитује саму идеју аутоматизоване обраде и узајамне каталогизације.

Систем еНаука, као јавно доступни портал за праћење научне делатности истраживача и институција у Републици Србији, успостављен је маја месеца 2023. године.[25] Из узајамног електронског каталога COBIB.SR на недељном нивоу харвестују се библиографски записи који садрже типологију документа и повезани су са нормативним записима за научне истраживаче са E-CRIS идентификатором. С обзиром да је узајамни каталог COBIB.SR један од носећих стубова портала еНаука, одговорност библиотекара за тачност и ваљаност библиографских записа подигнута је на највиши степен – не толеришу се пропусти, произвољности, стварање дупликата и одступања од стандарда, посебно ако то шкоди тачном и правовременом извештавању о научној продукцији домаћих истраживача. У том контексту, нека концептуална и практична решења која су деценијама била заштитни знак библиографске школе БМС, дошла су у сукоб са очекивањима и потребама националног узајамног каталога, а посредно и националног научног агрегатора.

Од 2024. године очекује се и прелазак на COBISS Cat, који представља веб-апликацију за каталогизацију и нову генерацију програмске опреме COBISS, што ће се неминовно одразити и на све сегменте библиографског рада. Убудуће треба имати у виду и могућности апликације dCOBISS, која је намењена за чување дигиталног садржаја.

***

На основу Закона о обавезном примерку публикација („Службени гласник РС”, бр. 52/2011 і 13/2016), Библиотека Матице српске прима шест примерака сваке публикације објављене у Војводини, и електронску копију обавезног примерка. На основу истог закона, Библиотека је као депозитна, дужна да израђује текућу библиографију за територију АП Војводине, као и ЦИП запис (каталогизација у публикацији пре штампања) за публикације објављене на територији АП Војводине.

У раздобљу од 1983. до 2023. године објављена је четрдесет једна свеска *Библиоīрафије књиīа у Војводини* (за године 1981–2021), са преко

---

[25] Јелена Андоновски, Јелена Ђурђулов и Оја Кринуловић, „Подршка Универзитетске библиотеке еНауци: интегрисање и оптимизација информационих ресурса за научни напредак”, *Инфотека* год. 23, бр. 2 (2024): 109.

70.000 пописаних публикација, не рачунајући рото-штампу и стрипове. Овај изузетан библиографски низ представља својеврсну рекапитулацију развоја библиографске струке, али и укупног стваралаштва, па и друштвених кретања на војвођанском простору. Током четири деценије трајања *Библиоīрафије* више пута мењано је уређење, територија и назив државе, у чијим границама је настајала и развијала. Мењали су се и називи језика, технологија штампе, каталошке технике и парадигме, а свет се суочавао са дигиталним изазовима и другим глобалним кризама. Све се то неминовно одражавало на концепцију, обухват, обим и начине припреме и презентовања библиографске грађе. Једина константа у том времену промена био је континуиран и посвећен рад библиографа, увек најискуснијих и најкомпетентнијих међу врсним библиотекарима БМС.

У последњој декади промена је било пуно, и биле су нагле, тако да је скоро свака нова свеска *Библиоīрафије* подразумевала нова прилагођавања и ревизије оригиналне концепције. Те адаптације биле су изнуђене пре свега технолошким променама, али и развојем узајамног каталога и платформи за праћење и вредновање домаће научне продукције. Захтеви за стандардизованим описом библиографских извора, како би се повећала интероперабилност библиографских података и њихово коришћење у различите сврхе, све више су компромитовали наслеђене концепте. Ти концепти постали су неодрживи у ери дигиталних технологија и квантофреније, што пред библиографе поставља тежак задатак промишљања места и улоге библиографије у савременом свету.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андоновски, Јелена, Јелена Ђурђулов и Оја Кринуловић. „Подршка Универзитетске библиотеке еНауци: интегрисање и оптимизација информационих ресурса за научни напредак". *Инфоīека* год. 23, бр. 2 (2024): 109–135.
2. Grujić, Angelina, Emina Čano-Tomić i Ljubica Ljubišić. „Projekat Virtuelna biblioteka Srbije - osvrt i pogled u budućnost". *MELISSA - Museums, Ethics, Library and Information Science, Studies, Archives* vol. 15, no. 2 (2016): 303–317.
3. Зеремски, Вида. „О библиографском раду у Библиотеци Матице српске". *Годишњак Библиоīеке Маīице сриске* 1 (1976 [шт. 1977]): 110–114.
4. Јованцаи, Марија. „Десет година Библиографије Војводине". *Годишњак Библиоīеке Маīице сриске* (1991 [шт. 1992]): 41–48.
5. Јованцаи, Марија. „Двадесет година Библиографије књига у Војводини". *Годишњак Библиоīеке Маīице сриске* (2001 [шт. 2002]): 66–76.
6. Јованцаи, Марија. „Двадесет пет свезака Библиографије књига у Војводини". *Годишњак Библиоīеке Маīице сриске* (2007 [шт. 2008]): 89–98.

7. Клеверњић, Љиљана. „Библиографија књига у Војводини за 2018. годину". *Сусрети библиотекара у спомен др Георгија Михаиловића* год. 22 (2020 [шт. 2021]): 71–77.
8. Тодоровић, Мара. „Увођење нове каталогизације по ISBD(M) у служби именске обраде књига БМС и размена каталошких листића са националним библиотекама Југославије". *Годишњак Библиотеке Матице српске* (1978 [шт. 1979]): 40–41.
9. Тодоровић, Мара. „Информација о CIP-у у Југославији". *Библиотекарски годишњак Војводине* (1986 [шт. 1988]): 43–45.
10. Укропина, Весна. „COBISS3: нова димензија каталогизације". *Годишњак Библиотеке Матице српске* 2015 [шт. 2016]): 222–231.
11. Укропина Весна и Каталин Рафа. „Прелазак на каталогизацију са нормативном контролом личних имена". *Годишњак Библиотеке Матице српске* 2018 [шт. 2019]): 88–102.

Прилог[26]

Библиографи и сарадници на изради *Библиографије*:[27]

Бански Рађеновић, Ерика 1986, 1987
Блажин, Вања 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016
Вртунски, Душко 1981, 1982, 1983 (предметна и децимална обрада)
Јованов, Весна 2016, 2017, 2018
Јовановић, Драгана 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, [2020], 2021
Јованцаи, Марија 1984
Карталовић, Јасна 1988, 1989, 1990, 1991
Клеверњић, Љиљана 1988, 1989, 1990, 1991, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001
Крајшић, Љиљана в. Клеверњић, Љиљана
Лазић, Нада 1984 (предметна и децимална обрада)
Малешев, Тамара 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021
Маховац, Марија 1987, 1988, 1989, 1990, 1991
Миличић, Вања в. Блажин, Вања
Миљановић, Снежана 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021
Мирић, Ката 1987, 1989, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001

---

[26] Библиографи су навођени на предлошку као приређивачи или аутори (од свеске за 1992), и међу њима се најчешће налазе и имена редактора *Библиографије*; од свеске за 2002. појављују се и тзв. редактори записа.

[27] Редактори *Библиографије*, који су уједно и аутори, наведени су у посебном попису.

Михајловић, Оливера 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 (припрема за штампу)
Олар, Корнелија 1981
Похаркович, Елвира 1981, 1984, 1985, 1986
Радовановић, Слађана 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021
Рафа, Каталин 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012
Рендулић, Славица 1988, 1989, 1990, 1991
Укропина, Весна 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012
Чурчић, Марија 1987
Шокица Шуваковић, Новка 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 (припрема за штампу)

Редактори записа:

Клеверић, Љиљана 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012
Крајшић, Љиљана в. Клеверић, Љиљана
Мирић, Ката 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013
Рафа, Каталин 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021
Субашић, Слађана 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021
Укропина, Весна 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020

Редактори *Библиографије*:[28]

Зеремски, Вида 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1990, 1991
Јованцаи, Марија 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012
Клеверић, Љиљана 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020
Мирић, Ката 1988, 1990, 1991
Укропина, Весна 2021

[28] Редослед је хронолошки, да би се сагледао континуитет *Библиографије*.

BIBLIOGRAPHY OF BOOKS IN VOJVODINA 1981–2021
On the Occasion of the 40th Anniversary of the Publication of the First Volume

Summary: The first volume of the newly launched edition *Bibliography of Vojvodina, 1st Series, Monographic Publications* was prepared and published by the Matica Srpska Library in 1983 (listing the publications for 1981). The volume for 1992 is published under the title *Bibliography of Books in Vojvodina*. During four decades of publication, the Bibliography has undergone numerous conceptual, technological, and personnel changes. This reflects the need to overcome inherited concepts and reposition in the digital age of fast and easily accessible information. From the initial, arduous „manual" work in the analogue world of copyists, typists, and typesetters, the bibliography has adapted to modern, digital technologies in the preparation and presentation of material. Nevertheless, the obligatory patterns in the system of union cataloguing and the specifically profiled needs of the scholars impose certain limitations on future bibliographic work, as well as expectations that need to be met. This brings the *Bibliography of Books in Vojvodina* to a turning point, where it is necessary to review the sustainability of current concepts and consider strategies for further development.

Keywords: *Bibliography of Books in Vojvodina*, Matica Srpska Library, current bibliography, COBISS.

UDC 912.43:027.54(497.113 Novi Sad)

Оливера Шербецији

КАРТОГРАФСКО-ГЕОГРАФСКА ЗБИРКА БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Сажетак: У раду су представљене главне карактеристике Картографско-географске збирке Библиотеке Матице српске. Приказани су организација рада, уређење и обрада збирке, заштита и унапређење. Картографско-географска збирка Библиотеке Матице српске по свом богатству, садржају и обиму, већ шездесет година заузима значајно место како у библиотечкој делатности, тако и као део националне културне баштине.

Кључне речи: Картографско-географска збирка, Библиотека Матице српске, организација рада, унапређење, очување збирке.

Увод

Библиотека Матице српске крајем 1963. године почиње да прикупља картографски материјал коме припадају географске карте и атласи, а први радни и магацински простор добија 1967. године. Тих година уз велико залагање и умеће колега, формирана је Картографско-географска збирка, засебна целина у оквиру Посебних збирки коју чине и Збирка музикалија, Ликовно-графичка збирка и Збирка ситног и документационог материјала.

У периоду између 1986. и 1989. урађена је подела по збиркама, тако да су Картографско-географској збирци поред географских карата и атласа припале разгледнице географско-туристичког садржаја, албуми разгледница, туристички водичи, дијапозитиви и глобуси.

Средином деведесетих година прошлог века, у Библиотеци Матице српске урађена је ретроспективна обрада и ревизија књига, и у склопу тих послова одлучено је да се рад Посебних збирки одвија у склопу Одељења каталошко-библиографске обраде. Од 2017. године туристич-

ки водичи више нису у склопу Картографско-географске збирке, већ прелазе у редован фонд Библиотеке Матице српске.[1]

Грађа коју окупља картографско-географски материјал значајно се разликује од књиге, првенствено по свом физичком изгледу, начину обраде и простору у коме се чува и користи.

Картографски материјали дефинишу се као просторни подаци, представљени графички у облику атласа, глобуса, дводимензионалних и тродимензионалних карата и планова. У њих се убрајају и слике даљинског снимања, фотографије из ваздуха и карте неба, као и неме карте и картографска литература у облику књига.

Географски материјали представљају материјале који се односе на географију као научну дисциплину, која укључује истраживање и откривање нових простора, општи географски опис и анализу и историјску географију.

У Збирци се чувају све врсте карата као што су старе карте, рукописне карте, топографске карте, тематске, прегледне, рељефне и зидне карте (карте великих формата), планови града и атласи картографског садржаја (општи, историјски, тематски).

Део Збирке чине и разгледнице географско-туристичког садржаја, које приказују градове, планине, летовалишта, бање, затим албуми разгледница (појединачне или спојене разгледнице у омоту), дијапозитиви и глобуси.

Pa I 4441

[1] *Ретроспективна обрада и ревизија књига у Библиотеци Матице српске: упутство за рад* (Нови Сад: Библиотека Матице српске, 1996).

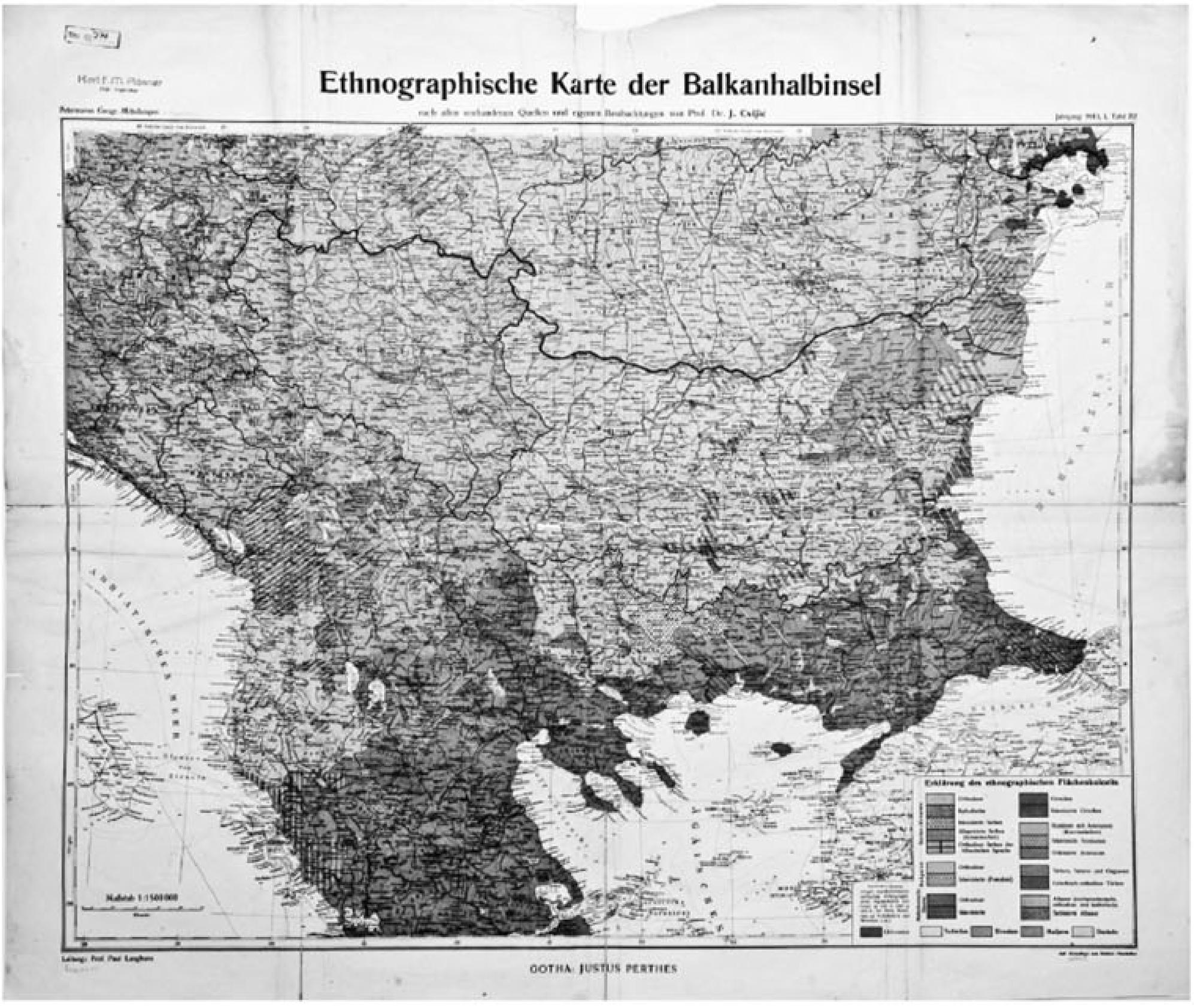
Критеријуми и начин прикупљања грађе

Картографско-географска грађа садржи специфичан материјал и битно се разликује од књиге по организацији рада, садржају, структури и величини фонда, начину обраде и складиштења, те тако захтева и одређене критеријуме за одабир грађе која ће се наћи у збирци.

Основни критеријуми за попуну збирке:

– набавка грађе која приказује простор Србије (некад и сад);
– материјал на српском језику;
– аутори, картографи, географи, историчари су Срби или рођени, живе и раде на територији Србије;
– грађа је издата и/или штампана у Србији.

Остали, али не мање важни аспекти набавке, јесу: научна вредност, потражња од стране корисника и попуњавање фонда грађом која недостаје.

Гк III 175

Ови критеријуми набавке представљају јак основ да се сачува картографска грађа, која има велики историјски и научни значај за културу наше земље.

Картографско-географска грађа у Библиотеку Матице српске стиже на четири начина: обавезним примерком, разменом, куповином и поклоном.

Обавезни примерак картографске грађе на годишњем нивоу зависи од издавача и штампара и њихових потреба за продукцијом ове врсте материјала у Србији.

Размена публикација првенствено се обавља са европским библиотекама. Куповина грађе зависи од финансијских средстава, која се најчешће издвајају за набавку старе и рукописне картографске грађе. Последњих година Збирка се највише попуњава захваљујући поклонима наших дародаваца, што доводи до закључка да грађани нису заборавили Библиотеку и значај који она има у српској култури.

Обрада публикација у картографско-географској збирци

Рад на обради и сређивању картографско-географског материјала је комплексан, јер се обавља комплетна библиотечка обрада од самог „уласка" материјала у библиотеку до смештаја у магацин. Посао вођења Збирке је и захтеван, јер се поред наведеног бави и:

– очувањем картографске грађе која има значајну вредност;
– уважавањем стандарда и правила, који могу укључивати правилну набавку, обраду и складиштење картографског материјала;
– проблемима чувања и заштите картографског материјала;
– стручним усавршавањем;
– односима с јавношћу;
– маркетингом, изложбама, презентацијама;
– електронском и дигиталном обрадом картографског материјала.

Картографско-географску збирку чине:

1. географске карте и планови града;
2. географски атласи;
3. разгледнице географско-туристичког садржаја;
4. дијапозитиви и глобуси.

Збирка географских карата и планова броји око 12.000 јединица и приближно 1.500 атласа. Збирка разгледница географско-туристичког садржаја има око 50.000 разгледница и око 800 албума разгледница. Збирку чини и мањи број дијапозитива и глобуса. Највреднији део Збирке су старе и ретке географске карте, планови града и атласи из 17. и 18. века којих има око двеста. Међу њима се издвајају рукописни планови и карте Новог Сада и Петроварадина, настали у периоду од 1697. до 1745. године, географска карта из 1806. године Саве Поповића Текелије, изузетно значајна за српску картографију, затим карте српских територија од Јована Цвијића, Јована Бугарског, Владимира Карића, Драгутина Ј. Дерока и других. Ту је и рукописни план Сенте из 1697. године, као и најстарији штампани план Новог Сада из 1885. године од Јосифа Саутерна.

Збирка атласа Библиотеке Матице српске такође је веома вредна и богата најразноврснијим издањима ове врсте грађе. У Библиотеци су приређена и штампана два тома каталога атласа БМС под заједничким насловом *Атласи Библиотеке Матице српске*. Први том обухвата период од 1486. до 1918. године, а други период од 1919. до 1977. године. У оба тома детаљно је пописана и описана сва грађа коју Библиотека поседује у свом фонду. У припреми је и трећи том, који би обухватио атласе штампане после 1977, а који се чувају у оквиру Картографско-географске збирке БМС.

На почетку рада на формирању и вођењу Збирке било је извесних недоумица око обраде картографско-географске грађе у Библиотеци Матице српске, због недостатка одговарајућих приручника и стандарда. За каталошку обраду користио се приручник Еве Вероне[2], али је његов недостатак одсуство критеријума за формалну обраду, због чега се прешло на коришћење *Међународног стандарда за каталогизацију картографске грађе ISBD(CM).*[3] У међувремену, библиотекарка Душанка Чанковић 1977. године пише приручник о организацији и уређењу географских карата у библиотекама, што је у великој мери олакшало посао.[4]

[2] Eva Verona, *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga.* Dio 2, *Kataložni opis* (Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983); Eva Verona, *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice* (Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986).

[3] Dušanka Čanković, prev., *ISBD(CM): Međunarodni standardni bibliografski opis kartografske građe* (Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1982).

[4] Dušanka Čanković, *Organizacija i uređenje zbirki geografskih karata u knjižnicama* (Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1977).

Сва картографско-географска грађа обрађена је у електронском каталогу Библиотеке Матице српске у формату COMARC/B и масци M (за монографске публикације) и масци N (за некњижну грађу).

Картографско-географска грађа за формалну обраду користи Ифлине стандарде: уједначени ISBD, ISBD(CM) и ISBD(NBM).

Опис картографско-географског материјала у БМС ради се по принципу публикације у руци тј. *de visu* и садржи: број каталошке јединице, сигнатуру, географске одреднице, податке о наслову, аутору, издању, месту издавања, години издавања, месту штампања и штампару, затим податак о посебној ознаци грађе, размери, броју листова и страна, димензијама, а садржи и напомене и инвентарни број.

Дефинисање обраде картографско-географске грађе не може бити потпуно без фокуса на аспекте повезаности савремених технологија и дигитализације картографске грађе као културног наслеђа, односно успостављање целисходног оквира за компактно и правилно функционисање картографске грађе у аналогном и дигиталном свету.

Записи урађени према одговарајућим стандардима доступни су у електронском каталогу Библиотеке Матице српске и *Дигиталној БМС*.

Година I

Влад. Маринковић, проф.

ПУТНИЧКИ АТЛАС

СА РЕДОМ ВОЖЊЕ

Београд, Јуна 1925.

Цена 2.5 динара

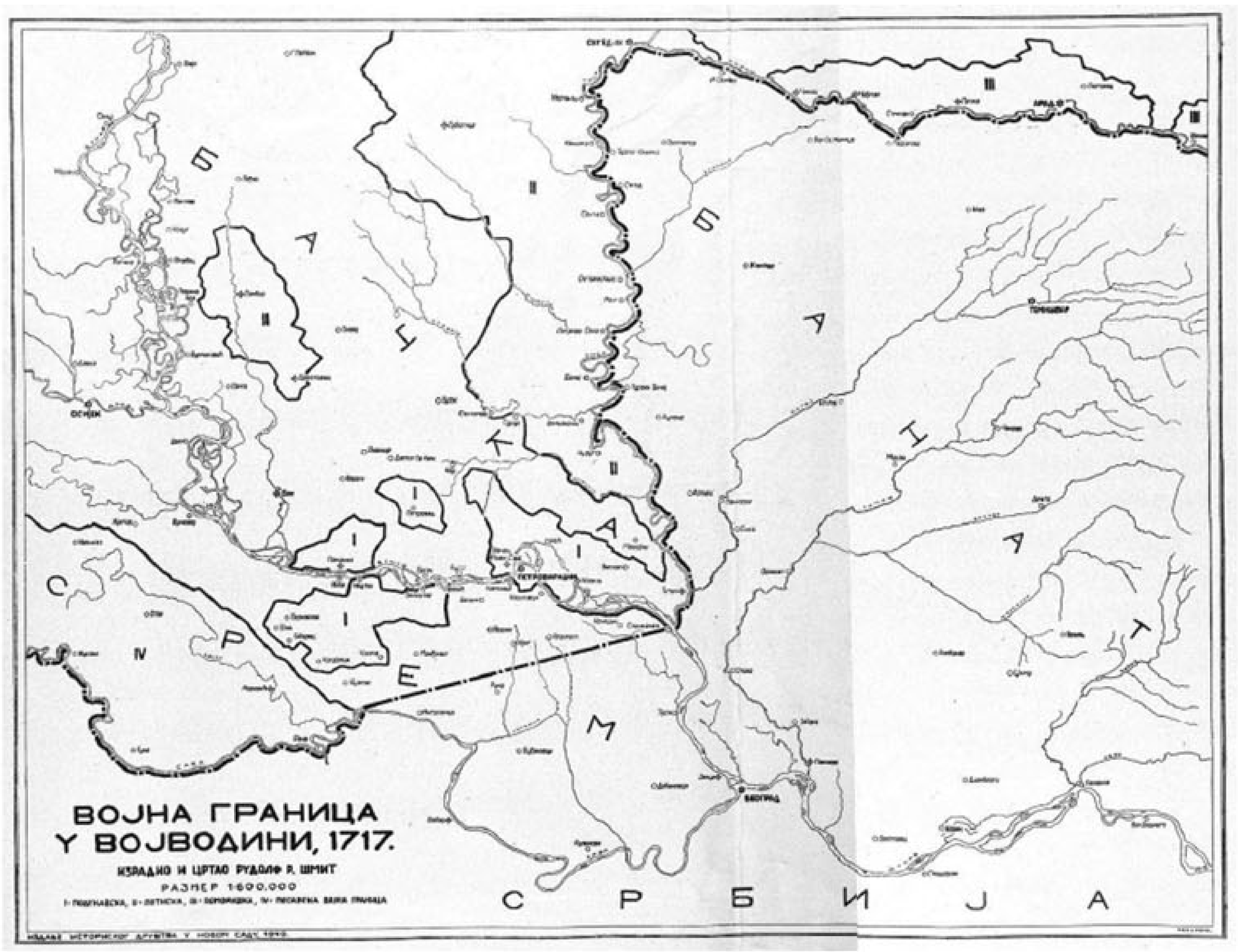
Штампарија „Мирослављан", Кнеза Михаилова 54.

Ат III 319

Смештај и заштита грађе

Смештај и чување публикација захтева посебну пажњу и магацински простор са одговарајућом опремом, која олакшава руковање овом специфичном грађом. Карте и планови различитих формата (од I до IV) смештени су у металним касетама, атласи (формата од I до V) у металним полицама, а зидне карте у посебним ормарима прављеним наменски за грађу великог формата. Разгледнице, албуми разгледница и дијапозитиви смештени су у кутије специјално прављене у одређеним димензијама, док се глобуси налазе на полицама.[5]

Магацински простор опремљен је плафонским детекторима за пожар и противпожарним апаратима за брзо гашење пожара, а сви запослени прошли су противпожарну обуку. Провере магацинског простора врше се свака три месеца. Приступ магацинском простору имају само запослени и библиотекари задужени за вођење и одржавање картографско-географске грађе.

Гк III 465

---

[5] Ружица Симин-Допуђа, „Посебне збирке у Библиотеци Матице српске", *Годишњак Библиотеке Матице* српске (1992): 62–63.

Целокупна заштита фонда Збирке и Библиотеке обезбеђена је системом техничке и физичке заштите зграде Библиотеке. Систем техничке заштите састоји се од аларма, видео-надзора, противпожарне заштите и контроле приступа Библиотеци. Сви системи заштите раде непрекидно, двадесет и четири сата.

Да би Збирка испунила свој основни циљ трајног очувања картографске грађе, потребно је материјал заштитити од пропадања, тако што ће се рестаурирати и конзервирати оштећени примерци. Уз то, треба обезбедити адекватне услове у магацинском простору као што су ормари који регулишу температуру и влажност ваздуха. У будућности треба осигурати довољно простора за новопридошлу грађу.

Картографско-географска грађа и корисници

Успешну библиотеку Питер Брофи дефинише као институцију која организује посао на добробит свих, пре свега корисника, и додаје да задовољење потреба корисника остаје суштина библиотечких услуга, шта год оне друго радиле.[6]

Корисници картографске-географске грађе првенствено су студенти, научни радници и професори универзитета. Сврха коришћења материјала највећим делом је у научне, стручне и личне сврхе.

Кориснике Библиотеке према приступу материјалима и информацијама можемо поделити на:

- физичке (долазе у читаонице и користе грађу у читаоници);
- виртуелне (они који комуницирају телефоном, мејлом, користе и претражују дигитални каталог или користе дигиталну збирку);
- Библиотека Матице српске поседује читаоницу за Посебне збирке, намењену и за кориснике картографско-географске грађе, где се материјали могу погледати, уз обавезу правилног руковања грађом и поштовања процедуре.

Умножавање и фотографисање грађе је дозвољено, али могуће је наручити и израдити дигиталне копије материјала, онако како је предвиђено законом о ауторским правима, ради стручног и научног рада. Поред тога, кориснику је доступна стручна помоћ у виду брзе претраге грађе и свих других информација које су потребне, као и пажљив и искрен приступ библиотекара.

---

[6] Тамара Вученовић, „Корисници библиотека у информационом друштву", *Библиотекар* год. 60, бр. 1 (2018): 10.

Закључак

Из овог кратког прегледа Картографско-географске збирке Библиотеке Матице српске, може се закључити да је према садржају и обиму она једна од највећих и најбоље уређених колекција ове врсте у нашој земљи. Највеће богатство Збирке чине ретки примерци грађе, значајни и уникатни у нашој историји картографије. Библиотекари ове Збирке вредно и савесно раде на очувању фонда, његовом правилном коришћењу, каталогизацији и класификацији, као и преношењу и промовисању Збирке у целини, али и онога што је у њој најдрагоценије, заинтересованим корисницима најразличитијих профила, којих је из дана у дан све више.

Био је ово само један општи поглед на Картографско-географску збирку Библиотеке Матице српске. Сваки наведени сегмент заслужује дубљу и детаљнију анализу у неким будућим представљањима Збирке.

ЛИТЕРАТУРА

1. Andrew, Paige G., ed. and Mary Lynette Larsgaard, ed. *Maps and related cartographic materials: cataloging, classification, and bibliographic control*. New York; London: Routledge, 2011.
2. Verona, Eva. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. Dio 1, *Odrednice i redalice*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.
3. Verona, Eva. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. Dio 2, *Kataložni opis*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983.
4. Kalezić, Biljana, prev. *ISBD(NBM): Međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2006.
5. Miletić Drder, Mira. „Kartografska građa u kontekstu kulturne baštine". *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56 (2013): 1–23.
6. *Ретроспективна обрада и ревизија књига у Библиотеци Матице српске: упутство за рад*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 1996.
7. Savić, Ana, prev. *Međunarodni standardni bibliografski opis: (ISBD): po preporukama Radne grupe za ISBD odobrio Stalni odbor Sekcije IFLA-e za katalogizaciju*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2009.
8. Симин Допуђа, Ружица „Посебне збирке у Библиотеци Матице српске". *Годишњак Библиотеке Матице српске* (1992): 62–63.
9. Čanković, Dušanka. Organizacija i uređenje zbirki geografskih karata u knjižnicama. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1977.
10. Čanković, Dušanka, prev. *ISBD(CM): Međunarodni standardni bibliografski opis kartografske građe*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1982.
11. Шербеција, Оливера и Марија Ваш. *Атласи Библиотеке Матице српске: 1486–1918*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2018.

CARTOGRAPHIC AND GEOGRAPHIC COLLECTION AT THE MATICE SRPSKA LIBRARY

Summary: The paper presents the main characteristics of the Cartographic and Geographic Collection at the Matica Srpska Library. The organization of work, arrangement and cataloguing of the collection, as well as its protection and improvement, are presented. For the last sixty years, the cartographic and geographic collection at the Matica Srpska Library, in terms of its richness, content and volume, has had an important place both in librarianship and as a part of the national cultural heritage.

Keywords: Cartographic and geographic collection, Matica Srpska Library, organization of work, improvement, preservation of the collection.

UDC 021.9(436):027.54(497.113 Novi Sad)

Тамара Вујков Ђурановић

СЕРБИКА У АУСТРИЈСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Сажетак: Аустријске библиотеке су културне институције које промовишу аустријску културу, језик и књижевност. Свака се оснива у партнерству са локалним институцијама (библиотекама и универзитетима) у земљи домаћина. У Новом Саду се налази огранак Аустријске библиотеке која је основана 1998. године. Смештена је у Библиотеци Матице српске и данас има око шест хиљада публикација, које су доступне путем онлајн-каталога. Обележавајући четврт века Аустријске библиотеке у БМС, одлучили смо се да проверимо у којој мери ова обимна збирка одсликава и српско-аустријске културне везе. То смо покушали да покажемо кроз попис и коментаре наслова Сербике које смо пронашли у богатој збирци Аустријске библиотеке у БМС.

Кључне речи: Аустријска библиотека, Библиотека Матице српске, Сербика, српско-аустријске културне везе, преводиоци.

Крајем осамдесетих година XX века Секција за културне односе с иностранством Савезног министарства за иностране послове Републике Аустрије покренула је иницијативу за оснивање Аустријских библиотека, пре свега у земљама Средње, Источне и Југоисточне Европе. Прва Аустријска читаоница основана је 1986. године у Кракову.[1]

Аустријских библиотека има 65 у 28 земаља широм света, посебно у средњој, источној и југоисточној Европи. Свака се оснива у партнерству са локалним институцијама (библиотекама и универзитетима) у земљи домаћина. Аустријске библиотеке су културне институције које промовишу аустријску културу, језик и књижевност. Оне служе као центри за пружање информација, истраживање и читање материјала на немачком језику о темама везаним за Аустрију.

Веб-портал Österreich-Bibliotheken im Ausland (www.oesterreich-bibliotheken.at) нуди детаљне информације о библиотекама, активно-

[1] https://www.bmeia.gv.at › themen

стима и тренутном развоју појединих библиотека, и испуњава функцију умрежавања ради спајања информација и размене идеја. Као део базе података Auslans-Austriaka портал објављује преведену аустријску литературу широм света, као и прилоге истраживача који се често стварају у оквиру аустријских библиотека. Портал нуди и тематске увиде о интелектуалним расправама у Аустрији, али и у централној, источној и југоисточној Европи.

Поклон библиотека Аустрије при Библиотеци Матице српске у Новом Саду основана је уговором између тадашњег Савезног министарства за иностране послове Републике Аустрије, Матице српске и Библиотеке Матице српске 1998.[2]

Иницијални фонд Поклон библиотеке Аустрије био је око три хиљаде публикација. Он се сваке године увећава публикацијама које по свом избору шаље Савезно министарство за Европу, интеграцију и спољне послове Аустрије, и данас обухвата око шест хиљада публикација. Сваке године сам у могућности да одређени број наслова бирам сама, тако да на тај начин набављам Сербику објављену у Аустрији.

Поред публикација на немачком језику у Поклон библиотеци Аустрије има и стотинак наслова на енглеском и другим језицима. Фокус је на аустријској књижевности, биографијама, историји Аустрије, регионалним студијама, филологији, лингвистици, историји културе, уметности, архитектуре, студијама театра, филозофији, психологији, социологији и политикологији.

Од великог су значаја референтна издања, енциклопедије и лексикони из књижевности, уметности, историје и других области. Ова збирка броји и 140 наслова периодичних публикација, које се углавном баве питањима из културе, историје, књижевности и уметности.

Од издавача већином су заступљени из Аустрије, али и они са немачког говорног подручја. То су пре свега Аустријска академија наука, Белау и Аустријски позоришни музеј из Беча, Визер из Клагенфурта, Фишер и Зуркамп из Франкфурта на Мајни, Реклам из Штутгарта, Лангеншајт из Берлина и други.

У оквиру Аустријске библиотеке организују се семинари, предавања, изложбе и радионице.

* * *

[2] Аустријска библиотека у БМС је прва која је основана у Србији. Од 2003. године почиње да ради и Аустријска библиотека при Универзитетској библиотеци у Београду.

Обележавајући четврт века Аустријске библиотеке у БМС одлучили смо се да проверимо колико ова обимна збирка одсликава и српско-аустријске културне везе. Провером кроз COBISS.BMS на основу упита **sg=lAut* and nb=SERB***[3] у оквиру Аустријске библиотеке налази се и 240 наслова Сербике.[4] Овде ћемо дати преглед и коментаре за ове публикације. Изабран је основни, именски формат записа који садржи све неопходне информације о публикацији (наслов, подаци о ауторству, место издавања и издавач, година издавања, издање, обим, формат и колекција). Публикације су сортиране (због прегледности и лакшег коментарисања) на неколико категорија: књижевни преводи наших аутора на немачки језик (проза, поезија, драма); публикације на немачком језику књижевника српског порекла (не преводи); антологије; публикације из области културе, уметности, есејистике и науке о књижевности; публикације из области филологије и лингвистике; публикације из области историје и политике. У посебну категорију издвојене су публикације – преводи дела Николе Тесле на немачки језик и књиге о њему, будући да су то једине публикације из природних наука.

Проза / поезија / драма – преводи наших аутора на немачки језик

Одлучили смо се да у овој категорији јединице сортирамо (абецедним редом) према ауторима чија смо имена истакли болдом у испису. У оквиру аутора наслови су поређани абецедним редом. Наведени су и преводиоци и приређивачи. Изузетак је Андрићева докторска дисертација „Развој духовног живота у Босни под утицајем турске владавине" која је написана на немачком језику.

---

[3] Префикс за претраживање за сигнатуру је **sg**, док је **lAut*** ознака за сигнатуру свих публикација које се налазе у Аустријској библиотеци, **nb** је префикс за претраживање поља 992b (национална библиографија), а **SERB*** је ознака коју уносимо у то поље.

[4] Од 2005. године Народна библиотека Србије, у сарадњи са другим библиотекама у Србији, почиње са радом на прикупљању, селекцији, каталошко-библиографској обради и изради годишње текуће библиографије *Сербика*. Основни критеријуми за избор грађе су: национални критеријум – аутори српског порекла; српски језик и писмо; аутори који се нису национално определили као Срби, а који су стварали на српском језику, и они који су својим деловањем допринели стварању српске културе; публикације на тему „други о нама". У COBISS-у се уноси ознака у пољу 992б за Сербику.

Fünf Wörter / **David Albahari** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - Frankfurt am Main : Eichborn, 2005. - 177 str. ; 22 cm

Götz und Meyer : Roman / **David Albahari** ; Übersetzung aus dem Serbischen Mirjana und Klaus Wittmann. - Frankfurt am Main : Eichborn, 2003. - 153 str. ; 22 cm

Götz und Meyer : Roman / **David Albahari** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2005. - 170 str. ; 18 cm. - (Suhrkamp Taschenbuch ; 3696)

Mutterland : Roman / **David Albahari** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - Frankfurt am Main : Eichborn, 2002. - 169 str. ; 22 cm

Mutterland : Roman / **David Albahari** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2004. - 157 str. ; 18 cm. - (Suhrkamp Taschenbuch ; 3604)

Die Ohrfeige : Roman / **David Albahari** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2010. - 366 str. ; 20 cm. - (DTV ; 13844)

Tagelanger Schneefall / **David Albahari** ; aus dem Serbischen übersetzt von Mirjana und Klaus Wittmann. - Wien : P. Zsolnay, 1997. - 155 str. ; 20 cm

Der grosse Feierabend / **Emilija S. Andrejević** ; aus dem Serbischen von Klaus Detlef Olof. - Wien : Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten, Referat für Kulturelle Öffentlichkeitsarbeit, 2007. - 72 str. : ilustr. ; 18 cm. - (Dramenwettbewerb Über Grenzen sprechen ; 2)

Die Brücke über die Drina : eine Wischegrader Chronik : Roman / **Ivo Andrić** ; aus dem Serbokroatischen von Ernst E. Jonas. - 1. Aufl. - [Frankfurt am Main] : Suhrkamp, 2003. - 407 str. ; 19 cm. - (Suhrkamp Taschenbuch ; 3460)

Buffet Titanic : Erzählungen / **Ivo Andrić** ; aus dem serbokroatischen von Milo Dor und Reinhard Federmann. - Klagenfurt : Wieser, 1995. - 222 str. ; 20 cm

Buffet Titanic : Erzählungen / **Ivo Andrić** ; Deutsch von Milo Dor und Reinhard Federmann. - Ungekürzte Ausg. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2000. - 222 str. ; 20 cm. - (DTV ; 12762)

Die Entwicklung des geistigen Lebens in Bosnien unter der Einwirkung der türkischen Herrschaft / **Ivo Andrić**. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2011. - 126 str. ; 23 cm

Das Fräulein : Roman / **Ivo Andrić** ; aus dem Serbokroatischen von Edmund Schneeweis. - 1. Aufl. - [Frankfurt am Main] : Suhrkamp, 2003. - 281 str. ; 18 cm. - (Suhrkamp Taschenbuch ; 3489)

Lyrik und lyrische Prosa ; Ex Ponto / **Ivo Andrić** ; Textauswahl Miloš Okuka ; Übersetzung aus dem Serbischen Gero Fischer. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2012. - 184 str. ; 20 cm

Omer-Pascha Latas : der Marschall des Sultans : Roman / **Ivo Andrić** ; aus dem Serbokroatischen von Werner Creutziger. - 1. Aufl. - [Frankfurt am Main] : Suhrkamp, 2002. - 359 str. ; 18 cm. - (Suhrkamp Taschenbuch ; 3376)

Der verdammte Hof : Erzählung / **Ivo Andrić** ; aus dem Serbischen übersetzt von Milo Dor und Reinhard Federmann ; mit einem Nachwort von Milo Dor. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2002. - 164 str. ; 18 cm. - (Bibliothek Suhrkamp ; Bd. 1349)

Die verschlossene Tür : Erzählungen / **Ivo Andrić** ; herausgegeben und mit einem Nachwort von Karl-Markus Gauß. - Lizenzausg. - Wien : P. Zsolnay, 2003. - 300 str. ; 21 cm

Wesire und Konsuln : Roman / **Ivo Andrić** ; aus dem Serbokroatischen von Hans Thurn. - Wien : P. Zsolnay, 1996. - 571 str. ; 21 cm

Wesire und Konsuln : Roman / **Ivo Andrić** ; aus dem Serbokroatischen von Hans Thurn. - 1. Aufl. - [Frankfurt am Main] : Suhrkamp, 2001. - 569 str. ; 19 cm. - (Suhrkamp Taschenbuch ; 3308)

Verlorene Söhne / **Murat Baltić** ; aus dem Serbischen von Jelena Dabić. - Klagenfurt = Celovec : Drava, 2016. - 339 str. ; 22 cm

Bei den Hyperboreern : [Roman. Teil 1] / **Miloš Crnjanski** ; aus dem Serbischen von Elvira Veselinović. - 1. Aufl. - Leipzig : Leipziger Literaturverlag, 2013. - 367 str. : autorova slika ; 22 cm. - (Bibliothek Südost. Neue Prosa)

Bei den Hyperboreern : [Roman]. Teil 2 / **Miloš Crnjanski** ; aus dem Serbischen von Elvira Veselinović. - 1. Aufl. - Leipzig : Leipziger Literaturverlag, 2014. - 336 str. : autorova slika ; 22 cm. - (Neue Prosa. Bibliothek Südost)

Zottelige Pferde auf Island / **Miloš Crnjanski** ; aus dem Serbischen von Elvira Veselinović. - 1. Aufl. - Leipzig : Leipziger Literaturverlag, 2011. - 21 str. ; 21 cm

Das Barocke Auge : essays / **Bora Ćosić** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak ... [et al.] ; mit einem Nachtwort von Karl-Markus Gauß. - [1. Aufl.]. - München : Babel, 1997. - 191 str. ; 21 cm. - (Babel Turmbau)

Irenas Zimmer : Gedichte / **Bora Ćosić** ; aus dem Serbischen von Milo Dor. - 1. Aufl. - Wien : Folio, 2005. - 127 str. ; 21 cm. - (Transfer ; 60)

Das Land Null / **Bora Ćosić** ; aus dem Serbischen von Katharina Wolf-Grießhaber. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2004. - 305 str. ; 21 cm

Die Rolle meiner Familie in der Weltrevolution / **Bora Ćosić** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2002. - 120 str. ; 21 cm

Die Zollerklärung / **Bora Ćosić** ; aus dem Serbischen von Katharina Wolf-Griesshaber. - [1e Aufl.]. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2001. - 152 str. ; 18 cm. - (Edition Suhrkamp ; 2213)

Das Haus des Erinnerns und des Vergessens / **Filip David** ; aus dem Serbischen von Johannes Eigner. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2016. - 153 str. ; 20 cm

Heimweh nach Nirgendwo : eine Lebensgeschichte / **Vesna Goldsworthy** ; aus dem Englischen von Miriam Mandelkow. - Wien : Deuticke, 2005. - 219 str. ; 21 cm

Szabó bleibt stehen / **Otto Horváth** ; aus dem Serbischen von Elvira Veselinović. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2016. - 140 str. ; 20 cm

Die mechanischen Löwen : Stücke / **Danilo Kiš** ; aus dem Serbokroatischen von Ilma Rakusa und Peter Urban. - München : C. Hanser, 2007. - 235 str. ; 20 cm. - (Edition Akzente)

Das Buch vom Fehlen = Knjiga o nedostajanju : essayistische Prosa / **Marija Knežević** ; aus dem Serbischen von Goran Novaković. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 2004. - 255 str. ; 23 cm. - (Edition Zwei)

Der Duft des Regens auf dem Balkan / **Gordana Kuić** ; aus dem Serbischen von Blažena Radas ; bearbeitet von Johann Lehner. - Wien : Hollitzer, 2014. - 439 str. ; 23 cm

Die Legende der Luna Levi / **Gordana Kuić** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - Wien : Hollitzer, 2016. - 416 str. ; 23 cm

Rusalka, eine Frau in Trance / **Vića Mitrović-Mitra** ; [Übersetzung Milena Valčić Trkulja]. - 1. deutsche Ausg. - St. Gallen : Fachteam für Süd-Ost-Europa Fragen, 2008. - 126 str. ; 20 cm

Das Orchester der Frauen, die mich verlassen haben / **Jovan Nikolić** = [aus dem Serbischen von Elvira Veselinović]. - Klagenfurt = Celovec : Drava, 2016. - 162 str. ; 22 cm

Zimmer mit Rad : Gedichte und Prosa / **Jovan Nikolić** ; ausgewählt und mit einem Nachwort versehen von Dragoslav Dedović ; aus dem Serbischen übersetzt von Bärbel Schulte. - Klagenfurt = Celovec : Drava, 2004. - 121 str. ; 22 cm. - (Romani Bibliothek)

Die Bucht der Aphrodite : Roman / **Miodrag Pavlović** ; aus dem Serbischen von Peter Urban. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2003. - 307 str. ; 21 cm

Cosmologia profanata / **Miodrag Pavlović** ; aus dem Serbischen von Peter Urban. - Deutsche Erstausg. - Wien : Edition Korrespondenzen, 2003. - 111 str. ; 19 cm

Einzug in Cremona : Gedichte / **Miodrag Pavlović** ; aus dem Serbischen von Peter Urban ; mit einem Nachtwort von Peter Handke. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp Verlag, 2002. - 177 str. ; 20 cm

Schatten im Wind : Roman / **Radoslav Petković** ; aus dem Serbischen von Silvija Hinzmann. - Klagenfurt : Wieser, 2008. - 316 str. ; 20 cm

Die Villa am Rande der Zeit : Roman / **Goran Petrović** ; aus dem Serbischen von Susanne Böhm-Milosavljević. - deutsche Erstausg. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2010. - 394 str. ; 21 cm. - (DTV ; 24824)

Die kleine Schachtel : Gedichte / **Vasko Popa** ; aus dem Serbischen von Milo Dor. - [1. Aufl.]. - Klagenfurt : Wieser, 1993. - 145 str. ; 19 cm

Memoiren eines Antihelden / **Jovan Sekelj** ; aus dem serbischen übertragen und mit einem Vorwort von Milo Dor. - 1. Aufl. - Wien : Mandelbaum, 2003. - 104 str. ; 18 cm

Belgrader Trilogie ; Familiengeschichten, Belgrad : zwei Stücke / **Biljana Srbljanović** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak, Mirjana und Klaus Wittmann. - Frankfurt am Main : Verlag der Autoren, 1999. - 162 str. ; 19 cm. - (Theaterbibliothek)

Das Buch Blam / **Aleksandar Tišma** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak. - München ; Wien : C. Hanser, 1995. - 237 str. ; 21 cm

Das Buch Blam : Roman / **Aleksandar Tišma** ; Deutsch von Barbara Antkowiak. - [4. Aufl.]. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2000. - 261 str. ; 20 cm

Der Gebrauch des Menschen : Roman / **Aleksandar Tišma** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak. - 5. Aufl. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2003. - 332 str. ; 20 cm

Kapo / **Aleksandar Tišma** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak. - München ; Wien : C. Hanser, 1997. - 341 str. ; 21 cm

Die Liebenden einer Nacht / Peter Høeg, Gustaw Herling, Antonio Tabucchi, **Aleksandar Tišma**. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2002. - 206 str. ; 19 cm. - (DTV ; 20513)

Ohne einen Schrei : Erzählungen / **Aleksandar Tišma** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak. - Ungekürzte Ausg. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2006. - 222 str. ; 20 cm

Reise in mein vergessenes Ich / **Aleksandar Tišma** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak. - München ; Wien : C. Hanser, 2003. - 317 str. ; 21 cm

Die Schule der Gottlosigkeit : Erzählungen / **Aleksandar Tišma** ; aus dem Serbischen von Barbara Antkowiak. - 4. Aufl. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2003. - 142 str. ; 20 cm

Die wir lieben / **Aleksandar Tišma** ; aus dem Serbokroatischen von Barbara Antkowiak. - München ; Wien : C. Hanser, 1996. - 155 str. ; 20 cm

Sarajevo : Chronik der verbrannten Illusionen / **Goran Todorović** ; [übersetzt von Alexander Graf ... et al.]. - [1. Aufl.]. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 1994. - 269 str. ; 22 cm

Exterritorium : Szenen vom Ende des Jahrtausends / **László Végel** ; aus dem Ungarischen von Akos Doma. - 1. Aufl. - Berlin : Matthes & Seitz, 2007. - 255 str. ; 21 cm

Dante-Platz : roman / **Dragan Velikić** ; aus dem Serbischen von Bärbel Schulte. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 1999. - 384 str. ; 20 cm

Dante-Platz : Roman / **Dragan Velikić** ; aus dem Serbischen von Bärbel Schulte. - 3. Aufl. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, [2004]. - 384 str. ; 20 cm

Dossier Domaszewski / **Dragan Velikić** ; aus dem Serbischen von Bärbel Schulte. - 1. Aufl. - Hamburg : Marebuchverlag, 2004. - 185 str. ; 20 cm. - (Marebibliothek ; Bd. 12)

Glas iz razpoke / **Dragan Velikić** ; [iz srbščine prevedel Boris A. Novak]. - Celovec : Wieser, cop. 1992. - 40 str. ; 22 cm

Lichter der Berührung : Roman / **Dragan Velikić** ; aus dem Serbischen von Bärbel Schulte. - Berlin : Ullstein, 2005. - 223 str. ; 22 cm

Lichter der Berührung : Roman / **Dragan Velikić** ; aus dem Serbischen von Bärbel Schulte. - 1. Aufl. - Berlin : List Taschenbuch, 2006. - 221 str. ; 19 cm. - (List Taschenbuch ; 60648)

Lagum : Roman / **Svetlana Velmar-Janković** ; aus dem Serbischen von Mirjana und Klaus Wittmann. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main [etc.] : Edition Büchergilde, 2003. - 278 str. ; 22 cm

Tanz der kleinen Dämonen : [Roman] / **Marko Vidojkovic** ; aus dem Serbischen von Milan Andrejic. - Deutsche Originalausg. - Bad Honnef : Horlemann, 2005. - 213 str. : autorova slika ; 21 cm

Wien : ein Wintergarten an der Donau / **Stanislav Vinaver** ; herausgegeben, aus dem Serbischen übersetzt und mit einem Nachwort versehen von Milo Dor. - Wien : Folio, 2003. - 117 str. ; 22 cm. - (Transfer ; 49)

Најзаступљенији писци су Иво Андрић са 11 књига и Александар Тишма са 9 књига. Следе Давид Албахари (7), Драган Великић (6), Бора Ћосић (5), Миодраг Павловић и Милош Црњански са по 3 књиге. Ту су и преводи дела Ласла Вегела, Светлане Велмар-Јанковић, Станислава

Винавера, Филипа Давида, Данила Киша, Гордане Куић, Радослава Петковића, Горана Петровића и Васка Попе. Од писаца млађе генерације заступљени су Марија Кнежевић и Марко Видојковић. Овде ћемо пронаћи и неколико наших аутора који живе и стварају у иностранству. Осим већ поменутог Боре Ћосића који од 1992. живи у Берлину, ту су и Мурат Балтић и Јован Николић који живе у Немачкој, Весна Голдсворти која пише на енглеском језику (Лондон), Ото Хорват (Фиренца), Горан Тодоровић (Канада) и Вића Митровић-Митра (Швајцарска). Мемоарска проза о прогонима Јевреја током Другог светског рата, *Успомене антихероја* Јована Секеља, коју је на немачки превео и за штампу приредио Мило Дор (2003), код нас је делимично објављена само у београдском часопису *Дело* двадесет година раније.[5] Од драмских писаца ту су преводи драма *Велики фајронт* Емилије Андрејевић и *Београдска трилогија* (1997), првенац Биљане Србљановић, чије су драме преведене и извођене на више од двадесет светских језика.

Ред је да поменемо и преводиоце са српског на немачки језик, који су својим залагањем дали непроцењив допринос упознавању читалачке публике немачког говорног подручја са нашом књижевношћу. Мило Дор је у сарадњи са Рајнхардом Федерманом преводио Андрића, а самостално Станислава Винавера, Васка Попу, Јована Секеља и Бору Ћосића. Андрића су преводили и Ернест Е. Јонас, Вернер Кројцигер, Ханс Турн, Геро Фишер, Едмунд Шневајс, као и Јоханес Ваџенхам, Елемер Шаг и Алојз Шмаус, чији се преводи могу наћи у збирци приповедака *Закључана врата* коју је приредио Карл-Маркус Гаус. Међу значајнијим преводиоцима можемо истаћи преводилачки пар Мирјану и Клауса Витмана (Давид Албахари, Светлана Велмар-Јанковић, Гордана Куић, Биљана Србљановић, Бора Ћосић), Барбару Антковјак (Биљана Србљановић, Александар Тишма, Бора Ћосић), Елвиру Веселиновић (Јован Николић, Ото Хорват, Милош Црњански), Петера Урбана (Данило Киш – у сарадњи са Илма Ракуза, Миодраг Павловић) и Барбел Шулте (Драган Великић, Јован Николић). Да не занемарим преводиоце са мањим бројем наслова, то су и Јоханес Ајгнер (Филип Давид), Милан Андрејић (Марко Видојковић), Сузана Бем-Милосављевић (Горан Петровић), Милена Валчић Тркуља (Вића Митровић-Митра), Катарина Волф-Грисхабер (Бора Ћосић), Александар Граф (Горан Тодоровић), Јелена Дабић (Мурат Балтић), Клаус Детлеф Олоф (Емилија С. Андрејевић), Горан Новаковић (Марија Кнежевић), Блажена Радас (Гордана Куић) и Силвија Хинцман (Радослав Петковић). Акош Дома превео је Ласла Вегела са мађарског, Мирјам Манделков превела је Весну Голдсворти са енглеског, а Борис A. Новак Драгана Великића на словеначки.

---

[5] *Дело* год. 29, књ. 29, бр. 1–4 (1983).

Књижевни радови писани на немачком језику

Осим наших аутора који су превођени на немачки језик, у Аустријској библиотеци могу да се пронађу и писци нашег порекла који су изворно писали или и даље пишу на немачком језику (неки од њих су живели/живе у Аустрији, Немачкој и Швајцарској), као и стваралоце попут Петера Хандкеа, почасног члана Матице српске, чије књижевно дело је једним делом посвећено и српским темама.

Ich bin so wenig von hier wie von dort : Leben und Werk / **Brankica Bečejac**. - 1. Aufl. - Hamburg : Edition Nautilus, 2006. - 251 str. ; 22 cm

Die Erlebnisse einer Wienerin im wilden Balkan / von **Renate Bukumirović-Ricker**. - Neckenmarkt : Novum, 2007. - 214 str. : fotogr. ; 22 cm

Alle meine Brüder : Roman / **Milo Dor**. - Wien : Löcker, 2014. - 381 str. ; 23 cm. - (Edition Archiv)

Grenzüberschreitungen : Positionen eines kämpferischen Humanisten / **Milo Dor**. - Wien : Picus, cop. 2003. - 119 str. ; 21 cm

Internationale Zone : Roman / **Milo Dor**, **Reinhard Federmann**. - Wien : Picus, 1994. - 241 str. ; 22 cm

Mitteleuropa Mythos oder Wirklichkeit : auf der Suche nach der grösseren Heimat / **Milo Dor**. - Salzburg ; Wien : O. Müller, 1996. - 195 str. ; 19 cm

Nichts als Erinnerung : Roman / **Milo Dor**. - Salzburg ; Wien : O. Müller, 1993. - 284 str. ; 19 cm

Die Schüsse von Sarajevo : Roman / **Milo Dor**. - 3. Aufl. - München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1999. - 294 str. ; 20 cm

Tote auf Urlaub : Roman / **Milo Dor**. - Salzburg : O. Müller, 1992. - 482 str. ; 20 cm

Tote auf Urlaub : Roman / **Milo Dor**. - St. Pölten ; Salzburg : Residenz, 2005. - 493 str. ; 21 cm. - (Landvermessung ; Bd. 4)

Und einer folgt dem anderen : Kriminalroman / **Milo Dor**, **Reinhard Federmann** ; mit einem Nachwort von Milo Dor. - Wien : Picus, 1995. - 189 str. ; 22 cm

Und wenn sie nicht gestorben sind--- : Politthriller / **Milo Dor**, **Reinhard Federmann** ; mit einem Nachwort von Milo Dor. - Wien : Picus, 1996. - 203 str. ; 22 cm

Die weisse Stadt : Roman / **Milo Dor**. - Salzburg ; Wien : O. Müller, 1994. - 311 str. ; 19 cm

Astronauten : Roman / **Sandra Gugić**. - München : C. H. Beck, 2015. - 197 str. ; 21 cm

Die Kuckucke von Velika Hoča : eine Nachschrift / **Peter Handke**. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2009. - 99 str. ; 20 cm

Die morawische Nacht : Erzählung / **Peter Handke**. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2009. - 560 str. ; 18 cm. - (Suhrkamp Taschenbuch ; 4108)

Unter Tränen fragend : nachträgliche Aufzeichnungen von zwei Jugoslawien-Durchquerungen im Krieg, März und April 1999 / **Peter Handke**. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2000. - 157 str. ; 21 cm

Rund um das Große Tribunal / **Peter Handke**. - 1. Aufl. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2003. - 68 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Edition Suhrkamp. Sonderdruck)

Eine winterliche Reise zu den Flüssen Donau, Save, Morawa und Drina oder Gerechtigkeit für Serbien / **Peter Handke**. - [3. Auf.]. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1996. - 134 str. ; 22 cm

Der alte Jude und das Meer : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, 2023. - 168 str. ; 21 cm

Der Aschenmensch von Buchenwald : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, 1999. - 155 str. ; 21 cm

Barbarossas Jude : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, 1996. - 280 str. ; 21 cm

Geister aus einer kleinen Stadt : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, 2008. - 198 str. ; 22 cm

Das Kinderfräulein : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, 1998. - 280 str. ; 21 cm

Mein Loibl : Moj Ljubelj / **Ivan Ivanji**. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2014. - 31 str. ; 23 cm. - (Reihe Ultramarin ; 002)

Mein schönes Leben in der Hölle : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, cop. 2014. - 294 str. ; 22 cm

Schattenspringen : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, 1993. - 228 str. ; 22 cm

Schlussstrich : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, cop. 2017. - 350 str. ; 22 cm

Die Tänzerin und der Krieg : Roman / **Ivan Ivanji**. - Wien : Picus, 2002. - 288 str. ; 21 cm

Titos Dolmetscher : als Literat am Pulsschlag der Politik / **Ivan Ivanji**. - Wien : Promedia, 2007. - 206 str. ; 20 cm

Kommst du mit nach Bosnien? : Editas Heimkehr / **Karin Kusterer**, **Edita Dugalić**. - [1. Aufl.]. - Wien : Dachs, 1997. - 141 str. ; 21 cm

Superheldinnen : Roman / **Barbi Marković** = mit Übersetzungen von Mascha Dabić. - Wien : Residenz, 2017. - 187 str. ; 22 cm

Die verschissene Zeit : Roman / **Barbi Marković**. - Salzburg ; Wien : Residenz, 2021. - 228 str. ; 22 cm

Tauben fliegen auf : Roman / **Melinda Nadj Abonji**. - Salzburg ; Wien : Jung und Jung, 2010. - 314 str. ; 19 cm

Serbische Bohne : Henry Drakes dritter Fall : Roman / **Andreas P. Pittler**. - [Originalausg.]. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 2003. - 183 str. ; 19 cm

Pave und Pero : Roman / **Paula von Preradović**. - [12. Aufl.]. - Wien ; München : Amalthea, 1987. - 379 str. ; 22 cm

Die Versuchung des Columba : Novelle / **Paula von Preradović**. - Salzburg : O. Müller, cop. 1951. - 65 str. ; 20 cm

Wiener Chronik 1945 / **Paula von Preradović**. - [1. Aufl.]. - Wien : Ibera, 1995. - 135 str., [1] list s autorovom slikom ; 22 cm

Kornblumenblau : ein Fall für Milena Lukin : Roman / **Christian Schünemann**, **Jelena Volić**. - Zürich : Diogenes, 2015. - 361 str. ; 18 cm. - (Diogenes Taschenbuch ; 24299)

Wie der Soldat das Grammofon repariert : Roman / **Saša Stanišić**. - 3. Aufl. - München : Luchterhand, 2006. - 315 str. ; 22 cm

Wie der Soldat das Grammofon repariert [Elektronski izvor] : [Hörspiel] / **Saša Stanišić** ; [Bearbeitung Leonhard Koppelmann, Saša Stanišić ; Regie Leonhard Koppelmann]. - München : Random House : Bayerischer Rundfunk, 2006. - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) : zvuk ; 12 cm

Два најзаступљенија писца у овој групи су Мило Дор и Иван Ивањи, сваки са по 11 наслова.

Мило Дор (Будимпешта, 1923 – Беч, 2005), рођен као Милутин Дорословац, свакако је најзначајније име које повезује српску и аустријску културу у XX веку. Детињство је провео у Банату, а затим се породица сели за Београд. Као илегалца, Гестапо га је 1942. ухапсио и следеће године је депортован у Беч на присилни рад. По завршетку рата остаје у Бечу, мења име у Мило Дор и већ својим првим, аутобиографским романом *Мртваци на одсуству* (*Tote auf Urlaub*, 1952), који је постао бестселер у Аустрији, улази на велика врата европске књижевности. Његове књиге, од којих

већина носи печат пишчевог српског порекла, превођене су на многе језике. Писао је и есеје, радио-драме, филмске сценарије, а био приређивач, антологичар и уредник. Значајан и обиман је и његов преводилачки рад. На немачки језик преводио је Иву Андрића, Богдана Богдановића, Станислава Винавера, Милована Витезовића, Душана Ковачевића, Бранислава Нушића, Васка Попу, Јована Секеља, Александра Тишму, Бору Ћосића, и многе друге српске и југословенске писце (Мирослав Крлежа, Ранко Маринковић, Луко Паљетак, Весна Парун, Антун Шољан...). Добитник је многих аустријских и европских књижевних награда и признања за свој књижевни и хуманитарни рад. У Србији није добио ни једно признање.

Овај „велики господин средњоевропске књижевности", како га је у опроштајном говору назвао Волфганг Шисел, аустријски канцелар,[6] оставио је неизбрисив траг својим значајним опусом у вишевековној историји културних веза српског и аустријског народа.[7]

Иван Ивањи (Велики Бечкерек, 1929 – Вајмар, 2024)[8] је српски писац и преводилац јеврејског порекла. У свом дугогодишњем раду (педагог, новинар, драматург, културни посленик, дипломата) Ивањи је најдубљи траг оставио на пољу књижевног стваралаштва (поезија, проза, есеји, драме) кроз двадесет шест романа (романескна трилогија о римским царевима рођеним на јужнословенским просторима *Диоклецијан*, *Константин* и *Јулијан*; *Човека нису убили*, *На крају остаје реч*, *Прескакање сенке*, *Барбаросин Јеврејин у Србији*, *Гувернанта*, *Балерина и рат*,

[6] Волфганг Шисел, аустријски политичар, канцелар Аустрије (2000–2007).

[7] „По рођењу сам Србин, по држављанству Аустријанац, а по личном уверењу човек." (Мило Дор)

[8] „Иван Ивањи је отишао под својим условима. Благословио је насловну страну за своју нову књигу коју објављује Лагуна под насловом 'Било једном у Југославији', имао књижевно вече у вајмарском позоришту, отворио Музеј принудног рада у Вајмару, дао сијасет интервјуа за немачке медије, вечерао шпаргле и попио бело вино у Гетеовој омиљеној кафани 'Бели лабуд', причао о свом белом лабуду Драгани, отишао у Хитлеров омиљени хотел 'Елефант' где је фиреру у инат волео да одседа, легао у кревет и заспао, овог пута заувек, и то на Дан победе над фашизмом 9. маја 2024. у 96. години, у граду у који су га нацисти били депортовали пре тачно 80 година са намером да га убију. Био је обавио посао. Његово двоје деце, четворо унука и троје праунука мало му замерају што није доживео стоту. Али, шта да се ради, увек је био својеглав", написао је његов син Андреј Ивањи, новинар (*Данас*, 10. 5. 2024).

Милијардер, *Било једном у Југославији* и др.), збирке приповедака (*Друга страна вечности* и *Порука у боци*) и бајке. Једна од његових најчитанијих књига је *Титов преводилац*, аутобиографска сећања о времену када је радио као лични преводилац председника СФР Југославије. Иван Ивањи је писао на српском и немачком, а своја дела сам је преводио на немачки језик. Његова дела су осим на немачки превођена и на италијански, енглески, мађарски, словачки, словеначки и чешки језик. На немачки језик преводио је Давида Албахарија и Данила Киша, а са немачког на српски језик Хајнриха Бела, Бертолта Брехта, Гинтера Граса, Мила Дора, Ханса Магнуса Енцесбергера, Карла Јасперса, Густава Мејринка и друге. Оставио је иза себе и многе преводе мађарских писаца (Ендре Ади, Шандор Вереш, Шандор Петефи...). Велики хуманиста и „један од последњих живих сведока *времена зла*, сматрао је својом дужношћу да непрестано упозорава на опасности које доноси заборав, повратак национализма, расизма и модерних диктатора, на смрт избегличке деце ... у свету који се поново налази на прекретници".[9] Цео његов књижевни и преводилачки опус у знаку је грађења мостова међу различитим културама и људима.

Овде бисмо издвојили књигу *Одавде сам мало као и оданде: живот и дело* Бранкице Бечејац. Рођена је 1970. у Новом Саду, а преминула 2001. у Берлину, као жртва насилне смрти: убио ју је њен муж и потом се обесио. Од 1977. живела је у Немачкој. Студирала је германистику и социјалну психологију у Хановеру, а затим живела као слободни аутор у Берлину. Објављивала је у часописима прозу, поезију и есеје. Године 2000. објављена јој је књига под називом *Die Prüfung* (*Искушење*). За тему својих књижевних радова бирала је изолацију, страно, непознато, интеграцију у друштво, физичко насиље између полова, које је једна од главних тема о којима је писала, неприхватање различитих концепата живота, с обзиром да је била ћерка гастарбајтера из Југославије. Својим јасним језиком и без улепшавања анализирала је стање у друштву које је затекла. У књизи *Ich bin so wenig von hier wie von dort* (2006) окупљени су њени текстови као и радови оних који су јој били блиски, о њој и њеном делу.[10]

---

[9] *Време*, 10. 5. 2024.

[10] https://www.dw.com/sr/ich-bin-so-wenig-von-hier-wie-von-dort-%C5%BEivot-i-delo-brankice-be%C4%8Dejac/a-2661859.

Паула фон Прерадовић (Беч, 1887 – Беч, 1951) је аустријска књижевница српског порекла. Позната је као ауторка текста аустријске химне „Земља планина, земља река" („Land der Berge, Land am Strome", 1947).

Паулин отац је био Душан Прерадовић, познат и као Душан фон Прерадовић. Према сачуваним изворима, старо порекло породице Прерадовић је српско и води из Старе Србије, одакле су се преселили у XVII веку. Њен деда је био Петар Прерадовић, аустријски генерал-мајор, српски песник и један од главних представника илиризма и романтизма у јужнословенским књижевностима, као и велики словенофил. Писала је поезију под утицајем народне поезије и прозу са аутобиографским елементима (породичним у роману *Паве и Перо*, 1940, који је базиран на преписци њеног деде Петра Прерадовића са својом супругом, и личним у аутобиографским сећањима *Бечка хроника 1945*, 1995). За време Другог светског рата хапшена је због својих антинацистичких ставова и учешћа у бечком покрету отпора. Својим делом као традиционалиста и заговорник мултикултуралности Хабзбуршког царства премостила је словенску и германску културу Аустрије и Балкана.

Важно је да се спомену и две веома успешне, вишеструко награђиване савремене списатељице које пишу на немачком језику. Барби Марковић (Београд, 1980) живи и ради у Бечу и за роман *Суперхеројке* добила је престижну аустријску књижевну награду Адалберт фон Шамисо 2017. године. Њен роман *Die verschissene Zeit* објављен је 2021. у издавачкој кући Rezidenc Ferlag, а књига *Minihorror* изашла је 2023. Исте године добила је Уметничку награду града Берлина за књижевност, а 2024. Књижевну награду Сајма књига у Лајпцигу у категорији белетристике. Мелинда Нађ Абоњи (Бечеј, 1968), швајцарска књижевница мађарског порекла, провела је најраније детињство у Војводини, да би са пет година са родитељима напустила тадашњу Југославију и доселила се 1973. у Швајцарску. Године 1997. окончала је студије на Цириш-

ком универзитету, у међувремену стекавши швајцарско држављанство. Први роман *Im Schaufenster im Frühling* (*У излоīу, с īролеħа*) објавила је 2004. године. Њен други роман *Tauben fliegen auf* (*Голубије срце*), који се налази и у збирци Аустријске библиотеке, добио је 2010. године престижне награде – Немачку књижевну награду за најбољи роман на немачком језику, као и Швајцарску књижевну награду. Њен трећи роман *Schildkrötensoldat* (*Војник-корњача*) објављен је 2017. године и награђен је Шилеровом наградом. Осим писања, бави се перформансом и музиком (снимила је два CD-а у сарадњи са швајцарским реперима и музичарима), пише за радио, позориште и интернет.

Антолоīије

У Аустријској библиотеци налазе се и три антологије које је приредио Мило Дор. Мултикултурални идентитет Беча као великог града био би незамислив без сталног прилива „странаца". Међу тим „странцима" увек је било људи са посебним талентима, који су убрзо нашли своје место у културном животу града. Мило Дор, велики господин међу аустријским књижевницима мигрантима, одабрао је за своју антологију *Сīиīли* десетак писаца који су Беч учинили домом и који (сада) пишу на немачком, мада су сви рођени негде другде. Мило Дор је приредио и превео и две антологије српског афоризма.

Angekommen : Texte nach Wien zugereister Autorinnen und Autoren / Milo Dor (Hg.). - Wien : Picus, cop. 2005. - 200 str. ; 22 cm

Das Buch der Ränder : Lyrik / herausgegeben von Karl-Markus Gauß und Ludwig Hartinger. - [1. Aufl.]. - Klagenfurt ; Salzburg : Wieser, 1995. - 232 str. ; 19 cm

Das Buch der Ränder : [Prosa] / herausgegeben von Karl-Markus Gauß. - 1-10. Tausend. - Klagenfurt ; Salzburg : Wieser, 1992. - 422 str. ; 19 cm

Mit dem Kopf durch die Wand : neue serbische Aphorismen / Milo Dor (Hrsg.) ; [mit Zeichnungen von Jugoslav Vlahović ; aus dem Serboktoatischen von Milo Dor ; Nachwort Milovan Vitezović]. - Graz ; Wien ; Köln : Styria, 1988. - 112 str. : ilustr. ; 20 cm

Schreib wie du schweigst : serbische Aphorismen / [herausgegeben von] Milo Dor. - Wien [etc.] : Europaverlag, 1984. - 120 str. : ilustr. ; 21 cm

Карл-Маркус Гаус (Салцбург, 1954) свакако је један од најзначајнијих савремених аустријских књижевних посленика данас. Потиче из породице подунавских Шваба, отац[11] му је рођен у Бачкој Паланци, а мајка у Футогу. Његови преци су живели у околини Новог Сада до 1945. када су емигрирали у Аустрију. Написао је и приредио преко двадесет књига, углавном есеја. Највише се бави етничким мањинама и често користи своје књиге да представи и промовише писце из централне и југоисточне источне Европе, који су релативно непознати у Аустрији и Немачкој. Његове књиге преведене су на више страних језика и добиле су велики број награда. Од 1991. је уредник познатог књижевног часописа *Literatur und Kritik*. Од 2006. члан је Немачке академије за језик и књижевност. У своје две антологије *Das Buch der Ränder* (*Књиīа марīина*) окупио је песнике и прозне писце са јужнословенских простора, међу којима су и Оскар Давичо, Данило Киш, Иван Ивањи, Иван В. Лалић, Раша Ливада, Васко Попа, Стеван Раичковић, Стеван Тонтић, Јован Христић и др.

Култура, књижевност, есејистика

У овој категорији преовлађују публикације које се баве јужнословенским културолошким аспектима (књиге есеја Карла-Маркуса Гауса), књижевношћу (два зборника радова о Иви Андрићу, књиге о Милу Дору и Петеру Хандкеу, књиге Роберта Ходела и Зорана Константино-

[11] Адалберт Карл Гаус (Adalbert Karl Gauss), етнолог и учитељ из Бачке Паланке, рођен је 1912. године. Након завршеног основног школовања у Паланци, Гаус је похађао језуитски лицеј у Травнику, а потом студирао германистику, славистику и етнологију у Загребу, Сегедину и Минстеру. После студија се враћа у Бачку и ради као наставник у Немачкој гимназији у Новом Врбасу. Године 1939. био је оснивач и уредник новина *Schwäbischer Volkserschuler*, које су се бориле против нацистичког утицаја међу југословенским Немцима. Након окупације Југославије Гаус је мобилизован у мађарску војску. Био је рањен и заробљен на Источном фронту, а потом се 1945. године преселио у Аустрију, где ће остати до краја живота. Оснивач је Централног архива Подунавских Шваба и Удружења салцбуршких Подунавских Шваба. Уредио је књигу *Сећања на Паланку* коју су 1958. године објавили паланачки Немци. Умро је у Салцбургу 1982. године.

вића) и књижевном историјом (књиге о Доситеју Обрадовићу, Францу Миклошићу, Терези Албертини Лујзи фон Јакоб), архитектуром (есејистичке књиге Богдана Богдановића), културном баштином и др. И овде смо јединице поређали према ауторима/приређивачима чија смо имена истакли наглашеним словима.

Visual Impressions : Architektur und Kunst im öffentlichen Raum in Graz / **Biljana Arandjelovic** ; [Fotografien Biljana Arandjelovic, Reinhard Marcus James Kappis ; Übersetzung Christina Töpfer]. - Graz : Leykam, cop. 2012. - 218 str. : fotogr. ; 21 cm. - (Kultur des öffentlichen Raums ; Bd. 1)

Pannonien. Archipel : Theorie der Provinz / **Klaus-Jürgen Bauer**. - 1. Aufl. - Oberwart : Edition Lex Liszt 12, 2007. - 286 str. : ilustr. ; 21 cm

Universities and elite formation in Central, Eastern and South Eastern Europe / edited by **Florian Bieber**, **Harald Heppner**. - Wien [etc.] : Lit Verlag, 2015. - II, 320 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Transkulturelle Forschungen an den Österreich-Bibliotheken im Ausland ; Bd. 11)

Des is Wien = To je Beč : Lächerliches vom Wiener Balkan / **Blaboll Gerhard** ; [prepev] Dušan Savić ; Ilustrationen Lukas Pilgersdorfer. - Wien : Verlagshaus Hernals, 2015. - 223 str. : ilustr. ; 18 cm

Architektur der Erinnerung : essays / **Bogdan Bogdanović** ; aus dem serbischen von Klaus Detlef Olof. - [1. Aufl.]. - Klagenfurt [i. e.] Salzburg : Wieser, 1994. - 139 str., [9] presavijenih listova ; 22 cm

Mesto in smrt : urbis morientis imago / **Bogdan Bogdanović** ; iz srbščine prevedla Mojca Šoštarko. - Celovec [i. e.] Salzburg : Wieser, cop. 1995. - 50 str., [7] presavijenih listova ; 22 cm

Die Stadt und der Tod : Essays / **Bogdan Bogdanović** ; aus dem Serbischen von Klaus Detlef Olof. - 3. Aufl. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 1994. - 66 str., [1] presavijen list s crtežima : ilustr. ; 22 cm

Roman über Milo Dor / herausgegeben von **Dragi Bugarčić**. - Salzburg ; Wien : O. Müller, 2003. - 180 str. ; 21 cm

Le Bordel des Guerriers : folklore, politique et guerre / **Ivan Čolović** ; traduit du serbe par Mireille Robin. - Münster : Lit, 2005. - 154 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Freiburger Sozialanthropologische Studien ; Bd. 9)

Eine Brücke zwischen den Kulturen des Orients und des Okzidents : die Geschichte der Wiener Mechitharisten-Druckerei / **Barbara Denscher**. - 2. Aufl. - Jerewan : Amaras, 2012. - 55 str. ; 20 cm

Peter Handke und der Krieg / herausgegeben von **Stefanie Denz** und **Dagmar Pirkl**. - Innsbruck : Studia, 2009. - 214 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Sprachraum)

Dositej Obradović als bürgerlicher Kulturheld : zur Formierung eines serbischen bürgerlichen Selbstbildes durch literarische Kommunikation : 1783-1845 / **Wladimir Fischer**. - Frankfurt am Main [etc.] : P. Lang, 2007. - 322 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Studien zur Geschichte Südosteuropas ; Bd. 16, ISSN 0721-4138)

Erklärung für alles : neue Texte aus Mitteleuropa, Osteuropa, Südosteuropa und dem Schwarzmeerraum / mit einem Vorwort von **Karl-Markus Gauß**. - Salzburg ; Wien : Residenz, 2021. - 363 str. ; 24 cm

Das Europäische Alphabet / **Karl-Markus Gauß**. - Wien : P. Zsolnay, 1997. - 205 str. ; 21 cm

Tinte ist bitter : literarische Porträts aus Barbaropa / **Karl-Markus Gauß**. - [2. Aufl.]. - Klagenfurt : Wieser, 1992. - 173 str. ; 20 cm

Die Vernichtung Mitteleuropas : Essays / **Karl-Markus Gaus**. - Klagenfurt : Wieser, 1991. - 209 str. ; 19 cm

Pluralität als kulturelle Lebensform : Österreich und die Nationalkulturen Südosteuropas / **Harald Halsmayr**, **Andrei Corbea-Hoişie** (Hg.). - Wien [etc.] : Lit, 2013. - 303 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Transkulturelle Forschungen an den Östereich-Bibliotheken im Ausland ; Bd. 8)

Serbien entdecken : unterwegs zu verborgenen Klöstern und Kulturschätzen / aufgezeichnet von **Birgitta Gabriela Hannover** ; [Stadtpläne und Karten Johann Maria Just, Bernd Schwenkros]. - 1. Aufl. - Berlin : Trescher, 2006. - 470 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Trescher Reihe Reisen)

Darstellung der Liebe in bosnischer, kroatischer und serbischer Literatur = Prikazi ljubavi u bosanskoj, hrvatskoj i srpskoj književnosti : von der Renaissance ins 21. Jahrhundert = od renesanse do danas / **Robert Hodel** (Hrsg.). - Frankfurt am Main [etc.] : P. Lang, 2007. - 380 str., [1] list s tablom ; 21 cm. - (Slavische Literaturen : Texte und Abhandlungen ; Bd. 38, ISSN 0939-8066)

Erinnerungen an Jugoslawien : Essays / **Drago Jančar**. - Klagenfurt : Hermagoras = Celovec : Mohorjeva, 1991. - 159 str. ; 22 cm

Eine Literaturgeschichte Mitteleuropas / **Zoran Konstantinović, Fridrun Rinner**. - Innsbruck [etc.] : Studien Verlag, 2003. - 510 str. ; 23 cm. - (Comparada : literaturwissenschaftliche Studien zu Antike und Moderne ; Bd. 3)

Milo Dor : Budapest-Belgrad-Wien : Wege eines österreichischen Schriftstellers : Symposium, Paris 16-17. Mai 2003 / [herausgegeben von] **Jacques Lajarrige**. - Salzburg ; Wien : O. Müller, 2004. - 218 str. ; 21 cm

Pita, Burek oder Börek? : Balkan-Impressionen / **Barbara Maier**, **Lojze Wieser**. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2012. - 48 str. ; 23 cm

Wien als Magnet? : Schriftsteller aus Ost-, Ostmittel- und Südosteuropa über die Stadt / Herausgeberinnen **Gertraud Marinelli-König**, **Nina Pavlova**. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1996. - 613 str. ; 24 cm. - (Sitzungsberichte / Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse ; Bd. 637)

Franz Miklosich : (1813-1891) : Begründer der österreichischen Slawistik / **Gerhard Neweklowsky**. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2015. - 316, [22] str. : ilustr. ; 23 cm. - (Sitzungsberichte / Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse ; Bd. 866)

Deutsch-serbische Kulturbeziehungen im Spiegel des Volksliedes : Talvj-Therese Albertine Luise von Jakob (1797-1870) / **Miloš Okuka**. - Hamburg : Dr. Kovač, 2003. - 147 str. ; 21 cm. - (Schriftenreihe Studien zur Slavistik ; Bd. 4, ISSN 1610-4986)

Terra Bosna / herausgegeben von **Miloš Okuka** und **Gero Fischer**. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2002. - 504 str. ; 16 cm. - (Europa erlesen)

The architecture of Dečani and the role of Archbishop Danilo II / **Bratislav Pantelić**. - Wiesbaden : Reichert, 2002. - X, 122, 59 str. s tablama ; 25 cm. - (Reihe B. Studien und Perspektiven ; Bd. 9)

Peter Handkes Jugoslawienkomplex : eine kritische Bestandsaufnahme nach dem Nobelpreis / herausgegeben von **Vahidin Preljević**, **Clelmens Ruthner**. - Würzburg : Königshausen & Neumann, 2022. - 339 str. ; 24 cm. - (Identifizierungen = Identifications ; Bd. 8)

Mücken und Elefanten : Essays, Reflexionen, Polemiken / **Mladen Savić**. - Klagenfurt = Celovec : Drava, 2016. - 189 str ; 20 cm. - (Edition Tri)

Donauschwäbische Bibliographie : 1935-1955 : das Schrifttum über die Donauschwaben in Ungarn, Rumänien, Jugoslawien und Bulgarien sowie - nach 1945 - in Deutschland, Österreich, Frankreich, USA, Canada, Argentinien und Brasilien / **Anton Scherer**. - München : Südostdeutsches Kulturwerk, 1966. - XXXII, 407 str. ; 25 cm. - (Veröffentlichungen des Südostdeutschen Kulturwerkes. Reihe B, Wissenschaftliche Arbeiten ; Bd. 18)

Donauschwäbische Bibliographie : 1965-1975 : das Schrifttum über die Donauschwaben in Ungarn, Rumänien, Jugoslawien und Bulgarien sowie - nach 1945 - in Deutschland, Österreich, Frankreich, USA, Canada, Brasilien, Argentinien, Venezuela und Australien. 3, Vereinswesen, Recht, Wirtschaft, soziale Fragen und Bewegungen, Gesundheitswesen / **Anton Scherer**. - Graz : Donauschwäbisches Bibliographisches Archiv, 2001. - II, 36 str. ; 22 cm. - (Danubio-suevia ; 21) (Donauschwäbisches Archiv ; 89) (Donauschwäbische Beiträge ; 110)

Felix Milleker : (1858-1942) : Persönlichkeit und Werk des Archäologen, Polyhistors und Schöpfers des Städtischen Museums zu Werschetz (Banat) /

Anton Scherer. - München : Verlag des Südostdeutschen Kulturwerkes, 1983. - 199 str. : slika F. Milekera ; 24 cm. - (Veröffentlichungen des Südostdeutschen Kulturwerkes. Reihe B, Wissenschaftliche Arbeiten ; Bd. 40)

Akte(n) der Verwahrung : Zugänge zu einem Archiv der Literatur entlang exemplarischer Lektüren von Maja Haderlap, Bogdan Bogdanović und Elfriede Jelinek / **Eva Schörkhuber**. - Wien : Praesens, 2019. - 324 str. ; 21 cm. - (Verflechtungen und Interferenzen : Studien zu den Literaturen und Kulturen im zentraleuropäischen Raum ; 2)

Hotel Jugoslavija : die literarische und mediale Wahrnehmung der Balkankonflikte / **Martin Sexl**, **Arno Gisinger**. - Innsbruck : Studienverlag, 2008. - 208 str. : fotogr. ; 19 x 25 cm

Die Donau hinab / **Christian Thanhäuser**, **Karl-Markus Gauß**. - Innsbruck : Haymonverlag, 2009. - 151 str. : ilustr. ; 25 cm

Ivo Andrić : 1892-1992 : Beiträge des Zentenarsymposions an der Otto-Friedrich-Universität Bamberg im Oktober 1992 / herausgegeben von **Peter Thiergen**. - München : O. Sagner, 1995. - 161 str. ; 21 cm. - (Vorträge und Abhandlungen zur Slavistik ; Bd. 25)

Ivo Andrić : 1892-1975 / **Jochen Trebesch**. - 1. Aufl. - Wien : Nora, 2004. - 68 str. ; 19 cm. - (Diener zweier Herren : Diplomaten-Autoren des 20. Jahrhunderts)

Kulturstudien Ostmitteleuropas : Aufsätze und Essays / **Stefan Troebst**. - Frankfurt am Main [etc.] : P. Lang, 2006. - 411 str. ; 21 cm. - (Gesellschaften und Staaten im Epochenwandel ; Bd. 2)

Die Nadeln im Zentralbalkan : (Vojvodina, Serbien, Kosovo und Makedonien) / von **Rastko Vasić**. - Stuttgart : F. Steiner, 2003. - X, 154 str., 70 str. s tablama : ilustr. ; 29 cm. - (Prähistorische Bronzefunde ; Abt. 13, Bd. 11)

Kultur://Übersetzung : Wissens- und Kulturtransfer im Netzwerk der Österreich-Bibliotheken im Rahmen des Südosteuropaprogramms der Auslandskultur „Culture for stability". Chancen kultureller Netzwerke II / [Redaktion **Lukas Marcel Vosicky**]. - Wien : Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten, Kulturpolitische Sektion, 2007. - 266 str. ; 21 cm. - (Dokumentation / Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten)

South East Europe media handbook : 2005/2006 / [editor **Oliver Vujovic**]. - Vienna : SEEMO, 2006. - XV, 751 str. : ilustr. ; 24 cm

Handbuch Südosteuropa-kontakte online : Institutionen, Projekte, Initiativen in Deutschland und Österreich, in Albanien, Bosnien und Herzegowina, Kosovo, Kroatien, Mazedonien, Montenegro und Serbien. - Osnabrück : fibre verlag, 2008 (Autor: Dr. Björn Opfer-Klinger, 48 str.)

Studiranje u Austriji [Video snimak]. - Wien : Adi Mayer Film, 1997. - 1 video kaseta (27 min.)

У збирци Аустријске библиотеке налази се и петнаест наслова из области језика и лингвистике: приручници, граматике, речници и филолошке студије.

Deutsch interaktiv : [Textbuch und Übungsgrammatik]. 1 / Jelica Novaković-Lopušina, Olivera Durbaba. - Beograd : Društvo za srpsko-nemačku saradnju, 2000. - 280 str. : ilustr. ; 25 cm

Deutsch interaktiv : [Textbuch und Übungsgrammatik]. 2 / Jelica Novaković-Lopušina, Olivera Durbaba. - Beograd : Društvo za srpsko-nemačku saradnju, 2000. - 185 str. ; 25 cm

Deutsch-serbische kontrastive Grammatik. Teil 1, Der Satz / von Ulrich Engel, Smilja Srdić, Milivoj Alanović ; Mitwirkung Annete Đurović. - München ; Berlin ; Washington : O. Sagner, 2012. - 186 str. ; 25 cm. - (Sagners slavistische Sammlung ; Bd. 33)

Deutsch-serbische kontrastive Grammatik. Teil 2, Das Nomen und der nominale Bereich / von Milivoj Alanović, Annette Đurović, Ulrich Engel, Smilja Srdić ; herausgegeben von der Philologischen Fakultät der Universität Belgrad. - München ; Berlin ; Washington : O. Sagner, 2014. - 173 str. ; 25 cm. - (Sagners slavistische Sammlung ; Bd. 33, Teil 2)

Deutsche Sprache und Kultur im Banat : Studien zur Geschichte, Presse, Literatur und Theater, sprachlichen Verhältnissen, Wissenschafts-, Kultur- und Buchgeschichte, Kulturkontakten und Identitäten / herausgegeben von Wynfrid Kriegleder, Andrea Seidler und Jozef Tancer. - Bremen : Edition Lumière, 2015. - 276 str. : ilustr. ; 23 cm. - (Presse und Geschichte - Neue Beiträge ; Bd. 87)

Deutsche Sprache und Literatur in Südosteuropa : Archiverung und Dokumentation : Beiträge der Tübinger Fachtagung vom 25. -27. Juni 1992 / herausgegeben von Anton Schwob und Horst Fassel. - München : Südostdeutsches Kulturwerk, 1996. - 327 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Veröffentlichungen des Südostdeutschen Kulturwerks. Reihe B, Wissenschaftliche Arbeiten ; Bd. 66)

Eine Sprache-viele Erben : Sprachpolitik als Nationalisierungsinstrument in Ex-Jugoslawien / Miloš Okuka. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 1998. - 163 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Österreichisch-bosnische Beziehungen ; Bd. 4)

Essekerisch : das Osijeker Deutsch / herausgegeben von Velimir Petrović. - Wien : Edition Praesens ; München : Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas, 2001. - VII, 418 str. ; 23 cm. - (Beiträge zur Sprachinselforschung ; Bd. 16) ([Veröffentlichungen des] Südostdeutschen Kulturwerks. Reihe B, Wissenschaftliche Arbeiten ; Bd. 78)

Glottochronologische Untersuchungen der serbokroatischen Schriftsprache / Helmut Weinberger. - Wien : Edition Praesens, 2005. - 74 str. : graf. prikazi ; 23 cm. - (Studia Interdisciplinaria Ænipontana ; Bd. 5)

Grundwortschatz Bosnisch/Kroatisch/Serbisch für Pflegeberufe : B/K/S-Deutsch, Deutsch-B/K/S / Mascha Dabić. - 1. Aufl. - Wien : Facultas, 2016. - 152 str. : ilustr. ; 19 cm

Langenscheidt Universal-Wörterbuch Serbisch : Serbisch-Deutsch, Deutsch-Serbisch / [bearbeitet von Jochen Raecke und Slavica Stevanović]. - Völlige Neuentwicklung. - Berlin [etc.] : Langenscheidt, 2006. - 448 str. ; 11 cm

Satelliten des Verbs im Deutschen und im Bosnisch-/Kroatisch-/Serbischen : Beiträge zur konstrativen Grammatik / Miloje Djordjević, Erminka Zilić. - Tübingen : J. Groos, 2002. - 183 str. : tabele ; 21 cm. - (Deutsch im Kontrast ; Bd. 21, ISSN 0722-7248)

Temporale Satzangaben im Serbokroatischen und im Deutschen / von Velimir Petrović. - Heidelberg : J. Groos, 1987. - 249 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Deutsch im Kontrast ; Bd. 6, ISSN 0722-7248)

Untersuchungen zum nominalen Bereich deutsch-serbokroatisch / von Hanna Popadić, Božinka Petronijević, Miloje Djordjević. - Heidelberg : Julius Groos Verlag, 1988. - 246 str. ; 21 cm. - (Deutsch im Kontrast, ISSN 0722-7248 ; bd. 8)

Welches Jugoslawien? : eine Diskursanalyse journalistischer Texte aus den Jahren 1988/89 / Snježana Žuljević. - Frankfurt am Main [etc.] : P. Lang, 2004. - 284 str. : graf. prikazi ; 21 cm. - (Sprache : System und Tätigkeit ; Band 51, ISSN 0938-2771)

Историја, политика

У овој групи по бројности (58 књига), одмах иза књижевних превода наших аутора на немачки језик, могу се издвојити две тематске групе. У првој су наслови који се баве историјом Хабзбуршког царства, Првим и Другим светским ратом. Другу групу чине публикације чија је тема распад бивше Југославије. Издвојили бисмо ипак две књиге путописа Бенедикта Курипечића, словеначког дипломате из XVI века (приредио Герхард Невелковски), који је 1530. путовао по Србији и између осталог забележио и неке легенде о Косовској бици и епске песме о Милошу Обилићу.[12]

---

[12] „Бенедикт Курипечић. пореклом Словенац, који између 1530. и 1531. путује као тумач аустријског посланства, у свом *Путопису* препричава део косовске легенде, спомиње епско певање о Милошу Обилићу у крајевима удаљеним од

Публикације у овој категорији такође смо распоредили по ауторима/приређивачима, али смо се одлучили да истакнемо наслове који откривају садржај и тематику књиге.

Das Kosovo-Dilemma : schwache Staaten und Neue Kriege als Herausforderung des 21. Jahrhunderts / Ulrich Albrecht ... [et al.] (Hrsg.). - 1. Aufl. - Münster : Westfälisches Dampfboot, 2002. - 222 str. ; 21 cm

Nation-Building in Serbien und Kroatien : eine Studie zur Reichweite allgemeiner Theorien des Nationalismus / Burkhard Altevolmer. - Stuttgart : Ibidem-Verlag, 2004. - 114 str. ; 21 cm

Gedenken und (k)ein Ende? : das Weltkriegs-Gedenken 1914/2014 Debatten, Zugänge, Ausblicke / herausgegeben von Bernhard Bachinger ... [et al.]. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2017. - 251 str. : ilustr. ; 23 cm. - (Studien zur Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie ; Bd. 37)

Viel Glück! : Migration heute : Wien, Belgrad, Zagreb, Istanbul = Good luck! : migration today : Vienna, Belgrade, Zagreb, Istanbul / herausgegeben von Vida Bakondy ... [et al.] ; [Übersetzung Tim Sharp]. - Wien : Initiative Minderheiten, 2010. - 512 str. : ilustr. ; 23 cm

Die Deutsche Volksgruppe in Jugoslawien : 1918-1941 : Innen- und Außenpolitik als Symptome des Verhältnisses zwischen deutscher Minderheit und jugoslawischer Regierung / Johann Böhm. - Frankfurt am Main [etc.] : P. Lang, 2009. - 427 str. : ilustr. ; 22 cm

Die Donau fliesst nach Westen : Einme politische Reise von Wien ans Schwarze Meer / Trautl Brandstaller ; [Fotos Mario Hopfgartner]. - Wien : Molden, 2001. - 304 str., [16] str. s tablama : ilustr. ; 24 cm

Österreich und der Balkan : vom Umgang mit dem Pulverfaß Europas / Erhard Busek. - [2. Aufl.]. - Wien : Molden, 1999. - 237 str., [1] list s geogr. kartom ; 21 cm

Der Milošević-Prozess : Bericht eines Beobachters / Germinal Civikov ; Vorwort von Jos de Putter ; Nachwort von Cathrin Schütz. - Wien : Promedia, 2006. - 215 str. ; 20 cm

Ein Disputation oder Gesprech zwayr Stalbuben am Hof des tűrkischen Sultans 1530 über Gebrüche, Glauben, Heerwesen, Politik der Türkei und ihr Verhältnis zum Deutschen Reich / Benedict Curipeschitz ; Einführung, Transkription, Kommentar von Gerhard Neweklowsky. - Klagenfurt : Wieser, 1998. - 43 str., [4] str. s tablama : ilustr. ; 24 cm. - (Österreichisch-bosnische Beziehungen ; Bd. 3)

места догађаја, у Босни и Хрватској, и запажа настајање нових песама". (Павле Ивић, *Историја српске културе* [Горњи Милановац: Дечје новине; Београд: Удружење издавача и књижара Југославије, 1996], 160.)

Itinerarium oder Wegrayß Küniglich Mayestät potschafft gen Constantinopel zudem Türckischen Keiser Soleyman. Anno 1530. / Benedict Curipeschitz ; bearbeitet von Gerhard Neweklowsky. - Klagenfurt : Wieser, 1997. - 221 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Österreichisch-bosnische Beziehungen ; Bd. 2)

Verschwörung der Kriegstreiber 1914 : das Attentat von Sarajevo : Hintermänner und Hintergründe / Léon Degrelle. - Stegen/Ammersee : Druffel & Vowinckel-Verlag, 2009. - 376 str., [24] str. s tablama ; 23 cm

Belgrade formal informal : a research on urban transformation = eine Studie über Städtebau und urbane Transformation / herausgegeben von ETH Studio Basel ; Essays von Roger Diener ... [et al.]. - Zürich : Scheidegger & Spiess AG, 2012. - 276 str. : ilustr. ; 25 cm

Serbia through the ages / Alex N. Dragnich. - Boulder : East European Monographs, 2004. - XII, 154 str. : mapa ; 23 cm. - (East European monographs ; no. 643)

Serbien und das Modernisierungsproblem : die Entwicklung der Gesundheitspolitik und sozialen Kontrolle bis zum Ersten Weltkrieg / Indira Duraković. - Frankfurt am Main : P. Lang, 2014. - 484 str. : graf. prikazi ; 22 cm. - (Neue Forschungen zur ostmittel- und südosteuropäischen Geschichte = New researches on east central and south east european history = Recherches nouvelles sur l'historire de l'Eurpe centrale et orientale ; Bd. 6)

Science policy and human resources development in south-eastern Europe in the context of european integration / Martin Felix Gajdusek, Andrea Christiane Mayr, Miroslav Polzer. - Austria : Austrian federal ministry for education, science and culture, 2006. - 285 str.: graf. prikazi ; 24 cm

Arbeitseinsatz für die Neuordnung Europas : Zivil- und ZwangsarbeiterInnen aus Jugoslawien in der „Ostmark" 1938/41-1945 / Anna Maria Grünfelder. - Wien [etc.] : Böhlau, 2010. - 262 str. ; 24 cm

Kriegsgefangenenlager während des 1. Welkrieges in Österreich-Ungarn und ihre Auswirkungen auf das Leben der Zivilbevölkerung : „Klein-Serbien an der Heimatfront" / Ernst auer. - 1. Aufl. - [München] : Grin, 2000. - 24 lista ; 21 cm. - (Studienarbeit)

Bosnien-Hercegovina : Orientkrise und Südslavische Frage / Horst Haselsteiner. - Wien [etc.] : Böhlau, 1996. - 185 str. ; 24 cm. - (Buchreihe des Institutes für den Donauraum und Mitteleuropa ; Bd. 3)

Mosaik Europas : die Vojvodina / Horst Haselsteiner, Doris Wastl-Walter (Hrsg.). - Frankfurt am Main ; Berlin ; Bern ; Bruxelles ; New York ; Oxford ; Wien : P. Lang, 2011. - 217 str. : ilustr. ; 22 cm

The Habsburg State-wide and the regions in the Southern Danube basin : (16th-20th centuries) / Harald Heppner, Goran Vasin, Nenad Ninković (eds.). - Wien : New Academic Press, 2020. - 258 str. : graf. prikazi ; 23 cm. - (Transkulturelle Forschungen an den Österreich-Bibliotheken im Ausland ; Bd. 20)

Der Weg führt über Österreich--- : zur Geschichte des Verkehrs- und Nachrichtenwesens von und nach Südosteuropa : (18. Jahrhundert bis zur Gegenwart) / Harald Heppner. - Wien [etc.] : Böhlau, 1996. - 223 str. : ilustr. ; 25 cm. - (Zur Kunde Südosteuropas ; 2/21)

Experiment Kosovo : die Rückkehr des Kolonialismus / Hannes Hofbauer. - Wien : Promedia, 2008. - 262 str. ; 21 cm

Re-Sakralisierung des öffentlichen Raums in Südosteuropa nach der Wende 1989? / herausgegeben von Alojz Ivanišević ; Redaktion Florian Tuder. - Frankfurt am Main : P. Lang, 2012. - 210 str. : ilustr. ; 23 cm. - (Pro Oriente : Schriftenreihe der Kommission für südosteuropäische Geschichte ; Bd. 5)

Potiorek : General im Schatten von Sarajevo / Rudolf Jevřábek. - Graz [etc.] : Styria, 1991. - 239 str. : ilustr. ; 24 cm

Umkämpfte Vergangenheiten : die Kultur der Erinnerung im postjugoslawischen Raum : Essay / Todor Kuljić ; mit einem Vorwort von Ulf Brunnbauer ; herausgegeben von Sonja Vogel ; ins Deutsche übertragen von Margit Jugo ; unter Mitarbeit von Sonja Vogel. - 1. Aufl. - Berlin : Verbrecher, 2010. - 184 str. ; 20 cm

Arbeitskämpfe im Zeichen der Selbstermächtigung : kollektive Gegenwehr in Frankreich, Deutschland, der Schweiz, Österreich und Serbien / Anna Leder (Hg.). - Wien : Promedia, 2011. - 221 str. : graf. prikazi ; 21 cm

Gründe der serbischen Regierung für die Ablehnung des österreichischen Ultimatums am 25. Juli 1914 : Ausbruch des Ersten Weltkriegs : [Studienarbeit] / Jochen Lehnhardt. - 1. Aufl. - München : Grin, 2001. - 20 str. ; 21 cm

Die Mitteleuropa-Idee und die Mitteleuropa-Politik Österreichs 1945-1995 / Vladislav Marjanović. - Frankfurt am Main : P. Lang, 1998. - 200 str. ; 21 cm. - (Europäische Hochsculschriften. Reihe 31, Politikwissenschaft ; Bd./Vol. 360)

„Als Serbe warst du plötzlich nichts mehr wert“ : Serben und Serbinnen in der Schweiz / Dejan Mikić, Erika Sommer. - Zürich : O. Füssli, 2003. - 222 str. : fotogr. ; 22 cm

Die Zerstörung Jugoslawiens : Slobodan Milošević antwortet seinen Anklägern / mit einem Vorwort von Klaus Hartmann. - 2. erweiterte Aufl. - Frankfurt am Main : Zambon, 2006. - XII, 292 str. ; 21 cm. - (Z Forum)

Der Austroslavismus : ein verfrühtes Konzept zur politischen Neugestaltung Mitteleuropas / [Herausgeber] Andreas Moritsch. - Wien [etc.] : Böhlau, 1996. - 210 str. ; 24 cm. - (Schriftenreihe des Internatoionalen Zentrums für europäische Nationalismus- und Minderheitenforschung ; Bd. 1)

Politische Kultur in Südosteuropa : Identitäten, Loyalitäten, Solidaritäten / herausgegeben von Alois Mosser. - Frankfurt am Main [etc.] : P. Lang, 2006. - 246 str. ; 23 cm. - (Pro Oriente ; Bd. 3)

Die österreichische Legion II : nationalsozialistische Flüchtlinge in Jugoslawien nach dem mißlungenen Putsch vom 25. Juli 1934 / Dušan Nećak ; aus dem Slowenischen übersetzt von Franci Zwitter. - Wien [etc.] : Böhlau, 1996. - 183 str. : ilustr. ; 24 cm

Der lange Weg in die Zukunft : neue Staaten am Balkan / Alexander Orssich. - Graz ; Wien ; Köln : Styria, 1997. - 223 str. ; 22 cm

Gemeinsame Geschichte? : ein Jahrhundert serbischer und österreichischer Mythen / Wolfgang Pensold, Silvia Nadjivan, Eva Tamara Asboth. - Innsbruck [etc.] : Studien Verlag, 2015. - 222 str. ; 24 cm

Kosovo = Kosova : Mythen, Daten, Fakten / Wolfgang Petritsch, Karl Kaser, Robert Pichler. - 2. Aufl. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 1999. - 363, XLIII str. : ilustr. ; 24 cm

Zielpunkt Europa : von den Schluchten des Balkan und den Mühen der Ebene : Aufsätze, Reden, Kommentare, Interviews, Dokumente : 2001-2009 / Wolfgang Petritsch ; Auswahl und Einleitung von Christophe Solioz und Vedran Džihić. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2009. - 588 str. ; 23 cm

Montenegro / herausgegeben von Doris Pollet-Kammerlander. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2003. - 248 str. ; 16 cm. - (Europa erlesen)

Der Kosovo Konflikt : Ursachen, Verlauf, Perspektiven / [Herausgegeber] Jens Reuter ... [et al.]. - Klagenfurt [etc.] : Wieser, 2000. - 568 str., [18] str. s tablama ; 24 cm

Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Bd. 8, Politische Öffentlichkeit und Zivilgesellschaft. Teilbd. 1, Vereine, Parteien und Interessenverbände als Träger der politischen Partizipation / [herausgegeben von Helmut Rumpler und Peter Urbanitsch]. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2006. - XXI, 1491 str. : tabele ; 24 cm

Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Bd. 8, Politische Öffentlichkeit und Zivilgesellschaft. Teilbd. 2, Die Presse als Faktor der politischen Mobilisierung / [herausgegeben von Helmut Rumpler und Peter Urbanitsch]. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2006. - XVI str., str. 1494-2832 : graf. prikazi, tabele ; 24 cm

Serbien im Ersten Weltkrieg : Feind- und Kriegsdarstellungen in österreichisch-ungarischen, deutschen und serbischen Selbstzeugnissen / Daniela Schanes. - Frankfurt am Main [etc.] : Peter Lang, 2011. - 381 str., [8] str. s tablama : ilustr. ; 22 cm. - (Neue Forschungen zur ostmittel- und südosteuropäischen Geschichte = New researches on east central and south east European history = Recherches nouvelles sur l'histoire de l'Europe centrale et orientale ; Bd. 3, ISSN 1867-013X)

Kroaten, Serben, Bosnier : eine Reisebeschreibung / Christian Schneider. - 1. Aufl. - Schkeuditz : GNN, 2001. - 274 str., [1] list s geogr. kartom ; 20 cm

Belgrad / herausgegeben von Jörg Schulte. - Klagenfurt = Celovec : Wieser, 2001. - 264 str. ; 16 cm. - (Europa erlesen)

Mit dem Rücken zur Welt : Titos Erben zwischen Hoffnung und Verzweiflung / Åsne Seierstad ; Deutsch von Edelgard Rora und Ekkehard Boesche. - 1. Aufl. - Gifkendorf : Merlin, 2001. - 289 str. : ilustr. ; 21 cm

Real property rights in Serbia / by Ratomir M. Slijepčević and Ilija Babić ; contributing authors Gordana Berberović Slijepčević ... [et al.]. - Wien ; Graz : Neuer Wissenschaftlicher Verlag ; Berlin : Berliner Wissenschafts-Verlag, 2005. - 261 str. : tabele ; 22 cm. - (Schriftenreihe des Center of Legal Competence ; Bd. 17)

Jura Soyfer Edition 2012. Bd. 4, Briefe : 1931 Wien, 1932 Deutschland, 1934-1936 Wien, Jugoslawien, 1937 Wien, Landesgericht, 1938/1939 Konzentrationslager Dachau, Buchenwald / Jura Soyfer. - 1., neue Ausg. - Wien : Jura Soyfer Gesellschaft, 2012. - 233 str. : ilustr. ; 23 cm

Hitler, Beneš, Tito : Konflikt, Krieg und Völkermord in Ostmittel- und Südosteuropa. Teil 1 / Arnold Suppan. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2014. - XIV, 774 str. : tabele ; 25 cm. - (Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse) (Internationale Geschichte = International history ; Bd. 1/1)

Hitler, Beneš, Tito : Konflikt, Krieg und Völkermord in Ostmittel- und Südosteuropa. Teil 2 / Arnold Suppan. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2014. - X str., str. 777-1765 ; 25 cm. - (Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse) (Internationale Geschichte = International history ; Bd. 1/2)

Hitler, Beneš, Tito : Konflikt, Krieg und Völkermord in Ostmittel- und Südosteuropa. Teil 3 / Arnold Suppan. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 2014. - X str., str. 1768-2047, 13 str. s geogr. kartama : ilustr. ; 25 cm. - (Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse) (Internationale Geschichte = International history ; Bd. 1/3)

Jugoslawien und Österreich 1918-1938 : bilaterale Aussenpolitik im europäischen Umfeld / Arnold Suppan. - Wien : Verlag für Geschichte

und Politik ; München : Oldenbourg, 1996. - 1345 str., [30] str. s tablama, [1] presavijen list s geogr. kartom ; 25 cm. - (Veröffentlichungen des österreichischen Ost- und Südosteuropa-Instituts ; Bd. 14)

Bewegte Beziehungen : österreichisch-serbische Beziehungen von 1836 bis 1914 : [Ausstellungskatalog] / Autoren Vladimir Tomić, Danilo Šarenac, Hannes Leidinger ; [Übersetzung aus dem Serbischen Jelena Pržulj]. - Belgrad : Austrijski kulturni forum : Институт за савремену историју : Музеј града Београда = Belgrade City Museum, 2014. - 66 str. : ilustr. ; 20 cm

Direktinvestitionen in Zentral- und Osteuropa aus unternehmens- und steuerrechtlicher Sicht : Bosnien-Herzegowina, Bulgarien, Kroatien, Mazedonien, Montenegro, Polen, Serbien, Slowakei, Slowenien, Tschechien, Ungarn / von Herta Vanas und Bernhard Vanas. - Wien : Linde, 2011. - 123 str. ; 23 cm. - (Fachbuch. Wirtschaft)

South East Europe media handbook : 2005/2006 / [editor Oliver Vujovic]. - Vienna : SEEMO, 2006. - XV, 751 str. : ilustr. ; 24 cm

Das Balkan-Dossier : der Aggressionskrieg in Ex-Jugoslawien : Perspektiven für die Zukunft / dokumentiert von Herbert Vytiska ; [herausgegeben von] Alois Mock. - Wien : Signum, 1997. - 244 str., [16] str. s tablama ; 24 cm

Brennpunkt Balkan : blutige Vergangenheit : ungewisse Zukunft / Christian Wehrschütz. - Wien : Styria Premium, 2013. - 238 str. : ilustr. ; 25 cm

Jugoslawien : politische Ökonomie einer Desintegration / Rudy Weißenbacher. - Wien : Promedia, 2005. - 496 str. ; 21 cm

Kommen, Bleiben, Gehen : südosteuropäische Flüchtlinge in der Steiermark (1945-1992) / Brigitta Windisch. - Wien [etc.] : Böhlau, 1994. - 219 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Böhlaus zeitgeschichtliche Bibliothek ; Bd. 28)

Природне науке – Никола Тесла

Великан српске и светске науке, Никола Тесла, заступљен је у Аустријској библиотеци са чак девет књига преведених на немачки језик. Тесла је рођен 1856. године у Смиљану у Лици, који је у то време био део Аустријског царства. Студирао је електротехнику од 1875. до 1878. на Политехничкој школи у Грацу.

Colorado Springs, Aufzeichnungen / Nikola Tesla. - Erstdr. - Peiting : Edition Tesla, 2008. - 319 str. : ilustr. ; 22 cm

Der Erfinder des Radios / Nikola Tesla. - 1. Aufl. - Peiting : Edition Tesla, 2004. - 213 str. : ilustr. ; 22 cm

Nikola Tesla. Bd. 1, Hochfrequenzexperimente : mit Artikeln von David Childress über Teslas Todesstrahlen und seine Energietechnik / [Übersetzung Franz Ferzak]. - Erstaufl. - Peiting : Edition Tesla, 1997. - 227 str. : ilustr. ; 21 cm

Nikola Tesla. Bd. 2, Meine Erfindungen. Das Problem der Steigerung der menschlichen Energie : die Autobiographie mit einem Artikel über die diversen Energieerzeugungsmethoden / [Übersetzung Franz Ferzak]. - Erstaufl. - Peiting : Edition Tesla, 1997. - 191 str. : ilustr. ; 21 cm

Nikola Tesla. Bd. 3, Wechselstrom- und Hochfrequenztechnologie : Vorträge / [Übersetzung Franz Ferzak]. - Erstaufl. - Peiting : Edition Tesla, 1997. - 184 str. : ilustr. ; 21 cm

Nikola Tesla. Bd. 4, Energieübertragung und Radiotechnik : Informationsübermittlung und Methoden der Energieerzeugung / [Übersetzung Franz Ferzak]. - Erstaufl. - Peiting : Edition Tesla, 1997. - 194 str. : ilustr. ; 21 cm

Nikola Tesla. Bd. 5, Wegbereiter der neuen Medizin : Vorträge und Artikel / [Übersetzung Franz Ferzak]. - Erstaufl. - Peiting : Edition Tesla, 1997. - 175 str. : ilustr. ; 21 cm

Nikola Tesla. Bd. 6, Waffentechnologie : Theorien und verschiedene Artikel : Beschreibung der Todesstrahlen mit ausführlichen Konstruktionsbeschreibungen von ihm selbst / [Übersetzung Franz Ferzak]. - Erstaufl. - Peiting : Edition Tesla, 1997. - 306 str. : ilustr. ; 21 cm

Tesla - Bildband = The Nikola Tesla photo collection / [Gesamtproduktion Franz Ferzak]. - Peiting : Edition Tesla, 2002. - 43, [106] str. s tablama : fotogr. ; 22 cm

Периодика

Међу 140 наслова текуће периодике у Аустријској библиотеци издвајају се и ова три часописа у којима преовлађују јужнословенске и српске теме.

Balkan : südosteuropäischer Dialog / verantwortlich Christine von Kohl. - Wien : Österreichisch-bosnisch-herzegowinischer Kulturverein Kulturni Centar, 1999-. - Ilustr. ; 24 cm
ISSN 1607-5897

Der Donauraum : Jahrbuch für Donauraum-Forschung. - Wien : Amalthea-Verlag, 1956-. - 24 cm
ISSN 0012-5415

Wespennest : Zeitschrift für brauchbare Texte und Bilder / Herausgeber Walter Famler. - Wien : Verein Gruppe Wespennest, 1969-. - 30 cm
ISSN 1012-7313 = Wespennest (Wien. Print)

* * *

Кроз ових две стотине четрдесет наслова Сербике који се налазе у Аустријској библиотеци у БМС огледају се, преламају и преплићу вишевековне српско-аустријске културне и историјске везе. Њих пре свега развијају и учвршћују аутори и преводиоци са обе стране, од којих смо у овом раду издвојили само неке.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ваш, Марија. „Двадесет година Поклон-библиотеке Аустрије у Библиотеци Матице српске". *Годишњак Библиотеке Матице српске* (2018 [шт. 2019]): 156–162.
2. Вујков Ђурановић, Тамара. „Набавка публикација на немачком језику и сарадња Библиотеке Матице српске са институцијама немачког говорног подручја". *Годишњак Библиотеке Матице српске* (2019 [шт. 2020]): 136–146.
3. Додеровић, Радивој. *Библиотеке целине и легати у Библиотеци Матице српске*. Београд: Заједница матичних библиотека Србије, 2016.
4. „Нове књиге за Поклон библиотеку Аустрије". *Вести: гласило Библиотеке Матице српске* год. XIV, бр. 52 (2005): 8
5. „Нове публикације за Поклон библиотеку Аустрије". *Вести: гласило Библиотеке Матице српске* год. XVI, бр. 59 (2007): 12.
6. *Österreich Lexikon in zwei Bänden*. Bd. 1–2. Wien: Österreich Lexikon, 1995.
7. „Уговор о сарадњи са Аустријом". *Вести: гласило Библиотеке Матице српске* год. VII, бр. 25 (1998): 8

SERBIAN BOOKS IN THE DONATED LIBRARY OF AUSTRIA AT THE MATICA SRPSKA LIBRARY

Summary: Donated Libraries of Austria are cultural institutions that promote Austrian culture, language, and literature. They are established in partnership with local institutions (libraries and universities) in the host country. One of them, founded in 1998, is located in Novi Sad at the Matica Srpska Library and contains about 6,000 volumes that can be found in the online catalogue. Celebrating the 25th anniversary of the Donated Library of Austria at the Matica Srpska Library, it is interesting to find out to what extent this extensive collection reflects cultural ties between Serbia and Austria. This paper tries to present it through the list and comments of Serbian books that are part of the rich collection of the Donated Library of Austria at the Matica Srpska Library.

Keywords: Donated Library of Austria, Matica Srpska Library, Serbian books, cultural ties between Serbia and Austria, translators.

UDC 027.1 Borojević S.:027.54(497.113 Novi Sad)

Софија Жиковић

БИБЛИОТЕКА КАТАРИНЕ И СЛАВКА БОРОЈЕВИЋА У БИБЛИОТЕЦИ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Сажетак: Библиотеци Матице српске је 2000. године поверена на чување лична библиотека академика Славка Бороjевића (1919–1999) и његове супруге, колегинице и сараднице, проф. др Катарине Бороjевић (1928–2018), која садржи више од 9000 публикација из области генетике и оплемењивања биљака, као и њихову научну и пословну кореспонденцију и архиву.

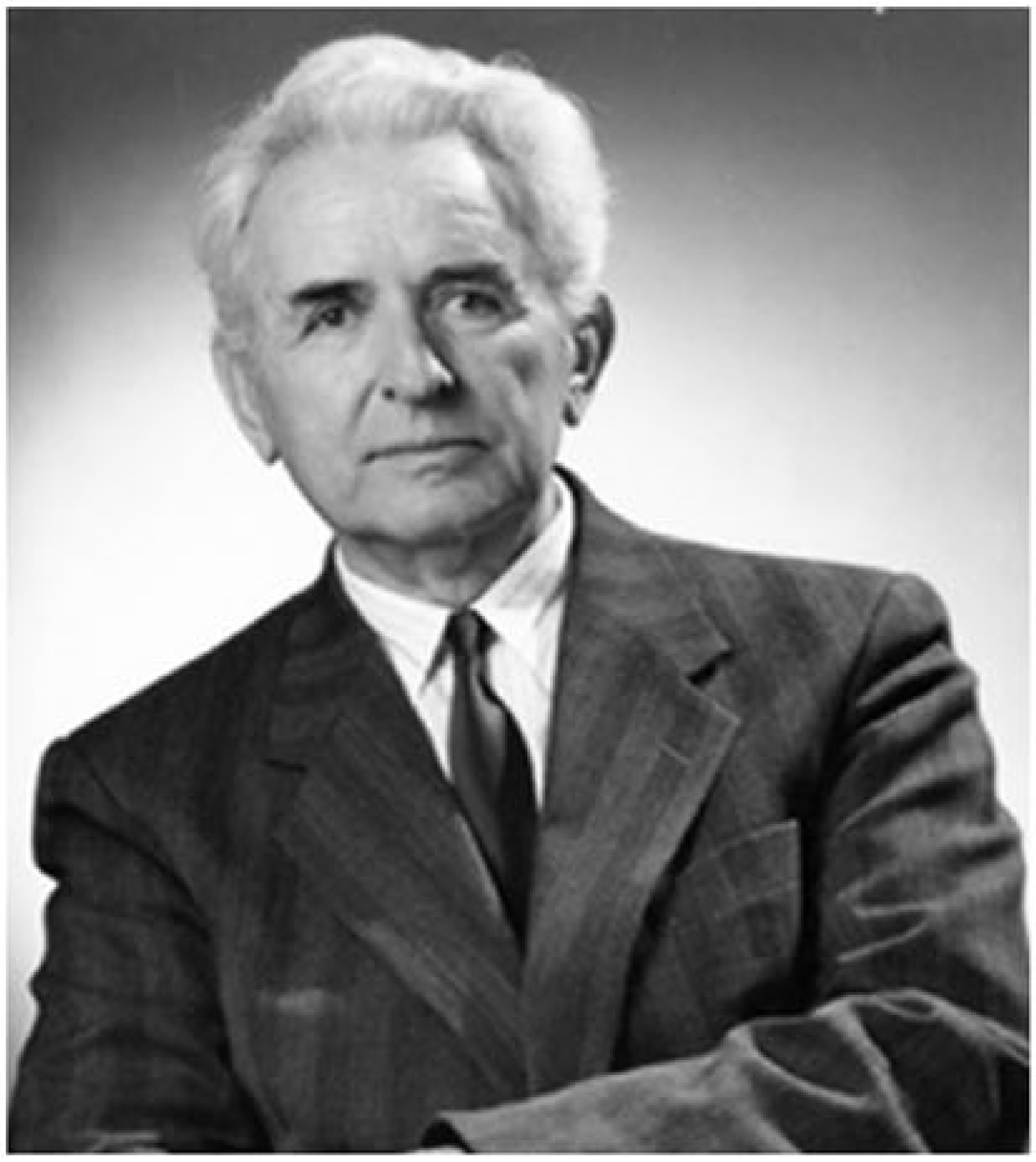
Кључне речи: Славко Бороjевић, Катарина Бороjевић, личне библиотеке, легати, Библиотека Матице српске.

Међу више од шездесет личних библиотека и легата који се чувају у Библиотеци Матице српске налази се свега неколико оних који нису из области књижевности, историје, и друштвених наука уопште. По обиму и значају за историју науке, издваја се Библиотека Катарине и Славка Бороjевића, зачетника генетских истраживања у пољопривредним наукама код нас, која садржи преко 9000 публикација.

***

Новембра 1919. године, у Кнезовљанима, Костајници, „у тек створеној и ратовима измученој Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца”[1], рођен је Славко Ј. Бороjевић. Након завршене Основне школе у Петрињи и Гимназије у Сиску, млади Бороjевић уписује студије пољопривреде, занесен идејом да унапреди и оплемени земљиште и од њега направи што плодније тло. Као студент се прикључује Народноослободилачком покрету, где у периоду од 1941. до 1945. године исто тако

[1] Иван Михаљев, Стеван Петровић, *Славко Ј. Бороjевић* (Београд: САНУ, 2005), 363.

Академик Славко Бороjевић
(1919–1999)

полетно и поносно брани своју земљу, напредујући од борца до комесара, а затим и до члана политичког одељења дивизије, све време под геслом „за бољи и хуманији живот”[2].

Након завршетка рата Бороjевић наставља студије на Пољопривредно-шумарском факултету, где је дипломирао 1947. године и већ наредне године изабран је у звање асистента на предмету Генетика. С обзиром на изражени ентузијазам који га прати током школовања, Славко Бороjевић је уживао привилегију броjних специјализација, како у земљи, тако и у иностранству. „Специјализирао је генетику и оплемењивање биљака у САД (1951) на University of Minnesota, St. Paul и Carnegie Institute of Washington, Cold Spring Harbour, New York”[3]. Његов рад, као научника, асистента (1947–1956), доцента (1956–1957), затим ванредног професора (1957–1962), а потом и редовног професора (од 1962. године), декана Пољопривредног факултета (1960–1962) и ректора Универзитета у Новом Саду (1975–1977), привлачи пажњу јавности широм света. Године 1979. постаје редован члан ВАНУ, а од 1992. САНУ. Иностран члан Свесавезне академије пољопривредних наука бившег СССР-а постаје 1970, Пољопривредне академије Словачке републике 1999, а почасни члан Америчког друштва агронома САД 1985. године. Универзитет пољопривредних наука у Геделеу у Мађарској доделио му је почасни докторат наука 1977. године.

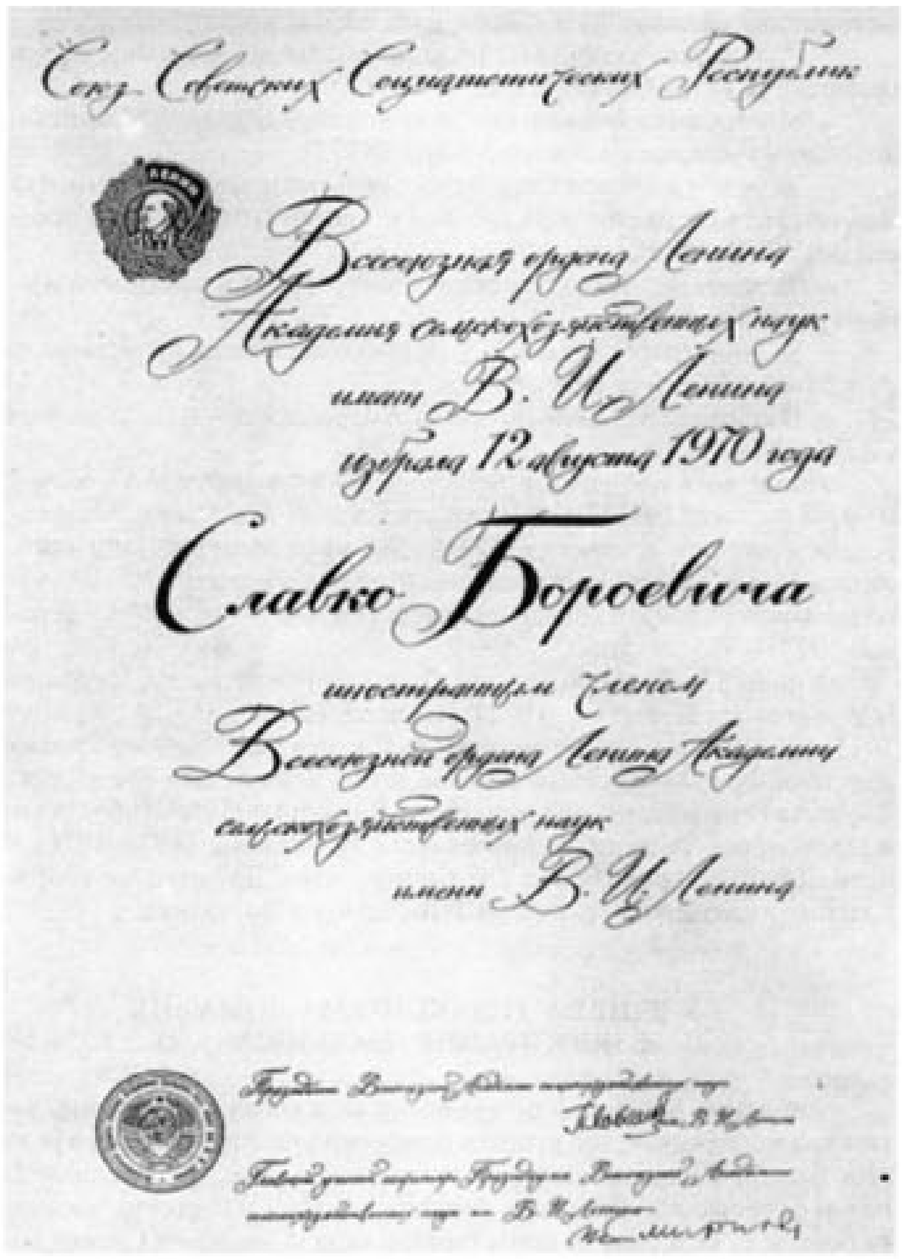
Захваљујући раду Славка Бороjевића, као и његовог тима, „Југославија, земља са 22 милиона људи је од увозника постала значаjан извозник меркантилне и семенске пшенице”[4], због чега он остаје по-

---

[2] Иван Михаљев, Стеван Петровић, *Славко Ј. Бороjевић* (Београд: САНУ, 2005), 364.

[3] Исто.

[4] https://poljoprivreda.info/tekst/slavko-borojevic-geneticar-koji-je-proterao-glad (преузето 10. 7. 2024).

Сојуз Советских Социалистических Республик
Всесоюзная ордена Ленина
Академия сельскохозяйственных наук
имени В. И. Ленина
избрала 12 августа 1970 года
Славко Бороевича
иностранным членом
Всесоюзной ордена Ленина Академии
сельскохозяйственных наук
имени В. И. Ленина

Плакета – избор за иностраног члана Академије СССР 1970. године

The American Society of Agronomy
proudly recognizes
Slavko Borojevic
1985
as an
HONORARY MEMBER
for outstanding service to agronomy

Плакета Америчког друштва астронома

знат као „генетичар који је протерао глад"[5]. Као плод његовог рада добијамо више десетина нових сорти пшенице, које су све признате, познате и користе се широм света, од којих је сорта „Сава била најприноснија сорта пшенице у међународним огледима на 33 локације у свету од 1971. до 1973. године".[6] „На основу резултата својих истраживања развио је теоретски модел нових сорти, којима се и дан данас користе селекционари других биљних врста код нас и у свету."[7]

Научно-истраживачки рад водио је Славка Бороjевића и у стваралачки. Плод тога јесте велики број научних радова које је написао (преко 140), објављених како у земљи, тако и у бројним светским научним часописима, и значајан број књига од којих су неке преведене на руски и енглески језик. Свој допринос оставља и као уредник, па тако од 1958. године постаје главни и одговорни уредник часописа *Савремена пољопривреда* (све до 1976), а постаје и члан уредништва међународног часописа *Plant Breeding*, у периоду од 1980. до 1994. године.

Носилац је Партизанске споменице, Ордена партизанске звезде III реда, Ордена за храброст, Ордена братства и јединства I реда, Ордена заслуга за храброст I и II реда, као и бројних других мирнодопских при-

[5] Исто.

[6] Исто.

[7] Радивој Додеровић, „Библиотеке целине и легати у Библиотеци Матице српске", у *Дани матичних библиотека Србије Библионет* (Београд : Заједница матичних библиотека Србије, 2016), 125.

знања: Октобарске награде Новог Сада, Награде Извршног већа Војводине, Награде ослобођења Војводине, Златне медаље „Михајло Пупин", Награде АВНОЈ-а и других. Све наведене награде потврда су уложеног труда у развој генетике као дисциплине и напорног рада Славка Бороје-вића као професора и педагога. „Био је свестан чињенице да је добро образовање први и најважнији фактор за сваки напредак, па и напредак у генетици, оплемењивању и производњи биљака. Због тога је активно учествовао и посебну пажњу поклањао образовању кадрова на редовним студијама и уздизању научног подмлатка на последипломским и докторским студијама"[8]. Поред тога што је био изузетан предавач, запамћен је и као изванредан васпитач, кога се студенти сећају као особе увек спремне за разговор и окренуте потребама млађих генерација. „Као ауторитет и професор који је много пажње поклањао образовању кадрова, академик Бороје-вић је био ментор у изради 45 докторских дисертација".[9]

Након одласка у пензију, Славко Бороје-вић с младалачким жаром и ентузијазмом наставља свој рад. Уз њега је и тада, као и све време током активног рада, Катарина Бороје-вић, његова супруга, али и колегиница и сарадница, професор генетике.

Проф. др Катарина Бороје-вић (рођена Поповић)[10] била је агроном и генетичар, „један од пионира и водећих стручњака за мутациону генетику биљака код нас и у свету".[11] Специјализовала се на америчком Корнел универзитету, а свој радни век провела у Новом Саду, где је предавала на више факултета. Имајући у виду да је током година стекла значајан углед и поштовање, велики број светских универзитета био је рад да је дочека као гостујућег професора. У фонду Библиотеке Матице српске налази се 167 публикација чији је Катарина Бороје-вић аутор или коаутор, док у њиховој личној библиотеци можемо пронаћи такве 144 публикације. Једна од њих је *Гени и популација*, објављена 1986, а затим и 1991. године у Новом Саду, и она до данас остаје корисно штиво за све студенте Пољопривредног факултета.

У фонду Библиотеке Матице српске постоји 234 публикација чији је аутор или коаутор Славко Бороје-вић, док се у њиховој личној библиотеци може пронаћи 106 таквих наслова. Једна од њих је монографска публикација *По шумама и горама*, издата у Сиску 1967. године.

---

[8] Иван Михаљев, Стеван Петровић, *Славко Ј. Бороје-вић*, 378.

[9] Исто, 379.

[10] Катарина Бороје-вић рођена је у Сенти 1928. године, а преминула је у Бостону 2018. године.

[11] Радивој Додеровић, „Библиотеке целине и легати у Библиотеци Матице српске", 126.

Катарина и Славко Бороjевић, 1975.

Захваљујући проф. др Катарини Бороjевић, широк стваралачки опус овог револуционарног супружничког пара на пољу генетике, све публикације у чијем су стварању пажљиво учествовали, као и све оне које су брижно чували, проналазе свој пут до Библиотеке Матице српске, где постају доступне бројним научницима, историчарима науке и свима онима који деле иста интересовања.

***

Септембра 2000. године, годину дана након смрти свог супруга, проф. др Катарина Бороjевић у просторијама Библиотеке Матице српске њихову заједничку заоставштину поверава Библиотеци на старање. До тада је породица Бороjевић већ била значајан дародавац Библиотеци, са више од три стотине поклоњених публикација током претходних година.

Библиотека Катарине и Славка Бороjевића се чува у Библиотеци Матице српске као засебна целина, обрађена стручно по пријему. Свакој публикацији додељена је сигнатура, која се састоји од словне ознаке „Бор”, формата (I–IV), као и редног броја. У Библиотеци Матице српске чува се укупно 9311 наслова, односно 9272 примерка, која носе сигнатуру „Бор”.

Велики део целине личне библиотеке Катарине и Славка Бороје-вића чине монографске публикације. Већина публикација објављена је у XX веку, док је њих 23 објављено након смрти Славка Бороје-вића (по-сле 1999. године) и део су породичне библиотеке, те су као такве нашле пут до Библиотеке Матице српске.

***

У Библиотеци Катарине и Славка Бороје-вића постоји и одређени број серијских публикација, њих 69, од тога свега 15 на српском јези-ку. Остала периодика махом је на енглеском, али има часописа који су на руском, чешком, јапанском, италијанском и француском језику. Ча-сописи се углавном баве темама у домену генетике, агрокултуре, као и областима сродним њима, што је и предмет интересовања брачног пара Бороје-вић. Ипак, постоји и неколико наслова који нису из спектра при-родних наука, као што су *Antiquity, a periodical review of archeology*, *Савре-меност, часопис за друштвена питања* и *Рад војвођанских музеја*.

Antiquity је археолошки часопис који објављује истраживања из области археологије, спроведена широм света, обухватајући времен-ски период од постанка човека па све до данашњице, проучавајући и савремена археолошка достигнућа. Један број овог часописа, тачније број 231 из 1987. године, налази се у фонду Библиотеке Матице српске, захваљујући Библиотеци Катарине и Славка Бороје-вића. У истом овом часопису неколико деценија касније, 2015. године, своја истражива-ња објављује њихова ћерка, Ксенија Бороје-вић, светски признат архео-лог и антрополог, професор на универзитету у Бостону. Овде се она бави проучавањем Винче – Белог брда, археолошког локалитета који се на-лази у селу Винча, недалеко од Београда, где постоје остаци највећег праисторијског насеља у Србији.

Plant Breeding, међународни агрономски часопис посвећен опле-мењивању биљака, објављује најсавременије информације из области агрономије и генетике. Члан уредништва овог часописа у периоду из-међу 1980. и 1994. године био је и Славко Бороје-вић, и захваљујући његовој личној библиотеци фонд Библиотеке Матице српске постаје бо-гатији за бројеве овог часописа, у ком је у броју 107 из 1991. године дат приказ његове књиге *Principles and Methods of Plant Breeding (from series Developments in Crop Science 17)*.

Славко Бороје-вић је био и уредник часописа *Савремена пољо-привреда*, који редовно излази од 1953. године, и захваљујући његовој личној библиотеци одређени бројеви поменутог часописа нашли су се у фонду Библиотеке Матице српске.

***

Када је у питању структура Библиотеке Катарине и Славка Бојевића, занимљиво је да већину грађе сачињавају сепарати (посебни отисци) научних радова. Број сепарата је у далеком преимућству у односу на осталу врсту грађе (монографије и периодику) и броји чак 6477 наслова. Ови сепарати представљају радове домаћих и светских научника објављене у многобројним зборницима, конгресним публикацијама и часописима и логично је (и практично) што су се Бојевићи определили да чувају само њих, а не и интегралне публикације у којима се они налазе. Сепарати су писани на двадесет и три језика. Највећи број сепарата је на енглеском. Поред нама „суседних" језика, мађарског, хрватског, словачког, словеначког, румунског и бугарског, ту су и шведски, турски, норвешки, холандски, дански, кинески и велики број других. Најстарији сепарат је из 1911. године, на француском језику. Аутор је Јесенко Фран, познати светски генетичар са почетка XX века, пореклом из Словеније, чија су истраживања имала велики утицај на развој генетике и по чијем се имену од 1920. године звала награда – Јесенкова награда за педагошки, истраживачки и оперативни рад у биотехничкој области.[12]

Тема сепарата је сродна сфери интересовања Славка Бојевића, а издата је осам година пре његовог рођења. Поред овог, захваљујући личној библиотеци Славка Бојевића, у фонду Библиотеке Матице српске налазе се још два сепарата од истог аутора. Један је на немачком језику *Über Getreide-Speziesbastarde (Weizen-Roggen)* из 1913. године, а други на српском језику *Домаћа селекција живине и њен значај*, издат 1973. године.

Међу сепаратима у Библиотеци Бојевића наћи ћемо најзначајнија имена светске генетике XX века, као што су Грегор Мендел, Џорџ Велс Бидл, Џејмс Вотсон и други. Све нас ово води до закључка да се Славко Бојевић трудио да разуме генетику као целину, од њених по-

---

[12] Фран Јесенко је био вишеструко занимљива личност. Он је, упознајући културу Шведске и Норвешке, популарисао скијање у Словенији, чиме је постао и први председник Савеза за зимске спортове Југославије (1922–1924). Поред истраживачког рада и делатности у развоју спорта, Јесенко се бавио и очувањем животне средине: био је иницијатор оснивања Триглавског националног парка, првог у Југославији, а међу првима у Европи. Наслов публикације је *Sur un hybride fertile entre tritivum sativum (Blé mold-squarehead) et secale cereale (Seigle de Petkus)*, потиче из публикације *Conference Internationale de Genetique*, објављене у Паризу 1911. године.

четака па до данас, а да је велику пажњу посветио не само светски познатим, већ и оним научницима који су му блиски, како географски, тако и по интересовањима.

***

Када обратимо пажњу на монографске публикације уочавамо да је њихов број знатно мањи у односу на сепарате. Ипак, оне чине значајан део Библиотеке Славка и Катарине Боројевић, и има их 2765. За велики број монографских публикација немамо тачан податак о години издавања, а у питању је 161 наслов. Најстарија књига припада почетку XX века, потиче из 1905. и у питању је треће издање *Француске граматике за средње школе*, коју је саставио Јулије Адамовић. Књига најновијег датума је из 2013. године, издата четрнаест година након смрти Славка Ј. Боројевића, што нам указује на чињеницу да су у Библиотеку Матице српске дошле и књиге које су део породичне библиотеке, не само његове личне.

Највећи број монографских публикација је на енглеском језику, њих 1588, затим на српском (502 публикације), хрватском (195), руском (197), италијанском (118) и осталим језицима, као што су мађарски, бугарски, румунски, чешки, француски, јапански.

Користећи енглески језик, Славко Боројевић се бавио изучавањем агрономије и генетике на различитим континентима света, што је уочљиво на више примера, као што су *Plant breeding in Latin Amerika* аутора Александра Гробмана, затим *Wheat scab in Minnesota* Рејмонда Фогелмана, *Genetics in Czechoslovakia* Карела Хрубија, *Expansion of wheat production in South Africa* Ф. Р. Томлинсона, *Observations on stem rust epidemiology in Mexico* аутора Е. Ц. Стакмана и *Wheats from Eastern Tibet* аутора Е. Аберга.

Славко Боројевић аутор је двадесет и две монографске публикације преведене на енглески језик, а неке од њих су *Performance of Novi Sad and some other Yugoslav wheat varieties in vield trials and large production* и *The development of the Yugoslav programme for creating high-yielding wheat varieties*. Ово нам указује на чињеницу да се, поред тога што је посредством енглеског језика упознавао агрономски раст и развој других држава, Славко Боројевић трудио да свету представи стање српске агрономије тако што је писао и објављивао публикације на енглеском језику. Поред енглеског њему је близак и руски језик, те у преводу на руски постоје две публикације чији је он аутор, и у обе је реч о развоју југословенске пшенице.

Посматрајући ауторе чија су дела део личне библиотеке Катарине и Славка Бороjевића, можемо да уочимо низ звучних имена из области генетике. Дела Чарлса Дарвина, зачетника модерне теорије еволуције, као и публикације о њему на српском, енглеском, словачком и руском језику, део су ове Библиотеке. Међу њима су *Действие перекрестного опыления и самоопыления в растителЬном мире* из 1939. године али и *Darwin: njegov život i djelo* из 1946. године, аутора Пренана Марсела, француског биолога рођеног почетком двадесетог века. Сем њих у Библиотеци Катарине и Славка Бороjевића налазимо дела о Грегору Менделу, зачетнику класичне генетике, иначе аустријском биологу и математичару из XIX века, као и о његовом раду, у преводу на енглески и чешки језик. Нека од њих су *Mendel's law of segragation* из 1964. године и *Bibliographia Mendeliana* из 1970. године. Ту је и књига америчког биолога, генетичара, добитника Нобелове награде за медицину 1933. године, Томаса Хант Моргана, који је живео у периоду од 1866. до 1945. године. Под насловом *Избранны работы по генетике* објављена је 1937. године у Москви. Џејмс Вотсон, амерички генетичар, који је заједно са Франсисом Криком, енглеским молекуларним биологом, открио структуру молекула ДНК 1953. године, још једно је од познатих имена чије су књиге део личне библиотеке брачног пара Бороjевић. Неке од њих су *Recombinant DNA* из 1983. године као и *Analysis of growth and yield of winter and spring wheats* из 1963. године.

Осим публикација ову библиотеку чини и обимна документација, као што је пословна преписка, разни пројекти на којима су Славко и Катарина Бороjевић радили, материјали са симпозијума и конгреса на којима су учествовали, која обухвата период од друге половине XX века.

***

Педагошки рад Славка и Катарине Бороjевић оставио је велики утицај на знатан број њихових студената, тако да нас чињеница да су били ментори при изради докторских дисертација многима од њих не изненађује. Фонд Библиотеке Матице српске постао је богатији за укупно педесет и две докторске дисертације, док је око двадесет оних у чијој изради су непосредно учествовали. Од тог броја пет дисертација је на енглеском језику, а остале су на српском језику. На докторским дисертацијама честе су посвете брачном пару Бороjевић. Неке од њих су пријатељски интониране, док су друге испуњене поштовањем и захвалношћу на указаном поверењу и труду. Једна од докторских дисертација која има значајно место у њиховој личној библиотеци јесте *Nonlinear*

algorithms for fast and robust control of electrical drives, коју је 1986. године у Блексбургу одбранио син Катарине и Славка, Душко Бороjевић, сада редовни професор на престижном Универзитету „Вирџинија Тех".

***

Од укупног фонда који чини личну библиотеку Славка и Катарине Бороjевић, приликом стручне обраде на одређеном броју публикација пронађене су посвете које нам говоре о њиховој сарадњи са другима.

Поред посвета које се налазе на докторским дисертацијама у чијој изради су Славко и Катарина Бороjевић учествовали, посредно или непосредно, читав фонд њихове Библиотеке обилује посветама. Неке од њих имају карактер приватног, док су неке пословне, изражене тоном поштовања и уважавања.

Број посвета на публикацијама које су део личне библиотеке брачног пара Бороjевић није занемарљив и можемо да их пронађемо на чак 295 публикација.

Имајући у виду чињеницу да је Библиотека Катарине и Славка Бороjевића језички разуђена и разноврсна, не изненађује нас што су и посвете писане на великом броју језика. Свакако, највише посвета је на српском језику, али по броју не заостају много ни посвете на енглеском, руском, италијанском, мађарском, немачком, чешком језику.

Једна од посвета на руском језику је и посвета Фани Михаиловне Куперман, познате руске научнице, доктора биологије:

„Глубокоуважаемому препод. С. Бороjевичу от автора." (Куперман, *Об аномалиях роста растений из травмированных семян пшеницы*, Бор III 1942).

Од посвета на енглеском језику можемо издвојити посвету јапанског научника, генетичара, професора емеритуса, оснивача Кихара Института за биолошка истраживања, Хитоши Кихаре:

„Compliments of H. Kihara" (Kihara, *Importance of cytoplasm in plant genetics*, Бор III 3298).

Поред ових, ту су имена и других научника који су свој рад желели да поделе са брачним паром Бороjевић, и уз то им писали пригодне посвете. Неки од њих су Хорст Гаул – „To Ms. S. and K. Borojević with my compliments..." (Horst, *Mutationen in der Pflanzenzüchtung*, Бор III 2235), затим Метин Дитер, немачки научник, генетичар, аутор више од сто научних радова, стручњак за оплемењивање биљака, који је на својој публикацији *Wege und Möglichkeiten der Chromosomen-Substitution beim Saatweizen (T. aestivum ssp. Vulgare (Vill.) MK)* такође оставио посвету Славку Бороjевићу.

Постоје и посвете које су упућене Катарини Боројевић, а једна од њих је посвета Рифата Хаџиселимовића, босанскохерцеговачког генетичара:

„Професорици Боројевић, с поштовањем, РХ Селимовић" (Хаџиселимовић, *Genetic distance among local human populations in Bosnia and Herzegovina* (Yugoslavia), Бор I 25).

Нису све посвете били званично интониране. Постоји доста оних које имају карактер приватног, а таква је посвета Љубе Павићевића:

„Другу Славку у знак особног поштовања, аутор, Купаи, 14. 2. 1989." (Павићевић, *Triticum dicocoides Körn. var. spontaneo-villosum Flaksb.*, Бор III 2700).

Пријатељског сензибилитета је и посвета Ладислава Кончара:

„Другу Славку у знак… пажње, Н. Сад, 15. V 1959. од…" (Кончар, *Прилог познавању вуне неких сојева праменке и методици њене мелиорације на подручју Босне и Херцеговине*, Бор III 1126).

***

Славко Боројевић се, по сведочењу Бруса Валаса[13], „показао као вредан, весео, радознао и омиљен" (Bruce Wallas „Slavko proved to be a fine addition to the laboratory – hard working, cheerful, inquisitive, and popular with the technicians.")[14]. Говорећи о његовом животу и раду, он се осврће на познанство са њим и његовом супругом, Катарином, за коју каже да је била „познати биљни генетичар и аутор сама по себи".

Посматрајући личну библиотеку Катарине и Славка Боројевића у целини, без сумње долазимо до закључка о њеној важности. Структура фонда је језички разнолика. Публикације које су своје место пронашле у овој библиотеци тичу се пољопривреде, агрономије, генетике, привреде. Залазе у сваку сферу делокруга Катарине и Славка Боројевића и као такве представљају јасно сведочанство о њиховом научном раду и времену у коме су живели.

Свака публикација, било да је у питању периодична или монографска, носилац је периода у коме је издата и пружа сведочанства о околностима у којима је стварана. Публикације су неизмерно корисне у истраживању историјских, економских, привредних и пољопривредних прилика из периода XIX и XX века. Значајне су за хроничаре, економи-

---

[13] Брус Валас (1920–1915) је познати амерички генетичар, академик и професор на Универзитету „Вирџинија Тех".

[14] http://www.borojevic.net/news/ (преузето 28. 6. 2024).

сте, привреднике, научнике, али и за грађане који теже да се упознају са историјом једног поднебља, а неопходне свима који се баве генетиком биљака.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бороjевић, Ксенија. „Посвећено успомени на нашег оца, Славка Бороjевића (1919–1999)". *Анали оīранка САНУ у Новом Саду* бр. 16 (2020).
2. Вапа, Љиљана и Михајла Ђан. „In memoriam Professor Katarina Borojević, PhD (1928–2018)". *Biologia Serbica* vol 40, no 2 (2018).
3. Димитријевић, Миодраг. „Славко Бороjевић – од Колд Спринг Харбора до Новосадске школе генетике". *Анали оīранка САНУ у Новом Саду* бр. 16 (2020).
4. Додеровић, Радивој. *Библиоīеке целине и леīаīи у Библиоīеци Маīице сриске*. Београд: Заједница Матичних библиотека Србије, 2016.
5. *Енциклоīедија Новоī Сада*. Књига 4. Главни уредник Душан Попов. Нови Сад: Новосадски клуб, 1995: 86–88.
6. Мартинов, Војислав. *XX век Славка Бороjевића*. Нови Сад: Музеј Војводине, 2013.
7. Михаљев, Иван и Стеван Петровић. *Славко Ј. Бороjевић*. Београд: САНУ, 2005.
8. Шкорић, Драган. „Научни скуп 100 година од рођења академика Славка Бороjевића". *Анали оīранка САНУ у Новом Саду* бр. 16 (2020).
9. http://www.borojevic.net/news/ (преузето 28. 6. 2024).
10. https://poljoprivreda.info/tekst/slavko-borojevic-geneticar-koji-je-proterao-glad (преузето 10. 7. 2024).
11. https://www.021.rs/story/Novi-Sad/Vodic/229536/Elektronska-izlozba-o-Slavku-Borojevicu.html (преузето 18. 7. 2024).
12. https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/jesenko-fran-franc/ (преузето 8. 7. 2024).

DONATED LIBRARY OF KATARINA AND SLAVKO BOROJEVIĆ IN THE MATICA SRPSKA LIBRARY

Summary: In 2000, the personal library of academician Slavko Borojević (1919–1999) and his wife, colleague, and collaborator, Prof. Dr. Katarina Borojević (1928–2018) was entrusted to the Matica Srpska Library. It contains more than 9,000 publications in the field of genetics and plant breeding, as well as their scientific and business correspondence and archives.

Keywords: Slavko Borojević, Katarina Borojević, personal libraries, legacies, Matica Srpska Library.

UDC 63:025.43]:027.54(497.113 Novi Sad)

Марина Ђачић

АГРОВОК У БИБЛИОТЕЦИ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Сажетак: Агровок је вишејезични тезаурус из пољопривреде и сродних области, који обухвата више од 41.000 пољопривредних концепата и њихових односа, преведених на 42 језика. Доступан је за јавну употребу (људску и машинску) и омогућава олакшан приступ и интероперабилност података између институција и језика. Одржава га неколико институција којима координира ФАО (Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација). Агровок се у Библиотеци Матице српске уређује и преводи на српски језик од 2020. године. У раду је приказан значај Агровока у домену размене информација из пољопривреде, представљен је систем његовог функционисања, као и програм VocBench који се користи за уношење нових термина и концепата. Објашњени су појмови и главне карактеристике семантичког веба, OWL језика (Web Ontology Language) и SKOS система (Simple Knowledge Organization System). Приказане су могућности коришћења Агровока, као и број приступа са IP адреса из Србије.

Кључне речи: тезаурус, Агровок, Библиотека Матице српске, семантички веб, агроонтологија, корисници.

Увод

Пољопривреда, као и многе друге научне делатности, последњих неколико деценија пролази кроз низ промена које се односе на начин прикупљања и дељења информација. Размена прикупљених података од суштинског је значаја за њено истраживање и развој, као и за само пословање и производњу. Значајне су и информације о тржишним ценама производа, о стању инфраструктуре, као и подаци о временским приликама. Размена података важна је и за успешно вођење аграрне политике, праћење прописа у оквиру прехрамбене индустрије и прописа о употреби пестицида. Кључни фактори који су утицали на промену начина и размене података и њену природу последњих деценија, јесу појава рачунара и дигиталних података, појава интернета, а у новије

време и Cloud и BigData технологије које значајно повећавају обим и брзину обраде података. Данас су машине постале примарни носиоци, али и корисници података и стварни посредници у њиховој размени.

Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду (ФАО) промовише размену научних информација и техничких знања у свим аспектима области хране и пољопривреде. Преко неколико платформи, ФАО помаже да се побољша приступачност и видљивост истраживања у земљама чланицама, као и доступност и употребљивост тих информација у свету. Размена знања, информација и података употпуњује рад организације ФАО и доприноси остваривању циљева одрживог развоја (SDGs, Sustainable Development Goals) за свет без глади, потхрањености и сиромаштва.[1]

Једна од платформи организације ФАО је Агровок, вишејезични тезаурус и контролисани речник дизајниран тако да покрије концепте и терминологију у области хране и пољопривреде.[2] Његова сврха је да служи као контролисани речник за индексирање публикација у пољопривредној науци и технологији. Координатор овог тезауруса је ФАО, а уређују га и допуњују институције-сараднице из целог света. Тренутно на изради тезауруса сарађује више од двадесет и пет институција, с тим што је свака од њих одговорна за један језик или за подречник[3] Агровока. Библиотека Матице српске сарадник је на уређивању и изради Агровок тезауруса за српски језик од 2020. године и координатор уређивачког посла за Агровок у Србији. Од 2022. године део термина преводи се на Пољопривредном факултету Универзитета у Београду.

Током последњих деценија убрзано су се развиле и технологије које се користе у прехрамбеној и пољопривредној производњи. То је утицало на повећање количине произведених и доступних података. Осим тога, промовисање отвореног приступа подацима (слободно доступних свима за коришћење и поновно објављивање) и примена FAIR принципа (могућност проналажења, приступачност, интероперабилност и поновна употреба) додатно су допринели повећању броја доступних података. Да би се олакшала интеграција података и њихова интероперабилност, од посебног значаја је употреба добро успостављених и опште дефинисаних стандарда. Вишејезични речници као што је Агровок имају важну улогу у олакшавању размене и коришћења података од стране различитих информационих система и корисника.

---

[1] https://www.fao.org/about/about-fao/en/.

[2] FAO, *AGROVOC 2: Introducing AGROVOC, the multilingual thesaurus*. (Rome, 2023). https://doi.org/10.4060/cc3752en.

[3] FAO, *The AGROVOC editorial community 2018–2020*. (Rome, 2020).

Контролисани речник Агровок настао је 1980. године на иницијативу Организације за храну и пољопривреду Уједињених нација ФАО.[4] Основна идеја била је да се омогуће размена знања и приступ информацијама између земаља чланица. Агровок тезаурус прво је објављен на енглеском, шпанском и француском језику као штампани извор за индексирање и претраживање публикација о пољопривреди, укључујући шумарство, сточарство, рибарство, аквакултуру и исхрану људи. Примарни корисници били су библиотека организације ФАО и АГРИС – међународни систем за пољопривредне науке и технологије. Од 2000. године Агровок је постао дигиталан, а од 2004. у целости је доступан на интернету. Преласком са штампаних издања на семантичке веб-технологије Агровок је постао повезан са другим вишејезичним системима за организацију знања, градећи тако мостове између скупова различитих података.

Семантички веб и његове карактеристике

Агровок данас постоји и функционише на темељима семантичких веб-технологија. Појам семантички подразумева додељивање значења информацијама на интернету[5]. Циљ семантичког веба је да ствара машински читљиве информације на интернету и представља продужетак World Wide Web-а кроз стандарде које поставља World Wide Web Consortium (W3C). Он омогућава повезивање информација које су лако читљиве за машине, укључујући рачунаре, мобилне телефоне, ботове вештачке интелигенције, виртуелне помоћнике, паметне телевизоре и друге уређаје који се користе за приступ информацијама. Комбинујући различите групе података, семантички веб предлаже информације људима у тренутку када им је то потребно.

Данас доступност на мрежи не подразумева доступност у целости, и није увек једноставно пронаћи праве податке. Зато постоје метаподаци који играју пресудну улогу јер омогућавају оригиналним подацима да буду претраживи, доступни, интероперабилни и поново употребљиви (FAIR принципи). Метаподаци, тј. подаци о подацима, су „структу-

---

[4] Margherita Sini, Gudrun Johannsen, Gauri Salokhe, *Basic Guidelines for Managing AGROVOC*. https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/12793ee1-a1c1-4c62-8749-0e5448c3a6f0/content.

[5] Крешимир Павић, *Семантички веб*. https://www.zemris.fer.hr/predmeti/krep/Pavic.pdf.

рирани подаци о свему што може бити именовано, попут веб страница, књига, чланака из часописа, слика, песама, производа, процеса, људи (и њихових активности), истраживачких података, концепата и услуга" [6].

Како би семантички веб функционисао потребно је да се омогући отвореност и повезаност података – LOD (Linked Open Data).[7] Изградња семантичког веба није једноставан процес и може се постићи само ако су постављене одговарајуће релације између података дефинисаних помоћу стандарда. Стандарде поставља World Wide Web Consortium (W3C) и они морају да обезбеде одређену форму и синтаксну дефиницију садржаја документа.[8] Неки од њих су у облику нових језика намењених веб-у, као што су: XML (Exensible Markup Language), RDF (Resource Description Framework), OWL (Web Ontology Language) и др.

RDF (Resource Description Framework) је основа семантичког веба и у почетку је представљао једноставан језик за описивање информација на интернету. Данас је то модел који одређује стандард о метаподацима, који служе за описивање извора на интернету. RDF је заснован на логичким и кратким исказима три елемента (субјекат, предикат, објекат), који се називају – тројке и прилично су сличне простим реченицама у природном језику. Овај модел користи URI (Unifrom Resource Identyfier) за упућивање на било шта. То значи да је сваки елемент тростуких наредби обично URI – осим објекта, који може бити и литерал, односно једноставан низ или нумеричка вредност.

Основна конструкција RDF језика је тројка облика:

< СУБЈЕКАТ > <ПРЕДИКАТ > < ОБЈЕКАТ >
<јабука> <је врста> <воћа>
<шљива> <је врста> <воћа>
<јабука> <је извор> <сок од јабуке>
<*Malus*> <производи> < јабуке>

Исти појам често се помиње у више тројки. У овом примеру, појам „јабука" је субјекат две тројке и објекат једне тројке. То што исти појам

---

[6] DCMI, *Metadata Basics*. (2022). www.dublincore.org/ resources/metadata-basics.

[7] FAO, *AGROVOC – Semantic data interoperability on food and agriculture*. (Rome, 2021). https://doi.org/10.4060/cb2838en.

[8] Imma Subirats, Marcia Lei Zeng, *Linked Open Data Enabled Bibliographical Data (LODE-BD) 3.0 – A practical guide on how to select appropriate encoding strategies for producing Linked Open Data Enabled Bibliographical Data*. (FAO, Rome, 2020). https://doi.org/10.4060/cb2209en.

може да буде на позицији субјекта једне тројке и на позицији објекта друге, омогућава проналажење везе између тројки, што је важан део функционалности RDF-а.

Системи за организацију знања – KOS (Knowledge Organization Systems) створени су у циљу организовања и управљања информацијама.[9] Типичне компоненте KOS-а представљају концепти и својства, ознаке и алтернативне ознаке на једном или више језика, дефиниције и различите врсте белешки (напомене о променама/историјама, уредничке белешке). Поред тога, KOS садржи различите врсте односа између концепата. Најчешћи тип KOS-а су организоване хијерархијске листе појмова са дефиницијама и различитим односима, попут тезауруса или класификационих шема. SKOS (Simple Knowledge Organization System) је уобичајени модел за дељење и повезивање система организације знања путем веба.[10] Овај модел обезбеђује стандардни начин за представљање система организације знања користећи језик за опис ресурса (RDF). Кодирање ових информација у RDF формату омогућава њихово прослеђивање међу рачунарске апликације и њихову интероперабилност. Коришћење RDF-а такође омогућава да се системи организације знања користе у дистрибуираним и децентрализованим апликацијама метаподатака.[11]

Важна компонента семантичког веба је и онтологија.[12] Појам онтологија познат је као филозофска дисциплина о бићу као бићу. У рачунарском свету, међутим, онтологија има другачије значење. Она представља језик који се користи за дефинисање појмова између којих су једнозначно одређене релације у том специфичном контексту. Онтологија се може посматрати као скуп знања, који укључује речник, семантичке везе и једноставна правила закључивања и логику о некој посебној области. Она се, такође, може посматрати и као модел података који представља одређену област, односно домен, који се користи за одређивање објеката у том домену, њихове повезаности и природе веза међу њима.[13] OWL (Web Ontology Language) је језик семантичког веба, дизајниран тако да представља богато и комплексно знање о стварима, групама ствари, и о њиховим међусобним односима.

---

[9] FAO, *AGROVOC 1: Data sharing, interoperability and knowledge organization systems*. (Rome, 2023). https://doi.org/10.4060/cc3756en.

[10] www.w3.org/TR/skos-reference.

[11] https://www.w3.org/2004/02/skos/intro.

[12] FAO, *AGROVOC – Semantic data interoperability on food and agriculture*. (Rome,2021). https://doi.org/10.4060/cb2838en.

[13] https://geoliss.mre.gov.rs/recnik/TerminoloskiResursi.aspx.

Агровок функционише као скуп отворених, повезаних података LOD.[14] Метаподаци, скупови елемената и модели података на вебу углавном се представљају у RDF формату или као OWL. Тако је и Агровок био представљен, све до 2004. године, као OWL онтологија са скупом семантичких односа између појмова. OWL модел, међутим, није био погодан за речник, којем је требало много више релација од типичних односа у оквиру тезауруса. Данас је Агровок у потпуности веб-оријентисани ресурс који користи SKOS (Simple Knowledge Organization System) модел организације појмова.[15]

Агровок је један од најширих и најрелевантнијих речника појмова из области везаних за храну и пољопривреду. Садржај Агровока доступан је на 42 језика. То су: арапски, бокмал, бурмански, вијетнамски, грузијски, грчки, дански, енглески, естонски, италијански, јапански, каталонски, кинески, кмерски, корејски, лаоски, латински, мађарски, малајски, немачки, норвешки нинорск, норвешки, персијски, пољски, португалски, румунски, руски, свахили, словачки, српски, тајландски, телушки, турски, украјински, фински, француски, хинди, холандски, чешки, шведски и шпански. Немају сви концепти превод на све језике, покривеност преводима варира, и различита је за неке језике.

Агровок концепт може се односити на било који појам: животињу, биљку, географски регион, хемијски елемент, технику итд.[16] Један концепт у Агровоку представља скуп термина који се користе на различитим језицима за описивање исте идеје коју идентификује URI. На пример, концепт *јабуке* има URI http://aims.fao.org/aos/agrovoc/c_541 и тридесет препоручених термина на различитим језицима као што су: *apples* на енглеском, *pomme* на француском,苹果 на кинеском, *яблоки* на руском, *Mele* на италијанском итд. Поред тога, постоје и алтернативни термини који помажу у проналажењу и идентификацији препоручених термина (слика 1).

---

[14] Imma Subirats-Coll , Kristin Kolshus, Andrea Turbati, Armando Stellato, Esther Mietzsch, Daniel Martini, Marcia Zeng, "AGROVOC: The linked data concept hub for food and agriculture", *Computers and Electronics in Agriculture* 196 (2022): 105965.

[15] P. Šimek, J. Vaněk, J. Jarolímek, M. Stočes, T. Vogeltanzová, "Using metadata formats and AGROVOC thesaurus for data description in the agrarian sector", *Plant, Soil and Environment*, 59, 8 (2103): 378–384.

[16] Sachit Rajbhandari, Johannes Keizer, "The AGROVOC Concept Scheme-A Walkthrough", *Journal of Integrative Agriculture* 11, 5 (2012): 694–699.

pomme	French
ვაშლი	Georgian
ჯონჯოლი ვაშლი	
Apfel	German
Holzapfel	
μήλα	Greek
सेब	Hindi
जंगली सेब	
alma	Hungarian
vadalma	
Úlla	Irish
Mele	Italian
Mele selvatiche	
リンゴ	Japanese
クラブ　アップル	
사과나무	Korean
꽃사과	
ໝາກໂພມ	Lao
Epal	Malay
epler	Norwegian Bokmål
eple	Norwegian Nynorsk
سیب‌ها	Persian
سیب‌های زینتی	
Jabłko	Polish
Dzikie jabłka	
maçã	Portuguese
maçã silvestre	
maçã	Portuguese (Brazil)
mere	Romanian
яблоки	Russian
яблоня лесная (плоды)	
Јабуке	Serbian
Jablká	Slovak
plané jablká	
Manzana	Spanish
matofaa	Swahili
äpplen	Swedish
แอปเปิ้ล	Thai
elma	Turkish

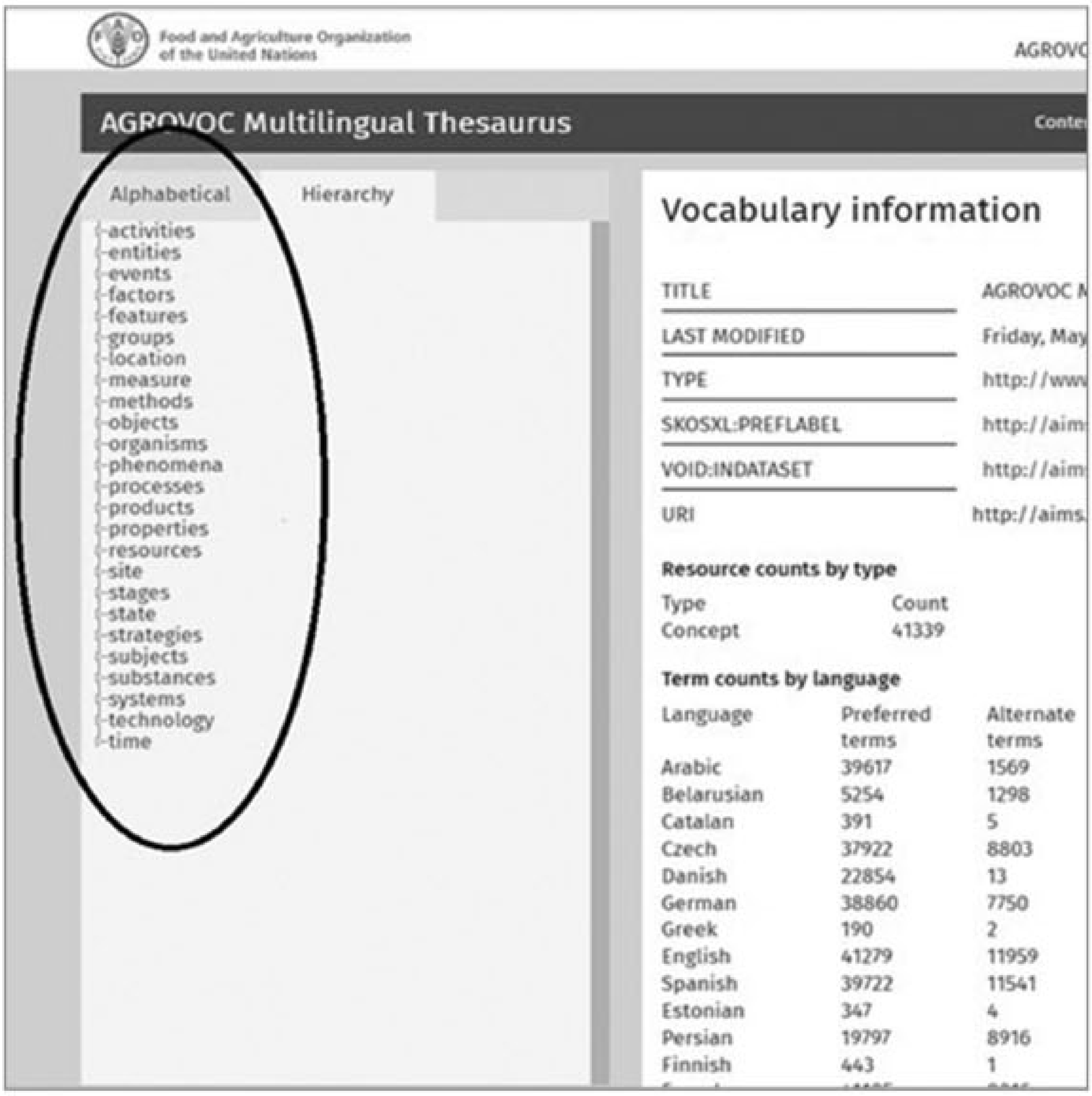
Слика 1: Агровок тезаурус – концепт *јабуке* на различитим језицима

Тренутно се у тезаурусу налази око 42.000 концепата са близу 1.000.000 препоручених термина на 42 језика. Најширу покривеност препоручених термина (preferred terms) за концепте имају кинески, чешки, енглески, француски, немачки, италијански, јапански, португалски, шпански и турски језик. Српски језик заступљен је са 26.531 препорученим термином и са 243 алтернативна термина.[17]

Основу хијерархије Агровока представља 25 главних концепата који служе као полазна тачка за даље рачвање (слика 2).[18] Концепти који су испод ових основних представљају различите врсте главног концепта. На пример, под главним концептом „активности" постоје и друге врсте активности, као што су узгој, производња или третман семена.

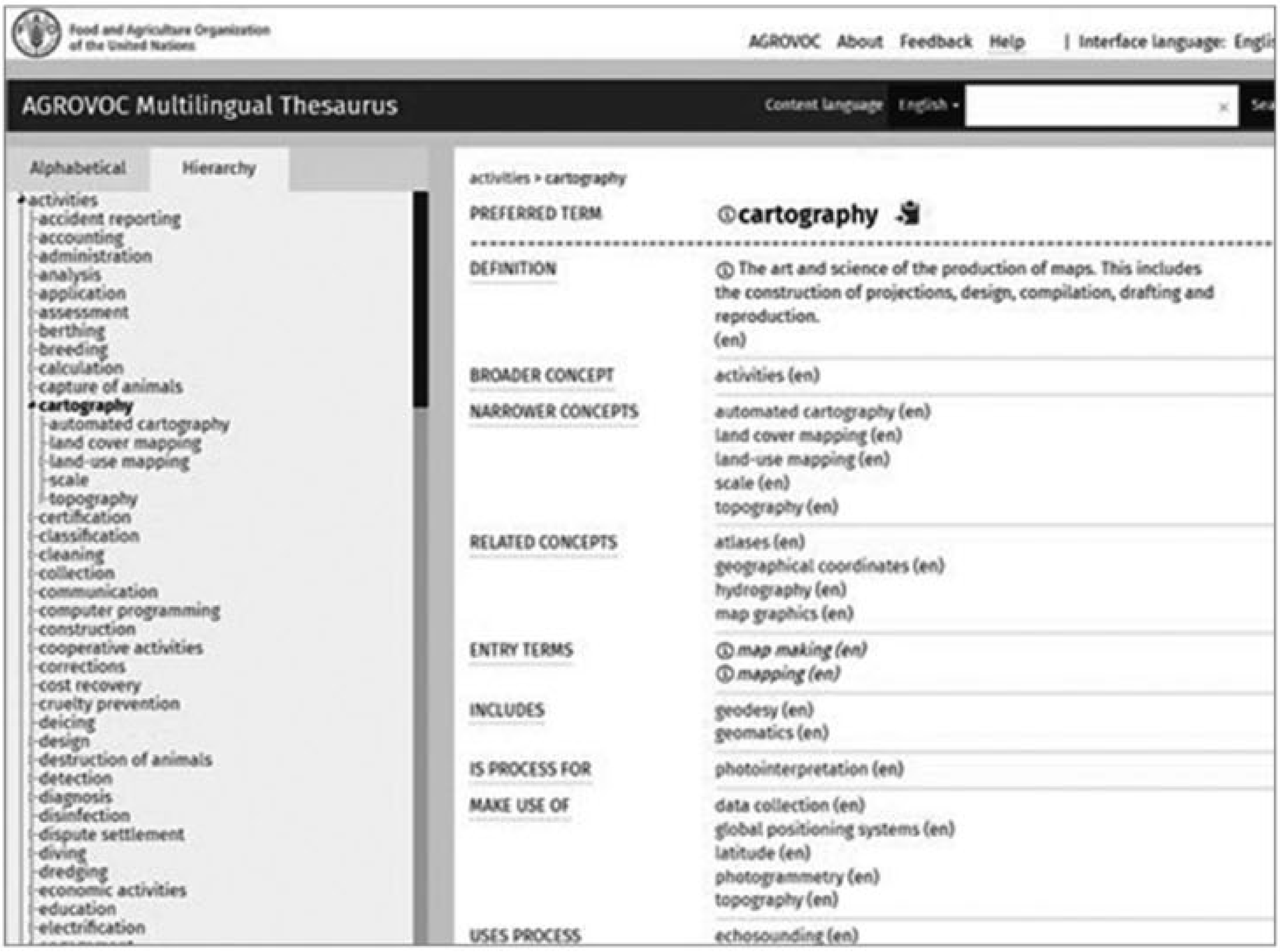
[17] Michelle Lim Sien Niu, Gudrun Johannsen, Ahsan Morshed, Sachit Rajbhandari, Johannes Keizer, Lavanya Kiran, Aree Thunkijjanukij, Nor Ezam Selan, *Multilinguality in AGROVOC Concept Scheme: Challenges and Experiences*, https://assets.aims.fao.org/public/legacy_files/AGROVOC_concept_scheme_AOS_02-2012.pdf.

[18] Sachit Rajbhandari, Johannes Keizer, "The AGROVOC Concept Scheme-A Walkthrough", *Journal of Integrative Agriculture* 11, 5 (2012): 694–699.

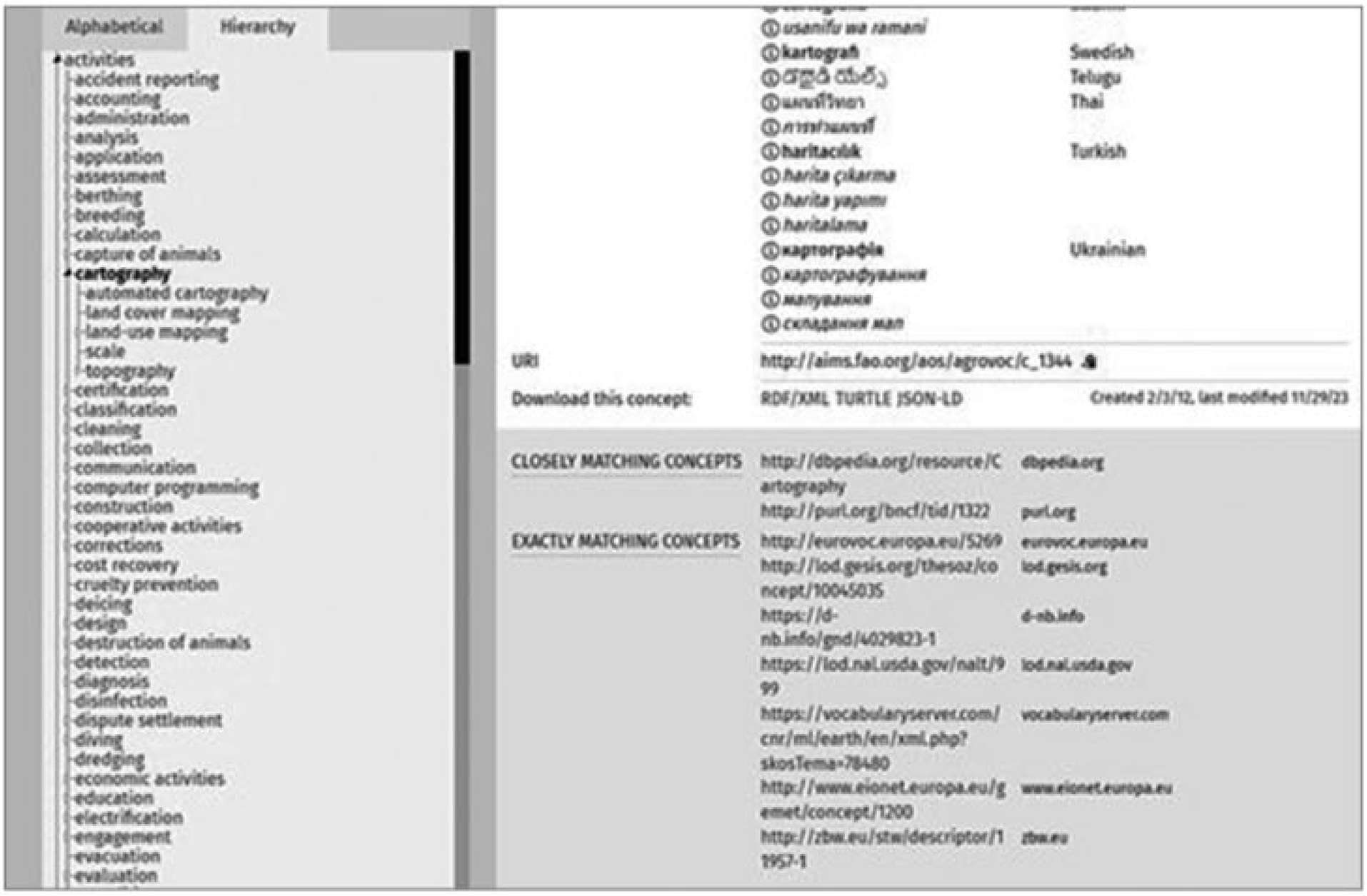

Слика 2: Агровок тезаурус – 25 главних концепата

Претраживање тезауруса могуће је на свим језицима који су у њему заступљени. Сваки концепт представљен је препорученим термином на различитим језицима, као и алтернативним терминима који се користе у одређивању тог концепта, а који нису званично прихваћени. Концепт одређује и дефиниција која је преузета из прецизног и поузданог извора, као што су други тезауруси, званични документи, библиотечки каталози, онлајн енциклопедије итд. Поред тога, уз дати концепт наведени су шири и ужи концепти од њега, затим различите релације између њих, као што су, на пример, „је продукт од" и „је извор за". Неки концепти имају и релације за објашњавање односа између патогена и домаћина и обрнуто. У исто време на левој половини странице у тезаурусу приказан је положај концепта у хијерархији као и у алфабетском поретку. Приказан је URI странице на којој се концепт налази, коју је могуће копирати, а наведени су и различити формати за експортовање RDF/XML, TURTLE и JSON-LD. Нарочито је важно напоменути да се за сваки концепт у дну странице налазе линкови ка повезаним концептима у другим изворима, као што су каталози библиотека, различити речници, онлајн каталози и друго (слике 3 и 4).

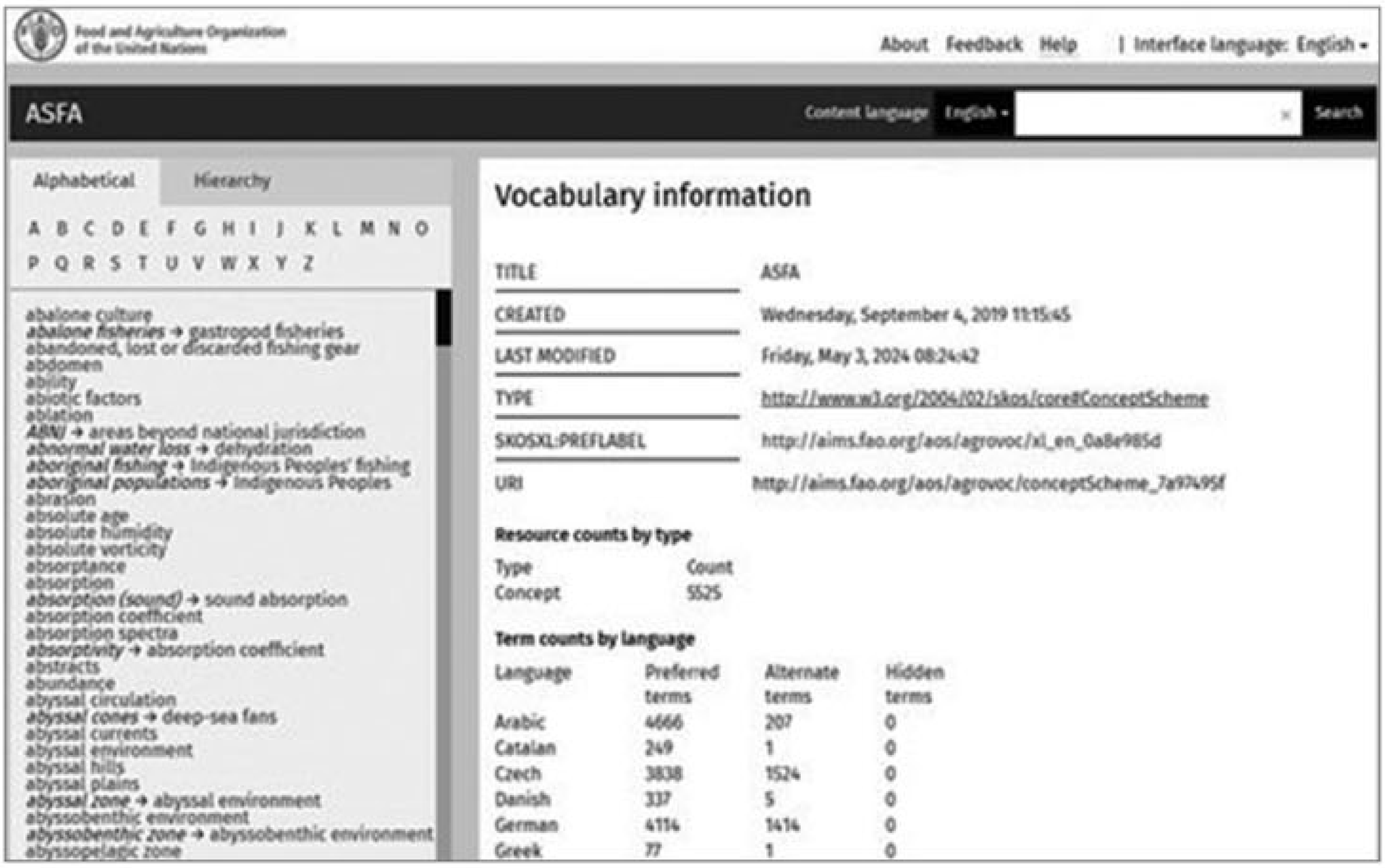

Слика 3: Концепт картографија: дефиниција и релације између концепата

Слика 4: Концепт картографија: линкови ка повезаним изворима

Поред осталог, Агровок је недавно увео стратешке и структурне промене у пословању, као што је хостовање подречника са њиховим доменима и обезбеђивање мултихијерархијске структуре. На тај начин је обезбеђено постојање подшема у оквиру главне шеме Агровока. Овакав приступ омогућава управљање специјализованим шемама концепата помоћу Агровока. Један од примера за то је тезаурус мреже ASFA (Aquatic Sciences and Fisheries Abstracts), који је укључен у Агровок и његову хијерархију, али у исто време постоји и као подречник са сопственом хијерархијом, класификацијом и могућношћу претраживања (слика 5).

Слика 5: Тезаурус ASFA

Уређивање Аīровок тезауруса

Уређивање садржаја Агровока врши се на онлајн платформи отвореног кода VocBench. То је бесплатна веб-платформа која олакшава заједничко уређивање и управљање таксономијама, тезаурусима и онтологијама.[19] VocBench је напредно окружење отвореног кода за креирање система за организацију знања (KOS) и развој ових ресурса, применом стандарда семантичког веба као што су OWL језик

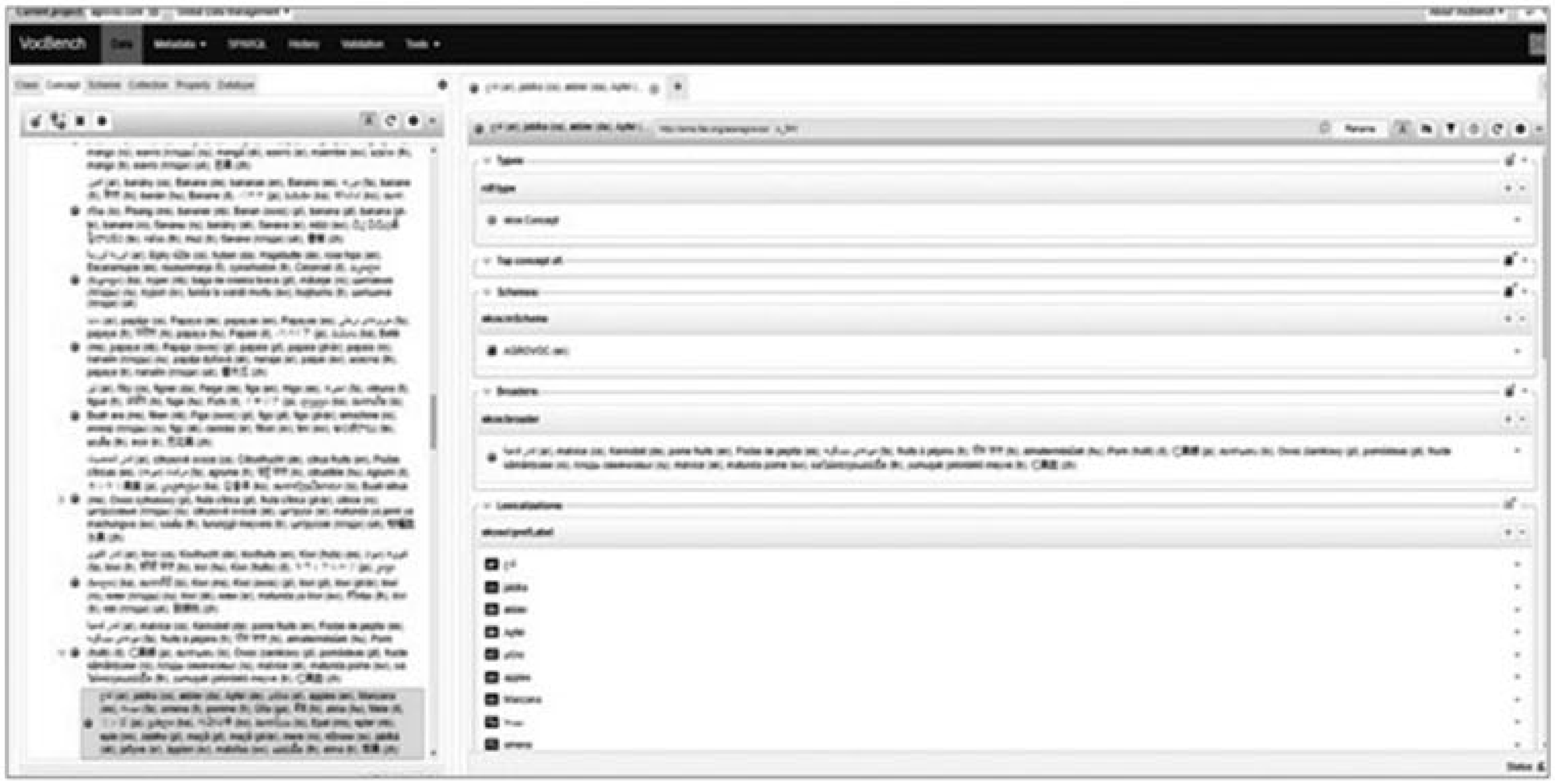
[19] FAO, *AGROVOC 5: Using VocBench for AGROVOC curation*. (Rome, 2023). https://doi.org/10.4060/cc3753en.

и SKOS систем.[20] Поред могућности уређивања и прегледа концепата, VocBench садржи неколико напредних функција за побољшање пословања (нпр. преглед историје, провера ваљаности и верзија). Такође, омогућено је издвајање и трансформација података, различите активности као што је увоз из табела, повезивање са другим изворима (ручно, полуаутоматски и аутоматски) и комуникација корисника. VocBench је настао у оквиру програма Европске комисије *Интероперабилна решења за јавне управе, предузећа и грађане (ИСА)*. Постао је доступан јавности 2017. године и од тада се стално надограђује и унапређује.[21] У оквиру Агровок-VocBench платформе сарадници имају различите улоге: *Лексикограф* има дозволу за додавање термина и белешки за одређене језике; *Мапер* може да креира линкове са спољним концептима; *Онтолог* може да уређује класе и својства; *Уредник тезауруса* има исте дозволе као лексикограф, али за управљање концептима (додавање, уклањање, ажурирање) и за креирање упита и извршавање SPARQL протокола; *Менаџер пројекта* има све дозволе за изабрани пројекат; *Валидатор* може да потврди промене које су унели Агровок уредници, нпр. нови преводи и концепти, ажурирање концепта или појма итд; *Администратор* је одговоран за целокупну примену VocBench и његову конфигурацију. Агровок уредници најчешће имају исте улоге као лексикографи и уредници тезауруса, а поред тога могу имати различита права уређивања за одређени језик. Постоје ограничења приступа везана за шеме: сви концепти и подречници припадају Агровоку, али би уредници Агровока требало да уређују само својства специфична за подшему у оквиру додељених шема. У VocBench-у ток посла укључује уредника (уредник тезауруса и/или лексикограф) који додаје или мења нешто што се аутоматски сматра предложеним, и валидатора, који прихвата или одбија предложену радњу. Уредници Агровока имају VocBench креденцијале и на тај начин користе платформу за заједничко уређивање садржаја и за уређивање језика или шема (Слика 6).

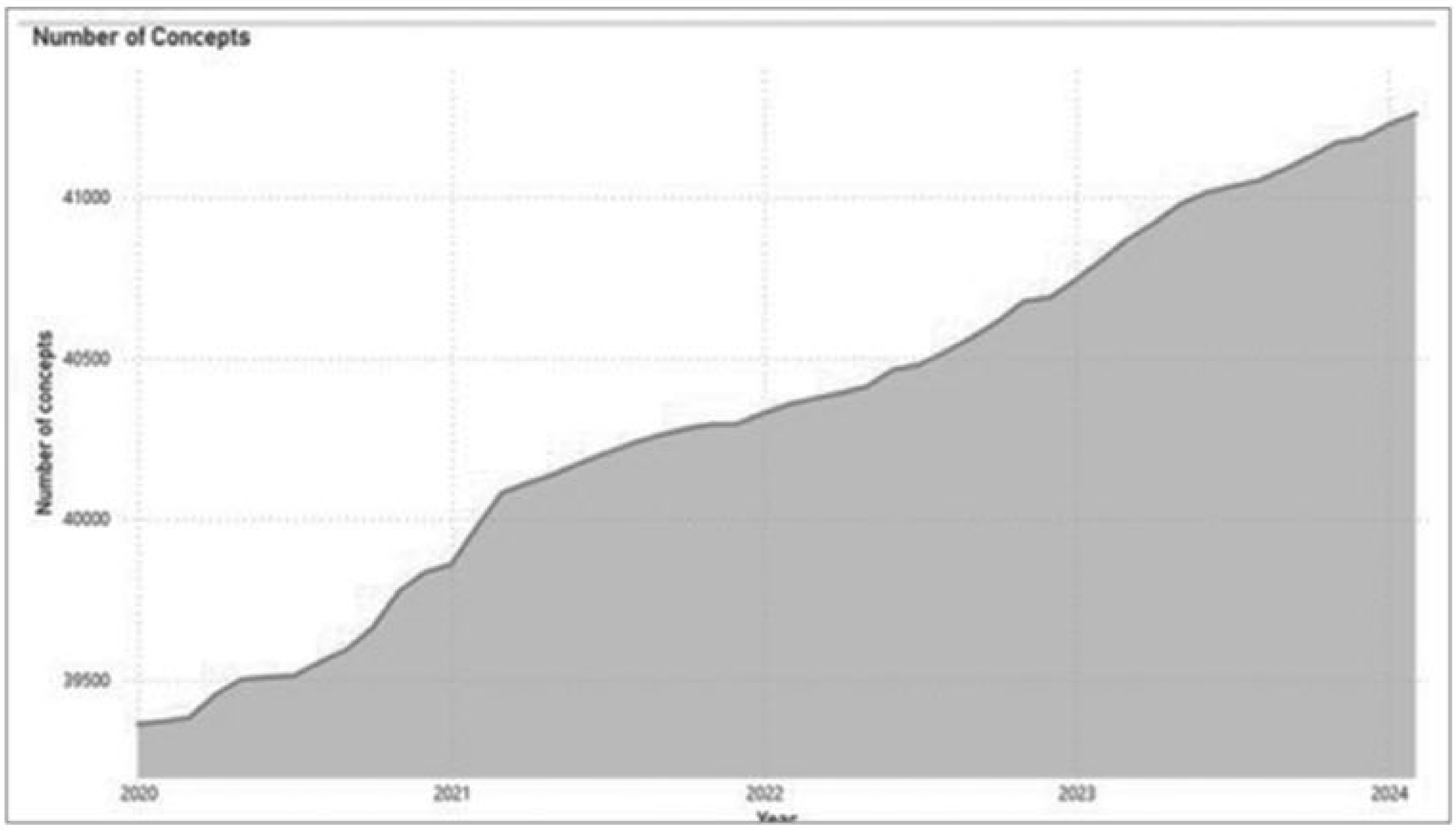
[20] Margherita Sini, Sachit Rajbhandari, Maziar Amirhossein, Gudrun Johannsen, Ahsan Morshed, Johannes Keizer, *The AGROVOC Concept Server Workbench System: Empowering management of agricultural vocabularies with semantics*. http://eprints.rclis.org/15187/1/al055e00.pdf.

[21] Armando Stellato, Manuel Fiorelli, Andrea Turbati, Tiziano Lorenzetti, Willem van Gemert, Denis Dechandon, Christine Laaboudi-Spoiden, Anikó Gerencsér, Anne Waniart, Eugeniu Costetchi, Johannes Keizer, "VocBench 3: a Collaborative Semantic Web Editor for Ontologies, Thesauri and Lexicons", *Semantic Web* 11, 5 (2020): 855–881.

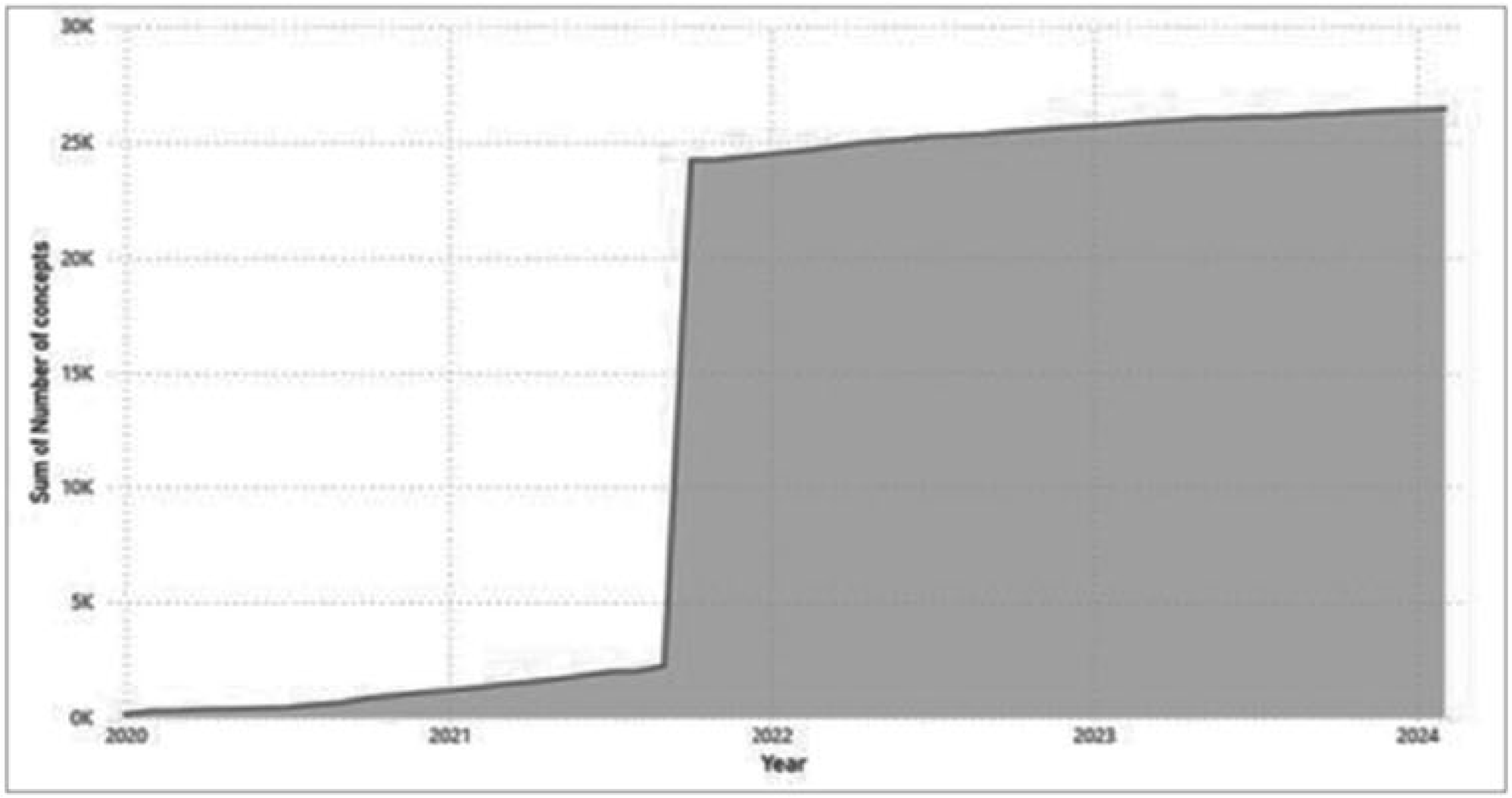
Слика 6: Концепт *јабуке* на платформи VocBench

На крају сваког месеца приступ платформи VocBench зауставља се на неколико дана. У том периоду врши се контрола и валидација свих измена предложених од стране Агровок уредника, а затим се промене интегришу у систем и постају доступне и видљиве корисницима. Вредним радом заједнице Агровок уредника, број концепата у тезаурусу непрекидно расте, у просеку за око 1000 годишње (слика 7), док је пораст броја термина на различитим језицима знатно већи.

Слика 7: Број концепата у Агровоку (од 2020. до фебруара 2024)

У Библиотеци Матице српске послови уређивања Агровока заснивају се на превођењу концепата на српски језик. До данас је унето преко 26.000 препоручених термина и 243 алтернативна термина на српском језику. Током 2021. године урађен је и масовни унос (bulk input) латинских термина за систематику живих организама који је исти за све језике (слика 8).

Слика 8: Број термина на српском језику у Агровоку
(од 2020. до фебруара 2024)

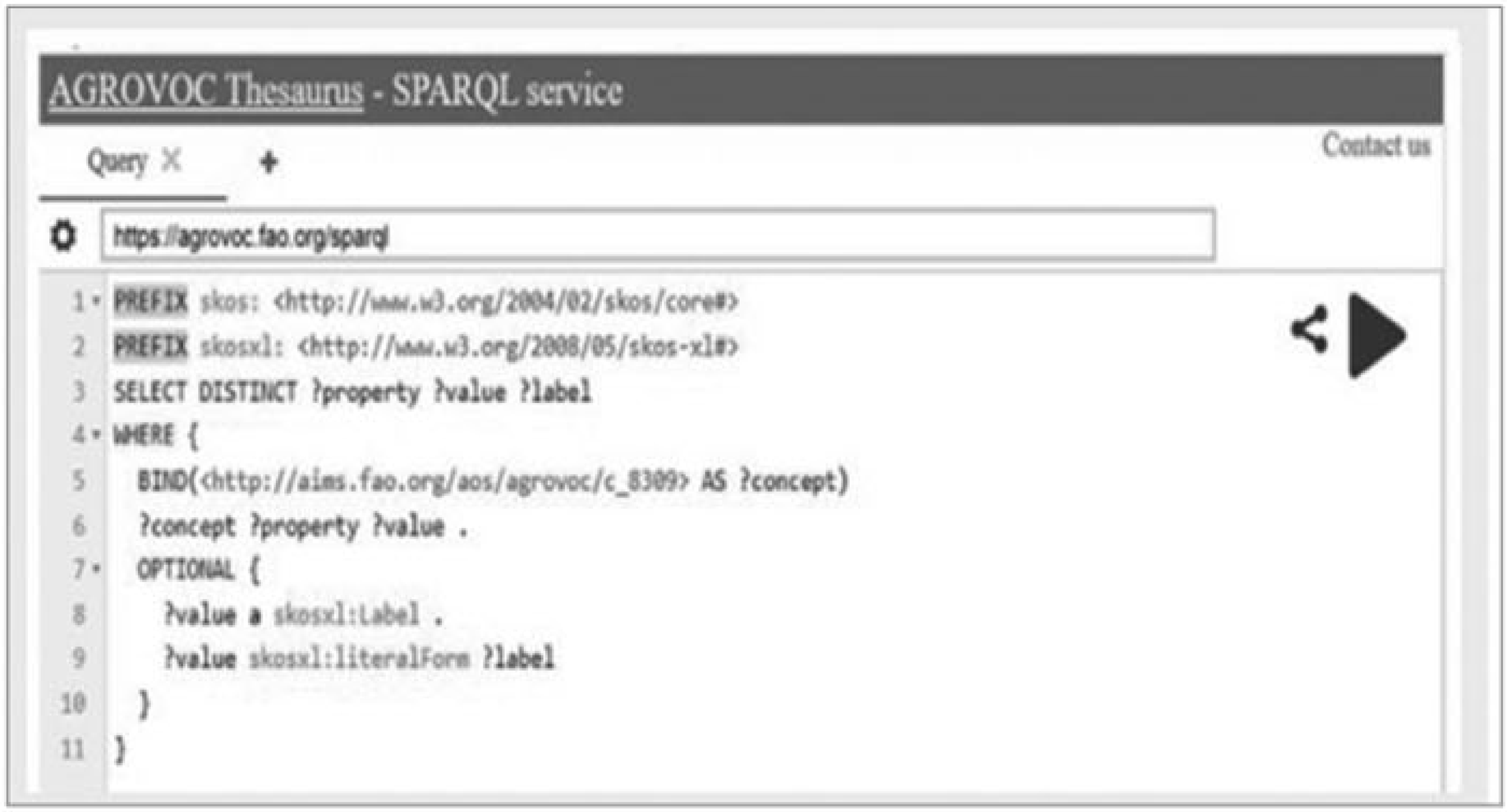
Посао превођења и проналажења релевантних термина заснива се на коришћењу специјализованих речника из различитих грана пољопривреде и сродних области, али и на активном праћењу савремене пољопривредне терминологије у научним и стручним радовима објављеним на српском језику. У Библиотеци овај посао обавља Агровок уредник у оквиру послова Референталног центра.

Коришћење Аīровок тезауруса

Агровок тезаурусу може се приступити преко различитих система (Skosmos, API или SPARQL) у зависности од потреба корисника.[22] Уколико корисник жели да гледа и претражује концепте или прегледа структуру тезауруса, најбоља опција је Агровок веб-претраживач

[22] FAO, *AGROVOC 3: Accessing and using AGROVOC*. (Rome, 2023). https://doi.org/10.4060/cc3755en.

(Skosmos). Уколико, међутим, жели да приступи садржају и да издвоји неке делове или део садржаја угради у неки други систем или апликацију, најбоље је да користи апликативни програмски интерфејс (API). Један од начина приступа и коришћења Агровока је преко SPARQL језика. SPARQL је RDF језик за формулисање упита за базе података који може да приступа, преузима и манипулише подацима складиштеним у RDF-у.

Слика 9: Јавна приступна тачка SPARQL сервиса за Агровок

SPARQL сервис доступан је преко јавне приступне тачке за кориснике (слика 9) и у оквиру VocBench платформе за уреднике Агровока. Коришћење овог сервиса захтева добро познавање принципа конструисања упита, али истовремено омогућава и комбиновање најразличитијих захтева у претраживању, што је изузетно важно за Агровок уреднике.

Агровок је могуће користити као алат: као контролисани речник за одабир концепата за индексирање различитих извора, као специјализовани каталог за издвајање концепата који припадају одређеном подречнику, или као хијерархијско стабло у оквиру падајућег менија ради лакшег избора појмова. Поред тога, могуће је интегрисати цео тезаурус или његов део у претраживач локалног каталога или га користити у склопу обједињених каталога.[23]

---

[23] Boris Lauser, Margherita Sini, Gauri Salokhe, Johannes Keizer, Stephen Katz, *Agrovoc Web Services: Improved, real-time access to an agricultural thesaurus*. http://eprints.rclis.org/15681/1/Agrovoc%20Web%20Services-Improved%2C%20real-time%20access%20to%20an%20agricultural%20thesaurus.pdf.

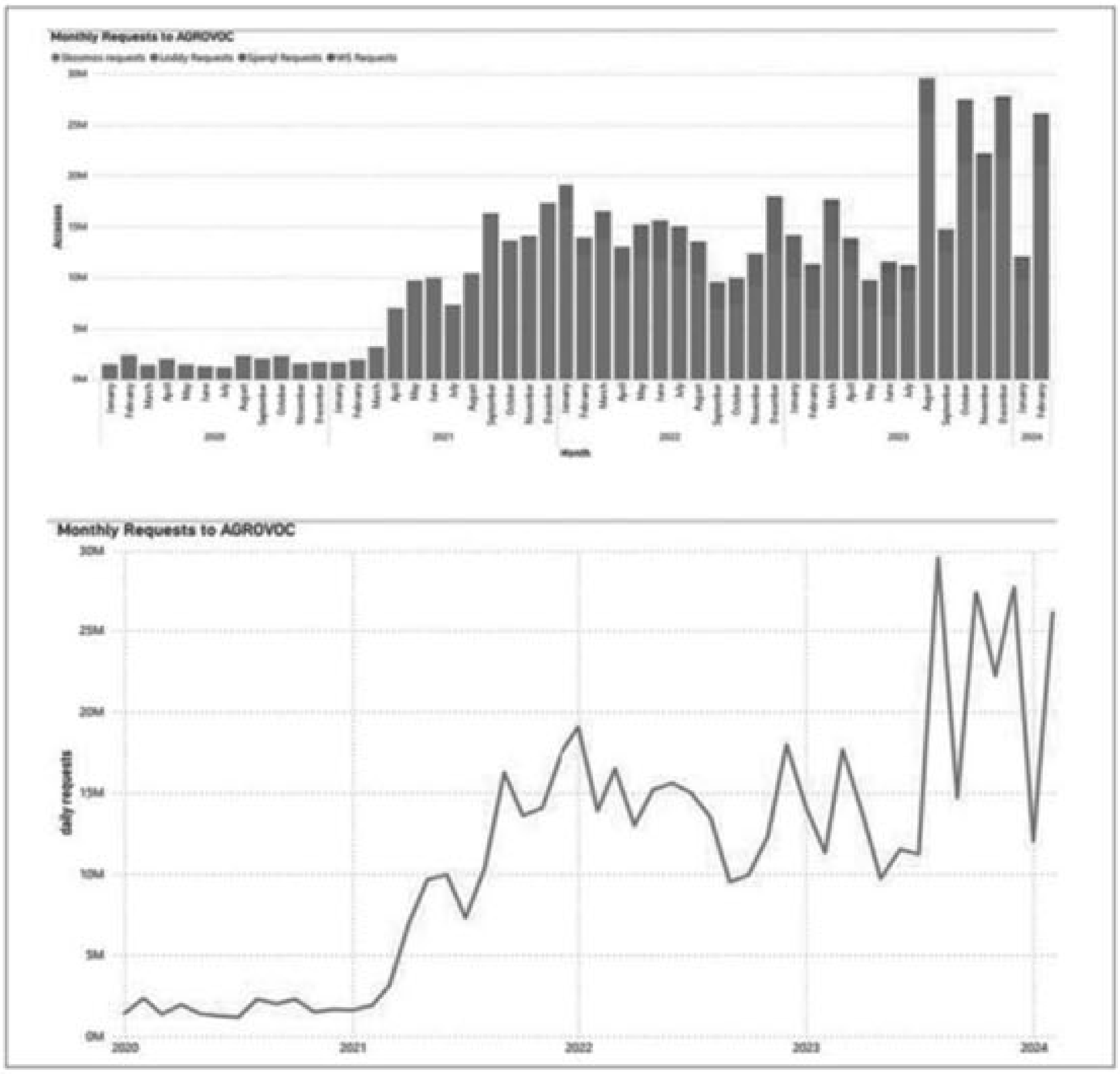
Агровок тезаурус је широко коришћени извор информација у целом свету. Током 2023. године Агровок-ФАО тим, који координира са заједницом Агровок уредника и технички одржава цео систем, развио је интерни систем за преглед статистике коришћења тезауруса. Систем је представљен заједници Агровок уредника током редовног годишњег састанка у Фрејзингу (Немачка) у јулу 2023. године. Коришћењем овог система Агровок-ФАО тим може да одговори потребама уредника да добију повратну информацију о послу који обављају.

Добијене статистике о коришћењу Агровока показују да је током периода од 2020. до фебруара 2024. године укупан број приступа преко претраживача и API-ја био 553.182.423. Највише приступа забележено је 2023. године (211.043.382), док их је најмање било 2020 (20.582.227) (табела 1).

година	Укупан број приступа (преко претраживача и API)
2020	20.582.227
2021	112.065.829
2022	171.378.191
2023	211.043.382
2024	38.112.794
∑	553.182.423

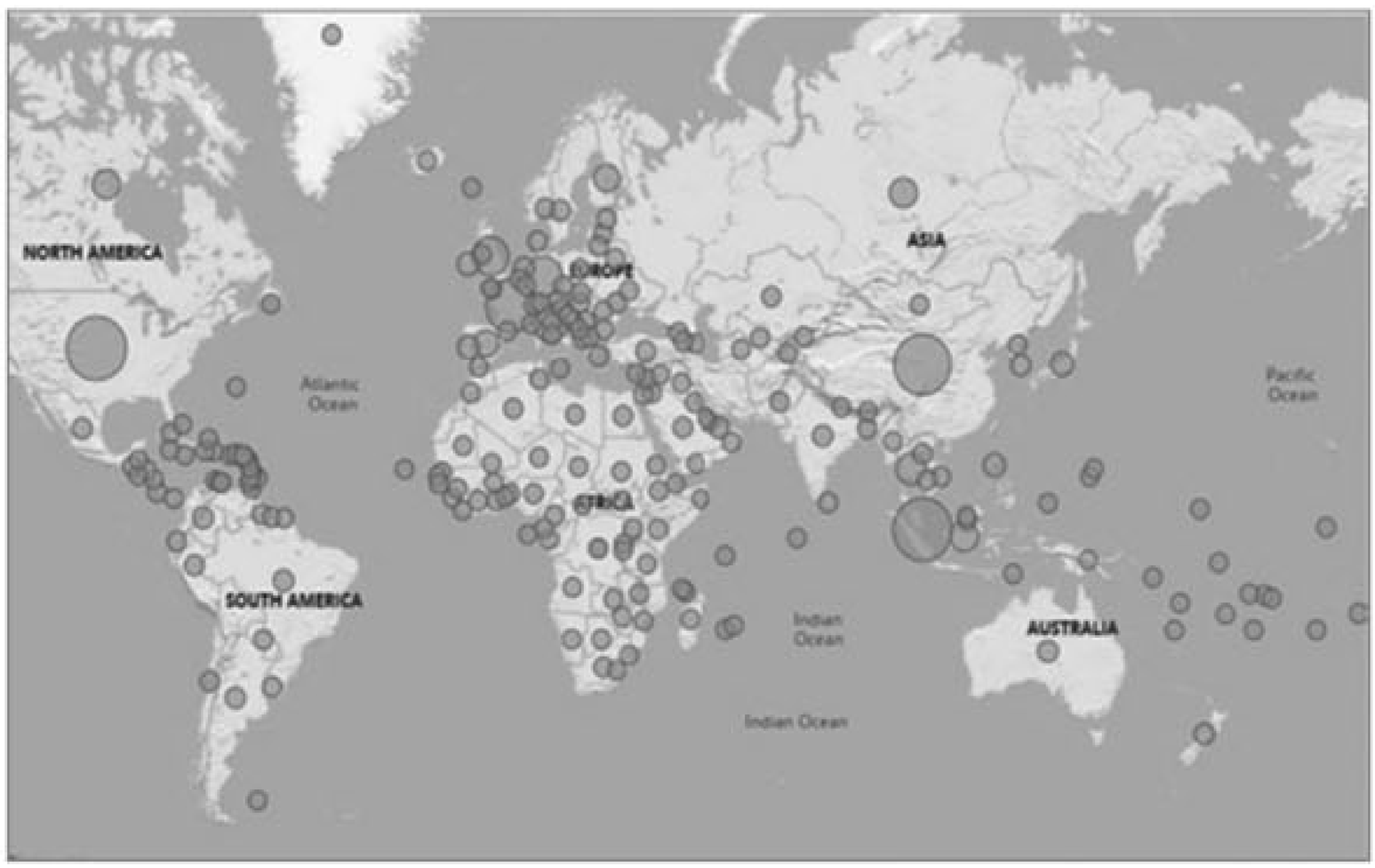
Табела 1: Укупан број приступа Агровоку

У графичком приказу дистрибуције по месецима за период од 2020. до фебруара 2024. године, август 2023. године издваја се као месец са највећим бројем приступа Агровоку (29.565.033), док их је током јула 2020. било најмање (1.151.315) (слика 10).

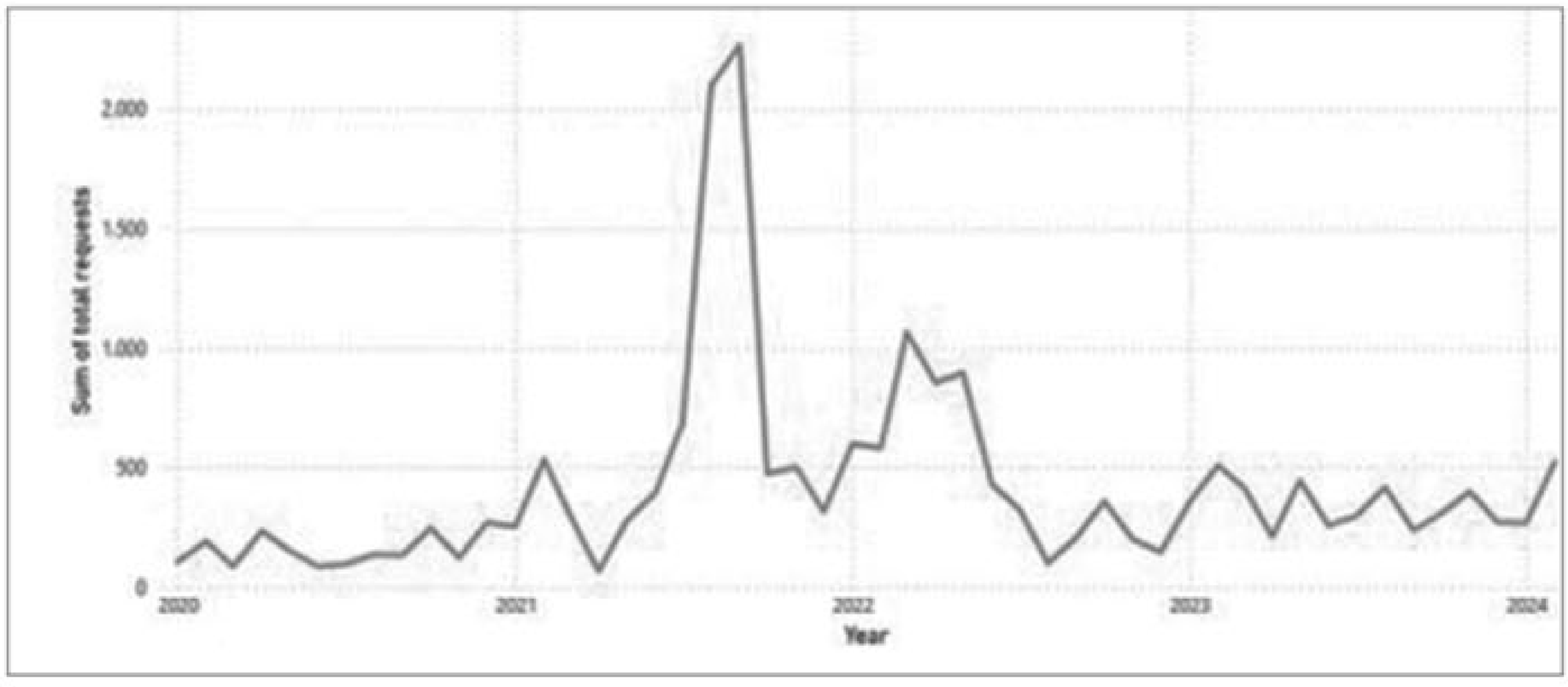
Слика 10: Укупан број приступа Агровоку (од 2020. до фебруара 2024)

На основу специфичности IP (Internet Protocol) адреса за различите земље света могуће је приказати број приступа Агровоку са географском дистрибуцијом (слика 11).

Слика 11: Географска дистрибуција броја приступа Агровоку (од 2020. до фебруара 2024)

Највише рачунара са којих се приступа тезаурусу је у Европи, затим следе земље Централне и Јужне Америке, а потом Африка. Дубља анализа ових резултата још увек није урађена, али би сигурно показала разлоге зашто се Агровок слабо користи у Азији, а дала би и решења за даљи развој система.

Слика 12: Дистрибуција броја приступа са IP адреса из Србије (од 2020. до фебруара 2024)

Током посматраног периода из Србије је приступљено укупно 20.740 пута (слика 12). Овај податак указује на изузетно мали број приступа са територије наше земље у поређењу са укупним бројем (мање од 0,005%). Овако мали број приступа разумљив је ако се узме у обзир чињеница да се уређивање тезауруса код нас обавља тек нешто више од три године, и да је на српски језик преведено много мање концепата у односу на друге европске језике. Реално је очекивати да тај број у наредним годинама почне значајно да расте.

Закључак

Агровок као вишејезични речник, тезаурус и онтологија за концепте у области пољопривреде и сродних наука има изузетан значај. Јасним и недвосмисленим дефинисањем концепата на преко 42 језика, тезаурус руши језичке баријере и помаже у глобалној размени информација из области пољопривреде. Индексирање ресурса помоћу Агровока повећава њихову видљивост. У склопу акције за отворену науку поштовање FAIR принципа веома је важно. Једна од могућности за по-

стизање интероперабилности података јесте формирање метаподатака коришћењем контролисаних речника, а посебно значајно место у томе заузимају тезауруси и онтологије.

Велика вредност Агровок тезауруса препозната је од стране Алијансе за дигитална јавна добра (Digital Public Goods Alliance – DPGA), када му је 2023. године додељен статус Дигиталног јавног добра. [24]

Може се очекивати да ће Агровок, и тезауруси уопште, у будућности имати огромну улогу у постизању свих циљева везаних за отварање података и науке. Библиотека Матице српске даће свој допринос у размени информација и знања на међународном нивоу, кроз координирање уређивачким пословима Агровока на територији Србије.

ЛИТЕРАТУРА

1. DCMI. Metadata Basics. 2022. www.dublincore.org/ resources/metadata-basics (приступљено 6. 3. 2024).
2. FAO. AGROVOC – *Semantic data interoperability on food and agriculture*. Rome, 2021. https://doi.org/10.4060/cb2838en (преузето 13. 3. 2024).
3. FAO. AGROVOC – *Semantic data interoperability on food and agriculture*. Rome, 2021. https://doi.org/10.4060/cb2838en (преузето 13. 3. 2024).
4. FAO. AGROVOC 1: *Data sharing, interoperability and knowledge organization systems*. Rome, 2023. https://doi.org/10.4060/cc3756en (преузето 8. 2. 2024).
5. FAO. AGROVOC 2: *Introducing AGROVOC, the multilingual thesaurus*. Rome, 2023. https://doi.org/10.4060/cc3752en (преузето 13. 3. 2024).
6. FAO. AGROVOC 3: *Accessing and using AGROVOC*. Rome, 2023. https://doi.org/10.4060/cc3755en (преузето 16. 3. 2024).
7. FAO. AGROVOC 5: *Using VocBench for AGROVOC curation*. Rome, 2023. https://doi.org/10.4060/cc3753en. (преузето 14. 3. 2024).
8. FAO. *The AGROVOC editorial community 2018–2020*. Rome, 2020. https://www.fao.org/agrovoc/publications/agrovoc-editorial-community-2018-2020 (преузето 13. 3. 2024).

[24] https://www.fao.org/agrovoc/news/agrovoc-now-certified-digital-public-good.

9. https://geoliss.mre.gov.rs/recnik/TerminoloskiResursi.aspx (приступљено 6. 3. 2024).
10. https://www.fao.org/about/about-fao/en/ (приступљено 13. 3. 2024).
11. https://www.fao.org/agrovoc/news/agrovoc-now-certified-digital-public-good (приступљено 8. 2. 2024).
12. https://www.w3.org/2004/02/skos/intro (приступљено 6. 3. 2024).
13. Lauser, Boris, Margherita Sini, Gauri Salokhe, Johannes Keizer, Stephen Katz. *Agrovoc Web Services: Improved, real-time access to an agricultural thesaurus*. http://eprints.rclis.org/15681/1/Agrovoc%20Web%20Services-Improved%2C%20real-time%20access%20to%20an%20agricultural%20thesaurus.pdf. (преузето 16. 3. 2024).
14. Lim Sien Niu, Michelle, Gudrun Johannsen, Ahsan Morshed, Sachit Rajbhandari, Johannes Keizer, Lavanya Kiran, Aree Thunkijjanukij, Nor Ezam Selan. *Multilinguality in AGROVOC Concept Scheme: Challenges and Experiences*. https://assets.aims.fao.org/public/legacy_files/AGROVOC_concept_scheme_AOS_02-2012.pdf. (преузето 14. 3. 2024).
15. Павић, Крешимир. *Семантички веб*. https://www.zemris.fer.hr/predmeti/krep/Pavic.pdf (преузето 8. 2. 2024).
16. Rajbhandari, Sachit, Johannes Keizer. "The AGROVOC Concept Scheme-A Walkthrough". *Journal of Integrative Agriculture* 11, 5 (2012): 694–699.
17. Šimek, P, J. Vaněk, J. Jarolímek, M. Stočes, T. Vogeltanzová. "Using metadata formats and AGROVOC thesaurus for data description in the agrarian sector". *Plant, Soil and Environment* 59, 8 (2103): 378–384.
18. Sini, Margherita, Sachit Rajbhandari, Maziar Amirhossein, Gudrun Johannsen, Ahsan Morshed, Johannes Keizer. *The AGROVOC Concept Server Workbench System: Empowering management of agricultural vocabularies with semantics*. http://eprints.rclis.org/15187/1/al055e00.pdf. (преузето 14. 3. 2024).
19. Sini, Margherita, Gudrun Johannsen, Gauri Salokhe. *Basic Guidelines for Managing AGROVOC*. https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/12793ee1-a1c1-4c62-8749-0e5448c3a6f0/content (преузето 13. 3. 2024).
20. Stellato, Armando, Manuel Fiorelli, Andrea Turbati, Tiziano Lorenzetti, Willem van Gemert, Denis Dechandon, Christine Laaboudi-Spoiden, Anikó Gerencsér, Anne Waniart, Eugeniu Costetchi, Johannes Keizer. "VocBench 3: a Collaborative Semantic Web Editor for Ontologies, Thesauri and Lexicons". *Semantic Web* 11, 5 (2020): 855–881.
21. Subirats, Imma, Marcia Lei Zeng. *Linked Open Data Enabled Bibliographical Data (LODE-BD) 3.0 – A practical guide on how to select appropriate encoding strategies for producing Linked Open Data Enabled Bibliographical Data*. FAO, Rome, 2020. https://doi.org/10.4060/cb2209en (преузето 8. 2. 2024)
22. Subirats-Coll, Imma, Kristin Kolshus, Andrea Turbati, Armando Stellato, Esther Mietzsch, Daniel Martini, Marcia Zeng. "AGROVOC: The linked data concept hub for food and agriculture". *Computers and Electronics in Agriculture* 196 (2022): 105965.
23. www.w3.org/TR/skos-reference (приступљено 6. 3. 2024).

AGROVOC IN THE MATICE SRPSKA LIBRARY

Summary: AGROVOC is a multilingual thesaurus of agriculture and related fields containing more than 41,000 agricultural concepts and their relations in 42 languages. It is available for public use (human and machine) offering easy access and interoperability of data across institutions and languages. It is maintained by several institutions coordinated by the FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). AGROVOC has been edited and translated into Serbian at the Matica Srpska Library since 2020. The paper shows the importance of AGROVOC in the field of agricultural information exchange. The system of its functioning, as well as the VocBench program used to introduce new terms and concepts, are presented. The concepts and main features of the semantic web, Web Ontology Language (OWL), and Simple Knowledge Organization System (SKOS) are explained. The possibilities of using AGROVOC are presented, as well as the number of accesses from IP addresses from Serbia.

Keywords: thesaurus, AGROVOC, Matica Srpska Library, semantic web, agro-ontology, users.

UDC 316.66-055.2:[004.738.12FACEBOOK:027.54(497.113 Novi Sad)

Јованка Козловачки Дамјанов

ЖЕНЕ НА ФЕЈСБУК СТРАНИЦИ БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Сажетак: У раду анализирамо колико су и на који начин жене представљене у објавама на Фејсбук страници Библиотеке Матице српске. Циљ објава није само пригодно помињање жена које су то својим делом заслужиле, него да се јавност и у виртуелном простору сензибилише за ову тему. Разлоге за бављење овом темом и данас, 2024. године, налазимо у чињеници да је, и поред свих позитивних промена које су се догодиле на пољу еманципације жена и њихових права, у свету у ком живимо и даље присутна видна доминација мушкараца. Занима нас и како би се ова тема могла третирати у будућности, па представљамо примере добре праксе, али и неке који су, нажалост, забрињавајући.

Кључне речи: Фејсбук страница Библиотеке Матице српске, жене, положај жена, пратиоци, библиотеке.

„Први женски покрет био је покрет Евин,
кад је пружила руку за плодом са дрвета сазнања
– покрет симболичан за цео женски покрет.”

(Елен Кеј)

Од како смо у новембру 2014. покренули Фејсбук страницу Библиотеке Матице српске настојали смо да се на овој друштвеној мрежи, као и у реалности, представимо као институција доступна свима, без дискриминисања или фаворизовања било које категорије наших корисника, па тако и родне. Не можемо, међутим, игнорисати чињеницу да је у подели значајних друштвених улога и даље присутна доминација мушкараца, па и када је реч о присутности у медијима, традиционалним или виртуелним. Овај друштвени феномен много је старији и дубљи, па

иако радује чињеница да су на друштвеним мрежама библиотека жене и њихов рад све заступљенији (што је одраз и стања у библиотекарству), не заборављамо да су током историје жене, у односу на мушкараце, морале да савладају бројније и теже препреке и изазове да би постале видљивије у друштву, остариле право на образовање, право гласа... Није, нажалост, занемарљив број изузетних жена чији је пут био трновит. На Фејсбук страници Библиотеке Матице српске желимо да сачувамо њихове судбине од заборава и подсећамо на такве случајеве у нашој средини (Ксенија Атанасијевић, на пример), и у свету. Књижевница Вирџинија Вулф (Virginia Woolf), која се храбро суочавала са препрекама које женама намеће патријархат, подсећала је у свакој прилици, на предавањима и у књижевним делима, да је за талентовану жену која би се усудила да пише све до 19. века било безбедније да буде анонимна, или да пише кришом, под мушким именом, па је таленат пре био казна него дар за жену.[1] А каква је ситуација данас? Колико су јаки трагови прошлости, упркос томе што су многе жене освојиле бројна раније недоступна права, па се образују и раде у својим струкама? (Не заборавимо да и данас постоје жене којима су многа људска права недоступна, нпр. право на образовање после шестог разреда за девојчице у Авганистану.) Демографски подаци из 2024. године показују да жене чине 49,76% светске популације[2], а према последњем попису становништа у Србији из 2022. године, од укупно 6.664.449 становника 3.423.627 су жене, или у процентима 51,4%.[3] На свету, дакле, има приближно једнако жена и мушкараца, али имамо ли једнаке шансе и услове? Илустрације ради, Нобелову награду за књижевност, почев од 1901. године од када се додељује, добило је 103 књижевника, а само 17 књижевница.[4]

Статистика показује да од укупног броја пратилаца Фејсбук странице БМС (у овом моменту имамо 14.410 пратилаца) 70,10% су жене.[5] Већ та чињеница оправдава избор ове теме, али постоје и други разлози, пре свега то што је немогуће да се игнорише допринос жена човечанству, од науке до уметности.

Књига *Културна партиципација грађана Србије* резултат је истоименог пројекта Завода за проучавање културног развитка Републике Србије из 2019. године. Када је реч о библиотекама, резултати пројекта

---

[1] Virdžinija Vulf, *Sopstvena soba* (Beograd: Plavi jahač, 2014).

[2] https://countrymeters.info/en/World.

[3] https://www.stat.gov.rs/sr-latn/vesti/statisticalrelease/?p=13622&a=18&s=1801?s=1801.

[4] https://www.statista.com/chart/2805/nobel-prize-winners-by-gender/.

[5] Подаци на дан: 19. мај 2024.

показују да „жене чешће него мушкарци посећују библиотеке (50.0%: 34.0%). У групи оних најредовнијих посетилаца такође су знатно заступљеније. Ти активни посетиоци библиотека су, заправо, према типичном профилу млађе женске особе, између 15 и 30 година старости, које у већем проценту живе у градским срединама...".[6]

Иако у већини библиотека међу запосленима има више жена (77.5%)[7], мада су жене више присутне и на друштвеним мрежама, па и као пратиоци библиотека, и даље има простора да се женама и њиховом делу посвети већа пажња и на друштвеним мрежама, јер се и у виртуелном свету библиотека говори више о успесима мушкараца. То се чини без видљивих дискриминаторских намера, па се може протумачити и наученим, као чињенично стање прихваћених односа међу половима, али и утицајем традиције. Једно од могућих објашњења јесте и забринутост да се не доведе у питање неутралност библиотека као институција намењених свим корисницима, без обзира на било какву припадност, иако историја човечанства памти време када и у односу на родни аспект (али и неке друге) библиотеке нису биле неутралне. И о томе је у есеју „Сопствена соба" 1929. писала Вирџинија Вулф, штавише, сведочила је да као жена у Великој Британији у универзитетску библиотеку почетком 20. века није могла да уђе без пратње професора мушког пола или уз специјално писмено одобрење.

Незанемарива је и аутоцензура код самих жена, из страха да би интензивније инсистирање на женском питању могло бити протумачено као феминизам, онако како се неретко феминизам тумачи, погрешно и пежоративно, као покрет који је усмерен против мушкараца и породице. Још 1920. године, када је почео са излажењем први југословенски феминистички часопис *Женски покрет*, белгијска феминисткиња Мари Паран (Marie Parent) у шестом броју часописа септембра 1920, разумљиво и јасно објаснила је како је циљ феминизма да „жена може слободно развијати све своје способности, вршити све послове у друштву и стицати потребне квалификације за сваку професију. [...] Удата жена да буде друг и пријатељ мужу, а не његов роб. [...] Најзад, феминизам захтева да жена има исту материјалну награду за послове које врши као и човек".[8] Ово је у много чему актуелно и данас. Да ли нешто у тим захтевима звучи претерано, неразумно или агресивно?

---

[6] https://zaprokul.org.rs/wp-content/uploads/2020/12/Kulturna-participacija-gradjana-Srbije-KB.pdf, стр. 126.

[7] https://zaprokul.org.rs/wp-content/uploads/2018/03/Zene-u-javnim-ustanovama-kulture.pdf, стр. 39.

[8] https://pretraziva.rs/show/zenski-pokret--1920-09-01.pdf.

Добра вест је да библиотеке, и у реалности, и на друштвеним мрежама, имају добру вољу, капацитет и алате да допринесу промоцији вредности заснованих на равноправности људи, па и оној између мушкараца и жена, као и већој видљивости и вредновању улоге жена у друштву. То чине, пре свега, подизањем свести о овом питању и истицањем доприноса које жене пружају друштву. На који начин? Аргументовано, стручно, упорно, уз поштовање другога. Жене и мушкарци нису супротстављене стране, већ сарадници на истом циљу – стварању бољег и хуманијег света за све.

Жене и њихова постигнућа у фокусу Фејсбук странице Библиотеке Матице српске [9]

Када погледамо садржаје на Фејсбук страници Библиотеке Матице српске можемо да уочимо неколико типова објава, које на позитиван и афирмативан начин у фокус стављају жене и њихова постигнућа:

1. У оквиру сталне рубрике „Рођени на данашњи дан" представљамо знамените личности, које су својим делом задужиле и савременике и будуће генерације, а међи њима су и жене различитих професија из Србије и света;
2. Упознајемо наше пратиоце са изложбама које се у Библиотеци Матице српске приређују у част значајних личности, јубилеја или догађаја, а одређен број изложби је и о значајним женама;
3. Представљамо рад запослених у Библиотеци Матице српске који су се у свом послу истакли, забележили вредне резултате (предавања, семинари, учествовање на стручним скуповима, награде у струци, радови, публикације које објављују...). Овде свакако доминирају објаве о женама, тј. библиотекаркама, пошто их је више међу запосленима;
4. У рубрици „Познати библиотекари" представљамо успешне личности које су се у неком периоду свог живота бавиле библиотекарством;
5. Скрећемо пажњу на неке неправедно заборављене, мање видљиве жене, чије дело заврређује да их промовишемо и чувамо од заборава;
6. У оквиру рубрике „Библиотеке на филму" пратимо како седма уметност види жене у библиотекама;

---

[9] https://www.facebook.com/profile.php?id=100070414241587.

7. Обележавамо Међународни дан жена и подсећамо на знамените жене које су борби за женска права дале велики допринос.

Уз неке објаве скренули смо пажњу на број прегледа, али то не значи да бројеве стављамо испред квалитета објава. Циљ нам је скретање пажње наших пратилаца на истински значајне личности и њихова дела.

1. *„Рођени на данашњи дан"*

Иако у оквиру ове рубрике доминирају објаве о знаменитим личностима мушког пола, највише пажње привукла је објава из 2023. о песникињи Десанки Максимовић, постављена 16. маја, на дан њеног рођења. Ту објаву видело је 34.600 корисника Фејсбука, а 106 пута је подељена. Текст у част рођења велике песникиње сажет је приказ њене биографије, а пратиле су га фотографије, њени стихови и ови цитати:

„Нисам се никад питала зашто пишем, као што се човек не пита зашто гледа, или зашто корача. Нешто изнутра ме гонило да то чиним. Пишем јер то чини задовољство најпре мени, а кад чујем да га пружа другоме, радујем се."
„Шта тражим у литератури? Оно што и у животу: себе, човечност, истину и лепоту." (Десанка Максимовић)

Међу објавама које су добиле велику пажњу корисника Фејсбука јесте и она од 25. 12. 2018. о Марији Трандафил, жени која је веома важна за наш град и за нашу установу. Објаву поводом рођендана ове велике добротворке видело је 23.368 људи и 72 пута је подељена:

„Ја сам у читавом свом веку само један дан била сиромашна, а то је било кад смо 1849. при пожару новосадском бежали, те смо у Варадину граду при затвореним капијама морали гладовати, јер ни за које новце не могасмо ништа од јела набавити. Кад се сетим тога дана, онда осетим шта су глад и сиротиња – и зато чиним доброчинства и помажем сиротињу."
(Марија Трандафил)
На данашњи дан 1816. у познатој и имућној новосадској породици Поповић рођена је Марија Трандафил, највећа српска добротворка. […] Највеће завештање Марије Трандафил је зграда Завода за српску православну сирочад у којој се од 1928. године налази Матица српска. Њена биста,

рад вајара Ласла Силађија, налази се у улазном холу Матице. Била је штедљива у личном животу, а нештедемице је помагала талентоване ђаке, сиромашне, немоћне и болесне...

Подсећање на 12. јун 1929, дан када је рођена Ана Франк, сваке године изазове велику пажњу. Тако је објаву о овој девојчици 2023. видело 11.540 људи и подсетило се њене животне приче и приче о Холокаусту, што је свакако важније од броја прегледа:

„За шест милиона говори један глас - не мудраца, не поете – већ обичне девојчице. Шест милиона невиних људи је погинуло. Један чисти детињи глас живи: он се показао јачим од смрти." (Иља Еренбург, 1960)

„Руку на срце, незамисливо ми је да ико каже: Ја сам слаб – а онда да остане такав. Ако човек то зна о себи, зашто се не бори, зашто не ојача карактер? Такви увек одговарају: – Зато што је много лакше то не урадити! – Тај одговор остави ме увек прилично смућену. Лако? Зар то значи да је и живот варалице и ленчуге такође лак? О, не, то не може бити истина. Не може бити истина да људе тако лако заводи лакоћа... и новац... Прилично сам збуњена, већ данима тражим делотворан лек против оне ужасне речи „лако". Како да му разјасним да ће га оно што делује лако и дивно одвући у дубине, на место где више неће наћи пријатеље, подршку и лепоту, толико дубоко да можда више никад неће изронити на површину?" (Ана Франк, „Дневник Ане Франк")

Оваква врста објава, показало се, изазива највише пажње Фејсбук корисника, па је то добар начин указивања на знамените жене и њихове животне приче.

2. Жене и изложбе у БМС

Од почетка 2014. године, па до јуна 2024, у Библиотеци Матице српске приређено је 146 електронских изложби које су представљене и подељене и на Фејсбук страници. Од укупног броја шест су посвећене женама: Марини Цветајевој, Марији Кири, Марији Терезији, Надежди Петровић (у оквиру заједничке изложбе о њој и Растку Петровићу), Милки Ивић и Десанки Максимовић. Од ових шест изложби највеће интересовање изазвала је она поводом 100 година од рођења проф. др Милке Ивић. Имала је 6426 прегледа и 20 пута је подељена. Када се овако сагледају бројеви, сâмо се намеће питање: да ли је за десет година заиста само шест жена завредело изложбу? Како је главни критеријум

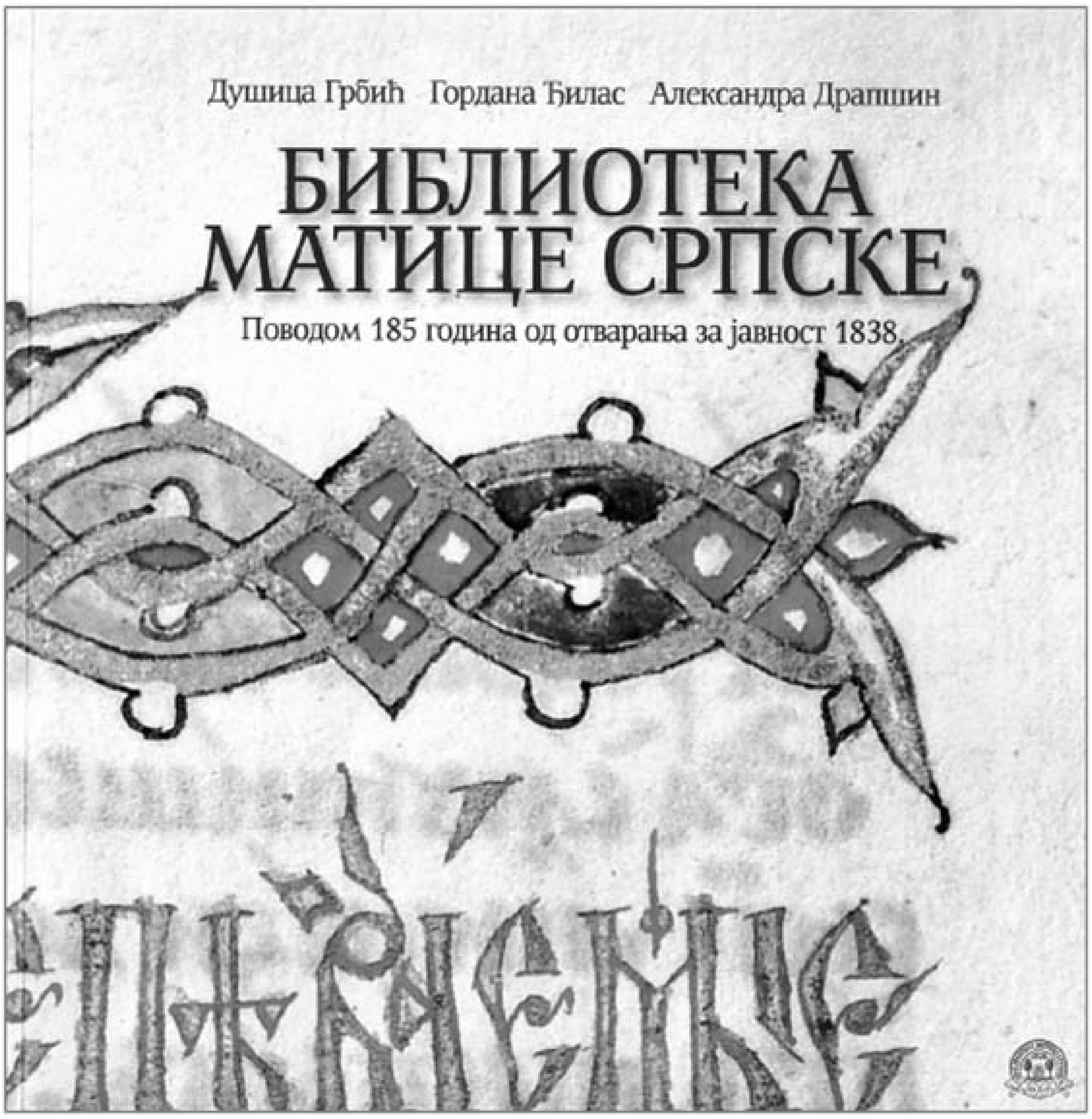
за избор тема изложби обележавање најважнијих јубилеја у текућој години, одговор је јасан – још једном се суочавамо са последицама доминације мушкараца у људској култури. Биће потребно још пуно времена да жене постану видљивије.

3. *Успеси библиотекарки из БМС*

Бити библиотекарка или библиотекар није занимање које се у јавности перципира као посебно атрактивно, па објаве овог типа обично немају велики број прегледа. Најчешће их пропратимо ми запослени, њихове колеге. Зашто је то тако? Јавност радије чита објаве о познатим личностима. Ми, наравно, на својој Фејсбук страници желимо да популаришемо нашу, за друштво веома значајну струку, али и да скренемо пажњу на оне вредне појединце међу нама, чијим успесима и залагањима се поносимо. Зато нас увек обрадује када информација о раду наших колегиница изазове тако велику пажњу, као што је био случај са објавом да је из штампе изашла публикација о Библиотеци Матице српске поводом 185 година од отварања за јавност, чије су ауторке Душица Грбић, Гордана Ђилас и Александра Драпшин. Ову објаву постављену 7. јуна 2023. видело је 10.714 пратилаца, а 37 пута је подељена. Објава је гласила овако:

Част нам је да вас обавестимо да је из штампе изашла публикација „Библиотека Матице српске: поводом 185 година од отварања за јавност 1838". Ауторке су Душица Грбић, Гордана Ђилас и Александра Драпшин, а главни уредник је Селимир Радуловић, управник Библиотеке. Библиотека Матице српске, најстарија српска библиотека националног значаја и прва јавна научна библиотека у Срба, утемељена је у Пешти 1826. године, оснивањем књижевног друштва Матице српске. За јавност је отворена 14/28. августа 1838. у Текелијануму, задужбини Саве Текелије (1761–1842), првог Србина доктора права, првог председника Матице српске и великог српског добротвора. Пештански период рада и деловања Матице српске и њене Библиотеке завршава се сеобом у Нови Сад. Сеоба је почела 16/28. априла 1864, када је одржана последња седница Матице српске у Пешти и када су ствари и књиге, спаковане у 16 сандука, предате власнику пароброда „Напредак", Јовану Форовићу, ради преноса у Нови Сад, Српску Атину, град који у то време доживљава убрзан културни и просветни напредак. У саставу Матице српске Библиотека је радила до 1958, када се правно издваја и делује самостално. Дан Библио-

теке Матице српске 28. април установљен је на седници Управног одбора Библиотеке, одржаној 29. децембра 2015, а везује се за њено пресељење из Пеште у Нови Сад 16/28. априла 1864. године. Свечано се прославља од 2016. године.

Радује нас и што је објава од 15. јула 2022. о радном боравку Душице Грбић у Венецији имала 6500 прегледа:

Према пројекту Библиотеке Српске патријаршије „Истраживање, евидентирање и научни опис српских средњовековних рукописа у иностраним збиркама", под руководством др Зорана Недељковића, управника те Библиотеке, мр Душица Грбић боравила је у Венецији од 16. до 30. јуна 2022, где је као члан Комисије за рад на овом пројекту радила на истраживању и опису српских рукописа у Националној библиотеци Марћани у Венецији.

Поносни смо сваки пут када на Фејсбук страници БМС можемо да се похвалимо признањима које наше колегинице добију за свој рад, препознат од струке. Награда „Ђура Даничић" за допринос развоју библиотекарства и културе у целини припала је 2018. Душици Грбић, археографу саветнику и помоћнику управника за стару и ретку књигу и легате у

Библиотеци Матице српске, а следеће године ова награда припала је још једној нашој колегиници, Новки Шокици Шуваковић, замени управника и руководиоцу Одељења за матичне послове и Рефералног центра Библиотеке Матице српске. Имали смо задовољство да 26. фебруара 2021. обавестимо јавност да је Гордана Ђилас, дипломирани библиотекар саветник, помоћник управника за чување и коришћење публикација у Библиотеци Матице српске, добила Награду „Јанко Шафарик", а 2022. године припала јој је и награда „Запис" за дугогодишњи рад и унапређење библиотечко-информационе делатности. Награду „Душан Панковић" на Сусретима библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића у Инђији добиле су наше колегинице Марија Јованцаи 2016, Гордана Ђилас 2018, Љиљана Клеверниħ 2020. и Душица Грбић 2022. године. Ове објаве запазили су и наши пратиоци на Фејсбук страници, а добитницама су у коментарима стигле бројне честитке. Поменута признања добиле су колегинице са богатим радним искуством, али ту су и млађе генерације које са пуно ентузијазма настављају њиховим путем. Са поносом смо 22. јануара 2024. објавили вест о колегиници Марини Ђачић: *Библиотеци Матице српске печат препознатљивости АГРИС-а! Марина Ђачић, виши дипломирани документариста из Рефералног центра Библиотеке Матице српске, дуги низ година прикупља и обрађује публикације из пољопривреде и сродних области за потребе међународног информационог система АГРИС. Као знак признања и захвалности за допринос у изграђивању базе података АГРИС, Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација (ФАО) доделила је Библиотеци Матице српске печат препознатљивости за 2024 годину.*

Ово су само неки од бројних успеха жена из Библиотеке Матице српске, и знамо да ће их бити још.

4. *Познате библиотекарке*

Прву жену која је докторирала на Београдском универзитету, Ксенију Атанасијевић, (1894–1981) представили смо и као библиотекарку. У том послу опробала се силом прилика, у веома тешком периоду свог живота. Прича о њеном животу и делу објављена 20. децембра 2023. изазвала је велику пажњу – имала је 10.532 прегледа. Шира јавност још увек је недовољно обавештена о неправдама које је Ксенија Атанасијевић доживела само зато што је била жена. Ова објава управо је о томе. Ксенија Атанасијевић је дипломирала 1920. са највишим оценама на Београдском универзитету, на групи за чисту филозофију

са примењеним филозофским дисциплинама и класичним језицима, а јануара 1922, опет са највишом оценом, одбранила докторску тезу о Ђордану Бруну – „Бруново учење о најмањем", и тако постала прва жена доктор наука на Београдском универзитету, потом и прва жена доцент и прва жена ванредни професор код нас. Већ на првој седници др Тихомир Ђорђевић ју је упозорио да ће њен улазак на Универзитет бити сличан уласку у пакао. Својим предавањима из филозофије изазивала је дивљење и поштовање студената, међутим, то није било довољно да задржи професуру. На Филозофском факултету остала је до 1936. године, када је сама поднела оставку јер је њен положај постао неиздржив. Остала је без прихода, али је наставила да се бави филозофијом и гради своје филозофско учење. Прихватила је позив да ради у Министарству просвете као инспекторка више наставе, али је брзо смењена, па је 1942. додељена на рад Народној библиотеци, потом 1943. премештена у Универзитетску библиотеку, да би јануара 1944. била враћена у Народну библиотеку и ангажована на пословима далеко испод њених квалификација. Иако њена библиографија има више од 450 јединица, у домовини није добила ниједно друштвено признање, за разлику од иностранства. Још као млада научница проглашена је за почасну грађанку Атине, а 1939. одликована је у Бугарској. Њени радови објављивани су и на немачком, француском, холандском, бугарском и чешком језику. Залагала се за политичка права жена, као предуслов за добијање многих других права. Била је међу првима, не само у нашој средини, већ и у Европи, који су писали против националсоцијализма и осуђивали прогон Јевреја, али није била по вољи ни нових власти након ослобођења, па су 19. маја 1947. забранили све њене књиге. Забрањено јој је да објављује, да наступа на трибинама, њене књиге су повучене из свих књижара и библиотека. Ксенију Атанасијевић неправда је пратила и након смрти; умрла је 1981. године у Београду, сахрањена у породичној гробници на Новом гробљу, али је због неплаћања за одржавање гробница прекопана.

5. *Знамените жене недовољно познате широј јавности*

Важно нам је и да представимо значајне, а широј јавности недовољно познате жене из наше средине и из света (попут Јелене Ј. Димитријевић, Ингеборг Бахман, Алис Вокер, Ани Ерно до добијања Нобелове награде...).

Представили смо 14. септембра 2022. Марију Магу Магазиновић (1882–1968), пионирку у многим областима, али и даље недовољно познату нашој јавности. Била је, између осталог, и прва жена запослена у

Народној библиотеци у Београду. Данас, када у библиотекарству преовладавају жене, тешко нам је и да замислимо како 1905. особама женског пола није било лако доћи до посла у библиотеци. Залагала се за права жена још током студија филозофије у Београду, где се борила за право девојака на редовно студирање и основала Клуб студенткиња, а након дипломирања уписала је Правни факултет само да би отворила врата овог факултета и другим девојкама. Била је међу прве четири жене које су на Великој школи у Београду положиле професорски испит. У борби за егзистенцију радила је као наставница у Вишој девојачкој школи, а као прва жена запослила се и у *Политици*. У Минхен одлази 1909. године са намером да упише докторске студије, али сусрет са модерним плесом заувек ју је опчинио и окреће се плесу и театру. Када се вратила у Србију добровољно се пријавила као болничарка у балканским ратовима. Потом отвара „Школу за декламацију, естетику, гимнастику и стране језике", преводи, путује по Европи, прикупља нова знања о модерном плесу и преноси их у Београд, бави се кореографијом, плесом... А како је постала прва практикантkиња у Народној библиотеци? Милован Глишић, тада помоћник Јована Томића, главног библиотекара Народне библиотеке, запазио је њено познавање српског језика и преводилачки рад, и посаветовао је да преда молбу Министарству просвете за радно место практиканта у Народној библиотеци. Примљена је у априлу 1905, али, као што је записала у својој књизи *Мој живот*, Јовану Томићу нису се свиделе њене напредне феминистичке и социјалистичке идеје.

О Алис Вокер (Alice Walker), америчкој књижевници, првој Афроамериканки добитници Пулицерове награде, писали смо 8. фебруара 2023. и скренули пажњу на ову, у нашој средини недовољно познату списатељицу и активисткињу за грађанска права, посебно истакнутој у борби за права жена:

На данашњи дан 1944, у Итонтону, у америчкој савезној држави Џорџија, у породици сиромашних надничара, као осмо дете по реду, рођена је списатељица Алис Вокер, добитница Пулицерове и Америчке националне награде за књижевност 1983. године за роман „Боја пурпура". Алис Вокер рано је на сопственој кожи осетила шта је расна сегрегација. Иако је, када је имала осам година, један од браће погодио сачмарицом у десно око и тако јој трајно оштетио вид, након те повреде почела је интензивно да чита и прави прве покушаје у писању. Ишла је у једину средњу школу која је била доступна њеној раси, а потом је уписала Спелман колеџ у Атланти и као најбоља у класи добила пуну стипендију државе Џорџија.

Током студија имала је прилику да упозна Мартина Лутера Кинга, учествовала је у чувеном маршу на Вашингтон 1963. године. Међу њеним професорима био је и историчар, драматург, писац и друштвени активиста Хауард Зин. Алис Вокер, такође истакнута у борби против неправди, неједнакости и сиромаштва, рекла је о свом професору: „Био је избачен јер нас је волео и ту љубав је показивао тиме што је био уз нас. Волео је своје студенте. Није разумео зашто бисмо ми морали да будемо грађани другог реда". Алис је члан непрофитне међународне организације „Жене за жене" („Women for Women International"), која пружа подршку женама широм света које су преживеле рат.

6. *Библиотеке на филму*

Кроз ову рубрику желимо да покажемо како се на филму приказује професија библиотекара. Пошто и у стварности и на филму међу запосленима у библиотекама доминирају жене, уочили смо да се са много предрасуда нарочито приказују библиотекарке. Уколико су старије ригидне су, строге, старомодне, суздржане, неупадљиво одевене, обично носе наочаре и највише брину о реду и тишини у библиотеци, а ако су млађе фокус је на њиховом атрактивном изгледу и кокетирању са корисницима. Ипак, има и филмова у којима су библиотекарке приказане као стручне, храбре, ангажоване и предусретљиве. Такав је филм „Средиште олује" из 1956. са Бет Дејвис у улози одважне библиотекарке из америчке провинције, која током макартизма храбро одбија да из библиотеке у којој ради повуче књигу процењену као комунистичку. У објави смо нагласили да је ово „први холивудски филм који је отворено проговорио против макартизма и заузима одлучан став против цензуре, нарочито цензуре књига" и да је „обавезно 'штиво" када је реч о професионалној етици и одбрани људског права на слободан приступ информацијама без ограничења и цензура".

Подсетили смо своје пратиоце на Фејсбуку 18. априла 2024. на филм „Агора" о трагичној судбини Хипатије, једне од најобразованијих жена свога доба, чији је живот био везан за Александријску библиотеку:

Радња филмског спектакла „Агора", који је 2009. снимио шпански редитељ Алехандро Аменабар, дешава се у четвртом веку нове ере, у Александрији, културном и научном центру хеленистичке културе. Поред приче о трагичној судбини Хипатије, вероватно најобразованије жене свог доба, грчке научнице чија су предавања из филозофије, астрономије

и математике била надалеко позната, пратимо и живот у Александрији док букти сукоб између паїана и хришћана. Александрија је имала највећу и најбоїатију библиотеку античкої света, која је била део првої музеја на свету. Хипатијин отац Теон, чувени математичар и астроном, управљао је тим музејом, па је она пуно времена проводила у библиотеци и музеју. Спаљиваљем Александријске библиотеке 391. їодине једна цивилизација престаје да постоји, човечанство заувек остаје без већине радова највећих античких умова, а суровим убиством Хипатије отварају се врата мрачном средњем веку.

Филм „Скривене бројке" који третира расно питање у библиотекама представили смо 9. јула 2018:

Филм „Скривене бројке" снимио је 2016. Теодор Мелфи према истоименоj књизи Марїо Ли Шетерли. Ради се о истинитоj причи из шездесетих їодина 20. века када је НАСА на пројекту слаља првої америчкої астронаута у орбиту анїажовала три жене, научнице афроамеричкої порекла. У време закона Цима Кроуа који су леїализовали расну сеїреїацију анїажоваље Кетрин Џонсон, Дороти Вон и Мери Џексон значило је пробијаље расне, али и полне баријере. У то време Американци су у развоју свемирскої програма заостајали за Совјетима, а ове три научнице биле су мозак пројекта слаља Џона Глена у орбиту 1962. У одломку из филма видимо како је Дороти Вон, прва Афроамериканка која је руководила расно одвоjеном канцеларијом Насе, због боје коже избачена са децом из јавне библиотеке. Филм је 2017. имао три номинације за наїраду Оскар – за најбољи филм, адаптирани сценарио и споредну женску улоїу. Током премијере филма из Међународне свемирске станице америчка астронауткиња Пеїи Витсон послала је преко сателита поруку: „Надам се да ће и їенерација које се спрема да освоји Марс, као и ја пронаћи инспирацију у овим женама пионирима".

Позитиван приказ једне библиотекарке на филму пронашли смо и поделили 24. октобра 2017:

Филм „Матилда" рађен је према истоименом роману за децу Роалда Дала. Девојчица Матилда има родитеље који је запостављају, а књиїе и образоваље деце им уопште нису приоритети. Матилда је сама научила да чита, и то са три їодине, разїледајући новине и часописе разбацане по кући, а како су одбили да joj купују књиїе кришом одлази у їрад и учлањује се у библиотеку. Имала је тада тек четири їодине. Са књиїа за децу брзо

је прешла на књиге за одрасле вођена препорукама љубазне библиотекарке, госпође Филип, која јој је рекла: „И не брини због делова које не разумеш. Завали се и дозволи речима да те преплаве, као музика".

7. Обележавање Међународног дана жена

Објава поводом Међународног дана жена 2024. године изазвала је велику пажњу наших пратилаца оба пола. Видело ју је њих 12.635, а 70 пута је подељена. Представили смо тринаест изузетних жена из наше средине које су својим делима и поступцима заслужиле да их памтимо и поштујемо. Тих тринаест жена које и данас инспиришу су: Марија Трандафил, Савка Суботић, Драга Љочић, Јелисавета Начић, Милунка Савић, Катарина Ивановић, Надежда Петровић, Ксенија Атанасијевић, Аница Савић Ребац, Милева Марић Ајнштајн, Исидора Секулић, Јелена Ј. Димитријевић и Софија Соја Јовановић. Испод фотографије сваке од њих поставили смо краћи текст, као на пример испод фотографија Марије Трандафил и Савке Суботић.

"Она је свима на све стране од помоћи била: ђацима је књиге куповала, невољнима сталну месечну помоћ давала, многе питомце у великим школама издржавала, за време херцеговачко-босанског устанка на челу добротворног одбора била, тућу децу изводила на пут – и многа друга добра чинила. Вреди још посебице забележити да је једне године, кад је у Новом Саду била велика глад, Марија наредила те се шест недеља сва сиротиња, без разлике вероисповести, хранила о њену трошку, док није стигла нова храна."
(Андра Гавриловић о Марији Трандафил)

„Закони духовног живота нису различни код човека и женске а што се чини нека разлика, то долази од разлике у занимању кроз столећа и од вишег школског образовања. Човек је слободан као птица у кавезу, може се слободно кретати у одређеним границама. Ту слободу пак није природа ускратила женскињу, него мушкарци. Они су правом јачега на кућу ограничили делокруг жене."

(Савка Суботић у свом предавању „Жена на Истоку и на Западу" у Научном клубу, у Бечу,1911. године)

Марија Трандафил *Савка Суботић*

Примери добре ӣраксе на Фејсбуку

Један пример добре праксе, посебан по много чему, издвојио се у нашој земљи. Скрећемо пажњу на Фејсбук страницу Сеоског културног центра Марковац[10] (основаног 2019), на којој су представљене бројне активности Центра, а у основи је прича шта су жене са својом енергијом, знањем и ентузијазмом у стању да креирају. Истовремено, то је и прича о културној децентрализацији. Док се домови културе гасе, један, и то сеоски, оживљава. Неколико жена поново је удахнуло живот овом селу. Једна од њих је редитељка Анђелка Николић, којој се након лета проведеног у Марковцу, код Велике Плане, родило мноштво идеја: од библиотеке, тј. читаонице „Екатарина Павловић", названој по првој писменој жени у овом селу, па до фонда од око 6000 књига, електронског каталога, сајта читаонице, библиотерапије уз књиге Вирџиније Вулф и Маргарет Атвуд (Margaret Atwood) у сеоској посластичарници, музикотерапије, терапије филмом... Радионицу посвећену књигама Дубравке Угрешић уприличиле су у Марковцу 9. јула 2024, а дан касније одржана је таква радионица и у Новом Саду, у Друштвеном центру „Изађи", што се ретко сређе – да иницијатива у градску средину дође из сеоске. Анђелка Николић и њене сараднице отвориле су и огранак читаонице, у монтажном контејнеру, у селу Гложане код Свилајнца. Кажу да „воде рачуна да књижни фонд обухвата наслове у којима су избегнуте стереотипије о родним улогама, нема књига које пропагирају неједнакост, али има оних које се супротстављају колонијалном дискурсу у свим видовима".[11] Књиге се у Марковцу налазе и у чекаоници Дома здравља, па док чекате на посету лекару можете да читате нешто занимљиво. То није све: у копродукцији са Народним и Дечјим позориштем из Суботице Сеоски културни центар Марковац и Анђелка Николић као редитељка, појавили су се ове године на Стеријином позорју са представом „Сирота Милева из Босне у нашој цивилизацији године 1878.", по тексту Албине Подградске, и то у такмичарском делу. Реч је о најстаријој сачуваној драми коју је написала нека жена на српском језику, а штампана је у Новом Саду 1880. Ове креативне и вредне жене из Марковца укључују се и у међународне пројекте као што је нпр. tinkering. Ради се о #TinkerLab пројектима које развијају са библиотекама и научним центрима из Париза, Беча, Милана и Амстердама. На својој Фејсбук страници обавестили су јавност како су током тродневне радионице (од 10. до 12. јуна

[10] https://www.facebook.com/seoskikulturnicentar.

[11] https://vreme.com/vesti/decentralizacija-kako-je-markovac-dobio-seoski-kulturni-centar/.

2024), са проф. др Радивојем Динуловићем и његовим студентима са мастер програма Сценски дизајн Факултета техничких наука у Новом Саду, истраживали различита значења синтагме „напуштени воћњаци", што је било полазиште за индивидуалне радове учесника радионице. Заједно са чланицама и члановима Сеоског културног центра, гости из Новог Сада и полазници радионице учествовали су и у библиотерапијској сеанси инспирисаној причом „Село" Жоржа Перека (Georges Perec) и присуствовали пројекцији филма „Лица и места" Ањес Варда (Agnes Varda) и уметника познатог као ЖР (JR). Запамтимо речи једне од кључних личности у покретању Сеоског културног центра Марковац, психолошкиње Александре Миладиновић: „Активна жена је жена која зна да препозна своје потенцијале, те да их не баци у ветар, већ да препозна како да их користи и да у том процесу процени како да те своје потенцијале оствари у оквиру заједнице у којој живи". [12]

Girls At Library (GAL)

Једна од занимљивих Фејсбук страница[13], са фокусом на жене и промоцију књига и читања, јесте страница америчког онлајн магазина Girls At Library (GAL), који садржи занимљиве књижевне интервјуе и препоруке за читање од компетентних жена које деле страст за читањем. Овај атрактивни, добро дизајниран онлајн ресурс за љубитеље књижевности, промовише читање као конструктивну и обогаћујућу активност за сваког ко јој се препусти. Сваки интервју нуди личне портрете жена којима је читање веома важан део живота, а пружа и занимљив поглед у њихове приватне библиотеке.

Случај „Женске библиотеке"

Чувена „Женска библиотека" (Women's Library), и раније сматрана за национално благо и једну од највеличанственијих специјализованих библиотека на свету, налазила се на Метрополитан универзитету у Лондону све до пролећа 2012, када је неочекивано остала без крова над главом, јер јој је Универзитет Метрополитан ускратио даље гостопримство. У своју одбрану изнели су да је међу корисницима библиотеке више оних који нису са Универзитета. Зашто је постојање оваквих библиотека важно у Великој Британији? Вирџинија Вулф за свој есеј

[12] https://planamedia.rs/index.php/2-uncategorised/1665-s-s-i-ul-urni-c-n-r-r-v-c-srz-pr-n-u-z-dnici.

[13] https://www.facebook.com/girlsatlibrary.

„Сопствена соба", настао као припрема за предавање о женама у књижевности на женском колецу, на Кембрицу, октобра 1928, припремала се у Библиотеци Британског музеја, јер јој нису дозволили да уђе у универзитетску библиотеку. Жена је тада у Великој Британији имала приступ универзитетској библиотеци само уз присуство неког од професора или уз писмено одобрење. Након одлуке Метрополитан универзитета покренута је кампања „Save the Women's Library at London Metropolitan University", али без успеха, иако је петиција имала више од 12.000 потписа. Срећом, чувена Лондонска школа економије и политичких наука имала је слуха за ову библиотеку, па се од 2013. значајна и богата колекција „Женске библиотеке" налази тамо (међу њима су документа и публикације о историји женског покрета у Великој Британији 19. и 20. века, а нека су уписана у Унесков регистар „Памћење света", попут „Документарна баштина покрета за право гласа жена у Британији, 1865–1928)".[14]

Они који су покушали да сачувају ову библиотеку били су активни на Фејсбук групи:
https://www.facebook.com/groups/370426752989975/

Закључак

Како на Фејсбук страници Библиотеке Матице српске представљамо жене, њихов положај и проблеме, али и њихове инспиративне приче, успехе и доприносе које пружају домаћој и светској култури, сматрамо да смо успели да представимо стање онакво какво је у реалности. Приказујемо и истичемо оно што су жене успеле да освоје, али не затварамо очи пред проблемима с којима су се жене суочавале и суочавају се и данас. Све нам то може бити од велике помоћи за планирање даљег деловања на страници. Иако је све већи број успешних жена у свим областима људског рада, свесни смо да су и даље мушка постигнућа видљивија у медијима, па и на друштвеним мрежама. Желимо да развој Фејсбук странице Библиотеке Матице српске иде у правцу стварању инклузивнијег и репрезентативнијег онлајн простора, али без стварања антагонизма и продубљивања јаза између два пола. Сви који радимо у библиотекама и волимо свој посао, било да смо женског или мушког пола, на истом смо задатку – покушавамо да створимо од света боље и хуманије место за све.

---

[14] https://en.wikipedia.org/wiki/Women%27s_Library.

ЛИТЕРАТУРА

1. Vulf, Virdžinija. *Sopstvena soba*. Beograd: Plavi jahač, 2014.
2. Миланков, Маријана и Слободан Мрђа. *Културна партиципација грађана Србије*. Београд: Завод за проучавање културног развитка, 2020.
3. Милановић, Вера, Богдана Опачић и Бојана Субашић. *Жене у јавним установама културе*. Београд: Завод за проучавање културног развитка, 2017.
4. https://countrymeters.info/en/World.
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Women%27s_Library.
6. https://www.facebook.com/girlsatlibrary.
7. https://www.facebook.com/profile.php?id=100070414241587.
8. https://www.facebook.com/seoskikulturnicentar.
9. ttps://planamedia.rs/index.php/2-uncategorised/1665-s-s-i-ul-urni-c-n-r-r-v-c-srz-pr-n-u-z-dnici.
10. https://pretraziva.rs/show/zenski-pokret--1920-09-01.pdf.
11. https://www.stat.gov.rs/sr-latn/vesti/statisticalrelease/?p=13622&a=18&s=1801?s=1801.
12. https://www.statista.com/chart/2805/nobel-prize-winners-by-gender/.
13. https://vreme.com/vesti/decentralizacija-kako-je-markovac-dobio-seoski-kulturni-centar/.

WOMEN ON THE THE MATICE SRPSKA LIBRARY FACEBOOK PAGE

Summary: This paper analyzes how women are represented on the Matica Srpska Library Facebook page. The goal of the posts is not only to mention women who deserve it but to sensitize the public to this topic in the virtual space as well. Despite all the positive changes that have taken place in the field of women's emancipation and their rights, the reasons for dealing with this topic even today, in 2024, lay in the fact that the visible dominance of men is still present in the world we live in. Some examples of good practice are presented, along with some that are, unfortunately, alarming. It would be interesting to see how this topic will be treated in the future.

Keywords: Facebook page, Matica Srpska Library, women, position of women, followers, libraries.

ПРИКАЗИ

Снежана Миљановић

У ИСТОРИЈУ – КРОЗ ПРОСТОРЕ ПУНЕ КЊИГА

Душица Грбић, Гордана Ђилас и Александра Драпшин, *Библиотека Матице српске*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2023, 162 стр.

Публикација *Библиотека Матице српске*, коју су ауторке Душица Грбић, Гордана Ђилас и Александра Драпшин написале поводом 185 година од отварања Библиотеке за јавност, 1838. године у Текелијануму, задужбини Саве Текелије у Пешти, изашла је у издању Библиотеке Матице српске 2023. године. Богату историју Библиотеке Матице српске ауторке су представиле на 162 стране текста и документовале најзначајнијим илустрацијама, сачуваним од давнина до данас. Као извор користиле су *Грађу за историју Библиотеке Матице српске*, *Водич Библиотеке Матице српске*, као и многе стручне радове и извештаје о раду библиотеке.

Ауторке публикације, врсни стручњаци и радници ове најзначајније културне институције, у свом дугогодишњем раду у Библиотеци Матице српске дале су значајан допринос библиотекарству, а на овај начин још једном показале изузетно знање и озбиљност у раду. Кроз историју Библиотеке ауторке нас воде од Текелијанума и Саве Текелије, преко Платонеума, задужбине Платона Атанацковића, до задужбине добротворке Марије Трандафил, у чију зграду су 1928. године пресељене Матица српске и Библиотека, где се и данас налазе. Библиотека Матице српске као најстарија српска библиотека националног значаја и прва јавна научна библиотека у Срба, неисцрпна је тема многих стручњака која не губи на актуелности. Књига је издата у време јубилеја, када се навршава 185 година од отварања Библиотеке Матице српске за јавност, па стога завређује додатну пажњу читалаца. Публикација је приређена за Дан Библиотеке Матице српске, 28. априла 2023. године, када је уприличена и изложба „Рукописне и старе и ретке штампане књиге Библиотеке Матице српске". Тог датума 1864. године почела је сеоба Матице српске и њене Библиотеке из Пеште у Нови Сад и од 2016. године тај дан се прославља као Дан Библиотеке.

У кратком Уводном делу сазнајемо да је историја Матице српске почела у Пешти 1826. године, да би дала подршку излажењу *Летописа Матице српске*, светски значајног књижевног часописа, најстаријег српског књижевног листа, који излази већ двеста година са мањим прекидима. Уз оснивање књижевног друштва Матице српске, како би се омогућило излажење књижевног часописа *Летописа Матице српске* 1824. године и књига на српском језику, предложено је да се оснује и Библиотека Матице српске како би чувала то благо српског народа. *Летопис Матице српске*, како су ауторке навеле, до 1876. године неколико пута је мењао име, али увек са нагласком на српски. Истичу да је то првенствено књижевни часопис, али је садржавао и објављивао и актуелности о свему што се тиче српства, као и чланке и студије из различитих области науке и уметности. Са годинама су се мењали наслови и уредници часописа, али од првог уредника Георгија Магарашевића његова мисија је иста.

Поред Уводне напомене, књига садржи два већа поглавља: Кратак преглед историјата Библиотеке Матице српске и Послови Библиотеке Матице српске и фондови. Без сувишних речи, ауторке нам дају преглед дешавања са Матицом и Библиотеком, које су 1864. године напустиле Пешту са спакованим сандуцима књига и допловиле у Нови Сад, где и дан данас храбро опстају и опстаће, без обзира на савремене токове и продор вештачке интелигенције у све поре нашег друштва. Ауторке нас у делу о историјату БМС упознају са историјским чињеницама од самог настанка Библиотеке, па до данашњих дана.

Једна од основних делатности библиотеке јесте набавка, чување, размена и поклањање књига, о чему постоје писани трагови још из давне 1830. године. Како су ауторке навеле, БМС је тада послала своје књиге и неке бројеве *Летописа* у Пешту, Беч, Праг, Санкт Петербург, а једино је Императорска руска академија узвратила поклоном од двадесет и четири наслова са пропратним писмом, које је објављено у *Летопису* 1833. у 32. књизи, што су ауторке илустровале. Први лични поклон од пет књига Библиотека је добила од Атанасија Стојковића, српског научника, професора и патриоте, који је овим чином хтео да помогне образовање Срба жељних знања у својој домовини. Ауторке истичу велику важност ових књига јер су, поред сопствених издања, чиниле почетни библиотечки фонд. Како се број књига у Библиотеци повећавао, појавила се потреба за издвајањем и различитих фондова, посебно Фонда старе и ретке књиге. Богатство овог фонда чине Библиотеке Саве Текелије и Библиотека Текелијанума, као и Библиотека Српске православне велике гимназије.

Ауторке нас воде кроз просторе пуне књига и вредних библиотекара на својим редовним задацима. Зграда је реконструисана, квадрати су се умножавали, опрема се модернизовала, корисници су се смењивали, управници и радници такође, али књиге штампане и електронске увек су ту, као и портрети наших великана, зачетника ове наше институције. Кроз историју пратимо повећање обима посла што је довело до развоја више одељења у оквиру Библиотеке, почевши од оних правних и општих, финансијских, до Одељења старе и ретке књиге и легата, Одељења за набавку публикација, Одељења каталошко-библиографске обраде, Одељења за чување и коришћење библиотечког материјала, Одељења за заштиту публикација, Одељења за матичне послове и Референтални центар. Упознају нас детаљније с одељењима, посвећујући највећу пажњу старој и реткој књизи и легатима.

Књига је богата илустрацијама у боји, које прати адекватан концизни текст. Визуелно и графички, ово је заиста изузетно издање. Сви учесници, председници, секретари, сва значајна имена од настајања Библиотеке и сви добротвори, нашли су своје место у овој књизи, а за већину њих имамо и визуелни приказ. Описани су њихова улога и значај за Библиотеку, хронолошким редом и са пратећим фотографијама. Читаоци монографије могу се упознати са Записима о седницама, скупштинама, правилима Библиотеке, вестима у новинама, пописима књига, богаћењу фондова. Пошто слика говори више од речи, на око деведесет страница ове књиге представљено је богатство сакривено у специјалном простору, које чува најстарије ћириличне рукописне књиге настале још у XIII веку, писане на пергаменту. Такве су, на пример, *Матичин апостол* у рукопису, најстарија књига у Библиотеци и *Бечкеречки типик* из XIV века, које су 1909. године доспеле у Библиотеку куповином библиотеке Александра Сандића, професора Новосадске гимназије. По много чему ове су књиге изузетне: по опреми корица од коже, плиша и са копчама, по украсима, бојама, рукописним записима, или по малом тиражу. Од страница исписаних на пергаменту предивним краснописом, до Дигиталне Библиотеке Матице српске и електронских записа, ауторке су нам приказале и технолошко осавремењивање библиотеке.

Свако Одељење представљено је са својим најзначајнијим функцијама.

У Одељење набавке и размене публикација, поред законом прописаног обавезног примерка којим књиге стижу у Библиотеку, није замрло ни доброчинство, јер сваке године поклоном Библиотека добије око 15.000 књига.

Библиотека Матице српске у оквиру матичних послова координира библиотечко-информациону делатност и помаже рад и развој библиотечке мреже у Војводини, организује полагање стручног испита, стручно усавршавање, анализира и припрема извештаје и семинаре за библиотекаре. За штампу се припремају библиографије и каталози и даје се подршка узајамној каталогизацији.

У делу *Референтни центар* сазнајемо основне делатности овог одељења, које је веома важно за кориснике, научне раднике и друге, јер чува докторске дисертације одбрањене на Универзитету у Новом Саду, претражује цитираност радова научних радника, позајмљује грађу из иностранства и, поред осталог, учествује у изради међународне базе АГРИС.

Ауторке даље приказују занимљив пут који књига пређе од доласка у Библиотеку, па до смештаја на полице у магацину. Ако је књига стара и оштећена, пролази кроз Одељење за рестаурацију и конзервацију, где се у лабораторијама са скромном опремом чини све да се заштите наша културна добра, како код нас, тако и у Сентандреји и Хиландару.

Све врсте публикација (монографске, серијске, некњижна грађа) које доспеју у Библиотеку обрађују се каталошко-библиографски. Аутоматизација библиографског пословања од 1989. године омогућила је успостављање узајамног електронског каталога што корисницима, а и обрађивачима олакшава приступ информацијама. Савремене технологије ушле су у Библиотеку на велика врата. Библиотека има свој вебсајт, оглашава се на Фејсбук страници и Инстаграму, има услугу *Питајте библиотекара Библиотеке Матице српске*, а од 20. септембра 2011. године постављена је презентација *Дигитална БМС*. Дигитализоване публикације (око 35.000) могу се у целости прелиставати, што даје нашим корисницима велики комфор у изучавању најразличитијих тема.

Поред издавачке делатности, подсећају нас да се у библиотеци приређују изложбе, трибине, стручни и научни скупови, конференције и акредитовани семинари. Поводом Дана Библиотеке Матице српске 28. априла, од 2016. године установљена је награда „Златна књига Библиотеке Матице српске", која се додељује сваке године, а и сама Библиотека Матице српске добитница је многих награда и признања. С поносом наводе признање за нарочите заслуге у прикупљању и очувању књижног фонда од историјског и културног значаја. Овај нетуристички водич ипак нас води из Пеште и Текелијанума Дунавом до Српске Атине – Новог Сада, преко Платонеума до улице Матице српске 1. Од једног добротвора Саве Текелије до друге добротворке Марије Трандафил. Све између је 185 година историје.

На крају да се вратимо на почетак, па да се запитамо да ли је Сава Текелија могао да замисли како ће његово несебично даривање у циљу образовања српске омладине довести до настанка и развоја Библиотеке Матице српске каква је данас, институције од националног значаја. Од *Летописа Матице српске*, првих штампаних књига и првих поклона, до милиона књига које се чувају у Библиотеци данас, вредних и за будућа поколења. Да ли је могао да претпостави колико ће ђака и научних радника ишколовати, а они опет поћи даље, ширећи знање о почецима, трајности и опстанку? Мислим да су нам ауторке ове књиге то показале и да ће ова књига, која је до сада најпотпунија монографија о Библиотеци Матице српске, послужити као грађа за писање неке нове историје. Радо је препоручујемо за читање и трајно чување, јер ће будућим читаоцима пружити ретко задовољство да завире у скривене кутке драгоценог и јединственог простора.

Александар Радовић

ЦЕО ЖИВОТ УЗ КЊИГУ

Десанка Стаматовић. *60 година рада у библиотекарству – књига – мој водич кроз живот*. Панчево: Градска библиотека, 2023.

Професионални идентитет могуће је стећи на више начина. Један од њих је да се истражи рад баштинских установа културе, при чему се етапе развоја библиотеке, музеја или архива тумаче у времену на основу критеријума које је „прописала" историографија. Други метод је да се на основу биографијâ угледникâ, који су у деценијама пре нас остваривали стручне резултате, исти саопште у монографији или низом текстова. Опредељење др Бранке Драгосавац да приреди за штампу радове свог узора у библиотечко-информационој делатности, проф. др Десанке Стаматовић (1934), проистекло је из намере да ода почаст једној од најутицајнијих библиотекарки – нашем савременику.

Дугогодишња професорка на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду генерацијама студената предавала је *Историју књиге и библиотека*, а професионални ангажман стицала је у Народној библиотеци Социјалистичке Републике Србије од августа 1969. године. Ове чињенице о научници, професорици и пријатељици др Бранка Драгосавац не саопштава „у једном даху", већ их распоређује тако да пре сваког од десет текстова издања *60 година рада у библиотекарству* читаоци сазнају повод и околност за настанак објављеног рада Десанке Стаматовић. Читањем „предговора" сваком тексту сазнаје се о вишедеценијском послању једног од српских библиотечких бардова у XX веку, германисте и хуманисте. Уредник књиге је Горан Траиловић, а рецензент Гордана Стокић Симончић.

За Десанку Стаматовић књига је била и остала „велико чудо између чијих се корица вековима чувало, увећавало и усавршавало знање човечанства... " [1] О том феномену културе писали су током историје ци-

[1] Десанка Стаматовић, „На почетку и на крају остаје књига", у *60 година рада у библиотекарству – књига – мој водич кроз живот* (Панчево: Градска библиотека, 2023), 193.

вилизације бројни аутори (Роберт Ескарпит, Маршал Меклуан, Хорхе Луис Борхес, Јосип Кулунџић...), као и наши савременици, Владимир Петрић и Десанка Стаматовић. Књизи је посвећен живот професорке која је своје прве стручне кораке начинила у Библиотеци Института за научно-техничку документацију и информације из Београда, а наставила у највећој библиотеци у нашој земљи, као и на Београдском универзитету. „Књига дубоке оданости Десанки" коју је, обједињујући стручно-научне радове ауторке *Саїе о Драшкоцијевима*[2] приредила Бранка Драгосавац, до сада је најсвеобухватнији приказ стручног послања ове интелектуалке. Десанка Стаматовић, Београђанка, завршава у родном граду гимназију и Филолошки факултет (Група за немачки језик и књижевност), док љубав према Ресави и Свилајнцу стиче током школовања у „осмољетки", тако да је и Свилајчани сматрају „завичајном ауторком".

Од 8. августа 1934. године траје њен живот и љубав према авантурама људског духа у чијем је средишту – Књига. Након годину дана рада у престоничкој Техничкој школи за дизајн коже, када је схватила да просвета није и не може да буде њен позив, Десанка Стаматовић запошљава се у Библиотеци Института за научно-техничку документацију где ради наредних седам година (1962—1969). Крајем шездесетих година одбранила је магистарску тезу „Патентне информације" на Свеучилишту у Загребу, а у књизи *60 їодина рада у библиоїекарсїву – књиїа – мој водич кроз живоїа* најмање два рада посвећена су „некадашњим ИНДОК службама" у југословенским предузећима и установама културе. Први је текст „Будућност књиге: књига и друга средства масовних комуникација", а други носи назив „Први резултати коришћења електронске обраде података у Народној библиотеци Социјалистичке Републике Србије". Већ сам избор тема и њихов интегрални карактер наговестили су радове по којима ће проф. др Десанка Стаматовић бити и остати препознатљива, не само у историји српског библиотекарства. Први доктор библиотечко-информационих наука у Србији постаје октобра 1981. године, одбранивши докторску дисертацију „Читалишта у Србији у XIX веку". На основу два издања ове капиталне научне студије (1984, 2011) откривен је читав „нови континент" када је у питању истраживање прошлости библиотекарства у нашој Републици. Потврдила се као универзитетски предавач, ментор радова на ову и сличне теме, али и као особа која, сем што наговештава будућност, с огромним успехом урања у прошлост наших простора.

---

[2] Десанка Стаматовић, *Саїа о Драшкоцијевима* (Свилајнац: Ресавска библиотека, 2008).

Књига *60 година рада у библиотекарству* конципирана је тако да је њен најобимнији део о установи културе којој је ауторка студије *Ресавска библиотека: од Читаонице Омладине ресавске до данас: 1868—1998*[3] посветила не само радни ангажман, него и живот сам – Народној библиотеци (СР) Србије. На позив проф. др Фридлихе Краузе, заменика директора Државне библиотеке у Источном Берлину, објавила је рад „Народна библиотека Социјалистичке Републике Србије у Београду", који је штампан у стручном часопису *Zentralblatt fur Bibliothekswesen* том 1973. године. Том приликом изложен је историјски ход установе, од Читалишта Глигорија Возаровића (на месту данашње кафане „?" у центру престонице), до савремене установе културе која се 1973. године уселила у своју зграду на Врачарском платоу у Београду. Предавања „по позиву" чине част ономе коме је позив упућен. Тако је било и у Љубљани 1987. године када је, на шеснаестом заседању Радне заједнице за истраживање Источне и Југоисточне Европе и ДР Немачке, проф. др Десанка Стаматовић изложила реферат „Факсимил (фототипска) издања Народне библиотеке Србије – њихов значај за познавање и заштиту културног наслеђа" .

Текстови окупљени у монографији објављени су својевремено на немачком језику. Домаћа јавност имала је прилику да се увери у квалитет стручног рада проф. др Стаматовић јер су радови о положају књиге у друштву и њеним савременим референцама благовремено преведени на српски језик (објављени су у београдском *Библиотекару* и другој стручној периодици). Текстови у монографији дати су и на српском и на немачком језику, а овим чином Градска библиотека Панчево достојно се одужила професорки, чији рад значајем превазилази оквире балканског простора.

„Већина фототипских издања опремљена је научним апаратом..."[4], истиче Десанка Стаматовић у поменутом тексту, а у реферату одржаном „Радној групи Президијума Академије наука у Берлину" пише о искуствима боравка у Институту за научне информације и документацију Немачке академије наука и уметности 1965. године. Том приликом се, изучавајући систем школовања кадрова за библиотечку

---

[3] Десанка Стаматовић, *Ресавска библиотека: од Читаонице „Омладине ресавске" до данас: (1868–1998)* (Свилајнац: Ресавска библиотека: Центар за културу, 1998).

[4] Десанка Стаматовић, „Факсимил (фототипска) издања Народне библиотеке Србије – њихов значај за познавање и заштиту културног наслеђа", у *60 година рада у библиотекарству – књига – мој водич кроз живот* (Панчево: Градска библиотека, 2023), 59.

струку у ДР Немачкој, упознала са библиотечко-информационим системом у Лајпцигу, Дрездену, Халеу и другим градовима.

Професори Хорст Релинг и Франц Гернер, дугогодишњи сарадници и сапутници Десанке Стаматовић у раду с књигом, дали су оцену студије *Читалишта у Србији у XIX веку* непосредно по њеном објављивању. У приказима књиге „из које смо сви учили" [5], немачки аутори истичу да је ово издање изузетан извор за историју српског јавног библиотекарства, уз напомену да је студија послужила за нова интердисциплинарна истраживања у блиском окружењу (Бугарска).

Приређивач др Бранка Драгосавац доноси и два текста које је Десанка Стаматовић написала о историји светске књижевности. Први је објављен као део Зборника радова *О двестагодишњици Јакоба Грима*, а након научног скупа који је 1985. године у част великана немачке књижевности (и сарадника Вука Стефановића Караџића) организовала Српска академија наука и уметности. Уз рад о славном сакупљачу и издавачу бајки, и преводима тих дела народне књижевности на српскохрватски језик, Стаматовић је објавила и „Библиографију превода бајки Браће Грим" . Други текст посвећен је првом споменику Лаву Николајевичу Толстоју у светским размерама, а обележје се налази у месту Селце на острву Хвар. Рад о делу Браће Грим и текст „У походе Толстоју" из 1979. објављени су у монографији под сигнификатним насловом „У знак захвалности".

Издање о којем је реч мирне је душе могло да буде названо и „У знак захвалности проф. др Десанки Стаматовић". Ако дугих шест деценија германисте, библиотекарка и професорка чини част култури из које потиче, наредних шездесет година универзитетска и научна јавност у Србији (али и не само овде), требало би да посвети тумачењу „знакова поред пута" које нам је „наша Деса" оставила. Нека се зна и да пројектно организовање у култури није почело у XXI веку, нити путем интернета. Она је остваривала пројекте много пре него што је почело да се прича и пише о том нивоу стручно-научног рада. Данас – (пре)често само реда ради.

---

[5] Гордана Стокић Симончић, „Белешка из друго издање", у Десанка Стаматовић, *Читалишта у Србији у XIX веку* (Панчево: Градска библиотека, 2011), 11.

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА *БИБЛИОТЕКЕ ЗА БОЉЕ СУТРА* У МОСТАРУ

Приказ 2. Научне интернационалне конференције *Библиотеке за боље сутра*, Мостар, 19–21. октобра 2023

Међународна научна конференција под називом *Библиотеке за боље сутра* одржава се сваке године у Мостару у организацији Народне библиотеке Мостар. Циљ организовања овакве конференције јесте упознавање и размена искустава библиотекара у региону, а повод је обележавање 22. октобра – Међународног дана библиотекара.

Конференција је до сада одржана два пута. Прва, оснивачка конференција, одржана је у периоду од 21. до 22. октобра 2022. године, трајала је два дана, и била је мањег обима. Друга је одржана од 19. до 21. октобра 2023. године, трајала је три дана, а по свом обиму и квалитету организације превазишла је оквире просечне конференције.

Свечано отварање 2. Научне интернационалне конференције *Библиотеке за боље сутра* било је приређено у просторијама Народног позоришта Мостар, уз богат културно-уметнички програм. Испред Удружења БАМ (Асоцијација информатичара, библиотекара, архивиста и музеолога БиХ) учесницима се обратила Елма Хоџић, кустос Историјског музеја Босне и Херцеговине, која је кроз представљање библиотеке Музеја указала на значај интердисциплинарног промишљања културног наслеђа. Директор Народне библиотеке Мостар, Омер Мичијевић, пожелео је добродошлицу присутнима са поруком да библиотекари могу и морају побољшати свој статус у друштву, и да су библиотекари видљиви или невидљиви онолико колико и сами пристану на то. Охрабрујући библиотекаре на путу залагања за сопствену професију, истакао је да ће добри пројекти увек добити подршку заједнице и захвалио се члановима Управног одбора Народне библиотеке Мостар, директорима школа, Педагошком заводу Мостар, спонзорима, и свима који су помогли у организацији конференције. Потом је председник Управног одбора Народне библиотеке, Мустафа Џафић, уручио захвалнице

појединцима и институцијама које су помагале рад библиотеке, након чега је заменик председника Народне библиотеке, Џафер Алић, прогласио конференцију отвореном и учесницима се обратио речима: „Књига је настала са љубављу и стрпљењем да негује душу читаоца. За библиотеке се каже да представљају сећање на културу једног народа и његове тековине. Оне су лекција човечанству да се мисли које су живе не могу уништити". Прочитана је и порука директора Националне и универзитетске библиотека Босне и Херцеговине (НУББХ), Исмета Овчине, да је библиотекарство као професија понекад неправедно запостављено, те да конференција има за циљ да је учини видљивијом у друштву, уз истовремено праћење трендова савременог доба.

Сама манифестација одвијала се у амфитеатру Факултета хуманистичких наука Универзитета „Џемал Биједић" у Мостару. Скупу је присуствовало 95 стручњака и предавача из 60 библиотека и установа културе Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Републике Српске, Црне Горе, Северне Македоније и Србије. Тиме је оправдана одредница скупа „међународни", јер су се на једном месту окупили библиотекари различитих верских и националних припадности из библиотека и градова широм региона, са циљем да размене искуства и учине корак напред у развоју библиотечке професије.

Програм Конференције био је богат и садржајан. Кроз 36 тема створена је платформа за размену искустава и дискусију о библиотечким проблемима. Изложено је око 40 радова, а најзаступљеније биле су теме из области историје библиотека и библиотекарства, методологије библиотечког пословања, издаваштва, дигитализације и креирања читалачких навика. Говорило се, такође, о библиотерапији, предностима и манама библиобуса, ауторским правима, вештачкој интелигенцији, завичајним збиркама, изради националних библиографија, видљивости библиотека у друштву, о будућности библиотечке професије и библиотекара, улози школских библиотека и сличним темама. У раду саме Конференције учешће је узео и директор Народне библиотеке Мостар, Омер Мичијевић, дипломирани билиотекар, који је говорио на тему стварања читалачких навика. Он је такође говорио и о књизи *Документарна баштина, институције меморије и дигитално доба* др Енеса Кујунџића, која је промовисана у оквиру програма Конференције.

Тродневни програм Конференције био је организован у неколико сесија. Првог дана одржано је пет сесија, а другог четири. Последњи дан конференције био је посвећен уручивању сертификата, размени поклона, и обиласку културно-историјских знаменитости града и околине.

Поред еминентних предавача из Босне и Херцеговине и региона, на *Конференцији Библиотеке за боље сутра* учешће је узело тринаест би-

блиотекара из Републике Србије. На тему књиге, библиотеке и култура говорила је Верица Шево из Библиотеке Матице српске у Новом Саду у свом раду „Библиотека Матице српске: главни носилац културног препорода Срба кроз историју и активни учесник у савременим културним токовима". Богато искуство Библиотеке града Београда презентовала су два излагача. Оливера Калдесић говорила је на тему издаваштва своје библиотеке у раду под називом „Издавачка делатност Библиотеке града Београда, едиција 'Врхови'", док су Наташа Булатовић и Смиља Тодорчевић говориле на тему креирања читалачких навика, а наслов њиховог рада гласи „Рад са децом у Библиотеци 'Вук Караџић' на Новом Београду". Темом библиобуса бавила се Ружица Станковић из Библиотеке „Глигорије Возаровић" у Сремској Митровици, у свом раду под називом „Библиобуси: једно искуство из 20. века: о оправданости постојања библиобуса". Темом завичајности бавила се Виолета Милошевић из Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић" у Ваљеву, у свом раду „Завичајне збирке: израдња и значај". Искуство међубиблиотечке сарадње Народне библиотеке „Доситеј Обрадовић" у Новом Пазару учесницима је представио Елијас Ребронја. О библиотекама у дигиталном простору говорила је Хадија Џигал Кријешторац из Библиотеке „Вук Караџић" у Пријепољу, док је Маша Младеновић из Градске библиотеке у Суботици презентовала свој рад из области заштите и чувања библиотечког материјала под називом „Повеља царице Марије Терезије о статусу слободног града из 1779. године". Весна Абадић и Марија Гордић из Универзитетске библитеке у Крагујевцу говориле су о улози библиотекара у савременом друштву, док нас је Маја Аћимовић са Православног богословског факултета Универзитета у Београду упознала са радом појединих америчких библиотека у раду под називом „Ризнице учења". Драгана Попов Чанак упутила нас је на начин рада школске библиотеке ОШ „Соња Маринковић" у Новом Саду и представила креативно уређење њеног простора, интеракцију библиотекара са читаоцима, као и школски лист *SM press*, чији је она главни и одговорни уредник.

Излагачи су се у својим радовима бавили најразличитијим и најспецифичнијим областима библиотечке професије, како примерима из своје праксе, тако и виђењима библиотека у будућности. На такав начин учесници конференције могли су се упознати са радом библиотека и музеја широм региона: Струмице, Скопља, Новог Пазара, Пријепоља, Пљевља, Травника, Крагујевца, Београда, Новог Сада, Суботице, Сремске Митровице, Маглаја, Сарајева, Мостара, Сплита, Љубљане итд.

Нарочиту пажњу привукла су два рада: „Библиотерапија" Санеле Каикчије из Градске библиотеке у Олову, која нам је на врло инспиративан и занимљив начин представила популаризацију књиге и чи-

тања у свом месту, где су и домаћице редовни корисници библиотеке. Из њихових сведочења сазнали смо да су управо у књизи проналазиле мир, љубав и инспирацију. Предавање Наире Јусуфовић, дипломираног психолога са Педагошког института у Зеници, под називом „Превенција професионалног стреса библиотекара", изазвало је како велико интересовање, тако и велики број питања и општу полемику на ту тему.

Сви радови презентовани на 2. Научној интернационалној конференцији *Библиотеке за боље сутра* биће публиковани у зборнику радова са конференције, чије се излажење очекује током 2024. године.

Имајући у виду да је циљ скупа био упознавање других библиотека и размена искустава библиотекара, предвиђено је било да сваки учесник путем PowerPoint презентације упозна колеге са радом и пословањем своје установе. Реализација ове идеје делимично је остварена, јер временски оквири то нису дозвољавали. Па ипак, будући да су се радови учесника конференције углавном заснивали на искуствима и пракси библиотека из којих долазе, много тога се о свакој библиотеци могло сазнати из PowerPoint презентација уз саме радове.

Модератори и главни координатори догађаја биле су библиотекари Народне Библиотеке Мостар, Аниса Мујић и Селма Ашкраба-Хасић, које су учиниле да скуп протекне у пријатној и радној атмосфери у којој влада осећај добродошлице. Последњег дана сусрета учесницима је као потврда учешћа и едукације додељен Сертификат Народне Библиотеке Мостар, који је сваком учеснику понаособ лично уручио домаћин, организатор и учесник скупа – директор Народне Библиотеке Мостар, Омер Мичијевић.

Општи закључак је да је библиотечка струка у великој мери невидљива у друштву, и да би требало користити савремена средства комуникације, попут друштвених мрежа, како би се промовисао рад библиотека. Осим тога, требало би радити на сарадњи са другим културним установама, прилагодити библиотечки простор различитим заједницама и групама, и креирати инспиративно окружење које подстиче сарадњу и размену идеја.

Може се рећи да је циљ организовања 2. Научне интернационалне конференције *Библиотеке за боље сутра* у потпуности реализован. Учесници су међусобно размењивали искуства, дискутовали о проблемима из своје струке кроз пријатељско дружење са библиотекарима из целог региона, и успостављали контакате ради евентуалне будуће сарадње. Конференција је протекла у пријатној и срдачној атмосфери. Учесници су имали прилику да обогате своје знање и искуство упознајући се са радом билиотека у региону, али и да уживају у лепотама древног града Мостара и природним лепотама околних предела.

IN MEMORIAM

ЉИЉАНА КЛЕВЕРНИЋ
(1962–2023)

Љиљана Клевернић била је помоћник управника за каталошко-библиографску обраду и библиограф-саветник Библиотеке Матице српске.

У стручној јавности најпознатија је као аутор бројних библиографија, али ништа мање значајан није њен рад у оквиру различитих стручних тела заслужних за развој библиотекарства у Србији, као и ангажовање на пољу преношења знања и оспособљавању генерација и генерација нових библиотекара. Пробаћемо да набројимо у овом кратком сећању нека од њених професионалних достигнућа: била је један од редактора *Библиографије књига у Војводини*, у својој кући, Библиотеци Матице српске, припремала је изложбе поводом значајних годишњица и у част великана наше духовности, културе и науке, једна од ауторки *Библиографије часописа Поља*, *Библиографије Зборника Матице српске за друштвене науке*, прве и друге књиге *Библиографије Иве Андрића*, највеће српске персоналне библиографије, и то као њен координатор и организатор читавог посла. Била је ангажована и у оквиру *Едиције Библиографије*, Огранка Српске академије наука и уметности у Новом Саду, и за наведену Едицију приредила је библиографије радова академика Павла Угринова, Душана Миловића и Војислава Марића.

Са колегама из Народне библиотеке Србије и Универзитетске библиотеке учествовала је у изради шифрарника за COBISS базу, била је члан Комисије за лиценце за узајамну каталогизацију, члан Председништва реорганизоване Комисије ВБС-а за садржинску обраду у узајамном каталогу, члан Обједињене комисије ВБС-а за каталогизацију и стручну класификацију, Републичке комисије за утврђивање предлога за доделу виших стручних звања у библиотекарству, члан Уредништва *Годишњака Библиотеке Матице српске*, члан уредништва-редакције за зборник Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића. Учествовала је у раду Републичке комисије за израду Правилника о ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотекарству,

учествовала је у редакцији превода за Српски УДК онлајн као координатор послова у Библиотеци Матице српске. Бројни су и њени радови објављени у стручним часописима на тему библиографије и библиотекарства.

Била је поуздан читалац и редактор издања Библиотеке Матице српске: каталога *Атласи Библиотеке Матице српске*, књиге *Универзум информација*, *Каталога стрипова Библиотеке Матице*, каталога под називом *Периодика из области културе, уметности, језика и књижевности на простору Војводине* у Библиотеци Матице српске. Једна је од ауторки *Приручника за именску каталогизацију монографских публикација*, који се користи за интерну употребу у Библиотеци Матице српске и један је од основних приручника на који се библиотекари ослањају у свакодневном раду.

Љиљана Клевернић је била предавач и испитивач за предмет Каталогизација и предметна и стручна класификација, у оквиру програма стручних испита који се организују у Библиотеци Матице српске.

Поред тога, Љиљана Клевернић је подучила библиотекарском и библиографском послу многе у Библиотеци Матице српске, несебично делећи своје знање и библиографско искуство, како саветом, тако и подстицајем на самостални рад. Успела је да љубав према библиографском послу усади у своје ученике и тако обезбеди да се библиографска лоза, настала у Библиотеци Матице српске, а која је деценијама давала плодове, настави.

Својим ангажманом на пољу библиографије Љиљана Клевернић је заслужила Награду „Стојан Новаковић", која је додељена 2012. ауторском тиму *Библиографије Иве Андрића*, а 2020. Награду „Душан Панковић" за изузетна остварења у области српске библиографије.

То је оно што је Љиљана Клевернић била за стручну јавност у Србији.

Нама који смо имали срећу да будемо њени сапутници била је – Љиља.

Правдољубива, човекољубива, тихо одлучна, захтевна прво према себи, а онда према другима, била нам је особа од највећег поверења, ослонац и инспирација. Била нам је учитељица, пријатељица, сестра. Радовала се с нама и туговала је с нама. Знала је да поклони своје време другима, да пажљиво саслуша, а да не осуђује. Сваки наш успех доживљавала је као свој лични. Недостајаће нам да претрчимо до њене канцеларије по савет, стручни или животни. Своју велику борбу водила је с миром и у достојанству. Никада се није пожалила да јој је тешко, или да је уморна. Веровали смо свим срцем да ће ову битку, као и многе

друге, да добије. До последњег дана и даха радила је вредно и предано. И у најтежим тренуцима није престајала да мисли на своју библиотечку породицу.

Свима који су имали прилику да сарађују са њом, који су били сведоци њене стручности, посвећености послу и изузетне професионалности, које је дотакла њена доброта, лепота духа и човечност, овај губитак је ненадокнадив. Списак тих људи је одавно превазишао оквире Библиотеке Матице српске, тако да су на вест о смрти Љиљане Клеверић реаговали многи сарадници из других културних и научних установа и институција, истичући како је њен одлазак „огроман и ненадокнадив губитак – за породицу, пријатеље, колеге, установу у којој је радила и за које је била везана, српску културу, њен свет!", и да је иза ње „остала… плодна бразда на пољу српске библиографије чијим се књигама и дебљином томова иначе мери тежина једне културе".

Управо том браздом, њени сарадници, ученици, настављају посао тужно свесни једног великог, а празног места, одлучни да наставе тамо где је Љиљана Клеверић стала, негујући сећање на њу, пратећи и даље упутства које је давала, професионална и људска.

Слађана Субашић

IN MEMORIAM

АЛЕКСАНДРА ДРАПШИН
(1970–2023)

Изненадна вест о суровој болести наше драге колегинице Александре Драпшин, и немогућности да јој се пружи шанса за лечење и борбу за живот, тешко је погодила све нас у Библиотеци Матице српске и све оне који су је познавали и волели. Догодило се то 3. јула, првог дана пошто је започела годишњи одмор, а само неколико дана после њеног двонедељног преданог рада у Сентандреји на уређењу и обради библиотеке манастира Грабовца. У порукама које нам је слала из болнице држала се храбро, свесна безнађа и беспомоћности. Иако нам је говорила да јој само неко чудо може помоћи и поручивала да се пуно не надамо, нисмо се мирили са тим и свим срцем смо прижељкивали њен опоравак и слали јој позитивне сигнале. Неумољива болест узела је маха и црне слутње су се обистиниле, којих смо се толико прибојавали. Са неизмерном тугом и жаљењем, али и зебњом и неверицом, примили смо вест да нас је 28. септембра 2024. заувек напустила наша мила Александра, Сандра, Сашка, како смо је још звали.

Александра је рођена 1970. у Новом Саду, где је завршила основну и средњу школу. Дипломирала је на Филозофском факултету у Новом Саду, смер српскохрватски језик и југословенске књижевности и стекла звање професора српскохрватског језика и југословенске књижевности. У Библиотеци Матице српске радила је од 2001. године, најпре у Одељењу старе и ретке књиге и легата, потом у Одељењу за матичне послове и од 2010. поново у Одељењу старе и ретке књиге и легата, где је обављала послове информатора и руковаоца фондом раритета. Стручни библиотекарски испит положила је 2003, звање вишег дипломираног библиотекара стекла је 2014, а звање дипломираног библиотекара саветника 2022. године. На докторским студијама на Катедри за библиотекарство у Сомбору положила је све испите и припремала је докторску дисертацију.

Скромна и ненаметљива, Александра је све послове обављала с лакоћом, мирно, сталожено, без поговора, нимало не штедећи себе. У

њеном раду огледала се изузетна одговорност, посвећеност, темељитост, систематичност и педантност. Као чувар највећих драгоцености писаног наслеђа, споменика културе од изузетног и великог значаја, Александра је оставила особен и трајан печат, узоран за све који се баве овом делатношћу. Према корисницима је испољавала нарочиту предусретљивост, љубазност, спремност да помогне и олакша рад, због чега су је нарочито волели и ценили. Александра је располагала широким знањима из области библиотекарства и информационих наука, али и других области знања. Успешно се носила и са најстручнијим пословима и била је поузадан сарадник и сигуран ослонац у раду, добар и стрпљив учитељ млађим колегама. Својим искуством и знањем свесрдно и несебично је пружала помоћ и библиотекарима других библиотека. Коаутор је три стручна акредитована семинара, а била је и члан разних стручних комисија – Комисије за полагање стручних испита, двеју матичних комисија за стицање виших стручних звања, Комисије за утврђивање предлога за категоризацију старе и ретке библиотечке грађе и двеју републичких комисија за избор пројеката у области библиотечко-информационе делатности. Објавила је више стручних и научних радова и превода из области библиотекарства и аутор је више изложби посвећених значајнијим личностима и догађајима. Један је од аутора недавно објављене публикације посвећене Библиотеци Матице српске. Радила је и на изради каталога библиотеке манастира Грабовца, који на нашу велику жалост није угледала, али ће њено име и дело овде бити заувек препознатљиви, као што ће трајно бити уткани и у електронске и дигиталне каталоге Библиотеке Матице српске и регистре културних добара наше земље.

Сарадња са Александром била је велико задовољство и права привилегија. Осим као изузетно вредног, студиозног и плодотворног библиотекара, нашу драгу Александру, благог погледа и лепог осмеха, памтићемо и као веома пажљиву, предусретљиву и пожртвовану колегиницу и искреног и оданог пријатеља. Сведоци смо и њене неизмерне љубави, бриге и пажње према својој породици, која јој је била у срцу и на првом месту.

На вест о упокојењу наше драге Александре велико жаљење и саучешће изразили су многе наше колеге, сарадници и корисници, како из земље, тако и из иностранства – из Москве, Санктпетербурга, Варшаве, Кијева, Венеције, Сентандреје, истичући Александрину посвећеност пословима, предусретљивост, скромност и доброту.

Његово преосвештенство епископ Будимске епархије г. Лукијан (сада архиепископ и митрополит будимски и администратор те-

мишварски), са којим смо Александра и ја водиле лепе разговоре о старим књигама, радећи на уређењу сентандрејских збирки само недељу дана пре него што ју сустигла неумитна болест и не слутећии погубан крај, у поруци је написао: „Бог да прими њену душу међу праведне. Уписаћемо је у диптих Сентандреје".

Прераном смрћу Александре Драпшин изгубили смо врсног и узорног стручњака, племениту и добру колегиницу.

Дубоко саучествујемо у болу њене мајке Катице, ћерке Теодоре, супруга Жељка и свих њених ближњих. Са великом тугом и неизмерном захвалношћу растали смо се од наше драге Александре, а њен светао лик вечно ће бити нашим у срцима.

Нека почива у миру и нека је анђели чувају. Вечна јој слава!

Библиографија Александре Драпшин

Књиге

1. Библиотека Матице српске / Душица Грбић, Гордана Ђилас и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2023 . – 162 стр. ; 22 x 22 cm
2. Библиотека манастира Грабовца / редактори Душица Грбић, Светлана Вучковић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске ; Београд : Народна библиотека Србије, 2023. – 763 стр. ; 25 cm. – (Српска црквено-уметничка и научна збирка у Сентандреји. Библиотеке)

Стручни радови

3. Умрежавање библиотека у Војводини / Жељко Вучковић, Новка Шокица-Шуваковић и Александра Драпшин.
   У: Јавне библиотеке : часопис за теорију и праксу библиотекарства. – ISSN - 1452-1253. – Год. 1, бр. 2 (2005), стр. 27–43.
4. Палеографски опис Служабника РР II 83 / Александра Драпшин.
   У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2004 [шт. 2005]), стр. 46–60.
5. О једном рукописном Буквару / Александра Драпшин.
   У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2010. [шт. 2011]), стр. 44–52.

6. Два преписа Рајићеве Повјести о подели источне и западне цркве из 1794. у Библиотеци Матице српске / Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2013. [шт. 2014]), стр. 77–88.
7. О предлошку два рукописна Катихизиса из Библиотеке Матице српске / Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2015. [шт. 2016]), стр. 171–180.
8. Електронски регистар старе и ретке библиотечке грађе / Александра Драпшин.
У: Рукописна и стара штампана књига : зборник радова. – Београд: Заједница матичних библиотека Србије ; Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2018, стр. 303–311.
9. Фототипско издање рукописног приручника јеромонаха Јоасафа из 1743. године / Александра Драпшин.
У: Читалиште : научни часопис за теорију и праксу библиотекарства. – ISSN - 2217-5555. – Год. 18, бр. 34 (мај 2019), стр. 88–90.
10. Публикације изузетне библиофилске и уметничке вредности : збирка књига специјалне опреме и ретких издања у Библиотеци Матице српске / Александра Драпшин.
У: Крагујевачко читалиште. – ISSN 2217-2327. – Год. 24, бр. 48 (децембар 2019), стр. 13–14.
11. Изложба Јубилеји штампаних србуља 2019. године у Библиотеци Матице српске / Душица Грбић и Александра Драпшин.
У Манастири и библиотеке чувари културне баштине : зборник радова са стручног скупа одржаног 15. и 16. маја 2019. године у манастиру Велика Ремета. – Ириг : Српска читаоница ; Велика Ремета : Манастир Велика Ремета, 2020, стр. 21–29.
12. Стара штампана књига у електронским базама података / Александра Драпшин.
У Читалиште : научни часопис за теорију и праксу библиотекарства. – ISSN - 2217-5555. – Год. 20, бр. 38 (мај 2021), стр. 36–43.
13. Представљање старих књига у Дигиталној библиотеци Матице српске : поводом јубилеја десет година Дигиталне БМС / Александра Драпшин.
У: Читалиште : научни часопис за теорију и праксу библиотекарства. – ISSN - 2217-5555. – Год. 20, бр. 39 (новембар 2021), стр. 88–93.

14. Изложба Јубилеји штампаних србуља 2021. године у Библиотеци Матице српске / Душица Грбић и Александра Драпшин.
У: Манастири и библиотеке чувари културне баштине: зборник радова са стручног скупа одржаног 18. и 19. маја 2021. године у манастиру Велика Ремета. – Ириг : Српска читаоница ; Велика Ремета : Манастир Велика Ремета, 2022, стр. 30–45.
15. Збирка микрофилмова Библиотеке Матице српске / Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2021 [шт. 2022]), стр. 136–145.
16. Каталог Библиотеке будимског епископа Арсенија Стојковића / Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2021 [шт. 2022]), стр.
186–190.
17. Рукописни апостоли Библиотеке Српске патријаршије / Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2022 ([шт. 2023]), стр. 268–272.

Каталози изложби

18. Атила Јожеф: (1905–1937) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 108)
19. Владан Десница: (1905–1967) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 112)
20. Владислав Петковић Дис: (1880–1917) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 110)
21. Волфганг Амадеус Моцарт : (1756-1791) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2006. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 123)
22. Дела Захарије Орфелина : каталог изложбе / Александра Драпшин, Оливера Кривошић и Душица Грбић. – Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2008. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 141)

23. Димитрије П. Тирол : (1793–1857) : каталог изложбе / Александра Драпшин, Оливера Михајловић и Ксенија Шуловић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2007. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 138)
24. Емануил Јанковић : (1758–1791) : каталог изложбе / Александра Драпшин и Оливера Кривошић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2008. – 15 стр. ; 21 cm (Каталози изложби ; 144)
25. Жан Пол Сартр : (1905–1980) : каталог изложбе српске / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 114)
26. Живојин Мишић : (1855–1921) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 104)
27. Иван Франко : (1856–1916) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 115)
28. Иво Војновић : (1857–1929) : каталог изложбе / Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2007. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 137)
29. Имре Калман : (1882–1953) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2007. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 140)
30. Јован Стерија Поповић : (1806–1856) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2006. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 116)
31. Љубомир Недић : (1858–1902) : каталог изложбе / Александра Драпшин и Оливера Кривошић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2008. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 150)
32. Манастир Крушедол : каталог изложбе / Александра Драпшин и Оливера Кривошић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2008. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 142)
33. Михаил Александрович Шолохов : (1905–1984) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 106)
34. Николај Велимировић : (1880–1956) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2005. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 102)

35. Петар Коњовић : (1883-1970) : каталог изложбе / Александра Драпшин, Оливера Михајловић и Оливера Кривошић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2008. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 145)
36. Пјер Корнеј : (1606-1684) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић, Оливера Михајловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2006. 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 128)
37. Самјуел Бекет : (1906-1989) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2006. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 118)
38. Сигмунд Фројд : (1856–1939) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2006. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 124)
39. Тома Росандић : (1878-–1958) : каталог изложбе / Ксенија Светличић и Александра Карановић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2003. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 85)
40. Харменс ван Рајн Рембрант : (1606–1669) : каталог изложбе / Ксенија Шуловић и Александра Драпшин. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2006. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 120)
41. Џорџ Бернард Шо : (1856–1950) : каталог изложбе / Александра Драпшин и Оливера Михајловић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2006. – 15 стр. ; 21 cm. – (Каталози изложби ; 127)

Преводи

42. Абделазиз Абид. УНЕСКО, развој библиотека и светски самит о информатичком друштву / превела са енглеског Александра Карановић.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2003 ([шт. 2004]), стр. 117–132.
43. John Y. Cole. Двадесет пет година Центра за књигу / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 13, бр. 50 (октобар 2004), стр. 14–15.
44. Иван Босеруп. Рукописи на интернету: дигитално враћање културног блага / превела са енглеског Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2004. ([шт. 2005]), стр. 116–121.

45. Ни у својим најлуђим сновима: интервју Ифла журнала са Кеј Расерок / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 14, бр. 51 (јануар 2005), стр. 21–22.
46. Садија Санћес Вегас. Управљање знањем: интелектуални и друштвени капитал / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести: гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 14, бр. 52 (април 2005), стр. 17–18.
47. Библиотеке и развој читалачких навика / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 14, бр. 53 (јули 2005), стр. 16–17.
48. Право на информацију као етичко грађанско право / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести: гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 14, бр. 54 (октобар 2005), стр. 15–16.
49. Ларсен, Гите. Континуирани професионални развој : трендови и перспективе у нордијском контексту / превела Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2005 ([шт. 2006]), стр. 181–190.
50. Cay Corneliuson. Библиотека као место сусрета / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 15, бр. 55 (јануар 2006), стр. 20–21.
51. Norman Oder. Амбиција и одважност / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести: гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 15, бр. 56 (април 2006), стр. 12–13.
52. Borg Barbro. Етичка дилема у јавним библиотекама / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 15, бр. 57 (јули 2006), стр.18–19.
53. Markus Strand. Јавни библиотекар у друштву знања / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести: гласило БМС. – 0354-2866. – Год. 15, бр. 58 (октобар 2006), стр. 12–13.
54. Ц. И. Дејвис. Мисије, визије и вредности у библиотекама / превела са енглеског Александра Драпшин.
У: Годишњак Библиотеке Матице српске. – ISSN 0351-3580 (2006. ([шт. 2007]), стр. 130–137.

55. Нилс Оле Порс. Квалитет и друштвена вредност јавних библиотека / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 16, бр. 59 (јануар 2007), стр. 21–22.
56. Signy Irene Carlsen. Библиотечка реформа у Норвешкој / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 16, бр. 60 (април 2007), стр. 14–45.
57. Тина Пил. Библиотека за младе / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 16, бр. 61 (јули 2007), стр. 16–17.
58. Луис М., Англада. Сарадња и заједништво у академским библиотекама / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 16, 62 (октобар 2007), стр. 13–14.
59. Eva Anzelius Jonson. Корпорацијски идентитет и имиџ / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 17, бр. 63 (јануар 2008), стр. 21–22.
60. Stephanie Taylor. Google Scholar – пријатељ или непријатељ / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 17, бр. 64 (април 2008), стр. 13–14.
61. Michael and Michelle Rago, Neubert. Прототип Светске дигиталне библиотеке представљен у Унеску / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 17, бр. 64 (јули 2008), стр. 18–20.
62. В. Ј. Крушелницкаја. Електронски каталог рукописа / избор и превод Александра Драпшин.
У: Вести : гласило БМС. – ISSN 0351-3580. – Год. 17, бр. 65 (октобар 2008), стр. 15–16.

Душица Грбић

РЕГИСТРИ

РЕГИСТАР ИМЕНА

Абадић, Весна 182
Аберг, Еверт (Aberg, Ewert) 125
Абид, Абделазиз 193
Адамов, Ненад 50
Адамовић, Јулије 125
Ади, Ендре (Ady, Endre) 99
Азбот, Ева Тамара (Asboth, Eva Tamara) 112
Ајгнер, Јоханес (Eigner, Johannes) 94
Алановић, Миливој 107
Албахари, Давид 89, 93, 94, 99
Албрехт, Улрих (Albrecht, Ulrich) 109
Алексић, Мирослав 39, 44, 50
Алић, Џафер 181
Алтеволмер, Бурхард (Altevolmer, Burkhard) 109
Амирхосеин, Мазиар (Amirhossein, Maziar) 140, 148
Англада, Луис М. 195
Андоновски, Јелена 71, 72
Андрејевић, Емилија С. 89, 94
Андрејић, Милан 94
Андрић, Иво 88, 89, 90, 93, 94, 98, 102
Антковјак, Барбара (Antkowiak, Barbara) 94
Антић, Игор 50
Аранђеловић, Биљана 103
Атанасијевић, Ксенија 150, 158, 163
Атанацковић, Платон 171
Атвуд, Маргарет (Atwood, Margaret) 164
Аћимовић, Маја 182
Ахмић, Златко 40, 50
Ашкраба-Хасић, Селма 183

Бабић, Благоје 50
Бабић, Илија 113
Бабић, Миле 41
Баконди, Вида (Bakondy, Vida) 109
Балог, Антал 50
Балтић, Мурат 90, 94
Бански Рађеновић, Ерика 73
Баришић, Оливера 50
Бауер, Клаус-Јирген (Bauer, Klaus-Jürgen) 103
Бахингер, Бернхард (Bachinger, Bernhard) 109
Бахман, Ингеборг (Baghmann, Ingeborg) 159
Бекет, Самјуел (Beckett, Samuel) 193
Бел, Хајнрих (Böll, Heinrich) 99
Белић, Сања 42
Бем-Милосављевић, Сузана 94
Бера, Еугенио (Berra, Eugenio) 50
Бербер, Стојан 50
Беседеш, Јожеф 50
Бечејац, Бранкица 95, 99
Бибер, Флоријан (Bieber, Florian) 103
Бидл, Џорџ Велс (Beadle, George Wells) 124
Бим, Јохан (Böhm, Johann) 109
Бјелица, Бојана 33–35, 40
Блажин, Вања 73
Блашковић, Борис 50
Блашковић, Меланија 32, 50
Блечић, Саша 50
Богдановић, Богдан 98, 103
Богдановић, Славко 50
Богојевић, Татјана 34, 39, 40, 50
Божић, Ванда 50
Бојић, Ана 50
Борг, Барбро (Borge, Barbro) 194
Бороjевић, Душко 127
Бороjевић, Катарина 118, 121–128
Бороjевић, Ксенија 123, 129
Бороjевић, Славко 118–128
Борхес, Хорхе Луис (Borges, Jorge Luis) 177
Босеруп, Иван 193
Бошков, Љубомир 50
Бошковић, Горан 50
Брадаш, Марија 50
Брандштaлер, Тројтл (Brandstaller, Trautl) 109
Брехт, Бертолт (Brecht, Bertolt) 99

Брзуловић Станисављевић, Татјана 33
Брофи, Питер (Brophy, Peter) 83
Бруни, Алесандро Марија (Bruni, Allesandro Maria) 50
Бруно, Ђордано (Bruno, Giordano) 159
Бугарски, Јован 80
Бугарски, Стеван 50
Бугарчић, Драги 103
Бузек, Ерхард (Busek, Erhard) 109
Бузи, Франко (Buzzi, Franco) 50
Букинац, Иван 50
Букумировић-Рикер, Ренате (Ricker-Bukumirović, Renate) 95
Булајић, Раде 50
Булатовић, Наташа 182
Булић, Стеван 42
Бундало Микић, Наташа 34, 50
Бурљајев, Николај Петрович (Бурляев, Николай Петрович) 35

Вазнесенија, монахиња 50
Вајденхајм, Јоханес (Weidenheim, Johannes) 94
Вајнбергер, Хелмут (Weinberger, Helmut) 108
Вајсенбахер, Руди (Weißenbacher, Rudy) 114
Валас, Брус (Wallas, Bruce) 128
Валчић Тркуља, Милена 94
Ван Гемерт, Вилем (Van Gemert, Willem) 140, 148
Ванек Ј. (Vaněk, J.) 135, 148
Ванес, Бернхард (Vanas, Bernhard) 114
Ванес, Херта (Vanas, Herta) 114
Ваниарт, Ен (Waniart, Anne) 140, 148
Вапа, Љиљана 129
Варга, Ладислав 50
Варда, Ањес (Varda, Agnes) 165
Вартебедијан, Анамарија 50
Васин, Горан 111
Васић, Растко 106
Вастл-Валтер, Дорис (Wastl-Walter, Doris) 110
Ваш, Марија (Vas, Mária) 84, 116
Вегел, Ласло (Végel, László) 93, 94
Великић, Драган 93, 94
Велимировић, Николај 192
Велмар-Јанковић, Светлана 93, 94
Вераперума, Сусунага (Weeraperuma, Susunaga) 50
Вереш, Шандор (Weöres, Sándor) 99
Верона, Ева 80, 84
Вершиц, Кристијан (Wehrschütz, Christian) 114
Веселинов, Јелена 50
Веселиновић, Елвира 94
Видаковић, Давор 50
Видојковић, Марко 93, 94
Видхофнер, Помпилија (Widhofner, Pompilija) 50
Вилотијевић, Коста 50
Винавер, Станислав 93, 94, 98
Виндиш, Бригита (Windisch, Brigitta) 114
Витезовић, Милован 98
Витиска, Херберт (Vytiska, Herbert) 114
Витман, Клаус (Wittmann, Klaus) 94
Витман, Мирјана (Wittmann, Mirjana) 94
Влаховић, Горан 42
Вогелтанцова, Тереза (Vogeltanzová, Tereza) 135, 148
Војновић, Иво 192
Вокер, Алис (Walker, Alice) 159, 160
Волић, Јелена 97
Волф-Грисхабер, Катарина (Wolf-Grießhaber, Katharina) 94
Восицки, Лукас Марсел (Vosicky, Lukas Marcel) 106
Вотсон, Џејмс (Watson, James) 126
Вранић, Семир 50
Вртунски, Душко 73
Врцељ, Вукашин 50
Вујков, Даница 50
Вујков Ђурановић, Тамара 86, 116
Вујовић, Жељко 50
Вујовић, Оливер 106, 114

Вукићевић, Дејан 39
Вуковић, Душан 50
Вуксановић, Данило 50
Вуксановић, Миро 9, 46
Вуксановић, Слободан 50
Вулф, Вирџинија (Woolf, Virginia) 151, 152, 164, 165, 167
Вученовић, Тамара 83
Вучић, Александар 36
Вучковић, Жељко 189
Вучковић, Светлана 49, 50, 189
Вучковић, Теодора 189

Гајдушек, Мартин Феликс (Gajdusek, Martin Felix) 110
Галешев Павков, Весна 50
Гарсија Лорка, Федерико (García Lorca, Federico) 34
Гаул, Хорст 127
Гаус, Карл-Маркус (Gauß, Karl-Markus) 94, 102, 104, 106
Гацовић, Славољуб 50
Геренчер, Анико (Gerencsér, Anikó) 140, 148
Гернер, Франц (Gerner, Franz) 179
Герхарт, Блабол (Gerhard, Blaboll) 103
Гикић Петровић, Радмила 50
Глигорић, Мајда 41
Глигоровић, Тијана 41
Гисингер, Арно (Gisinger, Arno) 106
Глишин, Вања 50
Глишић, Милован 160
Гојковић, Дринка 50
Голсворти, Весна (Goldsworthy, Vesna) 91, 94
Гордић, Марија 182
Гордић, Славко 9, 46
Граовац, Срђан 34
Граорац, Исидор 50
Грас, Гинтер (Grass, Günter) 99
Граф, Александар 94
Грбић, Душица 9, 32–34, 37, 38, 43, 44, 46, 50, 156–158, 171, 189–191, 195
Грбовић, Бојана 50
Гремо, Рене (Grémaux, Rene) 50
Гринфелдер, Ана Марија (Grünfelder, Anna Maria) 110
Гробман, Александар 125
Грујић, Ангелина 63, 65, 72
Грујичић, Ненад 50
Грумић, Зоран М. 50
Гугић, Сандра 95

Дабановић, Радмила 32
Дабић, Јелена 94
Дабић, Маша 108
Давид, Филип 91, 94
Давичо, Оскар 102
Дакић, Наташа 33
Дамјанов, Сава 50
Дамјановић, Љубомир 50
Дамњановић Ћирић, Стела 50
Данојлић, Милутин 50
Дарвин, Чарлс (Darwin, Charles) 126
Девић, Војислав 50
Дегреле, Леон (Degrelle, Léon) 110
Дејвис, Бет (Davis, Bette) 161
Дејвис, Џ. И. 194
Денц, Штефани (Denz, Stefanie) 103
Деншер, Барбара (Denscher, Barbara) 103
Дероко, Драгутин Ј. 80
Дешандон, Дени (Dechandon, Denis) 140, 148
Димитријевић, Јелена Ј. 159, 163
Димитријевић, Миодраг 129
Димитрић, Наташа 39, 44
Димић, Мирко 34, 40, 50
Динуловић, Радивоје 165
Дмитријев, Лидија 50
Додеровић, Радивој 10, 46, 50, 116, 120, 121, 129
Додик, Милорад 50
Дојчиновић, Урош 50
Дома, Акош (Doma, Akos) 94
Домазет, Синиша 51
Домановић, Радоје 34
Дор, Мило 94, 95, 97–99, 101, 102
Дорословац, Милутин в. Дор, Мило
Драгнић, Алекс (Dragnich, Alex) 110

Драгосавац, Бранка 176, 177, 179
Драпшин, Александра 33, 34, 44, 49, 156 , 171, 187–194
Драпшин, Катица 189
Драшковић, Драшко П. 51
Драшковић, Радоје 51
Државна заједница Србија и Црна Гора 65
Дугалић, Едита 96
Дудаш, Ана (Dudášová, Anna) 51
Дураковић, Индира 110
Дурбаба, Оливера 107

Ђан, Михајла 129
Ђачић, Марина 40, 45, 49, 130
Ђемровски, Јан 41
Ђилас, Гордана 9, 32, 33, 37, 38, 44, 46, 51, 156, 158, 171, 189
Ђилас, Никола 51
Ђорђевић, Милоје 108
Ђуровић, Анет (Đurović, Annette) 107
Ђорђевић, Игњатије 51
Ђорђевић, Тихомир 159
Ђурђевић, Маја 51
Ђурђевић, Софија 51
Ђурђулов, Јелена 71, 72
Ђурковић, Милутин 52

Енгел, Улрих (Engel, Ulrich) 107
Ендру, Пејџ (Andrew, Paige) 84
Енцесбергер, Ханс Магнус (Enzesberger, Hans Magnus) 99
Еренбург, Иља Григорјевич (Эренбург, Илья Григорьевич) 155
Ерно, Ани (Ernaux, Annie) 159
Ескарпит, Роберт (Escarpit, Robert) 177

Живановић, Игор 51
Живановић, Милан 51
Живков, Станислав 51
Живковић, Павле 34, 43, 44
Живковић, Софија 118
Жујић, Снежана 51
Жуљевић, Сњежана 108

Зајдлер, Андреа (Seidler, Andrea) 107
Зардус, Холи (Zardus, Holly) 45
Звер, Илона 51
Зексл, Мартин (Sexl, Martin) 106
Зеленбаба, Лука 51
Зенг, Марчиа Леи (Zeng, Marcia Lei) 133, 135, 148
Зеремски, Вида 59, 60, 72, 74
Зечевић, Ана М. 51
Зечевић, Божидар 35
Зечевић, Ирена 34, 37, 38, 45, 51
Зилић, Ерминка 108
Зојфер, Јура (Soyfer, Jura) 113
Зомер, Ерика (Sommer, Erika) 111
Зупан, Арнолд (Suppan, Arnold) 113

Иванић, Душан 51
Иванишевић, Јованка 49
Иванковић, Мирјана 42
Ивановић, Јелица 51
Ивановић, Катарина 163
Ивановић, Соња 44, 51
Ивањи, Андреј 98
Ивањи, Иван 96–99, 102
Ивић, Милка 34, 155
Игић, Рајко 50
Илијин, Саша 51
Исаковић, Антоније 34

Јакоб, Тереза Албертина Луџа фон 103
Јакшић, Станимир 41
Јанковић, Емануил 192
Јанковић, Миодраг 51
Јанојлић, Драгољуб 51
Јанчар, Драго 104
Јањатовић, Ђорђе Ј. 51
Јаролимек, Ј. (Jarolímek, J.) 135, 148
Јасперс, Карл 99
Јеврић, Милорад 51
Јелисавчић, Марија на 42
Јеврабек, Рудолф (Jevřábek, Rudolf) 111

Јелић, Марко 51
Јеремић, Зоран 51
Јесенко, Фран 124
Јефтимијевић Михајловић, Марија 51
Јованов, Весна 73
Јованов, Светислав 51
Јовановић, Василије 51
Јовановић, Георг 51
Јовановић, Драгана Д. 33, 73
Јовановић, Павле 51
Јовановић, Софија Соја 163
Јованцаи, Марија 51, 60–62, 64, 65, 72–74, 158
Јованчевић, Душан 51
Јованчић, Бранислав 51
Јовин, Јелена 40
Јожеф, Атила (József, Attila) 191
Јокановић, Владимир Т. 51
Јонас, Ернст Е. 94
Јосиповић, Драган 51
Јохансен, Гудрун (Johannsen, Gudrun) 132, 136, 140, 148
Јусуфовић, Наира 183

Каикчија, Санела 182
Кајдочи, Ирена 49
Кајзер, Јоханес (Keizer, Johannes) 135, 136, 140, 143, 148
Калдесић, Оливера 182
Калезић, Биљана 84
Калишек, Александра (Kalischek, Aleksandra) 51
Калман, Имре (Kálmán, Imre) 192
Карацић, Вук Стефановић 179
Карић, Владимир 80
Карлсен, Сигни Ирен (Carlsen, Signy Irene) 195
Карталовић, Јасна 73
Касер, Карл (Kaser, Karl) 112
Кац, Стивен (Katz, Stephen) 143, 148
Квргић, Дарко 51
Кеј, Елен (Key, Ellen) 150
Кермеци, Даниела 51
Кецман, Давид 51
Киран, Лаванија (Kiran, Lavanya) 136, 148
Кири, Марија (Curie, Maria) 155
Кисачанин, Милена 45
Кихара, Хитоши (Kihara, Hitoshi) 127
Киш, Данило 91, 94, 99, 102
Клевернић, Љиљана 49, 70, 73, 74, 158, 184–186
Кнежевић, Марија 91, 94
Ковач, Ласло 51
Ковачевић, Душан 98
Ковачевић, Љубинка 51
Ковачек Светличић, Јелена 44, 51
Козловачки Дамјанов, Јованка 51, 150
Којадиновић, Ивана 51
Којић, Милован 51
Кол, Џон (Cole, John Y.) 193
Колшус, Кристин (Kolshus, Kristin) 135, 148
Комшић, Јован 51
Константиновић, Зоран 102
Контра, Ференц 51
Кончар, Ладислав 128
Коњовић, Милан 34, 193
Копривица, Божидар 51
Корда Петровић, Александра 51
Кордић, Милош 51
Корнеј, Пјер (Corneille, Pierre) 193
Корнелиусон, Кеј (Corneliuson, Cay) 194
Костечи, Еугенију (Costetchi, Eugeniu) 140, 148
Кошиар, Јан (Košiar, Ján) 51
Крагујевић, Тања 51
Крајшић, Љиљана в. Клевернић, Љиљана
Краузе, Фридилде (Krause, Friedhilde) 178
Кривошић, Оливера 51, 191–193
Кригледер, Винфрид (Kriegleder, Wynfrid) 107
Крик, Франсис (Crick, Francis) 126
Кринуловић, Оја 71, 72

Кркљуш, Љубомирка 51
Крлежа, Мирослав 98
Кројцигер, Вернер (Creutziger, Werner) 94
Крстић, Бранко 51
Крстић, Љиљана 51
Крушелницка, Јекатерина Владимировна (Крушельницкая, Екатерина Владимировна) 195
Кузмановић, Небојша 51
Кузњецов, Андреј (Кузнецов, Андрей) 51
Куић, Гордана 91, 94
Кујунџић, Енес 181
Кулунџић, Јосип 177
Куљић, Тодор 111
Куперман, Фани Михајловна (Куперман, Фанни Михайловна) 127
Курипешич, Бенедикт (Curipeschitz, Benedict) 109, 110
Кустерер, Карин 96
Кустурица, Емир 35

Лабуди-Спојден, Кристин (Laaboudi-Spoiden, Christine) 140, 148
Лазендић, Слободан 51
Лазић, Нада 73
Лажариж, Жак (Lajarrige, Jacques) 104
Лајдингер Ханес (Leidinger, Hannes) 114
Лајић, Ангелина 51
Лалић, Иван В. 102
Ларсен, Гите 194
Ларсгард, Мери Линет (Larsgaard, Mary Lynette) 84
Лаузер, Борис (Lauser, Boris) 143, 148
Лендак-Кабок, Каролина 51
Ленхарт, Јохен (Lehnhardt, Jochen) 111
Лечић, Растко 49
Ливада, Раша 102
Лим, Мишел (Lim, Michelle) 136, 148
Лончар, Никола 51
Лоренцети, Тицијано (Lorenzetti, Tiziano) 140, 148
Лошонц, Алпар (Losoncz, Alpár) 51
Лукијан, будимски епископ 43, 188

Љочић, Драга 163
Љубинковић, Александра 51
Љубић, Лазар 51
Љубичић, Марко 51
Љубишић, Љубица 63, 65, 72

Магазиновић, Марија Мага 159
Магарашевић, Георгије 172
Мазић, Небојша 51
Мајер, Барбара (Maier, Barbara) 104
Мајер, Андреа Кристине (Mayr, Andrea Christiane) 110
Макарић, Габриела 51
Макарић, Светлана 10, 46
Маклуан, Маршал (Mcluhan, Marshall) 177
Максим Исповедник, свети 41
Максимовић, Десанка 34, 154, 155
Малешев, Тамара 33, 34, 37, 45, 51, 73
Малешевић, Бранко 51
Мандић, Даниел 52
Марија Терезија, аустријска царица (Maria Theresia) 155
Маринели-Киниг, Гертруд (Marinelli-König, Gertraud) 105
Маринковић, Ранко 98
Марић Ајнштајн, Милева 163
Марић, Војислав 184
Марић, Никол 10
Марић, Сретен 10
Марјановић, Владислав 111
Марковић, Барби 97, 100
Марковић, Душанка 52
Марковић, Марко 52
Марковић, Михаило 34
Мартинов, Војислав 129
Маслан, Јасна 45
Матић, Душан 34

Маћко, Штефанија (Matykó, Stefánia) 32, 49
Маховац, Марија 73
Мејринк, Густав (Meyrink, Gustav) 99
Мендел, Грагор 126
Манделков, Мирјам 94
Мартини, Даниел 135, 148
Метин, Дитер (Mettin, Dieter) 127
Мијатовић, Тамара 32
Мика, Ева (Mika, Ewa) 50
Микић, Дејан 111
Миклошић, Франц 103
Миладиновић, Александра 165
Миладиновић Лекан, Снежана 52
Миланков, Мирјана 52, 167
Милановић, Вера 167
Милановић, Милан Р. 52
Миленковић, Милица 52
Милетић Дрдер, Мира 84
Миливојевић, Никола 52
Милић, Петар 52
Миличић, Вања в. Блажин, Вања
Миловић, Душан 184
Милојковић, Миљана 52
Милосављевић, Јована 41
Милошевић, Виолета 182
Милуновић, Драгана 52
Миљановић, Снежана 33, 52, 73, 171
Миљковић, Љубица 52
Миодињски, Лех (Miodyński, Lech) 52
Миодраговић, Вукосава 52
Мирић, Ката 73, 74
Мировић, Игор 52
Миросављевић, Боривој 52
Митровић, Вића 91, 94
Михајловић, Оливера 52, 74, 192, 193
Михаљев, Иван 118, 119, 121, 129
Мицић, Милан 9, 46, 52
Мич, Естер (Mietzsch, Esther) 135, 148
Мичијевић, Омер 180, 181, 183
Младеновић, Маша 182
Мишић, Живојин 192
Младеновић, Мирослав 52
Мозер, Алојс (Mosser, Alois) 112
Морган, Томас Хант (Morgan, Thomas Hunt) 126
Морич, Андреас (Moritsch, Andreas) 112
Моршед, Ахсан (Morshed, Ahsan) 136, 140, 148
Моцарт, Волфганг Амадеус (Mozart, Wolfgang Amadeus) 191
Мрђа, Слободан 167
Мујић, Аниса 183
Мулаомеровић, Јасминко 52

Наглић, Јелена 52
Нађ, Шандор (Nagy, Sándor) 52
Нађ Абоњи, Мелинда 97, 100
Нађиван, Силвија 112
Невекловски, Герхард (Neweklowsky, Gerhard) 105
Начић, Јелисавета 163
Недељковић, Зоран 44
Недић, Љубомир 192
Нећак, Душан 112
Николић, Александра 52
Николић, Анђелка 164
Николић, Весна 41
Николић, Јелена 60
Николић, Јован 91, 94
Николић, Снежана 34, 40
Нинков, Јасмина 52
Нинковић, Ненад 111
Новак, Борис А. 94
Новаков, Александра 52
Новаков, Драгана 52
Новаков, Јована 35
Новаковић, Горан 94
Новковић, Милица 52
Новаковић-Лопушина, Јелица 107
Нојберт, Михаел (Neubert, Michael) 195
Нушић, Бранислав 98

Обрадовић, Доситеј 103
Обреновић, Михаило, српски кнез 34
Обшуст, Кристијан 45

Овчина, Исмет 181
Одер, Норман 194
Ожеговић, Никола 52
Окука, Милош 105, 107
Олар, Корнелија 74
Олоф, Клаус Детлеф 94
Опачић, Богдана 167
Орзих, Александер (Orssich, Alexander) 112
Орозовић, Лука 52
Орфелин, Захарија 191

Павић, Анђелка 52
Павић, Крешимир 132, 148
Павићевић, Љуба 128
Павлова, Нина 105
Павловић, Ивица 52
Павловић, Миодраг 91–93
Павловски, Драгана 41
Пантелић, Братислав 105
Пантелић, Лукијан в. Лукијан, будимски епископ
Пантић, Дејан 52
Пантић, Михајло 36
Паран, Мари (Parent, Marie) 152
Парун, Весна 98
Пенсолд, Волфганг (Pensold, Wolfgang) 112
Перваз, Петар 52
Перек, Жорж (Perec, Georges) 165
Перишић Гашпар, Тереза 42
Перовић, Михаило 52
Петефи, Шандор (Petőfi, Sándor) 34, 99
Петковић, Гордана 52
Петковић, Радослав 92, 84
Петковић-Дис, Владислав 191
Петрић, Владимир 177
Петрич, Волфганг (Petritsch, Wolfgang) 112
Петровић, Велимир 107, 108
Петровић, Весна 38
Петровић, Горан 92, 94
Петровић, Душан М. 52
Петровић, Надежда 34, 155, 163
Петровић, Петар 41
Петровић, Растко 34, 155
Петровић, Снежана 52
Петровић, Стеван 118, 119, 121, 129
Петронијевић, Божинка 108
Пешевић, Александар 52
Пешикан-Љуштановић, Љиљана 52
Пил, Тина (Peel, Tina) 195
Пиркл, Дагмар 103
Питлер, Андреас П. (Pittler, Andreas P.) 97
Пихлер, Роберт (Pichler, Robert) 112
Пиштало, Владимир 14, 33, 35, 37
Подградска, Албина 164
Полимац, Вукан 52
Попа, Васко 92, 94, 98, 102
Попадић, Ксенија 52
Попадић, Хана 108
Попара, Лазар 49, 52
Попин, Александра 52
Попов, Дејан 52
Попов, Душан 129
Попов Бриза, Нина 52
Попов Чанак, Драгана 182
Поповић, Александар 52
Поповић, Јелена 52
Поповић, Јован Стерија 192
Поповић, Милица 41
Поповић, Мића 34
Поповић, Ратко 52
Порс, Нилс Оле (Pors, Niels Ole) 195
Похаркович, Елвира 74
Предић, Милица 41
Предојевић, Васо 52
Прељевић, Вахидин 105
Пренан, Марсел (Prenant, Marcel) 126
Прерадовић, Душан 100
Прерадовић, Паула фон 97, 100
Прерадовић, Петар 100
Продановић, Горана 52
Продановић, Јаша 52
Проле, Драган 52

Радан, Лазар 52
Радас, Блажена 94
Радивојков, Јелена 45

Радовановић, Бориша 52
Радовановић, Драгомир С. 52
Радовановић, Слађана 33, 37, 74
Радовић, Александар 34, 52, 176
Радосављевић, Радоје 52
Радуловић, Селимир 36, 37, 43, 52
Раичевић, Горана 52
Раичковић, Стеван 102
Рајаковић, Никола 52
Рајбхандари, Сахит (Rajbhandari, Sachit) 135, 136, 140, 148
Ракуза, Илма 94
Рамазанова, Декамиља Н. (Рамазанова, Дәкамиля Н.) 52
Расерока, Кеј (Raseroka, Kay) 194
Рафа, Каталин (Raffa, Katalin) 33, 69, 73, 74
Рацић, Младен 52
Рашо, Небојша 52
Ребрек, Илонка 52
Реброња, Елијас 182
Реке, Јохен (Raecke, Jochen) 108
Релинг, Хорст (Röhling, Horst) 179
Рембрант, Харменс ван Рајн (Rembrandt, Harmenszoon van Rijn) 193
Рендулић, Славица 74
Ринер, Фридрун (Rinner, Fridrun) 104
Рисојевић, Ранко 52
Ристић, Биљана 10, 46
Ристић, Обрен 52
Родић, Весна 52
Ројтер, Јенс (Reuter, Jens) 112
Росандић, Тома 193
Румплер, Хелмут 112
Рутнер, Клеменс (Ruthner, Clemens) 105
Ршумовић, Иван 40

Савин, Марија 52
Савић, Ана 84
Савић, Милунка 163
Савић, Младен 105
Савић Ребац, Аница 163
Савковић, Светозар 52
Салатић, Душан 52
Салоке, Гаури (Salokhe, Gauri) 132, 143, 148
Самсон, Бојан 52
Сандић, Александар 173
Санчес Вегас, Садија (Sanchez-Vegas, Saadia) 194
Сартр, Жан Пол (Sartre, Jean-Paul) 192
Саутерн, Јосиф 80
Светличић, Ана 52
Светличић, Ксенија в. Шуловић, Ксенија
Сејерштад, Осне (Seierstad, Åsne) 113
Секељ, Јован 92, 94, 97
Секулић, Ђорђе 52
Секулић, Исидора 163
Секулић, Срђан 53
Селан, Нор Езам (Selan, Nor Ezam) 136, 148
Симин-Допуђа, Ружица 82, 84
Симовић, Дубравка 38
Сини, Маргерита (Sini, Margherita) 132, 140, 143, 148
Слијепчевић, Ратомир М. 113
Смит, Ендру (Smith, Andrew) 45
Спасојевић, Душан 53
Србљановић, Биљана 92, 94
Срдић, Смиља 107
Стајић, Јелисавета 53
Стакман, Елвин Чарлс (Stakman, Elvin Charles) 125
Стаматовић, Десанка 176–179
Станивук, Никола 53
Станић, Драган 53
Станишић, Саша 97
Станковић, Александар 53
Станковић, Вукица 45
Станковић, Ружица 182
Станојевић, Ненад 34
Стаселова, Силвија 45
Стевановић, Славица 108

Стевовић, Ненад 53
Стелато, Армандо (Stellato, Armando) 135, 140, 148
Стефановић, Мирјана Д. 53
Стојановић, Александар 53
Стојановић, Весна 53
Стојановић, Гордана 53
Стојановић, Радосав 53
Стојановић, Сретен 34
Стојанчев, Срђан 53
Стојковић, Андреја 53
Стојковић, Атанасије 34, 172
Стојковић, Милош 53
Стојшић, Јелица 49
Стојшић, Синиша 39, 53
Стокић Симончић, Гордана 176, 179
Столић, Драгана 33
Сточес, Михал (Stočes, Michal) 148
Стошић, Анђела 42
Ступар, Владимир 53
Субашић, Бојана 167
Субашић, Слађана 32, 33, 39, 40, 74, 186
Субиратс-Кол, Има (Subirats-Coll, Imma) 133, 135, 148
Суботић, Савка 163

Танасић, Никола 41
Тарлаћ, Милица 53
Тасић, Марија 53
Тесла, Никола 88, 114, 115
Тирол, Димитрије П. 192
Тахировић, Хусреф 53
Тејлор, Стефани (Taylor, Stephanie) 195
Танцер, Јозеф (Tancer, Jozef) 107
Танхојзер, Кристијан (Thanhäuser, Christian) 106
Текелија, Сава 80, 171, 174, 175
Тили, Марија Магдалена 53
Тирген, Петер (Thiergen, Peter) 106
Тишма, Александар 92–94, 98
Тишма, Александра 53
Тодоровић, Владимир 53
Тодоровић, Горан 93, 94
Тодоровић, Душан 53
Тодоровић, Јован 93
Тодоровић, Мара 60, 62, 73
Тодоровић, Мирољуб 53
Тодорчевић, Смиља 182
Толваишис, Леонас 53
Толстој, Лав Николајевич (Толстой, Лев Николаевич) 179
Томазет, Татјана 42
Томашевић, Бошко 53
Томин, Светлана 53
Томић, Владимир 114
Томић, Јован 160
Томић, Миле 53
Томлинсон, Ф. Р. 125
Тонтић, Владимир 49
Тонтић, Срђан 53
Тонтић, Стеван 102
Топалов, Оливера 37, 38, 45
Торбица, Иво 53
Траиловић, Горан 176
Трандафил, Марија 154, 163, 171, 174
Требеш, Јохен (Trebesch, Jochen) 106
Требст, Штефан (Troebst, Stefan) 106
Тртовац, Александра 33
Тудер, Флоријан (Tuder, Florian) 111
Тункијанукиј, Аре (Thunkijjanukij, Aree) 136, 148
Турбати, Андреа 135, 140, 148
Турн, Ханс (Thurn, Hans) 94

Ћоровић, Томаш 53
Ћосић, Бора 90, 91, 94, 98

Уверић, Бранка 53
Угрешић, Дубравка 164
Угринов, Павле 184
Укропина, Весна 32, 33, 39, 41, 59, 67, 69, 73, 74
Урбан, Петер 94
Урбанич, Петер 112
Утјешановић, Сузана 41

Фасел, Хорст (Fassel, Horst) 107
Федерман, Рајнхард (Federmann, Reinhard) 94, 95
Фејса, Михајло 53
Фишер, Геро (Fischer, Gero) 94, 105
Фишер, Владимир (Fischer, Wladimir) 104
Фишер, Тамаш 53
Фјорели, Мануел (Fiorelli, Manuel) 140, 148
Форкапић, Филип 53
Фоти, Миклош (Fóti, Miklós) 53
Франк, Ана 155
Франк, Јозеф 53
Франко, Иван 192
Француз, Јована 53
Фројд, Сигмунд (Freud, Sigmund) 193

Хазелштајнер, Хорст (Haselsteiner, Horst) 110
Хајнерман, Петер (Heinermann, Péter) 34 53
Хандке, Петер 95, 96, 102
Хановер, Бригита Габријела (Hannover, Birgitta Gabriela) 104
Хартман, Клаус (Hartmann, Klaus) 111
Хаслмајер, Харалд (Haslmayr, Harald) 104
Хаџиселимовић, Рифат 128
Хепнер, Харалд (Heppner, Harald) 103, 111
Хинцман, Силвија (Hinzmann, Silvija) 94
Ходел, Роберт 102, 104
Хорват, Ото (Horváth, Otto) 91, 94
Хорн, Мартин 45
Хофбауер, Ханес (Hofbauer, Hannes) 111
Хоџић, Елма 180
Христић, Јован 102
Хрђан Остојић, Весна 53
Хруби, Карел (Hrubý, Karel) 125

Царић, Небојша 53
Цвејић, Александар 53
Цвејић, Маја 53
Цветајева, Марина Ивановна (Цветаева, Марина Ивановна) 155
Цветковић, Жељка 41
Цветковић, Никола 41
Цвијић, Јован 80
Црњански, Милош 90, 93, 94

Чалић, Боривој 53
Чамџић, Хусеин 53
Чанковић, Душанка 80, 84
Чано-Томић, Емина 63, 65, 72
Чаственова, Петра 53
Челебић, Гојко 53
Челић, Радован 53
Чивиков, Жерминал (Civikov, Germinal) 109
Чича, Светозар 53
Чоловић, Иван 103
Чумакова, Марија 45
Чурчић, Марија 74

Џафић, Мустафа 180
Џигал Кријешторац, Хадија 182
Џонсон, Ева Анзелијус (Jonson, Eva Anzelius) 195

Шаг, Елемер (Schag, Elemer) 94
Шанес, Даниела (Schanes, Daniela) 113
Шаренац, Данило 114
Швоб, Антон (Schwob, Anton) 107
Шево, Верица 41, 45, 180, 182
Шемсовић, Сеад 53
Шербеџија, Бошко 53
Шербеџија, Оливера 40, 76, 84
Шерер, Антон (Scherer, Anton) 105, 106
Шестовић, Светлислав 53
Шимек, П. 135, 148
Шинеман, Кристијан (Schünemann, Christian) 97
Ширкубер, Ева (Schörkhuber, Eva) 106

Шисел, Волфганг (Schüssel, Wolfgang) 98
Шкорић, Драган 129
Шкорић, Катица 35
Шкорнички, Марија 53
Шмаус, Алојз (Schmaus, Alois) 94
Шмудла, Марина 40, 49
Шнајдер, Кристијан (Schneider, Christian) 113
Шневајс, Едмунд (Schneeweiss, Edmund) 94
Шо, Бернард (Shaw, Bernard) 193
Шовљаков, Мара 53
Шокица Шуваковић, Новка 32, 33, 39, 53, 74, 158, 189
Шолохов, Михаил Александрович 192
Шољан, Антун 98
Штефаницки, Мирјана 53
Штранд, Маркус (Strand, Markus) 194
Шуковић, Соња 36
Шукунда, Марко 53
Шуловић, Ксенија 191–193
Шулте, Барбел (Schulte, Bärbel) 94

РЕГИСТАР ГЕОГРАФСКИХ ПОЈМОВА

Авганистан 151
Албанија 23
Алексинац 51
Амстердам 164
Атина 53, 159
Аустрија 86, 87, 95, 97, 100, 102

Баваниште 50
Бајина Башта 19
Бања Лука 17, 19, 20, 43, 44, 52, 53
Бар 43
Барошевац 55
Барселона (Barcelona) 45
Батајница 42, 53
Бачка Паланка 51, 53, 102
Бачки Јарак 52
Бачки Петровац 53
Бели Манастир 18, 19, 52
Београд 19, 26, 29, 31, 33, 39–42, 45, 50–56, 87, 97, 100, 123, 131, 160, 177, 178
Берлин 52, 87, 94, 99
Беч (Wien) 44, 87, 97, 100, 101, 164, 172
Бечеј 42, 100
Бијељина 19
Блексбург (Blacksburg) 127
Богатић 51
Бор 54, 55
Босна и Херцеговина 44, 181
Бостон 123
Босут 50
Братислава 45, 51
Бугарска 23, 159, 179
Будва 20, 43
Будимпешта (Budapest) 45, 53, 54, 97
Будисава 51
Буковац 52
Букурешт (București) 53

Вајмар (Weimar) 98
Ваљево 53, 55, 182
Варшава (Warszawa) 50
Велика Британија 152, 165, 166
Велика Плана 164
Велики Бечкерек в. Зрењанин
Венеција (Venezia) 44, 50, 56, 157, 188
Ветерник 52
Виндзор (Windsor) 51
Винча 123
Владимировац 53
Власотинце 52
Војводина 11, 17, 27, 42, 48, 49, 60–62, 64, 68, 69, 71, 100, 174
Врбас 50, 51, 102
Врњачка Бања 39, 54
Вршац 27, 28
Вуковар 42, 53, 54

Гацко 55
Геделе (Gödöllő) 119
Гложане 164
Горњи Милановац 53
Грац (Graz) 114
Грачаница 52

Даљ 44
Добој 50, 51, 55
ДР Немачка 178, 179
Дрезден (Dresden) 179

Емпорија (Emporia) 45

Жабаљ 53
Ждрело 50
Женева (Genève) 54

Загреб 102
Зајечар 19, 50, 51, 54, 55
Звечан 52
Земун 51, 55
Зеница 183
Зинделфинген (Sindelfingen) 53
Зрењанин 27, 28, 38, 55, 98

Инђија 38, 39
Ириг 39

Источни Берлин 178
Источно Сарајево 43, 53

Јагодина 51
Југославија 45, 60, 61, 64, 99, 100, 108, 124

Канада 94
Катовице (Katowice) 52
Каунас 53
Кијев (Київ) 188
Кикинда 27, 50, 54
Клагенфурт 87
Клење 51
Кнезовљани 118
Кнежеви Виногради 18, 19
Књажевац 38, 52
Косјерић 36
Косовска Митровица 55
Котор 56
Крагујевац 19, 38, 39, 52, 54, 182
Краље 52
Краљево 37–39
Крушевац 39, 40, 54
Куцура 53

Лајпциг (Leipzig) 100, 179
Лендава 51
Лепосавић 54
Лесковац 39, 52
Ливно 56
Линц (Linz) 51
Ловћенац 53
Лозница 56
Лондон 94, 165

Љубљана 18, 52, 178, 182

Маглај 182
Мађарска 18, 44, 119
Македонија 23
Мало Црниће 50
Манастири:
Беочин 38
Велика Ремета 37
Грабовац 10, 17, 43, 44, 187, 188
Крушедол 192
Мала Ремета 38
Орешковица 50
Острог 19
Хиландар 44, 174
Царска Лавра Високи Дечани 14, 29
Марибор 63
Марковац 164
Милано 50, 164
Минстер (Münster) 102
Минхен (München) 54, 160
Монтреал 54
Москва 42, 44, 52, 188
Мостар 45, 180–182
Мужља 51

Најмеген (Nijmegen) 50
Немачка 26, 45, 94, 95, 99, 102, 144
Нижњи Новгород (Нижний Новгород) 51
Никшић 20
Ниш 36, 41, 42, 51–56
Нови Београд 51, 55
Нови Бечеј 40
Нови Пазар 52–54, 182
Нови Сад 20, 26–28, 37, 40–42, 45, 50–56, 63, 80, 86, 99, 102, 119, 121, 164, 165, 171, 172, 174, 182, 187
Норвешка 124

Њујорк (New York) 55

Обреновац 52
Олово 182
Орловат 51
Осијек 50

Падова 50
Пале 54
Панчево 19, 27, 38, 51, 52, 55
Париз (Paris) 50, 124, 164
Петриња 118
Петроварадин 52, 53
Пешта (Pest) 171, 172, 174
Пирот 54
Питсбург (Pittsburgh) 55
Пљевља 182

Подгорица 20, 43, 53, 55
Пожаревац 35
Пожега 19
Праг (Praha) 172
Приједор 20
Пријепоље 182
Приштина 54
Прњавор 50

Раковац 51
Република Србија 29, 36, 37, 71, 151, 182
Република Српска 11, 17–19, 22, 44, 52, 181
Ријека 55
Румунија 18, 44

Савезна Република Југославија 65
САД 119
Салцбург (Salzburg) 102
Санкт Петербург 172, 188
Сански Мост 56
Сарајево 50, 52, 182
Свилајнац 164, 177
Сврљиг 52, 56
Северна Македонија 44, 181
Севојно 51
Сегедин (Szegedin) 45, 102
Селце 179
Сента 80, 121
Сентандреја (Szentendre) 10, 17, 43, 44, 174, 187, 188
Сисак 118, 121
Скопље 44, 53, 182
Словенија 18, 23, 124, 181
Смедерево 55
Смедеревска Паланка 51
Смиљан 114
Сомбор 14, 16, 27, 29, 40, 50, 51, 53, 54
Сплит 182
Србија 61, 88, 98, 108, 123, 130, 131, 146, 147, 153, 160, 177, 179, 181, 185
Сремска Каменица 52, 53
Сремска Митровица 19, 27, 182
Сремски Карловци 40, 45, 53, 54
Сремчица 51
Српско Сарајево 44
СССР 119
Струмица 182
Суботица 27, 54, 182

Темерин 51
Темишвар (Timişoara) 18, 44, 50, 52, 54, 55
Теслић 18, 19, 42
Травник 182
Требиње 19, 52
Трпиње 53
Тузла 53

Ужице 40
Украјина 45

Федерација Босне и Херцеговина 22
Филаделфија (Philadelphia) 51
Фиренца (Firenze) 94
Фрајзинг (Freising) 45, 144
Франкфурт на Мајни (Frankfurt am Main) 87
Француска 45
Футог 53, 102

Хаг (Den Haag) 54
Хале (Halle) 179
Хамилтон 54
Хановер (Hannover) 99
Ханој 54
Херцег Нови 19, 20, 45, 52
Хрватска 18, 44, 181

Цетиње 20, 45
Цирих (Zürich) 43
Црна Гора 11, 19, 20, 22, 44, 181

Чачак 54

Шабац 40, 41
Швајцарска (Schweiz) 94, 95, 100
Шведска 124
Шид 39
Шњеготина Средња 52
Штутгарт (Stuttgart) 87

ГОДИШЊАК БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ
за 2023.

Издавач
Библиотека Матице српске
Нови Сад, Матице српске 1

За издавача
Селимир Радуловић

Лекторисање и коректура
Меланија Блашковић
Сања Перић

Регистри
Меланија Блашковић

Превод резимеа
Оливера Кривошић

Припрема
Јасминка Ловре

Штампа
Сајнос
Нови Сад, Момчила Тапавице 2

Тираж
400 примерака

Штампање ове публикације омогућило је
Министарство културе Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

02(058)

ГОДИШЊАК Библиотеке Матице српске / главни уредник Селимир Радуловић. – [1976], 1- . - Нови Сад : Библиотека Матице српске, 1977- . - 23 cm

Годишње. - Прекид у излажењу од 1982. до 1988. године
Доступно и на: http://digital.bms.rs/pub.php?c=2210567

ISSN 0351-3580

COBISS.SR-ID 2210567

Cookbook